ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ
ਰਾਗ ਰਤਨਾਕਰ



ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ)

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ : ਰਾਗ ਰਤਨਾਕਰ

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ : ਰਾਗ ਰਤਨਾਕਰ

ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ)

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ
ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ (ਰਜਿ.)
ਪਟਿਆਲਾ



ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ : 2008

ਮੁੱਲ
ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਐਡੀਸ਼ਨ : 150/-
ਸਧਾਰਣ : 120/-

ISBN :

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ
ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ
11, ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਨਗਰ, ਸਰਹਿੰਦ ਰੋਡ,
ਪਟਿਆਲਾ
ਫੋਨ : 0175-5006006

ਮੁੱਖ ਵਿਕਰੇਤਾ
ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ
ਐਲ.ਆਈ.ਜੀ.-13, ਫੇਜ਼-1,
ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ, ਪਟਿਆਲਾ
(98156-16558)

ਟਾਈਪ ਸੈਟਿੰਗ
ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ
26-ਐਫ, ਰਤਨ ਨਗਰ, ਪਟਿਆਲਾ
(98728-81385)

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ (ਰਜਿ.) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵਾਲਵੋ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈੱਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਛਪੀ।

ਆਰੰਭਿਕ ਸ਼ਬਦ

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤਾਚਾਰੀਆ ਪ੍ਰੋ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰਹੀ। ਸੰਗੀਤ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮਾਂ ਦਾ ਗਠਨ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਲੇਖਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਸੰਗੀਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਸਤਾਦ ਸੰਗੀਤ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਵਿਖਿਆਤ ਹੋਏ। ਆਪ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਪੋਸਟ-ਗਰੈਜੂਏਟ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਹੇ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਪੂਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰ ਆਪ ਕੋਲ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣੇ। ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕੀਰਤਨਮਈ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਰੰਭਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸਿੱਖਿਆ ਹਰਗਣਾ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਬਾਨੀ ਉਸਤਾਦ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਪ੍ਰੋ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਗਾਇਨ ਅਤੇ ਵਾਦਨ ਸੰਗੀਤਆਚਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਵਿਧੀਵਤ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਨਿਤਯਾ ਨੰਦ ਚੋਪੜਾ, ਸ੍ਰੀ ਐਨ.ਐਨ. ਘੋਸ਼, ਉਸਤਾਦ ਬਾਸੂ ਖ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਨੂ ਦਿਗੰਬਰ ਪਲੁਸਕਰ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਪੰਡਿਤ ਐਲ.ਡੀ. ਭਾਗਵਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਵੱਲ ਪਰਤ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਗੁਰੂ ਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਸਾਂਝ ਬਣੀ।

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਤੇ ਪੰਡਤਾਊ ਪ੍ਰਤੱਖਣ ਦਾ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਵੱਸ ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ

ਬਜਾਏ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਰਾਗ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਢੁਕਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਫਲਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਾਗ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਲਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤਬੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਹਿਤ ਸੰਗੀਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਰਚ ਕੇ ਸੁਰਲਿੱਪੀਬੱਧ ਕੀਤੀਆਂ।

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ (ਸਪੁੱਤਨੀ ਸਵਰਗੀ ਪ੍ਰੋ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਲਿਆ।

ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਹਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਰੋਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਅਣਛਪੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪੂਰਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਨਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਰਬ ਪ੍ਰਥਮ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੋ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ: ਰਾਗ ਰਤਨਾਕਰ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਜਿਗਿਆਸੂ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ : ਰਾਗ ਰਤਨਾਕਰ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਬਦ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਲਿਪੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਰਚਨਾ ਹਿਤ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ *ਰਹਾਉ – ਅੰਕ ਸਿਧਾਂਤ* ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਗ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਾਗ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਲਾਹਾ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਰਾਵਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਭੇਜਣਗੇ। ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਂਬਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ।

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਅਤੇ ਮੁਖੀ
ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿਭਾਗ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ,
ਪਟਿਆਲਾ।

ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਚੀ

ਆਦਿ ਕਥਨ

ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਹੋ ਗਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ॥
ਬਾਣੀ ਤ ਗਾਵਹੁ ਗੁਰੂ ਕੇਰੀ ਬਾਣੀਆ ਸਿਰਿ ਬਾਣੀ॥

(ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੩ ਅਨੰਦੁ)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਅਮਰ ਬਾਣੀ *ਅਨੰਦੁ ਸਾਹਿਬ* ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਉੱਚਾ ਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦੀ ਧੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾਦ ਤੇ ਲੈਅ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਓਤਪੋਤ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ *ਸੋਦਰੀ* ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਚਿਤਰਿਆ ਤੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ "ਗਾਵੀਐ ਸੁਣੀਐ ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਭਾਉ" ਗਾਇਨ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ *ਹੁਕਮ* ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਮਾਰਗ ਵਿਚ *ਗਾਵੈ* ਜਾਂ ਗਾਇਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਾਖੀ ਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੱਕਾ ਸਾਥੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਰਬਾਬ ਦੀ ਮਧੁਰ ਝਨਕਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਵਤਰਣ ਸਮੇਂ ਸਦਾ ਸੰਗਤ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਆਗਮਨ ਨੂੰ ਆਕਾਸ਼ ਉੱਤੋਂ ਰੱਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅਵਤਰਣ ਸਮਾਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਧਾਰਣ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਰੱਬੀ ਰਚਨਾ ਤੇ ਅਦੁੱਤੀ ਕਾਵਿ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਤੇ ਘਨੇਰਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸੁਰ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜ ਸਕਣਾ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਸਾਰ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋਇਆ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰੰਪਰਾ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪਰਵਾਹ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ, ਵਾਦਨ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾ ਮੰਡਲ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਉਚੇਰੇ ਗੌਰਵ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹਨ। ਸ਼ੋਕ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਸੰਗੀਤਾਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤਆਚਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕੀਰਤਨਕਾਰਾਂ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸਰਵੁੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੋਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਇਕ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਡਾ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਆਦਿ ਨੇ ਇਸ ਉੱਚ ਪਰੰਪਰਾ ਵੱਲ ਸ਼ੰਕੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਿੱਖ ਗਾਇਕ ਤੇ ਕੀਰਤਨਕਾਰ ਇਸ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਜਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਗਾਇਨ ਰੀਤੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬੰਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਕ ਕਲਾ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਮੌਲਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਰੰਪਰਾ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ-ਸੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਮਰਿਯਾਦਾ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੀ ਪੱਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਮਹਾਨ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਬਾਕੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਗਾਇਨ-ਵਾਦਨ ਕਲਾ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਆਵਿਸ਼ਕਾਰ ਕੀਤੇ। "ਕਾਨੂੰਨੇ ਮੌਸੀਕੀ" ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕਰਤਾਂ ਨੇ, ਪੰਨਾ 306 ਉੱਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੀਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ "ਸਰੰਦਾ" ਈਜ਼ਾਦ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਰੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਾਲ ਬਣਵਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਅਤੇ ਵਜਾਉਣਾ ਸਿਖਾਇਆ। "ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਿੱਖ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਬਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਰਬਾਬ ਤੋਂ ਛੁਟ ਸਰੰਦਾ ਵੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅ ਸੀ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ 30 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦਾ ਲਗਨ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ ਦੀ ਭੇਟ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਵਸਰ ਉਤੇ ਮੈਂ ਇਹੋ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰਲਿਪੀਬੱਧ ਕਰ ਸਕਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਹ ਵਿਸਮਾਦੀ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਣ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ

ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਧੁਨੀ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਸਤਿ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਸੁਮੇਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ੍ਰੋਤੇ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿੱਧਾ ਜਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਸੁਣਤੇ ਪੁਨੀਤ ਕਹਤੇ ਪਵਿਤੁ" ਵਾਲੀ ਦਸ਼ਾ ਤਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਰਚਨਾ *ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਰਾਗ ਰਤਨਾਵਲੀ* ਵਿਚ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਸ਼ਬਦ, ਸਲੋਕ, ਵਾਰ ਅਤੇ ਛੰਤ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਲਿਪੀ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਾਣੀ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਲੋਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 873 ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ 89 ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਤਾਲਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ *ਰਹਾਉ* ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਟੀਕੇ ਵਿਚ ਅਰਥਬੋਧ ਲਈ ਵੀ ਇਸੇ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਰਵਾਣਿਤ ਗੁਰਮਤਿ ਰੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਪੱਕੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਾਇਕ ਤੇ ਰਾਗੀ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਤਦ ਤੱਕ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਹੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵੀ ਰਚਨਹਾਰ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਗਏ 25 ਰਾਗ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਲਈ ਵਰਤੇ 10 ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 23 ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਵੀ ਉੱਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਮੁੱਖ ਰਾਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 31 ਹੈ ਵਿਚ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸਰੂਪਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮਿਸ਼ਰਤ ਜਾਂ ਨਵੀਨ ਰਾਗਾਂ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਸੰਗੀਤਕ ਸਰੂਪ ਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 23 ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ : ਸਿਰੀ, ਮਾਝ, ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ, ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ, ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ, ਗਉੜੀ, ਆਸਾ, ਗੂਜਰੀ, ਬਿਹਾਗੜਾ, ਵਡਹੰਸ, ਸੋਰਠਿ, ਧਨਾਸਰੀ, ਸੂਹੀ, ਬਿਲਾਵਲ, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਾਰੂ, ਭੈਰਉ, ਬਸੰਤ, ਬਸੰਤ ਹਿੰਡੋਲ, ਸਾਰੰਗ, ਮਲਾਰ, ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬਿਭਾਸ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਕੁਝ ਰਾਗ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ

ਗਾਇਨ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਗ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲੈ ਆਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਨਾਦਾਤਮਿਕ ਸਰੂਪ, ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ, ਥਾਟ, ਜਾਤੀ, ਸਮਾਂ, ਚਲਨ ਅਤੇ ਆਰੋਹ- ਅਵਰੋਹ ਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰਾਣੇਦਾਰ ਗਾਇਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਜੇ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਤਿ ਕਠਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਤੁੱਛ ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਸੀਮਤ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਦਾਤਮਿਕ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸੰਗੀਤਾਚਾਰੀਆ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੱਤਭੇਦ ਵੀ ਹੋਵੇ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਮਾਝ, ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ, ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ, ਵਡਹੰਸ, ਮਾਰੂ, ਬਸੰਤ-ਹਿੰਡੋਲ, ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬਿਭਾਸ ਆਦਿ ਰਾਗ।

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪੂਰਣ ਗਿਆਤਾ ਸਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਰਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਉਲੀਕਣ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਕਲਾ-ਕੌਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਪਰਿਚਯ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਸੂਹੀ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਰਚਨਾ ਹੈ :

ਕਾਜਲ ਫੂਲ ਤੰਬੋਲ ਰਸੁ ਲੇ ਧਨ ਕੀਆ ਸੀਗਾਰੁ॥
ਸੇਜੈ ਕੰਤੁ ਨ ਆਇਓ ਏਵੈ ਭਇਆ ਵਿਕਾਰ॥

(ਸੂਹੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੩)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਸੰਤ ਅਤੇ ਮਲਾਰ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਬਦ ਰਚਨਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ :

ਬਸੰਤ ਚੜ੍ਹਿਆ ਫੂਲੀ ਬਨਰਾਇ॥
ਇਹ ਜੀਅ ਜੰਤੁ ਫੂਲਹਿ ਹਰਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥ (ਬਸੰਤ ਮ.੩)

ਜਾਂ

ਮਾਹੁ ਰੁਤੀ ਮਹਿ ਸਦ ਬਸੰਤੁ॥
ਜਿਤ ਹਰਿਆ ਸਭ ਜੀਅ ਜੰਤੁ॥ (ਬਸੰਤ ਮ.੩)

ਅਤੇ ਮਲਾਰ ਰਾਗ ਵਿਚ :

ਊਂਨਵਿ ਊਂਨਵਿ ਆਇਆ ਵਰਸੈ ਲਾਇ ਝੜੀ॥ (ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਮ.੩)

ਜਾਂ

ਮਲਾਰ ਸੀਤਲ ਰਾਗੁ ਹੈ ਹਰਿ ਧਿਆਇਐ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ॥ (ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਮ.੩)

ਜਾਂ

ਭਿੰਨੀ ਰੈਣਿ ਚਮਕਿਆ ਵੁਠਾ ਛਹਬਰ ਲਾਇ॥ (ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਮ.੩)

ਇਥੇ ਮਲਾਰ ਰਾਗ ਵਿਚ 'ਰੈਣਿ' ਸ਼ਬਦ ਸੰਗੀਤਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ

ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਮਲਾਰ ਰਾਗ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਮੱਧ ਰਾਤ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝ ਕੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ "ਭਿੰਨੀ ਰੈਣਿ" ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਣ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਸ਼ਰਮ ਦਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀਏ, ਸਿੱਖ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਬਾਰੇ ਨਿੱਗਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੇਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੰਗੀਤਆਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਪੱਧਤੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਤੇ ਸਦਾ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਣ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਗਾਇਕ ਤੇ ਸਰੋਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ "ਸੁਣਤੇ ਪੁਨੀਤ ਕਹਤੇ ਪਵਿਤੁ" ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਸਫਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਲਜੁਗੀ ਅੰਧਕਾਰ ਤੇ ਜੰਗਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਦੇ ਤੱਤੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਆਤਮਾ ਲੂਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਰੱਬੀ ਸੰਗੀਤ ਹੀ ਠੰਢ ਵਰਤਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਗਤੁ ਜਲੰਦਾ ਰਖਿ ਲੈ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ॥
ਜਿਤੁ ਦੁਆਰੈ ਉਬਰੈ ਤਿਤੈ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰਿ॥

(ਵਾਰ ਬਿਲਾਵਲ ਮ.੩)

ਜੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਰਾਗ-ਤਾਲ-ਬਧ ਸ਼ਬਦ ਰਚਨਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਗਾਇਕ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਹੋ ਸਕਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਘਾਲ ਸਫਲੀ ਸਮਝਾਂਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਨਿੱਗਰ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸੁਆਗਤ ਕਰਾਂਗਾ।

(ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ)
34, ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਕਲੋਨੀ
ਪਟਿਆਲਾ।

ਸੁਰਲਿਪੀ (Notation) ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ

(ੳ) ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਸੁਰ ਤੇ ਇਕ ਮਾਤਰਾ ਠਹਿਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ : ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ।

(ਅ) ਜਦੋਂ ਦੋ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਗਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਉੱਪਰੋਂ ਮੇਲਵੇ ਇਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਰੇ ਗਮ ਪਧ ਨੀਸਾਂ।

(ੲ) ਇਕ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਚਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇਗਮ ਗਮਪਧ ਰੇਗਮਪ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਚੰਦਾਕਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਬਰਾਬਰ-ਬਰਾਬਰ ਠਹਿਰਾਓ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇਗਮਪਧ ਰੇਗਮਪਧਨੀ ਜਾਂ ਸਰੇ ਗਮਪਧਨੀਸਾਂ।

(ਸ) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਦੋ ਸਮਾਨ ਭਾਗ, ਬਣਾਉਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅੱਧਾ ਵਿਰਾਮ ਜਾਂ "ਕੌਮੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ" ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ "..." ਦੀ ਸਮਾਨ ਵੰਡ ਇੰਜ ਦਰਸਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ : ਨੀ, ਧ ਨੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 4=½ ਮਾਤਰਾ ਅਤੇ ਧ ਨੀ ਦਾ ਭਾਂਵ ਹੈ ¼ ਮਾਤਰਾ, ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਨੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਧ ਨੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਹ) ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਲੰਬਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਡੈਸ਼ਾਂ (-) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸੁਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਜਿੰਨੇ ਡੈਸ਼ ਹੋਣ, ਉਤਨੀਆਂ ਹੀ ਮਾਤਰਾ ਉਸ ਤੇ ਠਹਿਰਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ : ਜਿਵੇਂ ਸਾ--ਗਮ---ਪ----ਧ ਸਾਂਸਸਾਂ-----ਅਰਥਾਤ ਸਾ ਤੇ ਦੋ, ਮਾ ਤੇ ਤਿੰਨ, ਪਾ ਤੇ ਚਾਰ ਤੇ ਸਾਂ ਤੇ ਪੰਜ ਮਾਤਰਾ ਠਹਿਰਨਾ ਹੈ।

(ਕ) ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਵਗ੍ਰਹ (ऽ) ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਤੋਂ ऽ ਹੀ ऽ ਮੋऽऽ ਹੀ ऽऽऽ ਆਦਿ।

(ਖ) ਸ਼ੁੱਧ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਕੇਵਲ ਸਾਧਾਰਣ ਲਿਖ ਜਾਂਦੇ ਹਨ : ਸ ਰੇ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨੀ।

(ਗ) ਕੋਮਲ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਇਕ ਲਕੀਰ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ : ਜਿਵੇਂ ਰੇ ਗ ਧ ਨੀ।

(ਘ) ਤੀਬਰ ਮਧਿਅਮ ਤੇ ਖੜੀ ਲਕੀਰ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮ।

(ਙ) ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਦੇ ਸੁਰ ਸਧਾਰਣ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਹੇਠਾਂ ਕੋਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਵੇਂ : ਸ ਰੇ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨੀ।

(ਚ) ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਦੇ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਬਿੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ : ਸਾਂ ਰੇਂ ਗਂ ਮਂ ਪਂ ਨੀਂ।

(ਛ) ਮੰਦਰ ਸਪਤਕ ਦੇ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਬਿੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ : ਨ਼ੀ ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਗ਼ ਰ਼ੇ ਸ਼।

(ਜ) ਜਦੋਂ ਇਕ ਸੁਰ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸੁਰ ਦੇ ਮੀਂਡ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ( ) ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਗ ਜਾਂ ਪਰੇ ਸਾ।

(ਝ) ਕਣ, ਸਪਰਸ਼, ਛੋਹ ਜਾਂ (Grace Note) ਸੁਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਖੱਬੇ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਣ ਸੁਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਸੁਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਵ ਲਗਣ ਕਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਮੂਲ ਸੁਰ ਦੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਲਗਣ ਕਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ : ਮਗੁ ਮਗੁ ਪੂਰਵਲਗਣ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਾਰੇ ਅਨੁਲਗਣ ਕਣ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(ਞ) ਬ੍ਰੈਕਟ ਜਾਂ ਕਮਾਣੀਆਂ 'ਚ ਲਿਖੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਸੁਰ, ਮੂਲ ਸੁਰ, ਫਿਰ ਨੀਵਾਂ ਸੁਰ ਅਤੇ ਅੰਤ 'ਚ ਮੁੱਖ ਸੁਰ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ (ਸ) = ਰੇ ਸ ਨ਼ੀ ਸ, (ਰੇ) = ਗ ਰੇ ਸ ਰੇ, (ਗ) = ਮ ਗ ਰੇ ਗ, ਆਦਿ।

(ਟ) ਹਰ ਇਕ ਤਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਸਮ ਲਈ "×" ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਠ) ਤਾਲ ਦੀ ਜਿਸ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਖਾਲੀ ਹੋਵੇ "0" ਜ਼ੀਰੋ ਜਾਂ ਸ਼ੂਨਯ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਡ) ਹਰ ਤਾਲ ਵਿਚ ਸਮ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਤੇ ਤਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ 2, 3, 4 ਆਦਿ ਅੰਕ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ਢ) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਤਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਭਾਗ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇ ਉੱਥੇ ਖੜੀ ਲਕੀਰ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਧਾ ਧਿੰ ਨਾ | ਧਾ ਤਿੰ ਨਾ |

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਤਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ

1. ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ : ਇਸ ਤਾਲ ਦੀਆਂ ਛੇ (6) ਮਾਤਰਾਂ ਹਨ। ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਮਾਤਰਾਂ ਦੇ ਦੋ ਵਿਭਾਗ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਭਾਗ ਉੱਤੇ ਤਾਲੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਖਾਲੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਪਹਿਲੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਸਮ ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਬਲੇ ਦਾ ਤਾਲ ਹੈ।

ਠੇਕਾ

ਮਾਤਰਾ	-	1	2	3	4	5	6
ਬੋਲ	-	ਧਾ	ਧਿੰ	ਨਾ	ਧਾ	ਤਿੰ	ਨਾ
ਤਾਲੀ	-	×			0		

2. ਤਾਲ ਰੂਪਕ : ਇਹ ਸੱਤ ਮਾਤਰਾਂ ਦਾ ਤਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਿਭਾਗ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਤਿੰਨ, ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਦੋ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋ ਮਾਤਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਾਤਰਾ ਉੱਤੇ ਸਮ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੌਥੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਦੂਜੀ ਤਾਲੀ ਤੇ ਛੇਵੀਂ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਤੀਜੀ ਤਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਬਲੇਂ ਦਾ ਤਾਲ ਹੈ।

ਠੇਕਾ

ਮਾਤਰਾ	-	1	2	3	4	5	6	7
ਬੋਲ	-	ਤੀ	ਤੀ	ਨਾ	ਧੀ	ਨਾ	ਧੀ	ਨਾ
ਤਾਲੀ	-	×			2		3	

3. ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ : ਇਸ ਤਾਲ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਮਾਤਰਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਮਾਤਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਸਮ, ਪੰਜਵੀਂ ਮਾਤਰਾ ਉਤੇ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕਹਿਰਵਾ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਤਿਲਵਾੜਾ ਤਾਲ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਠੇਕਾ

ਮਾਤਰਾ	-	1	2	3	4	5	6	7	8
ਬੋਲ	-	ਧਾ	ਧਿੰ	ਧਿੰ	ਨਾ	ਧਾ	ਤਿੰਨ	ਤਿੰਨ	ਨਾ
ਤਾਲੀ	-	×		2		0		3	

4. **ਇਕ ਤਾਲ :** ਇਕ ਤਾਲ ਤਬਲੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਾਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਖ਼ਿਆਲ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਛੇ ਵਿਭਾਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਦੋ-ਦੋ ਮਾਤਰਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਮਾਤਰਾ ਉੱਤੇ ਸਮ, ਪੰਜਵੀਂ, ਨੌਂਵੀਂ, ਗਿਆਰਵੀਂ ਤੇ ਤਾਲੀ, ਤੀਜੀ ਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਖਾਲੀ ਹੈ।

ਮਾਤਰਾ	-	1 2	3 4	5 6	7 8	9 10	11 12
ਬੋਲ	-	ਧਿੰਧਿੰ	ਧਾਗੇਤਿਰਕਿਟ	ਤੂ ਨਾ	ਕ ਤਾ	ਧਾਗੇ ਤਿਰਕਿਟ	ਧੀ ਨਾ
ਤਾਲੀ	-	×	0	2	0	3	4

5. **ਚਾਰ ਤਾਲ :** ਚਾਰ ਤਾਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਜਾਂ ਪਖਾਵਜ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਾਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਧਰੁਪਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਤਾਲੀ ਖਾਲੀ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਇਕ ਤਾਲ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਚਾਰ ਤਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਬਾਰਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇ ਵਿਭਾਗ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਸਮ, ਪੰਜਵੀਂ, ਨੌਂਵੀਂ ਤੇ ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਤੇ ਤਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਤੀਜੀ ਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਮਾਤਰਾਂ ਖਾਲੀ ਹਨ।

ਠੇਕਾ

ਮਾਤਰਾ	-	1 2	3 4	5 6	7 8	9 10	11 12
ਬੋਲ	-	ਧਾ ਧਾ	ਦਿੰ ਤਾ	ਕਿਟ ਧਾ	ਦਿੰ ਤਾ	ਤਿਟ ਕਤ	ਗਦੀ ਗਿਨਾ
ਤਾਲੀ	-	×	0	2	0	3	4

6. **ਤਿੰਨ ਤਾਲ :** ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਤਬਲੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਾਲ ਦੀਆਂ 16 ਮਾਤਰਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਮਾਨ ਮਾਤਰਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਸਮ, ਪੰਜਵੀਂ ਤੇ ਦੂਜੀ ਤਾਲੀ, ਨੌਂਵੀਂ ਤੇ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਤੇਰਵੀਂ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਤੀਜੀ ਤਾਲੀ ਹੈ।

ਮਾਤਰਾ	-	1 2 3 4	5 6 7 8	9 10 11 12	13 14 15 16
ਬੋਲ	-	ਧਾਧਿੰ ਧਿੰ ਧਾ	ਧਾ ਧਿੰ ਧਿੰ ਧਾ	ਧਾ ਤਿੰ ਤਿੰ ਤਾ	ਤਾ ਧਿੰ ਧਿੰਧਾ
ਤਾਲੀ	-	×	2	0 3	

ਰਾਗ ਸਿਰੀ

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਰਬਾਬ ਦੀ ਮਧੁਰ ਧੁਨੀ ਨਾਲ "ਮੋਤੀ ਤ ਮੰਦਰ ਊਸਰਹਿ ਰਤਨੀ ਤ ਹੋਹਿ ਜੜਾਉ॥ ਕਸਤੂਰਿ ਕੁੰਗੂ ਅਗਰਿ ਚੰਦਨਿ ਲੀਪਿ ਆਵੈ ਚਾਉ॥ (ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮਹਲਾ ੧) ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗਾਵਿਆ। ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਧਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਗ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਦਿਆਂ ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਰਾਗ ਬਾਰੇ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ - "ਰਾਗਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗੁ ਹੈ ਜੇ ਸਚਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ॥ ਸਦਾ ਹਰਿ ਸਚੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਨਿਹਚਲ ਮਤਿ ਅਪਾਰੁ॥" (ਵਾਰ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮਹਲਾ ੩॥) ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਨੂੰ ਸਰਬੋਤਮ ਆਖਿਆ ਹੈ। "ਰਾਗਨ ਮੈਂ ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਪਾਰਸ਼ ਪਯਖਾਨ ਹੈ॥"

ਰਾਗ ਰਾਗਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਪੰਡਿਤ ਓਅੰਕਾਰ ਨਾਥ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਹੈ : "ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਪੰਜ ਮੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਪੰਜ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਪਾਰਵਤੀ ਦੇ "ਸ੍ਰੀ" ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਇਸੇ ਛੇਵੇਂ ਰਾਗ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ "ਸ੍ਰੀ" ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨ੍ਹਤਾ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੈ।" ਇਸ ਮਾਨਤਾ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸਚਾਈ ਹੈ, ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਕੁਝ ਔਖਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਆਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ' ਇਕ ਅਤਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਾਗ ਹੈ।

ਆਧੁਨਿਕ ਥਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਪੂਰਵੀ ਥਾਟ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾਦ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਕੋਮਲ, ਮਧਿਅਮ ਤੀਬਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਵਕਰ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਸੱਤ ਸੁਰ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਔੜਵ ਵਕਰ ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਭ, ਕਈ ਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਭ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

· ਸ਼ਾਸਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਸ਼ਭ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਵਿਚ ਸੰਵਾਦੀ ਭਾਵ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਸ਼ਾਸਤਰਕਾਰ ਇਸ ਰਾਗ 'ਚ ਪੰਚਮਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ੜਜ ਸੰਵਾਦੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਰਾਗ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਸੰਵਾਦੀ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸੰਧੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ (ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਸਮੇਂ) ਗਾਇਆ-ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਗਣਨਾ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਠਿਨ ਰਾਗਾਂ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਨੂੰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਗਾਇਕ ਹੀ ਕਲਾਤਮਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਠਹਿਰਾਓ ਦੇ ਸੁਰ ਸ਼ੜਜ, ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ "ਰੇ॒ ਪਾ" ਅਤੇ "ਪਾ ਰੇ॒" ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ "ਰੇ॒ ਰੇ॒ ਸਾ" ਅਤੇ ਉਤਰਾਂਗ ਵਿਚ "ਧ॒ ਧ॒ ਪ" ਦੋਵੇਂ ਸੁਰਾਵਲੀਆਂ ਅਤਿਅੰਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਬੜਾ ਮਧੁਰ ਅਤੇ ਸੁੰਤਤਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ [ਸਾ]ਰੇ॒ [ਗ]ਰੇ॒ ਸਾ, ਰੇ॒ ਮ॑ ਪ ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਧ॒ ਪ, ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਰੇ॒ ਸ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਸਾ [ਸਾ]ਰੇ॒ [ਗ]ਰੇ॒, ਸਾ, ਰੇ॒ ਪਾ, ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਰੇ॒ ਸ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸ) [ਸ]ਰੇ॒ [ਗ]ਰੇ॒ ਗ ਰੇ॒, ਸਾ ਰੇ॒ ਨ਼ੀ ਧ॒ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਨ਼ੀ ਧ॒ ਪ਼, ਪ਼ ਧ॒ ਪ਼ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਸਾ ਰੇ॒ ਗ ਰੇ॒ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸ ਗ ਰੇ॒, ਰੇ॒ ਮ॑, ਗ ਰੇ, ਰੇ॒ ਸਾ ਰੇ॒ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਗ, ਗ ਰੇ॒ ਰੇ॒, ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਰੇ॒ ਪ, ਨ਼ੀ ਸ ਰੇ॒ ਮ ਰੇ॒, ਪ, ਮ॑ ਪ ਧ॒ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਰੇ॒ ਸਾ, ਰੇ॒ ਨ਼ੀ ਧ॒ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸ, ਸ ਰੇ॒ ਗ ਰੇ॒, ਰੇ॒ ਮ॑ ਮ॑ ਪ, ਧ॒, ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਗ ਰੇ॒, ਰੇ॒ ਰੇ॒ ਰੇ॒, ਸਾ।
2. ਸਾ ਰੇ॒ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਪ ਧ॒ ਮ॑ ਪ, ਰੇ॒ ਰੇ॒, ਪ ਮ॑ ਪ, ਧ॒ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਸਾ ਰੇ॒ ਸਾ ਸਾ, ਪ ਧ॒ ਪ ਪ ਮ॑ ਪ ਧ॒ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਰੇ॒ ਮ॑ ਮ॑ ਪ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ॒ ਰੇ॒ ਪ ਪ, ਮ ਪ, ਰੇ॒ ਪ ਮ॑ ਪ, ਧ॒ ਧ॒ ਪ ਮ॑ ਪ, ਰੇ॒ ਮ॑ ਪ ਧ॒ ਪ, ਮ॑ ਪ ਨੀ ਨੀ ਧ॒ ਪ, ਮ॑ ਪ ਸਾਂ ਨੀ, ਧ॒ ਪ, ਧ॒ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਮ॑ ਪ ਨੀ ਧ॒, ਪ ਧ॒ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਰੇ॒ ਪ ਮ॑ ਪ ਧ॒ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਗ ਰੇ॒ ਰੇ॒, ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ॒ ਪ਼ ਰੇ॒, ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਸ ਰੇ॒ ਗ ਰੇ॒ ਸਾ।
3. ਮ॑ ਪ ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ॒ ਰੇਂ॒ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਨੀ ਧ॒ ਪ ਮ॑ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ॒ ਰੇਂ॒, ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ॒ ਨੀ ਸਾਂ, ਪਧ॒ ਮ॑ ਪ, ਸਾਂ ਰੇਂ॒ ਨੀ ਸਾਂ, ਰੇਂ॒ ਰੇਂ॒ ਸਾਂ, ਪ ਧ॒ ਪ ਪ ਮ॑ ਪ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ॒ ਰੇਂ॒ ਸਾਂ, ਗਂ ਰੇਂ॒ ਸਾਂ, ਮ॑ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ॒ ਰੇਂ॒ ਸਾਂ, ਗਂ ਰੇਂ॒ ਰੇਂ॒ ਮ॑ਂ ਗਂ ਰੇਂ॒ ਰੇਂ॒, ਰੇਂ॒ ਰੇਂ॒ ਪਂ ਪਂ ਮ॑ਂ ਗਂ ਰੇਂ॒ ਰੇਂ॒ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ॒ ਮ॑ਂ ਪਂ, ਮ॑ਂ ਗਂ ਰੇਂ॒ ਗਂ ਰੇਂ॒ ਰੇਂ॒ ਸਾਂ, ਮ॑ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ॒ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ॒ ਨੀ ਧ॒ ਪ, ਮ॑ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ॒ ਰੇਂ॒, ਰੇਂ॒ ਸਾਂ ਨੀ ਧ॒ ਪ, ਨੀ ਧ॒ ਪ, ਮ॑ ਪ ਧ॒ਪ, ਮ॑ ਪ ਧ॒ ਪ, ਮ॑ ਪ ਧ॒ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒ ਪ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਗਾ ਰੇ॒ ਸਾ।

ਮ : ੩

ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦਿੜਾਇਆ ਤਿਨਿ ਵਿਚਹੁ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਆ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਗਾਈ ਕਰਿ ਚਾਨਣੁ ਮਗੁ ਦਿਖਾਇਆ॥
ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਏਕ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਅੰਤਰਿ ਨਾਮੁ ਵਸਾਇਆ॥
ਗੁਰਮਤੀ ਜਮੁ ਜੋਹਿ ਨ ਸਾਕੈ ਸਾਚੈ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਆ॥
ਸਭੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤੈ ਕਰਤਾ ਜੋ ਭਾਵੈ ਸੋ ਨਾਇ ਲਾਇਆ॥
ਜਨ ਨਾਨਕੁ ਨਾਮੁ ਲਏ ਤਾ ਜੀਵੈ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਖਿਨੁ ਮਰਿ ਜਾਇਆ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੮੬)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ :			– ਰੇ ਸਨ਼ੀ ਸ
			ऽ ਗੁ ਰਿऽ ਪੂ
ਪ – ਪ ਪ	ਮੰਪ ਧੁ ਮੰ ਗਰੇ	ਮੰਗ ਮੰਗ ਰੇਗ ਰੇਸ	ਨ਼ੀਸ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧੁ
ਰੈ ऽ ਹ ਰਿ	ਨਾऽ ऽ ਮੁ ਦਿऽ	ੜਾऽ ऽऽ ਇਆ ऽऽ	ऽऽ ਤਿ ਨ ऽ
ਪ਼ ਮੰ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ	ਸਾ – ਸਾਰੇ ਨ਼ੀਸ	ਪ – ਗਰੇ ਸਾਰੇ	ਸਾ, ਸਾ ਰੇ ਧੁ
ਵਿ ਚਹੁ ऽ ऽ	ਭ ਰ ਮੁऽ ਚੁऽ	ਕਾ ऽ ਇਆ ऽ	ऽ, ਰਾ ऽ ਮ
ਪ ਧੁ ਮੰ . ਪ	ਮੰਪ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ ਧੁ	ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ
ਨਾ ਮੁ ਹ ਰਿ	ਕੀऽ ऽऽ ਰ ਤਿ	ਗਾ ਈ ਕ ਰਿ	ਚਾ ऽ ਨ ਣੁ
ਨੀਰੇਂ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਰੇਂਨੀ ਧੁਪ ਮੰਪ ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ ਮੰਗ	ਰੇਸਾ
ਮऽ ऽ ਗੁ ਦਿ	ਖਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਇਆ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ
ਅੰਤਰਾ :			– ਮੰਪ ਧੁਪ ਮੰਗ
			ऽ ਹਉऽऽ ਮੈऽ
ਰੇ ਮੰ ਧੁ ਪ	ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ –	– ਨੀ ਰੇਂ ਗਂ
ਮਾ ऽ ऽ ਰਿ	ਏ ਕੁ ਲਿ ਵ	ਲਾऽ ऽ ਗੀ ऽ	ऽ ਅੰ ਤ ਰਿ
ਰੇਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ –	– ਪਧੁ ਮੰ ਪ
ਨਾ ऽ ਮੁ ਵ	ਸਾ ऽ ऽऽ ऽऽ	ਇਆ ऽऽ ऽ	ऽ ਗੁऽ ਰ ਮ
ਮੰਪਨੀਸਾਂ ਨੀ ਧੁ	ਪ ਮੰਪ ਧੁ ਮੰਗ	ਰੇ ਗ ਰੇ ਸਾ	– ਸਾਰੇ ਸਾ ਰੇ
ਤੀऽ ऽऽ ਜ ਮੁ	ऽ ਜੋऽ ਹਿ ਨऽ	ਸਾ ऽ ਕੈ ऽ	ऽ ਸਾऽ ऽ ਚੈ
ਪ ਧੁ ਮੰ ਪ	ਮੰਪ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ	ਧੁਪ ਮੰਗ ਰੇਗ ਰੇਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ
ਨਾ ऽ ਮਿ ਸਾ	ਮਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਇਆ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ

ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੩

ਧਨੁ ਜਨਨੀ ਜਿਨਿ ਜਾਇਆ ਧੰਨੁ ਪਿਤਾ ਪਰਧਾਨੁ ॥
ਸਤਗੁਰੁ ਸੇਵਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਵਿਚਹੁ ਗਇਆ ਗੁਮਾਨੁ ॥
ਦਰਿ ਸੇਵਨਿ ਸੰਤ ਜਨ ਖੜੇ ਪਾਇਨਿ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ ॥੧॥
ਮੇਰੇ ਮਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਧਿਆਇ ਹਰਿ ਸੋਇ ॥
ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਮਨੁ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਘਰਿ ਆਇਆ ਆਪੇ ਮਿਲਿਆ ਆਇ ॥
ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਸਾਲਾਹੀਐ ਰੰਗੇ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ॥
ਸਚੈ ਸਚਿ ਸਮਾਇਆ ਮਿਲਿ ਰਹੈ ਨਾ ਵਿਛੁੜਿ ਜਾਇ ॥੨॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਣਾ ਸੁ ਕਰਿ ਰਹਿਆ ਅਵਰੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਇ ॥
ਚਿਰੀ ਵਿਛੁੰਨੇ ਮੇਲਿਅਨੁ ਸਤਗੁਰ ਪੰਨੈ ਪਾਇ ॥
ਆਪੇ ਕਾਰ ਕਰਾਇਸੀ ਅਵਰੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਇ ॥੩॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਤਾ ਰੰਗ ਸਿਉ ਹਉਮੈ ਤਜਿ ਵਿਕਾਰ ॥
ਅਹਿਨਿਸ ਹਿਰਦੈ ਰਵਿ ਰਹੈ ਨਿਰਭਉ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥
ਨਾਨਕ ਆਪਿ ਮਿਲਾਇਨੁ ਪੂਰੈ ਸਬਦਿ ਅਪਾਰ ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੩੨)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ :	ਰੇਮੰ ਪਧ ਮੰ ਪ	ਧ ਮੰ ਗ ਰੇ	ᴳਰੇ ᴳਰੇ ਸਾ ਸਾ
	ਮੇऽ ਰੇऽ ਮ ਨ	ਗੁ ਰ ਮੁ ਖਿ	ਧਿਆ ਇ ਹ ਰਿ
ਪ – – ਪ	ਰੇਮੰ ਪਧ ਮੰ ਪ	ਧ ਮ ਗ ਰੇ	ᴳਰੇ ᴳਰੇ ਸਾ ਸਾ
ਸੋ ऽ ऽ ਇ	ਮੇऽ ਰऽ ਮ ਨ	ਗੁ ਰ ਮੁ ਖਿ	ਧਿਆ ਇ ਹ ਰਿ
ਪ – – –	– ਪ, ਮੰ ਪ	ਮੰਪ ਧ ਮੰ ਗ	ਰੇ ਮੰ ਗ ਰੇ
ਸੋ ऽ ऽ	ऽ ਇ, ਗੁ ਰ	ਕਾऽऽ ਸ ਬ	ਦੁ ਮ ਨ ਵ
ਸਾ – – –	ਰੇ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼	ਮ਼ੰ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ	ਰੇਪ ਮੰਪਧਮ ਗਰੇ
ਸੈ ऽ ऽ ऽ	ਮ ਨੁ ਤ ਨੁ	ਨਿ ਰ ਮ ਲੁ	ਹੋऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ
ਮੰਗ ਰੇਗ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ			
ऽऽ ऽऽ ऽऽ ਇऽ			

ਅੰਤਰਾ :

		ਪ ਪ ਪ ਪ	ਧੁਪ ਮੰਪਨੀ ਨੀ
		ਧ ਨੁ ਜ ਨ	ਨੀऽ ऽऽ ਜਿ ਨਿ
- ਸਾਂ - ਨੀ	ਸਾਂ - - -	ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ	(ਗ)ਰੇਂ - ਸਾਂ ਸਾਂ
ऽ ਜਾ ऽ ਇ	ਆ ऽ ऽ ऽ	ਧੰ ऽ ਨੁ ਪਿ	ਤਾ ऽ ਪ ਰ
ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੰਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ ਪ	ਮੰ ਪ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ ਪ
ਧਾ ऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ ऽ ऽ ਨੁ	ਸ ਤ ਗੁ ਰ	ਸੇ ਵਿ ਸੁ ਖੁ
- ਮੰਪ ਧੁ ਮੰ	ਗ ਰੇ ਰੇ ਸਾ	- ਸਾਰੇ ਸਾ ਰੇ	ਪ ਪ - ਪ
ऽ ਪਾऽऽ ਇ	ਆ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਵਿऽਚ ਹੁ	ਗਇਆ ऽ ਗੁ
ਮੰਪ ਧੁ ਮੰ ਗ	(ਗ)ਰੇ (ਗ)ਰੇ ਸਾ ਸਾ	- ਪ ਮ ਪ	ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਮਾऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਨੁ	ऽ ਦ ਰਿ ਸੇ	ਵ ਨਿ ਸੰ ਤ
- ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ	(ਸ)ਰੇਂ (ਗ)ਰੇਂ ਸਾਂ -	ਮੰਪ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ
ऽ ਜ ਨ ਖ	ੜੇ ऽ ऽ ऽ	ਪਾऽ ऽऽ ਇ ਨ	ਗੁ ਣੀ ऽ ਨਿ
ਪਧੁ ਮੰਪ ਮੰਗ ਰੇਸਾ			
ਧਾऽ ऽऽ ऽऽ ਨੁऽ			

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੩

ਕਿਸੁ ਹਉ ਸੇਵੀ ਕਿਆ ਜਪੁ ਕਰੀ ਸਤਗੁਰ ਪੂਛਉ ਜਾਇ॥
ਸਤਗੁਰ ਕਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨਿ ਲਈ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਇ॥
ਏਹਾ ਸੇਵਾ ਚਾਕਰੀ ਨਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ॥
ਨਾਮੈ ਹੀ ਤੇ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਸੁਹਾਇ॥
ਮਨ ਮੇਰੇ ਅਨਦਿਨੁ ਜਾਗੁ ਹਰਿ ਚੇਤਿ॥
ਆਪਣੀ ਖੇਤੀ ਰਖਿ ਲੈ ਕੂੰਜ ਪੜੈਗੀ ਖੇਤਿ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਮਨ ਕੀਆ ਇਛਾ ਪੂਰੀਆ ਸਬਦਿ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ॥
ਭੈ ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਹਰਿ ਜੀਉ ਵੇਖੈ ਸਦਾ ਹਦੂਰਿ॥
ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਸਦਾ ਮਨੁ ਰਾਤਾ ਭ੍ਰਮੁ ਗਇਆ ਸਰੀਰਹੁ ਦੂਰਿ॥
ਨਿਰਮਲੁ ਸਾਹਿਬੁ ਪਾਇਆ ਸਾਚਾ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰੁ॥੨॥
ਜੋ ਜਾਗੇ ਸੇ ਉਬਰੇ ਸੂਤੇ ਗਏ ਮੁਹਾਇ॥
ਸਚਾ ਸਬਦੁ ਨ ਪਛਾਣਿਓ ਸੁਪਨਾ ਗਇਆ ਵਿਹਾਇ॥
ਸੁੰਞੇ ਘਰ ਕਾ ਪਾਹੁਣਾ ਜਿਉ ਆਇਆ ਤਿਉ ਜਾਇ॥
ਮਨਮੁਖ ਜਨਮੁ ਬਿਰਥਾ ਗਇਆ ਕਿਆ ਮੁਹੁ ਦੇਸੀ ਜਾਇ॥੩॥
ਸਭ ਕਿਛੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ਹੈ ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਇ॥
ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਪਛਾਣੀਐ ਦੁਖੁ ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ ਗਵਾਇ॥
ਸਤਗੁਰੁ ਸੇਵਨਿ ਆਪਣਾ ਹਉ ਤਿਨਕੈ ਲਾਗਉ ਪਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਦਰਿ ਸਚੈ ਸਚਿਆਰ ਹਹਿ ਹਉ ਤਿਨ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਉ॥੪॥

(**ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ**, ਪੰਨਾ ੩੪)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ — **ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ**

×		2		0		3	
ਸਥਾਈ					ਰੇ	ਸਾ	ਰੇ
					ਮ	ਨ	ਮੇ
ਪ	–	–	–	ਮੰ	ਧੁ	ਮੰ	ਗ
ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਅ	ਨ	ਦਿ	ਨੁ
ਗਰੇ	ਗਰੇ	ਗ	ਰੇ	ਸਾ	–	–	–
ਜਾ	ਗੁ	ਹ	ਰਿ	ਚੇ	ऽ	ऽ	ऽ

ਸਾ	–	–	–	–	–	–	ਸਾ
ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤਿ
–	ਸਾ	ਨ਼ੀ	ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ	ਗ	ਰੇ	ਸਾ
ऽ	ਆ	ਪ	ਣੀ	ਖੇऽ	ऽ	ਤੀ	ऽ
ਨ਼ੀ	ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ	ਰੇਸਾ	ਨ਼ੀ	ਧ਼	ਪ਼	–
ਰ	ਖਿ	ਲੈऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ਼॑	ਪ਼	ਨ਼ੀ	ਸਾ	ਰੇ	ਧ	ਪਮ॑	ਗਰੇ
ਕੂੰ	ऽ	ਜ	ਪ	ੜੈ	ऽ	ਗੀऽ	ऽऽ
ਗ	ਰੇ	ਰੇ	ਸਾ	–			
ਖੇ	ऽ	ऽ	ਤਿ	ऽ			

ਅੰਤਰਾ

–	ਪ	ਮ॑	ਪ	ਮ॑ਪ	ਨੀ	ਧ	ਪ
ऽ	ਕਿ	ਸੁ	ਹਉ	ਸੇऽ	ऽ	ਵੀ	ऽ
–	ਪ	ਧ	ਮ॑	ਪ	ਨੀ	ਸਾਂ	–
ऽ	ਕਿਆ	ਜ	ਪੁ	ਕ	ਰੀ	ऽ	ऽ
–	ਮ॑ਪ	ਨੀ	ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂ	ਸਾਂ	ਸਾਂ
ऽ	ਸਤ	ਗੁ	ਰੁ	ਪੂऽ	ऽ	ਛਉ	ऽ
ਨੀਰੇਂ	ਗਂ	ਰੇਂ	ਸਾਂ	ਰੇਂ	ਨੀ	ਸਾਂ	ਸਾਂ
ਜਾऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ
–	ਸਾਂਸਾਂ	ਸਾਂਸਾਂ	ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂਸਾਂ	ਨੀ	ਧ
ऽ	ਸਤ	ਗੁਰ	ਕਾ	ਭਾऽ	ऽऽ	ਣਾ	ऽ
–	ਪਧ	ਮ॑	ਪ	ਸਾਂ	–	–	–
ऽ	ਮੰऽ	ਨਿ	ਲ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ
–	ਨੀਰੇਂ	ਨੀ	ਧ	ਪ	ਧ	ਮ॑	ਧ
ऽ	ਵਿऽ	ਚਹੁ	ऽ	ਆ	ऽ	ਪੁ	ਗ
ਪ	–	–	–	–		–	ਪ
ਵਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ
–	ਰੇਮ॑	ਪਧ	ਮ॑ਪ	ਧ	ਮ॑	ਗ	ਰੇ
–	ਏऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਸੇ	ऽ	ਵਾ	ऽ

–	ਗ	ਰੇ	ਗ	ਰੇ	ਰੇ	ਸਾ	–
ऽ	ਚਾ	ऽ	ਕ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਾ	ਰੇ	ਸ	ਰੇ	ਧੁ	–	ਪ	ਮੰ
ਨਾ	ऽ	ਮੁ	ਵ	ਸੈ	ऽ	ਮੰ	ਨਿ
ਗਾ	ਰੇ	ਪ	–	–	–	–	ਪ
ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ
–	ਪ	ਮੰ	ਪ	ਪਨੀ	ਸਾਂਰੇਂ	ਸਾਂਨੀ	ਸਾਂ
ऽ	ਨਾ	ऽ	ਮੈ	ਹੀऽ	ऽऽ	ਤੇऽ	ऽ
–	ਗਂ	ਰੇਂ	ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂਸਾਂ	ਨੀ	ਧੁ
ऽ	ਸੁ	ਖੁ	ਪਾ	ਈਐ	ऽऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਪ	ਮੰ	ਪ	ਨੀ	ਰੇਂ	ਨੀ	ਧੁ
ऽ	ਸ	ਚੈ	ऽ	ਸ	ਬ	ਦਿ	ਸੁ
ਪਧੁ	ਪਮੰ	ਗਰੇ	ਮੰਗ	ਰੇਗ	ਰੇਸਾ	ਰੇਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ
ਹਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਇऽ

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੩

ਜੇ ਵੇਲਾ ਵਖਤੁ ਵੀਚਾਰੀਐ ਤਾ ਕਿਤੁ ਵੇਲਾ ਭਗਤਿ ਹੋਇ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਨਾਮੇ ਰਤਿਆ ਸਚੇ ਸਚੀ ਸੋਇ॥
ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਪਿਆਰਾ ਵਿਸਰੈ ਭਗਤਿ ਕਿਨੇਹੀ ਹੋਇ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਸੀਤਲੁ ਸਾਚ ਸਿਉ ਸਾਸੁ ਨ ਬਿਰਥਾ ਕੋਇ॥੧॥
ਮੇਰੇ ਮਨ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ॥
ਸਾਚੀ ਭਗਤਿ ਤਾ ਥੀਐ ਜਾ ਹਰਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਸਹਜੇ ਖੇਤੀ ਰਾਹੀਐ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਬੀਜੁ ਪਾਇ॥
ਖੇਤੀ ਜੰਮੀ ਅਗਲੀ ਮਨੂਆ ਰਜਾ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥
ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈ ਜਿਤੁ ਪੀਤੈ ਤਿਖ ਜਾਇ॥
ਇਹੁ ਮਨੁ ਸਾਚਾ ਸਚਿ ਰਤਾ ਸਚੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥੨॥
ਆਖਣੁ ਵੇਖਣੁ ਬੋਲਣਾ ਸਬਦੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥
ਬਾਣੀ ਵਜੀ ਚਹੁ ਜੁਗੀ ਸਚੋ ਸਚੁ ਸੁਣਾਇ॥
ਹਉਮੈ ਮੇਰਾ ਰਹਿ ਗਇਆ ਸਚੈ ਲਇਆ ਮਿਲਾਇ॥
ਤਿਨ ਕਉ ਮਹਲੁ ਹਦੂਰਿ ਹੈ ਜੋ ਸਚਿ ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ॥੩॥
ਨਦਰੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ ਵਿਣੁ ਕਰਮਾ ਪਾਇਆ ਨ ਜਾਇ॥
ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਸਤਸੰਗਤਿ ਲਹੈ ਸਤਗੁਰੁ ਭੇਟੈ ਜਿਸੁ ਆਇ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਨਾਮੇ ਰਤਿਆ ਦੁਖੁ ਬਿਖਿਆ ਵਿਚਹੁ ਜਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਵੜਾ ਨਾਮੇ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੩੫)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ — **ਤ੍ਰਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਮੰਪ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਂ	ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ
		ਮੇऽ ਰੇऽ ਮऽ ਨऽ	ਹ ਰਿ ਕਾ ऽ
ਪ - ਮੰ ਪ	ਧੁਮੰ ਗਰੇ ਗਰੇ ਸਾ	- ਸਾ - ਸਾ	ਸਰੇ ਗਰੇ ਸਾ -
ਨਾ ऽ ऽ ਮੁ	ਧਿਆ ऽऽ ऽऽ ਇ	ऽ ਸਾ ऽ ਚੀ	ਭ ਗ ਤਿ ऽ
ਨ਼ੀਸਾ ਗ ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀ ਧੁ	ਪ਼ ਮ਼ੰਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਸਾ
ਤਾऽ ऽ ऽ ਥੀ	ਐऽ ऽऽ ਜਾ ऽ	ऽ ਹਰਿऽ ਵ	ਸੈ ऽ ਮ ਨਿ
ਰੇਮੰ ਪਧੁ ਮੰਪ ਨੀਸਾਂ	ਨੀਧੁ ਪਮੰ ਗਰੇ ਸਾ		
ਆऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ਇ		

ਅੰਤਰਾ

		ਪ ਪ - ਪ	ਧੁ ਪ ਮ ਪ
		ਜੇ ਵੇ ऽ ਲਾ	ਵ ਖ ਤੁ ਵੀ
ਨੀ ਸਾਂ - ਨੀ	ਸਾਂ - - ਸਾਂ	ਨੀ ਰੁੇਂ ਨੀਰੁੇਂ ਗਂ	ਰੁੇਂ ਰੁੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਚਾ ऽ ऽ ਰੀ	ਐ ऽ ऽ ਤਾ	ਕਿ ਤੁ ਵੇऽ ऽ	ਲਾ ऽ ਭਗਤਿ
ਨੀਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ ਪ	ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ	ਰੁੇਂ ਰੁੇਂ ਸਾਂ -
ਹੋ ऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ ऽ ऽ ਇ	ਅ ਨ ਦਿ ਨੁ	ਨਾ ऽ ਮੇ ऽ
- ਨੀ ਰੁੇਂ ਨੀ	ਧੁ - ਪ -	- ਮੰਪ ਸਾਂ ਨੀ	ਧੁ ਪ ਮੰ ਪ
ऽ ਰ ऽ ਤਿ	ਆ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਸऽ ਚੈ ऽ	ਸ ऽ ਚੀ ऽ
ਧੁ ਮੰ ਰੁੇ ਪ	ਮੰ ਗ ਰੁੇ ਸਾ	ਸਾ ਰੁੇ ਸਾ ਰੁੇ	ਪ - ਪ -
ਸੋ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਇ	ਇ ਕੁ ਤਿ ਲੁ	ਪਿਆ ऽ ਰਾ ऽ
- ਧੁ ਮੰ ਗ	ਰੁੇ ਗ ਰੁੇ ਸਾ	ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੁੇ ਸਾ	ਰੁੇ ਨ਼ੀ ਧੁ ਪ਼
ऽ ਵਿ ਸ ਰੈ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ਭ ऽਗ ਤਿ ਕਿ	ਨੇ ऽ ਹੀ ऽ
ਮੰ਼ ਪ਼ ਨੀ ਸਾ	ਰੁੇ ਰੁੇ ਸਾ ਸਾ	ਮੰ ਗ ਰੁੇ ਪ	ਧੁਪ ਮੰਪ ਨੀ -
ਹੋ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਇ	ਮ ਨੁ ਤ ਨੁ	ਸੀऽ ऽऽ ਤ ਲੁ
- ਮੰਪ ਨੀਸਾਂ ਨੀਸਾਂ	ਰੁੇਂ ਰੁੇਂ ਸਾਂ -	ਨੀਸਾਂ ਗਂ ਰੁੇਂ ਸਾਂ	ਨੀਰੁੇਂ ਨੀਨੀ ਧੁ ऽ
ऽ ਸਾऽ ऽऽ ਚऽ	ਸਿਉ ऽ ऽ ऽ	ਸਾऽ ऽ ਸੁ ਨ	ਬਿऽ ਰऽ ਥਾ ऽ
ਮੰਪ ਨੀਸਾਂ ਰੁੇਂ ਸਾਂਨੀ	ਧੁਪ ਮੰਗ ਰੁੇਗ ਰੁੇਸਾ		
ਕੋऽ ऽऽ ऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ਇऽ		

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੩

ਤਿਨਾ ਅਨੰਦੁ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੈ ਜਿਨਾ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਆਧਾਰੁ॥
ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਸਚੁ ਪਾਇਆ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਣਹਾਰੁ॥
ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਾਚੇ ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ ਸਾਚੈ ਨਾਇ ਪਿਆਰੁ॥
ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਕੈ ਆਪਣੀ ਦਿਤੋਨੁ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰੁ॥੧॥
ਮਨ ਰੇ ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਗੁਣ ਗਾਇ॥
ਸਚੀ ਬਾਣੀ ਹਰਿ ਪਾਈਐ ਹਰਿ ਸਿਉ ਰਹੈ ਸਮਾਇ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸਚੀ ਭਗਤਿ ਮਨੁ ਲਾਲੁ ਥੀਆ ਰਤਾ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥
ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਮਨੁ ਮੋਹਿਆ ਕਹਣਾ ਕਛੂ ਨ ਜਾਇ॥
ਜਿਹਵਾ ਰਤੀ ਸਬਦਿ ਸਚੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵੈ ਰਸਿ ਗੁਣ ਗਾਇ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਏਹੁ ਰੰਗੁ ਪਾਈਐ ਜਿਸਨੋ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਰਜਾਇ॥੨॥
ਸੰਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ॥
ਇਕਿ ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਕਢਿ ਲਇਅਨੁ ਆਪੇ ਲਇਓਨੁ ਮਿਲਾਇ॥
ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਿ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਇ॥
ਆਪਿ ਵਡਾਈ ਦਿਤੀਅਨੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਇ ਬੁਝਾਇ॥੩॥
ਸਭਨਾ ਕਾ ਦਾਤਾ ਏਕੁ ਹੈ ਭੁਲਿਆ ਲਏ ਸਮਝਾਇ॥
ਇਕਿ ਆਪੇ ਆਪਿ ਖੁਆਇਅਨੁ ਦੂਜੈ ਛਡਿਅਨੁ ਲਾਇ॥
ਗੁਰਮਤੀ ਹਰਿ ਪਾਈਐ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਇ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਨਾਮੇ ਰਤਿਆ ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੩੬)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ	ਮੰ ਗ ਰੇ ਸਾ	– ਸਾਰੇ ਸਾ ਰੇ	ਪ ਪ ਮੰ ਧੁ
	ਮ ਨ ਰੇ ऽ	ऽ ਸऽ ਦਾ ਅ	ਨੰ ਦੁ ਗੁ ਣ
ਪ – – ਪ	ਮੰ ਗ ਰੇ ਸਾ	– ਸਾ ਸਾ –	ਰੇ ਰੇ ਸਾ –
ਗਾ ऽ ऽ ਇ	ਮ ਨ ਰੇ ऽ	ऽ ਸ ਚੀ ऽ	ਬਾ ऽ ਣੀ ऽ
ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਪ਼ –	ਸਾ ਰੇ ਪ –	ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ
ਹ ਰਿ ਪਾ ऽ	ਈਐ ऽ ऽ ऽ	ਹ ਰਿ ਸਿਉ ऽ	ਰ ਹੈ ऽ ਸ
ਨੀਨੀ ਧਪ ਮੰਪ ਧੁਪ			
ਮਾऽ ऽऽ ऽऽ ਇऽ			

ਅੰਤਰਾ		ਪ ਪ – ਪ	ਧੁ ਪ ਮੰ ਪ
		ਤਿ ਨਾ ऽ ਅ	ਨੰ ऽ ऽ ਦੂ
ਨੀ ਸਾਂ – –	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ –	ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਸ ਦਾ ऽ ऽ	ਸੁ ਖੁ ਹੈ ऽ	ਜਿ ਨਾ ਸ ਚੁ	ਨਾ ऽ ਮੁ ਆ
ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ ਪ	ਮੰ ਮੰ ਪ ਪ	ਮੰਪ ਨੀ ਧੁ ਪ
ਧਾ ऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ ऽ ऽ ਰੁ	ਗੁ ਰ ਸ ਬ	ਦੀऽ ऽ ਸ ਚੁ
ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ	ਰੇਂ – ਸਾਂ –	ਸਾਂਰੇਂ ਪਂ ਮੰ ਗਂਰੇਂ	ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਪਾ ऽ ऽ ऽ	ਇਆ ऽ ऽ ऽ	ਦੂऽ ऽ ਖ ਨਿऽ	ਵਾ ऽ ਰ ਣ
ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਂ	ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ	ਧੁ ਮੰਗ ਰੇ ਮੰ	ਪਧੁ ਮੰਪਮੰ ਪ
ਹਾ ऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ ऽ ऽ ਰੁ	ਸ ਦਾऽऽ ਸ	ਦਾऽ ऽऽ ਸਾ ऽ
ਮੰਪਨੀਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ	ਮੰਪ ਨੀ ਧੁ ਪ	ਧੁ ਮੰ ਗ ਰੇ
ਚੇऽ ऽऽ ਗੁ ਣ	ਗਾ ऽ ਵਹਿ ऽ	ਸਾऽऽ ਚੈ ऽ	ਨਾ ऽ ऽ ਇ
ਮੰ ਗ ਰੇ ਗ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਸਾ	ਸਾ ਰੇ ਸਾਰੇ ਪ	ਧੁ ਮੰਗ ਰੇ ਸਾ
ਪਿਆ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਰੁ	ਕਿ ਰ ਪਾऽ ऽ	ਕ ਰਿऽ ਕੈ ऽ
ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਸਾ	ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਪ਼ –	ਪ਼ ਪ – ਧੁ	ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ
ਆ ऽ ऽऽ ਪऽ	ਣੀ ऽ ऽ ऽ	ਦਿ ਤੋ ऽ ਨੁ	ਭ ਗ ਤਿ ਭੰ
ਰੇਂ ਨੀਧੁ ਮੰਗ ਰੇਸ			
ਡਾ ऽऽ ऽऽ ਰੁऽ			

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੩

ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਕਾਮ ਗਹੇਲੀਏ ਕਿਆ ਚਲਹਿ ਬਾਹ ਲੁਡਾਇ॥
ਆਪਣਾ ਪਿਰੁ ਨ ਪਛਾਣਹੀ ਕਿਆ ਮੁਹੁ ਦੇਸਹਿ ਜਾਇ॥
ਜਿਨੀ ਸਖੀਂ ਕੰਤੁ ਪਛਾਣਿਆ ਹਉ ਤਿਨ ਕੈ ਲਾਗਉ ਪਾਇ॥
ਤਿਨ ਹੀ ਜੈਸੀ ਥੀ ਰਹਾ ਸਤਸੰਗਤਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇ॥੧॥
ਮੁੰਧੇ ਕੂੜਿ ਮੁਠੀ ਕੂੜਿਆਰਿ॥
ਪਿਰੁ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਚਾ ਸੋਹਣਾ ਪਾਈਐ ਗੁਰ ਬੀਚਾਰਿ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਮਨਮੁਖਿ ਕੰਤੁ ਨ ਪਛਾਣਈ ਤਿਨ ਕਿਉ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ॥
ਗਰਬਿ ਅਟੀਆ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਲਹਿ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ ਦੂਜੇ ਭਾਇ॥
ਸਬਦਿ ਰਤੀਆ ਸੋਹਾਗਣੀ ਤਿਨ ਵਿਚਹੁ ਹਉਮੈ ਜਾਇ॥
ਸਦਾ ਪਿਰੁ ਰਾਵਹਿ ਆਪਣਾ ਤਿਨਾ ਸੁਖੇ ਸੁਖਿ ਵਿਹਾਇ॥੨॥
ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੀ ਪਿਰ ਮੁਤੀਆ ਪਿਰਮੁ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ॥
ਅਗਿਆਨ ਮਤੀ ਅੰਧੇਰੁ ਹੈ ਬਿਨੁ ਪਿਰ ਦੇਖੇ ਭੁਖ ਨ ਜਾਇ॥
ਆਵਹੁ ਮਿਲਹੁ ਸਹੇਲੀਹੋ ਮੈ ਪਿਰੁ ਦੇਹੁ ਮਿਲਾਇ॥
ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਪਿਰੁ ਪਾਇਆ ਸਚਿ ਸਮਾਇ॥੩॥
ਸੇ ਸਹੀਆ ਸੋਹਾਗਣੀ ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ॥
ਖਸਮੁ ਪਛਾਣਹਿ ਆਪਣਾ ਤਨੁ ਮਨੁ ਆਗੈ ਦੇਇ॥
ਘਰਿ ਵਰੁ ਪਾਇਆ ਆਪਣਾ ਹਉਮੈ ਦੂਰਿ ਕਰੇਇ॥
ਨਾਨਕ ਸੋਭਾਵੰਤੀਆ ਸੋਹਾਗਣੀ ਅਨਦਿਨੁ ਭਗਤਿ ਕਰੇਇ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੩੭)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ — **ਇਕ ਤਾਲ**

×		0		2		0		3		4	
ਸਥਾਈ									ਸਾਰੇ	ਸਾ	ਰੇ
									ਮੁੰਝ	ਝ	ਧੇ
ਪ	–ਪ	ਧੁ	ਮਗ	ਰੇ	ਗ	ਸਰੇ	ਗਰੇ	ਸਾ,	ਸਾਸਾ	ਨ਼ੀ	ਸਾ
ਕੂ	ਝੜਿ	ਮੁ	ਠੀਝ	ਕੂ	ੜਿ	ਆ	ਝ	ਰਿ,	ਪਿਰ	ਪ੍ਰ	ਭੁ
ਨ਼ੀਰੇ	ਗ	ਰੇਸਾ	ਰੇਮ	ਪਧੁ	ਮ	ਪ	–	–	ਮਪ	ਨੀ	ਧੁਪ
ਸਾਝ	ਝ	ਚਾਝ	ਸੋਝ	ਝਝ	ਹ	ਣਾ	ਝ	ਝ	ਪਾਝ	ਝ	ਈਐ
ਮ	ਪ	ਨੀ	ਸਾਂ	ਰੇਂਰੇਂ	ਨੀਧੁ	ਮਗ	ਰੇਗ	ਰੇਸਾ			
ਗੁ	ਰ	ਬੀ	ਝ	ਚਾਝ	ਝਝ	ਝਝ	ਝਝ	ਰਿਝ			

ਅੰਤਰਾ

ਰੇਰੇ	ਰੇ	ਰੇ	ਰੇਮੰ	ਪਧੁ	ਮੰਗ	ਰੇ	ਪ	ਮੰ	ਪ	–	–
ਸੁਣਿ	ਸੁ	ਣਿ	ਕਾऽ	ऽਮ	ਗऽ	ਹੇ	ऽ	ਲੀ	ਏ	ऽ	ऽ
ਮੰਪ	ਨੀ	ਧੁ	ਪ	ਮੰ	ਪ	ਨੀ	ਸਾਂ	ਨੀ	ਸਾਂ	–	ਸਾਂ
ਕਿਆ	ऽ	ऽ	ਚ	ਲਹਿ	ऽ	ਬਾ	ਹ	ਲੁ	ਡਾ	ऽ	ਇ
ਨੀ	ਨੀ	ਨੀ	ਸੰਸੰ	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਰੇਂ	ਰੇਂ	ਰੇਂ	ਸਾਂ	–	–
ਆ	ਪ	ਣਾ	ਪਿਰੁ	ਨ	ਪ	ਛਾ	ऽ	ਣ	ਹੀ	ऽ	ऽ
ਨੀ	ਨੀ	ਸਾ	ਨੀਰੇਂ	ਗਂ	ਰੇਂਸਾਂ	ਰੇਂਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂਨੀ	ਧੁ	–	ਪ
ਕਿਆ	ਮੁ	ਹੁ	ਦੇऽ	ऽ	ਸਹਿ	ਜਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ਇ
ਸਾ	ਸਾ	ਰੇਂ	ਪਂ	ਪਂ	–	ਮੰ	ਗਂਰੇਂ	ਗਂ	ਰੇਂ	ਰੇਂ	ਸਾਂ
ਜਿ	ਨੀ	ऽ	ਸ	ਖੀ	ऽ	ਕੰ	ਤੁऽ	ਪ	ਛਾ	ਣਿਆ	ਹਉ
ਨੀ	ਨੀ	ਸਾ	ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂ	ਸਾਂ	ਰੇਂ	ਨੀ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ
ਤਿ	ਨ	ਕੈ	ਲਾऽ	ऽ	ਗਉ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ
ਮੰ	ਮੰ	ਪ	ਮੰਪ	ਨੀਨੀ	ਧੁਪ	ਮੰ	ਗ	ਰੇ	ਗ	ਰੇ	ਸਾ
ਤਿ	ਨ	ਹੀ	ਜੈऽ	ऽऽ	ਸੀऽ	ਥੀ	ऽ	ऽ	ਰ	ਹਾ	ऽ
ਮੰ	ਮੰ	ਪ	ਮੰਪ	ਨੀਨੀ	ਧੁਪ	ਮੰ	ਗ	ਰੇ	ਗ	ਰੇ	ਸਾਸਾ
ਤਿ	ਨ	ਹੀ	ਜੈऽ	ऽऽ	ਸੀऽ	ਥੀ	ऽ	ऽ	ਰ	ਹਾ	ਸਤ
ਮੰ	ਮੰ	ਪ	ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂਰੇਂ	ਨੀ	ਧੁਪ	ਮੰਗ	ਰੇਸਾ			
ਸੰ	ਗ	ਤਿ	ਮੇऽ	ਲਿ	ਮਿ	ਲਾऽ	ऽऽ	ਇऽ			

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੩

ਇਕਿ ਪਿਰੁ ਰਾਵਹਿ ਆਪਣਾ ਹਉ ਕੈ ਦਰਿ ਪੂਛਉ ਜਾਇ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੀ ਭਾਉ ਕਰਿ ਮੈ ਪਿਰੁ ਦੇਹੁ ਮਿਲਾਇ॥
ਸਭੁ ਉਪਾਏ ਆਪੇ ਵੇਖੈ ਕਿਸੁ ਨੇੜੈ ਕਿਸੁ ਦੂਰਿ॥
ਜਿਨਿ ਪਿਰੁ ਸੰਗੇ ਜਾਣਿਆ ਪਿਰੁ ਰਾਵੇ ਸਦਾ ਹਦੂਰਿ॥੧॥
ਮੁੰਧੇ ਤੂੰ ਚਲੁ ਗੁਰ ਕੈ ਭਾਇ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਰਾਵਹਿ ਪਿਰੁ ਆਪਣਾ ਸਹਜੇ ਸਚਿ ਸਮਾਇ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਸਬਦਿ ਰਤੀਆ ਸੋਹਾਗਣੀ ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਸੀਗਾਰਿ॥
ਹਰਿ ਵਰੁ ਪਾਇਨਿ ਘਰਿ ਆਪਣੈ ਗੁਰ ਕੈ ਹੇਤਿ ਪਿਆਰਿ॥
ਸੇਜ ਸੁਹਾਵੀ ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਰਵੈ ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ॥
ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਜਿ ਸਭਸੈ ਦੇਇ ਅਧਾਰੁ॥੨॥
ਪਿਰੁ ਸਾਲਾਹਨਿ ਆਪਣਾ ਤਿਨ ਕੈ ਹਉ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਉ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਅਰਪੀ ਸਿਰੁ ਦੇਈ ਤਿਨ ਕੈ ਲਾਗਾ ਪਾਇ॥
ਜਿਨੀ ਇਕੁ ਪਛਾਣਿਆ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਚੁਕਾਇ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਪਛਾਣੀਐ ਨਾਨਕ ਸਚਿ ਸਮਾਇ॥੩॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੩੮)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			– ਰੇਮਪਧੁਮਪ
			ਸ ਮੁੰਸ ਸਸ ਧੇਸ
ਧੁਮ– ਗ ਰੇ	ਮ ਗ ਰੇ ਗ	ਗਰੇ ਗਰੇ ਸਾ –	ਸਾ ਰੇਮ ਪਧੁ ਮਪ
ਤੂੰ ਸ ਚ ਲੁ	ਗੁ ਰ ਕੈ ਸ	ਭਾ ਸ ਸ ਸ	ਇ ਮੁੰਸ ਸਸ ਧੇਸ
ਧੁਮ – ਗ ਰੇ	ਮ ਗ ਰੇ ਗ	ਗਰੇ ਗਰੇ ਸਾ ਸਾ	ਸਾ ਰੇ ਸਾ ਰੇ
ਤੂੰ ਸ ਚ ਲੁ	ਗੁ ਰ ਕੈ ਸ	ਭਾ ਸ ਸ ਇ	ਅ ਨ ਦਿ ਨੁ
ਪ ਪ ਧੁ ਪ	ਮਪ ਨੀ ਨੀ ਰੇਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ –	ਮ ਪ ਸਾਂ ਨੀ
ਰਾ ਵਹਿਪਿ ਰੁ	ਆਸ ਸ ਸਸ ਪ	ਣਾ ਸ ਸ ਸ	ਸ ਹ ਜੇ ਸ
– ਧੁ ਪ ਪ	ਮ ਪ ਮਪ ਧੁ	ਮ ਗਰੇ ਗ ਰੇ	ਸਾ
ਸ ਸ ਚਿ ਸ	ਮਾ ਸ ਸਸ ਸ	ਸ ਸਸ ਸ ਸ	ਇ

ਅੰਤਰਾ

ਪ ਪ ਪ ਪ	ਧੁ ਪ ਮੰ ਪ	– ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ
ਇ ਕਿ ਪਿ ਰੁ	ਰਾ ऽ ਵਹਿ ऽ	ऽ ਆ ऽ ਪ	ਣਾ ऽ ਹ ਉ
ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ –	ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ ਪ
ਕੈ ऽ ਦ ਰਿ	ਪੂ ऽ ਛਉ ऽ	ਜਾ ऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ ऽ ऽ ਇ
ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ –	ਮੰ ਪ ਮੰਪ ਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ ਪ
ਸ ਤਿ ਗੁ ਰੁ	ਸੇ ऽ ਵੀ ऽ	ਭਾ ऽ ऽऽ ऽ	ऽ ਉ ਕ ਰਿ
ਮੰਪਨੀ ਧੁ ਪ	ਮੰਪ ਧੁ ਮ ਗਰੇ	ਮੰ ਗ ਰੇ ਗ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਸਾ
ਮੈऽ ऽ ਪਿ ਰੁ	ਦੇऽ ऽ ਹੁ ਮਿऽ	ਲਾ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਇ
– ਸਾ ਰੇ ਸਾ	ਪ – ਪ –	– ਧੁਪ ਮੰ ਪ	ਨੀ – ਸਾਂ –
– ਸ ਭੁ ਉ	ਪਾ ऽ ਏ ऽ	ऽ ਆऽ ऽ ਪੇ	ਵੇ ऽ ਖੈ ऽ
– ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ	ਨੀਰੇਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ ਪ
ऽ ਕਿ ਸੁ ਨੇ	ਡ੍ਰੈऽ ऽ ਕਿ ਸੁ	ਦੂ ऽ ऽऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਰਿ
ਮੰ ਪ ਸਾਂ ਨੀ	ਧੁ – ਪ –	– ਮੰਪ ਧੁ ਮੰਗ	ਰੇ ਗ ਰੇ ਸਾ
ਜਿ ਨਿ ਪਿ ਰੁ	ਸੀ ऽ ਗੇ ऽ	ऽ ਜਾ ऽ ऽ ਣਿऽ	ਆ ऽ ਪਿ ਰੁ
ਸਾਰੇ ਮੰਪ ਧੁ ਪ	ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਨੀਧੁ ਪਮੰ ਗਰੇ	ਸਾ
ਰਾऽ ऽऽ ਵੇ ऽ	ਸ ਦਾ ऽ ਹ	ਦੂ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਰਿ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਿਰੀਰਾਗ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪ ਸਲੋਕਾ ਨਾਲਿ॥

ਸਲੋਕ ਮ : ੩

ਰਾਗਾ ਵਿਚਿ ਸ੍ਰੀਰਾਗੁ ਹੈ ਜੇ ਸਚਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ॥
ਸਦਾ ਹਰਿ ਸਚੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਨਿਹਚਲ ਮਤਿ ਅਪਾਰੁ॥
ਰਤਨੁ ਅਮੋਲਕੁ ਪਾਇਆ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰੁ॥
ਜਿਹਵਾ ਸਚੀ ਮਨੁ ਸਚਾ ਸਚਾ ਸਰੀਰ ਅਕਾਰੁ॥
ਨਾਨਕ ਸਚੈ ਸਤਿਗੁਰਿ ਸੇਵਿਐ ਸਦਾ ਸਚੁ ਵਾਪਾਰੁ॥੧॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੮੩)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਸਾਰੇ ਸਸਾ ਪਧੁ ਪਪ	ਮੰਪ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀਧੁ
		ਰਾऽ ऽऽ ਗਾऽ ऽऽ	ਵਿऽ ਚਿऽ ਸਿ ਰੀ
ਪ ਮੰਪਧੁ ਮੰਗ	ਰੇ ਗ ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀਰੇ ਗ ਰੇ ਸਾ	ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ
ਰਾ ऽऽ ऽ ਗੁऽ	ਹੈ ऽ ऽ ऽ	ਜੇऽ ऽ ਸ ਚਿ	ਧ ਰੇ ऽ ऽ
ਰੇ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਪ਼	ਮ਼ੰਪ਼ ਨ਼ੀਸਾ ਰੇ ਸਾ	– ਸਾਰੇ ਸਾ ਰੇ	ਪ ਪ ਧੁ ਪ
ਪਿਆ ऽ ऽ ऽ	ऽऽ ऽऽ ऽ ਰੁ	ऽ ਸऽ ਦਾ ऽ	ਹ ਰਿ ਸ ਚੁ
– ਮੰਪਸਂ ਨੀ	ਧੁ – ਪ –	ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ	– ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਂ
ऽ ਮऽ ਨਿ ਵ	ਸੈ ऽ ऽ ऽ	ਨਿ ਹ ਚ ਲ	ऽ ਮ ਤਿ ਅ
ਰੇਂ ਨੀਧੁ ਪਮੰ ਗਰੇ	ਪ ਮੰਗ ਰੇਗ ਰੇਸਾ		
ਪਾ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ ऽऽ ऽऽ ਰੁ		
ਅੰਤਰਾ		ਪ ਪ ਪ ਪ	ਧੁਪ ਮੰਪਨੀ ਨੀ
		ਰ ਤ ਨੁ ਅ	ਮੋऽ ऽऽਲ ਕੁ
– ਮੰਪ ਨੀਸਾਂ ਨੀ	ਸਾਂ – – –	ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ऽ ਪਾऽ ऽऽ ਇ	ਆ ऽ ऽ ऽ	ਗੁ ਰ ਕਾ ऽ	ਸ ਬ ਦੁ ਬੀ

ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ ਪ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	- ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ
ਚਾ ऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ ऽ ऽ ਰੁ	ਜਿ ਹ ਵਾ ऽ	ऽ ਸ ਚੀ ऽ
ਪਂ ਮਂਗਂ ਰੇਂ ਗਂ	ਰੇਂ ਸਾਂ - -	- ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ	ਰੇਂ - ਰੇ ਪ
ਮ ਨੁऽ ऽ ਸ	ਚਾ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਸ ਚਾ ਸ	ਰੀ ऽ ਰ ਅ
ਮੰ ਪ ਮੰਪ ਧੁ	ਮੰ ਗ ਰੇ ਸਾ	ਸਾ - ਸਾ ਸਾ	- ਪ ਧੁ ਪ
ਕਾ ऽ ऽऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਰੁ	ਨਾ ऽ ਨ ਕ	ऽ ਸ ਚੈ ऽ
- ਨੀਨੀ ਨੀ ਰੇਂ	ਨੀਰੇਂ ਨੀਨੀ ਧੁ ਪ	- ਮੰਪ ਸਾਂ ਨੀ	ਧੁ ਪ ਮੰਪ ਧੁ
ऽ ਸਤਿ ਗੁ ਰਿ	ਸੇऽ ਵਿऽ ਐऽ ऽ	ऽ ਸऽ ਦਾ ऽ	ਸ ਚੁ ਵਾऽ ऽ
ਮੰ ਗਰੇ ਰੇ -	ਨੀਧੁ ਪਮੰ ਗਰੇ ਸਾ		
ਪਾ ऽऽ ऽ ऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ਰੁ		

ਮ : ੩

ਹੋਰੁ ਬਿਰਹਾ ਸਭ ਧਾਤੁ ਹੈ ਜਬ ਲਗੁ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਹੋਇ॥
ਇਹੁ ਮਨੁ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿਆ ਵੇਖਣੁ ਸੁਨਣੁ ਨ ਹੋਇ॥
ਸਹ ਦੇਖੇ ਬਿਨੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਊਪਜੈ ਅੰਧਾ ਕਿਆ ਕਰੇਇ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਅਖੀ ਲੀਤੀਆ ਸੋਈ ਸਚਾ ਦੇਇ॥੨॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ ੮੩*)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ **ਇਕ ਤਾਲ**

×	0	2	0	3	4
ਸਥਾਈ			ਮੱਪ ਧੁ	ਮੱਗ ਰੇ	ਸਾਰੇ ਨ਼ੀਸਾ
			ਹੋS ਰੁ	ਬਿਰ ਹਾ	ਸS ਭS
ਪ –	ਧੁ ਪ	– –	ਮੱਪ ਧੁ	ਮੱਗ ਗਰੇ	ਸਾਰੇ ਨ਼ੀਸਾ
ਧਾ S	ਤੁ ਹੈ	S S	ਹੋS ਰ	ਬਿਰ ਹਾS	ਸS ਭS
ਪ –	ਧੁ ਪ	ਧੁਪ ਮੱਪ	ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂ ਨੀਧੁ
ਧਾ S	ਤੁ ਹੈ	ਜਬ ਲਗੁ	ਸਾ ਹਿ	ਬ ਪ੍ਰੀS	S ਤਿS
ਨੀਧੁ ਪਧੁ	ਮੱਪ ਧੁਮੱ	ਗਰੇ ਗਰੇ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਸਾ ਨ਼ੀਰੇ	ਗਾ ਰੇਸਾ
ਨS ਹੋS	SS SS	SS ਇS	ਇਹੁ ਮ	ਨੁ ਮਾS	S ਇਆ
ਨ਼ੀਸਾ ਰੇ	ਸਾ ਨ਼ੀ	ਧ਼ੁ ਪ਼	ਮ਼ੱਪ਼ ਨ਼ੀ	ਸਾ ਰੇਰੇ	ਪ ਪ
ਮੋS S	ਹਿ ਆ	S S	ਵੇS ਖ	ਣੁ ਸੁਨ	ਣੁ ਨ
ਰੇਮੱ ਪਧੁ	ਮੱਪ ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂਨੀ ਧੁਪ			
ਹੋS SS	SS SS	SS ਇS			
ਅੰਤਰਾ			ਪ ਪ	ਪ ਧੁਪ	ਮੱ ਪ
			ਸ ਹ	ਦੇ ਖੇS	ਬਿ ਨੁ
ਨੀ ਸਾਂ	ਨੀ ਰੇਂ	ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨੀ –	ਰੇਂ ਨੀਰੇਂ	ਗਂ ਰੇਂਸਾਂ
ਪ੍ਰੀ ਤਿ	ਨ ਊ	ਪ ਜੈ	ਅੰ S	ਧਾ ਕਿਆ	S ਕS
ਨੀ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਨੀ	ਧੁ ਪ	ਰੇਮੱ ਪਧੁ	ਮੱਪ ਨੀ	ਸਾਂ ਨ਼ੀ
ਰੇ S	S S	S ਇ	ਨਾS ਨਕ	ਜਿਨਿ ਅ	ਖੀ S
ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ	ਸਾਂ ਨੀ	ਧੁ ਪ	ਮੱਪ ਨੀ	ਧੁ ਪ	ਮੱ ਪ
ਲੀS ਤੀ	ਆ S	S S	ਸੋS S	ਈ ਸ	ਚਾ S
ਮੱਪ ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ	ਧੁਪ ਮੱਰੇ			
ਦੇS SS	SS SS	SS ਇS			

ਸਲੋਕ ਮ : ੩

ਕਲਉ ਮਸਾਜਨੀ ਕਿਆ ਸਦਾਈਐ ਹਿਰਦੈ ਹੀ ਲਿਖਿ ਲੇਹੁ॥
ਸਦਾ ਸਾਹਿਬ ਕੈ ਰੰਗਿ ਰਹੈ ਕਬਹੂੰ ਨ ਤੂਟਸਿ ਨੇਹੁ॥
ਕਲਉ ਮਸਾਜਨੀ ਜਾਇਸੀ ਲਿਖਿਆ ਭੀ ਨਾਲੇ ਜਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਸਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਜਾਇਸੀ ਜੋ ਧੁਰਿ ਛੋਡੀ ਸਚੈ ਪਾਇ॥੧॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੮੪)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ — **ਧਰੁਪਦ ਅੰਗ** — **ਚਾਰ ਤਾਲ**

×	0	2	0	3	4
ਸਥਾਈ					
ਰੁ਼ੇ ਰੁ਼ੇ	ਰੁ਼ੇ ਸਾ	ਸ ਰੇ	ਪ ਮੰ	ਧੁ ਪ	– ਪ
ਕ ਲਉ	ਮ ਸਾ	ਜ ਨੀ	ਕਿਆ ऽ	ਸ ਦਾ	ऽ ਈਐ
ਪ ਮੰ	ਪ ਧੁ	ਮੰਗ ਰੁ਼ੇ	ਮੰ ਗ	ਰੁ਼ੇ ਗ	ਰੁ਼ੇ ਸਾ
ਹਿ ਰ	ਦੈ ਹੀ	ऽऽ ऽ	ਲਿ ऽ	ਖਿ ਲੇ	ऽ ਹੁ
ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਸਾ ਨ਼ੀਰੁ਼ੇ	ਗ ਰੁ਼ੇਸਾ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਰੁ਼ੇ ਨ਼ੀ	ਧੁ਼ ਪ਼
ਸ ਦਾ	ਸਾ ਹਿऽ	ਬ ਕੈऽ	ਰੰ ਗਿ	ਰ ਹੈ	ऽ ऽ
ਮੰ਼ ਪ਼	ਨ਼ੀ ਸਾ	ਰੁ਼ੇ ਰੁ਼ੇ	ਸਾ ਸਾ	ਧੁ ਮੰਗ	ਰੁ਼ੇਗ ਰੁ਼ੇਸਾ
ਕ ਬ	ਹੂੰ ਨ	ਤੂ ऽ	ਟ ਸਿ	ਨੇ ऽऽ	ऽऽ ਹੁऽ
ਅੰਤਰਾ					
ਮੰ ਮੰ	ਪ ਨੀ	ਸਾਂ ਨੀ	ਸਾ –	ਨੀ ਸਾਂ	– –
ਕ ਲਉ	ਮ ਸਾ	ਜ ਨੀ	ਜਾ ऽ	ਇ ਸੀ	ऽ ऽ
ਨੀ ਨੀ	ਰੁ਼ੇਂ ਗਂ	ਰੁ਼ੇਂ ਸਂ	ਨੀ ਸਾਂ	ਰੁ਼ੇਂ ਨੀ	ਧੁ ਪ
ਲਿ ਖਿਆ	ਭੀ ਨਾ	ऽ ਲੇ	ਜਾ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ਇ
ਮੰ ਮੰਮੰ	ਪ ਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਰੁ਼ੇਂ ਰੁ਼ੇਂ	ਰੁ਼ੇਂ ਸਾਂ	– –
ਨਾ ਨਕ	ਸਹ ਪ੍ਰੀ	ਤਿ ਨ	ਜਾ ऽ	ਇ ਸੀ	ऽ ऽ
ਮੰਪ ਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ	– ਪ	ਮੰਪ ਧੁ	ਮੰ ਗਰੁ਼ੇ	ਗਰੁ਼ੇ ਸਾ
ਜੋऽ ਧੁ	ਰਿ ਛੋ	ऽ ਡੀ	ਸऽ ਚੈ	ऽ ਪਾ	ऽ ਇ

ਸਲੋਕ ਮ : ੩

ਗੁਰ ਸਭਾ ਏਵ ਨ ਪਾਈਐ ਨਾ ਨੇੜੈ ਨਾ ਦੂਰਿ॥
ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਾਂ ਮਿਲੈ ਜਾ ਮਨੁ ਰਹੈ ਹਦੂਰਿ॥੨॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੮੪)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ **ਇਕ ਤਾਲ**

×	0	2	0	3	4
ਸਥਾਈ				ਮੰਪ	ਨੀ ਸਾਂ
				ਗੁऽ	ਰ ਸ
ਰੇਂ ਰੇਂ	ਸਂ ਨੀ	ਨੀ ਨੀਰੇਂ	ਨੀ ਧੁ	ਪ ਮੰਪ	ਸਾਂ ਨੀਧੁ
ਭਾ ऽ	ऽ ਏ	ਵ ਨऽ	ਪਾ ऽ	ਈਐ ਨਾऽ	ऽ ਨੇऽ
ਪ –	– ਮੰਪ	ਧੁ ਮੰਗ	ਗਰੇ ਗਰੇ	ਸ	
ੜੈ ऽ	ऽ ਨਾऽ	ऽ ऽऽ	ਦੂ ऽ	ਰਿ	
ਅੰਤਰਾ			ਮਂ ਮਂ	ਪ ਨੀਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ
			ਨਾ ਨ	ਕ ਸਤਿ	ਗੁ ਰੁ
ਗਰੇਂ –	ਗਰੇਂ ਸਾਂ	– –	ਨੀਰੇਂ ਗਂ	ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨੀਰੇਂ ਨੀ
ਤਾਂ ऽ	ਮਿ ਲੈ	ऽ ऽ	ਜਾऽ ऽ	ਮ ਨੁ	ਰऽ ਹੈ
ਧੁ ਪ	ਮੰਪ ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ	ਧੁਪ ਮੰਗ	ਰੇਸਾ	
ऽ ਹ	ਦੂऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ	ਰਿऽ	

ਸਲੋਕ ਮ : ੩

ਕਲਮ ਜਲਉ ਸਣੁ ਮਸਵਾਣੀਐ ਕਾਗਦੁ ਭੀ ਜਲਿ ਜਾਉ॥
ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਜਲਿ ਬਲਉ ਜਿਨਿ ਲਿਖਿਆ ਦੂਜਾ ਭਾਉ॥
ਨਾਨਕ ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਕਮਾਵਣਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਇ॥੧॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੮੪)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ — **ਇਕ ਤਾਲ**

×	0	2	0	3	4
ਸਥਾਈ				– ਸਾ	ਰੇ ਸਾ
				ऽ ਕ	ਲਮ ਜ
ਪ –	– ਮੰਪ	ਧੁ ਮੰਗ	ਰੇਗ ਰੇ	ਸਾ ਨ਼ੀ	ਸ ਰੇ
ਲਉ ऽ	ऽ ਸਣੁ	ਮ ਸऽ	ਵਾऽ ਣੀ	ਐ ਕਾ	ਗ ਦੁ
ਨ਼ੀ ਧੁ	ਪ਼ ਮੰਪ਼	ਨ਼ੀਸ ਰੇ	ਸਾ –	ਸਾ ਰੇ	ਮੰ ਪ
ਭੀ ਜ	ਲਿ ਜਾऽ	ऽऽ ऽ	ऽ ऽ	ਉ ਲਿ	ਖ ਣ
ਮੰਪ ਧੁਪ	ਮੰਪ ਨੀ	ਨੀ ਰੇਂ	ਨੀਰੇਂ ਨੀਧੁ	ਪਪ ਮੰਪ	ਨੀ ਸਾਂ
ਵਾऽ ऽऽ	ਲਾऽ ਜ	ਲਿ ਬ	ਲਉ ऽऽ	ਜਿਨਿ ਲਿऽ	ਖਿ ਆ
ਰੇਂ ਰੇਂ	ਸਾਂ ਨੀਰੇਂ	ਨੀਧੁ ਮੰਧੁ	ਮੰਗ ਰੇਗ	ਰੇਸਾ	
ਦੂ ऽ	ਜਾ ਭਾऽ	ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ	ਉऽ	
ਅੰਤਰਾ					
ਪ ਪ	ਪ ਧੁਪ	ਮੰ ਪ	ਨੀ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ	ਰੇਂ ਸਾਂ
ਨਾ ਨ	ਕ ਪੂऽ	ਰ ਬਿ	ਲਿਖਿ ਆ	ਕऽ ਮਾ	ਵ ਣਾ
ਨੀਨੀ ਰੇਂ	ਗਂ ਰੇਂ	ਰੇਂ ਸਾਂ	ਰੇਂਨੀ ਧੁਮੰ	ਗਰੇ	
ਅਵ ਰੁ	ਨ ਕ	ਰ ਣਾ	ਜਾऽ ऽऽ	ਇऽ	

ਸਲੋਕ ਮ : ੩

ਹੋਰੁ ਕੂੜੁ ਪੜਣਾ ਕੂੜੁ ਬੋਲਣਾ ਮਾਇਆ ਨਾਲਿ ਪਿਆਰੁ॥
ਨਾਨਕ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਕੋ ਥਿਰੁ ਨਹੀ ਪੜਿ ਪੜਿ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ॥੨॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੮੪)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			ਧੁਪ ਮੰਪਨੀ ਸਾਂ
			ਹੋS SS S ਰੁ
ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਂ ਸਂ	ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ –	ਰੇਮੰ ਪਧੁਮੰਪਨੀ
ਕੂ Sੜਪ ੜ	ਣਾ S ਕੂS Sੜ	ਬੋ ਲ ਣਾ S	ਮਾS SS ਇਆ S
ਧੁ ਪ – ਪ	ਮੰਧੁ ਮੰਗ ਰੇ ਮਗ	ਰੇ ਗ ਰੇ ਸਾ	
ਨਾ S S ਲਿ	ਪਿਆ SS S SS	S S S ਰੁ	
ਅੰਤਰਾ			ਪ ਪਪ ਧੁਪ ਮੰਪ
			ਨਾ ਨਕ ਵਿS ਣੁS
ਸਾਂ – ਸਾਂ –	– ਸਾਂ ਸਾਂ ਨੀ	ਰੇਂ ਸਾਂ – –	ਨੀ ਰੇਂ ਗਂ ਰੇਂ
ਨਾ S ਵੈ S	S ਕੋ ਥਿ ਰੁ	ਨ ਹੀ S S	ਪ ੜਿ ਪ ੜਿ
ਸਾਂ – – ਸਾਂ	ਨੀਰੇਂ ਨੀਧੁ ਪਮੰ ਗਰੇ	ਧੁ ਮੰਗ ਰੇਗ ਰੇਸਾ	
ਹੋ S S ਇ	ਖੁਆ SSSS SS	S SS SS Sਰੁ	

ਸਲੋਕ ਮ : ੩

ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਿਲਿ ਰਹਾ ਅੰਤਰਿ ਰਖਾ ਉਰਿ ਧਾਰਿ॥
ਸਾਲਾਹੀ ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਸਦਾ ਸਦਾ ਗੁਰ ਕੈ ਹੇਤਿ ਪਿਆਰਿ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਸੁ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਤਿਸੁ ਮੇਲਿ ਲਏ ਸਾਈ ਸੁਹਾਗਣਿ ਨਾਰਿ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੯0)

ਸਿਰੀ ਰਾਗ **ਤਾਲ ਰੂਪਕ**

x			2		3	
ਸਥਾਈ						
ਰੇਂ	ਰੇਂ	ਰੇਂ	ਸਾਂ	–	ਸਾਂ	ਸਾਂ
ਆ	ਪ	ਣੇ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਮ
ਨੀ	ਨੀ	ਸਾਂ	ਨੀਰੇਂ	ਨੀਧੁ	ਪ	–
ਮਿ	ਲਿ	ਰ	ਹਾऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ
ਮੰ	ਮੰ	ਪ	ਸਾਂ	ਨੀ	ਧੁ	ਪ
ਅੰ	ਤ	ਰਿ	ਰ	ਖਾ	ਉ	ਰਿ
ਮੰਪ	ਧੁ	ਮੰਗ	ਰੇ	ਗ	ਰੇ	ਸਾ
ਧਾऽ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰਿ
ਅੰਤਰਾ						
ਪ	ਮੰ	ਪ	ਸਾਂ	–	ਸਾਂ	ਸਾਂ
ਸਾ	ਲਾ	ਹੀ	ਸੋ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ
ਨੀ	ਸਾਂ	ਰੇਂ	ਸਾਂ	–	–	–
ਸ	ਦਾ	ਸ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨੀ	ਰੇਂ	ਗਂ	ਰੇਂ	–	ਸਾਂ	ਸਾਂ
ਗੁ	ਰ	ਕੈ	ਹੇ	ऽ	ऽ	ਤਿ
ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂਸਾਂ	ਨੀਸਾ	ਨੀ	ਧੁ	ਪ	ਪ੍ਰ
ਪਿਆ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰਿ
ਮੰ	ਪਪ	ਸਾਂਸਾਂ	ਨੀ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ
ਨਾ	ਨਕ	ਜਿਸ	ਨਦ	ਰਿ	ਕ	ਰੇ
ਮੰਪ	ਮੰਪ	ਧੁ	ਮੰਗ	ਰੇਗ	ਰੇ	ਸਾ
ਤਿਸੁ	ਮੇऽ	ਲਿ	ਲऽ	ਏऽ	ऽ	ऽ
ਰੇਮੰ	ਪਧੁ	ਮੰਪ	ਨੀ	ਸਾਂ	ਰੇਂ	ਸਾਂ
ਸਾऽ	ਈऽ	ਸੁऽ	ਹਾ	ऽ	ਗ	ਣਿ
ਰੇਂਰੇਂ	ਸਾਂਨੀ	ਧੁਪ	ਮੰਪ	ਧੁਮੰ	ਗਰੇ	ਸਾ
ਨਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਰਿ

ਰਾਗ ਮਾਝ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਗ ਪ੍ਰਾਂਤਿਕ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਨਿਯਮਬੱਧ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਰਾਗ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ, ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ 'ਮਾਝ' ਵੀ ਮਾਝੇ ਦੀ ਇਕ ਲੋਕ ਧੁਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਰਬਾਬ ਦੀ ਮਧੁਰ ਝਨਕਾਰ ਨਾਲ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਕੇ 'ਰਾਗ ਮਾਝ' ਨਾਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੂਜੇ, ਤੀਜੇ, ਚੌਥੇ ਅਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮਾਝ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਪੁਰਾਤਨ ਮੱਧ ਕਾਲੀਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਾਝ ਰਾਗ ਦਾ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਮਾਝ ਰਾਗ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਇਕ ਅਨੂਪਮ ਦੇਣ ਹੈ।

ਮਾਝ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਦਾਤਮਕ ਸਰੂਪ ਖਮਾਜ ਮੇਲ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਦੋ ਗੰਧਾਰ, ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਵਕਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੱਤੇ ਸੁਰ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਾਤੀ ਔੜਵ ਵਕਰ-ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਦਿਨ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਹੈ। ਮਾਝ ਰਾਗ ਵਿਚ ਦੇਸ, ਦੇਸੀ, ਸਾਰੰਗ, ਤਿਲਕ-ਕਾਮੋਦ, ਕਾਫੀ, ਜੈਜਾਵੰਤੀ, ਮਾਲਗੂੰਜੀ, ਮਲਾਰ ਆਦਿ ਕਈ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਰੰਗਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 'ਰੇ ਪ' ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਆਰੋਹ, ਅਵਰੋਹ, ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਅਤੇ ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਹ ਰਾਗ ਆਪਣੇ ਸਮਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਰਾਗਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਨਿਵੇਕਲਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ ਰੇ, ਮ ਪ, ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਧਮ ਗ ਮ, ਰੇ ਪ, ਗੁ ਰੇ ਗੁ, ਸਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਪ, ਧ ਮ ਗ ਮ, ਰੇ ਪ, ਮ ਗੁ, ਰੇ ਗੁ ਸਾ ਰੇ, ਨ਼ੀ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. ਸਾ, ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ, ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼, ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼, ਗ਼ ਮ਼ ਰੇ ਪ਼, ਗੁ ਗੁ ਰੇ਼, ਰੇ ਮ਼ ਪ਼, ਧ਼ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਗ਼ ਮ਼ ਰੇ਼ ਪ਼ ਗੁ ਰੇ਼, ਰੇ਼ ਮ਼ ਪ਼, ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ, ਗ ਮ ਗੁ ਰੇ, ਗੁ ਰੇ ਗੁ ਰੇ, ਗੁ ਰੇ ਰੇ ਗੁ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ।
2. ਸਾ ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ, ਮ ਗ ਮ ਗੁ ਰੇ, ਗੁ ਰੇ ਗੁ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ, ਰੇ ਮ ਰੇ ਮ ਪ ਧ ਮ ਪ, ਰੇ ਪ ਗੁ ਰੇ, ਮ ਪ ਧ ਮ ਪ, ਧਧ ਪ ਮ ਪ, ਧ ਮ ਗ ਮ ਰੇ ਪ ਗੁ ਰੇ, ਰੇ ਮ ਪ ਨ਼ੀ, ਧ ਪ, ਧ ਮ ਗ ਮ ਰੇ ਪ ਗੁ ਗੁ ਰੇ, ਗੁ ਰੇ, ਗੁ ਰੇ ਗੁ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ।
3. ਸਾ ਰੇ ਮਪ ਰੇ ਮਪ ਨ਼ੀ, ਧਪ, ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਮ ਪਨੀ ਸਾਂ ਪ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਮਂ ਗਂ ਮਂ ਗੁਂ ਰੇਂ, ਗੁਂ ਰੇਂ ਗੁਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਮਂ ਪਂ ਗਂ ਮਂ ਗੁਂ ਰੁੇਂ, ਰੇਂ ਪਂ ਗੁਂ ਰੁੇਂ ਗੁਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਮਪ ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਧ ਮ ਪ ਗ ਮ ਰੇ ਪ ਗੁ ਰੇ ਗੁ ਸਾਰ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ।

ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੩ ਘਰੁ ੧

ਕਰਮੁ ਹੋਵੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲਾਏ॥ ਸੇਵਾ ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਚਿਤੁ ਲਾਏ॥
ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਵਣਿਆ॥੧॥
ਹਉ ਵਾਰੀ ਜੀਉ ਵਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਬਲਿਹਾਰਣਿਆ॥
ਗੁਰਮਤੀ ਪਰਗਾਸੁ ਹੋਆ ਜੀ ਅਨਦਿਨੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਣਿਆ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਖੋਜੇ ਤਾ ਨਾਉ ਪਾਏ॥ ਧਾਵਤੁ ਰਾਖੈ ਠਾਕਿ ਰਹਾਏ॥
ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਅਨਦਿਨੁ ਗਾਵੈ ਸਹਜੇ ਭਗਤਿ ਕਰਾਵਣਿਆ॥੨॥
ਇਸੁ ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ ਵਸਤੁ ਅਸੰਖਾ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੁ ਮਿਲੈ ਤਾ ਵੇਖਾ॥
ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਦਸਵੈ ਮੁਕਤਾ ਅਨਹਦ ਸਬਦੁ ਵਜਾਵਣਿਆ॥੩॥
ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਚੀ ਨਾਈ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਮੰਨਿ ਵਸਾਈ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਸਦਾ ਰਹੈ ਰੰਗਿ ਰਾਤਾ ਦਰਿ ਸਚੈ ਸੋਝੀ ਪਾਵਣਿਆ॥੪॥
ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਕੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੀ॥ ਦੂਜੈ ਲਾਗੀ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣੀ॥
ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧਾ ਮਗੁ ਨ ਜਾਣੈ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਆਵਣ ਜਾਵਣਿਆ॥੫॥
ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥ ਹਉਮੈ ਮੇਰਾ ਠਾਕਿ ਰਹਾਇਆ॥
ਗੁਰ ਸਾਖੀ ਮਿਟਿਆ ਅੰਧਿਆਰਾ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲਾਵਣਿਆ॥੬॥
ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਆ॥ ਗੁਰਚਰਣੀ ਸਦਾ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ॥
ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਮਨੁ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਨਿਰਮਲ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਣਿਆ॥੭॥
ਜੀਵਣੁ ਮਰਣਾ ਸਭੁ ਤੁਧੈ ਤਾਈ॥ ਜਿਸੁ ਬਖਸੇ ਤਿਸੁ ਦੇ ਵਡਿਆਈ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਸਦਾ ਤੂੰ ਜੰਮਣ ਮਰਣੁ ਸਵਾਰਣਿਆ॥੮॥

(**ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ**, ਪੰਨਾ ੧੧੦)

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			– ਰੇਮਪਧਮਪ
			ਙ ਹਉਙਙ ਵਾਙ
ਨੀ – ਸਾਂ –	– ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਰੇਂ	ਸਾਂਨ਼ੀ ਸਾਂਨ਼ੀ ਧ ਪ	– ਪਧ ਮ ਮ
ਰੀ ਙ ਙ ਙ	ਙ ਜੀਙ ਙਙ ਉਙ	ਵਾ ਙ ਰੀ ਙ	ਙ ਸਤਿ ਗੁ ਰ
ਗ ਮ ਗੁ ਰੇ	ਪ ਗੁਰੇ ਗੁ ਸਾ	ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ –	– ਸਾ ਸਾ ਰੇ
ਕੈ ਙ ਬ ਲਿ	ਙ ਹਾਙ ਰ ਣਿ	ਆ ਙ ਙ ਙ	ਙ ਗੁ ਰ ਮ
ਨ਼ੀ – ਧ਼ ਪ਼	ਪ਼ਨ਼ੀਸਾਰੇਰੇ ਪ	ਮਗੁ ਮਗੁ ਰੇ –	– ਰੇਰੇਮ ਪ
ਤੀ ਙ ਪ ਰ	ਗਾਙ ਙਙ ਸੁ ਹੋ	ਆ ਙ ਜੀ ਙ	ਙ ਅਨ ਦਿ ਨ
ਰੇਮ ਪਨ਼ੀ ਧ ਪ	ਮਪ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀਧ	ਪਧ ਮਗ ਮਗੁ ਰੇਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ
ਹਙ ਰਿਙ ਗੁ ਣ	ਗਾਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਵਙ ਣਿਙਆਙ	ਙਙ ਙਙ
ਅੰਤਰਾ			– ਰੇਰੇਮ ਮ
			ਙ ਕਰਮੁ ਹੋ
ਪ – ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ – ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ –	– ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਮਂ ਮਂ
ਵੈ ਙ ਸ ਤਿ	ਗੁ ਰੂ ਙ ਮਿ	ਲਾਙਙ ਏ ਙ	ਙ ਸੇਙ ਙਙ ਵਾ
ਗਂ ਮਂ ਗੁਂ ਰੇਂ	ਗੁਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ –	– ਨੀ – ਸਾਂ
ਸੁ ਰ ਤਿ ਸ	ਬ ਦਿ ਚਿ ਤੁ	ਲਾ ਙ ਏ ਙ	ਙ ਹਉਙ ਮੈ
ਸ ਪ ਪ ਧ	ਮ – ਗ ਮ	ਗੁ – ਰੇ –	– ਰੇ ਪ ਪ
ਮਾ ਙ ਰਿ ਸ	ਦਾ ਙ ਸੁ ਖੁ	ਪਾ ਙ ਇਆ ਙ	ਙ ਮਾ ਙ ਇਆ
ਗੁ ਰੇ ਗੁ ਸਾ	ਰੇਮ ਪਧ ਮਪ ਨੀਸਾਂ	ਨ਼ੀਧ ਪਮ ਗਮ ਗੁਰੇ	ਸਾ
ਮੋ ਙ ਹੁ ਚੁ	ਕਾਙ ਙਙ ਵਙ ਣਿਙ	ਆਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਙ

ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੩

ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਨਿਰਮਲੁ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ॥ ਬਿਨੁ ਤਕੜੀ ਤੋਲੈ ਸੰਸਾਰਾ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੋਈ ਬੂਝੈ ਗੁਣ ਕਹਿ ਗੁਣੀ ਸਮਾਵਣਿਆ॥੧॥
ਹਉ ਵਾਰੀ ਜੀਉ ਵਾਰੀ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਵਣਿਆ॥
ਜੋ ਸਚਿ ਲਾਗੇ ਸੇ ਅਨਦਿਨੁ ਜਾਗੇ ਦਰਿ ਸਚੈ ਸੋਭਾ ਪਾਵਣਿਆ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਆਪਿ ਸੁਣੈ ਤੈ ਆਪੇ ਵੇਖੈ ਜਿਸ ਨੋ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਸੋਈ ਜਨੁ ਲੇਖੈ॥
ਆਪੇ ਲਾਇ ਲਏ ਸੋ ਲਾਗੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਚੁ ਕਮਾਵਣਿਆ॥੨॥
ਜਿਸ ਆਪਿ ਭੁਲਾਏ ਸੁ ਕਿਥੈ ਹਥੁ ਪਾਏ॥ ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਸੁ ਮੇਟਣਾ ਨ ਜਾਏ॥
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਸੇ ਵਡਭਾਗੀ ਪੂਰੈ ਕਰਮਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥੩॥
ਪੇਈਅੜੈ ਧਨ ਅਨਦਿਨੁ ਸੁਤੀ॥ ਕੰਤਿ ਵਿਸਾਰੀ ਅਵਗੁਣਿ ਮੁਤੀ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਸਦਾ ਫਿਰੈ ਬਿਲਲਾਦੀ ਬਿਨੁ ਪਿਰੁ ਨੀਦ ਨ ਪਾਵਣਿਆ॥੪॥
ਪੇਈਅੜੈ ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਜਾਤਾ॥ ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਪਛਾਤਾ॥
ਸੇਜ ਸੁਹਾਵੀ ਸਦਾ ਪਿਰੁ ਰਾਵੇ ਸਚੁ ਸੀਗਾਰ ਬਣਾਵਣਿਆ॥੫॥
ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੀਅ ਉਪਾਏ॥ ਜਿਸਨੋ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਤਿਸੁ ਗੁਰੂ ਮਿਲਾਏ॥
ਕਿਲਬਿਖ ਕਾਟਿ ਸਦਾ ਜਨ ਨਿਰਮਲ ਦਰਿ ਸਚੈ ਨਾਮਿ ਸੁਹਾਵਣਿਆ॥੬॥
ਲੇਖਾ ਮਾਗੈ ਤਾ ਕਿਨਿ ਦੀਐ॥ ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ਫੁਨਿ ਦੂਐ ਤੀਐ॥
ਆਪੇ ਬਖਸਿ ਲਏ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਚਾ ਆਪੇ ਬਖਸਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥੭॥
ਆਪਿ ਕਰੇ ਤੈ ਆਪਿ ਕਰਾਏ॥ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਏ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ਆਪੇ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥੮॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੧੦)

ਮਾਝ ਰਾਗ — **ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ**

×	0	×	0	×	0
ਸਥਾਈ					ਸ
					ਹਉ
ਸਾਰੇਮਪ ਮ	ਪ ਪ ਪ	ਮਪ ਨੀਸਂ ਨੀ	ਸਾਂ – –	ਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ	ਨ਼ੀ ਧ ਪ
ਵਾऽ ऽऽ ऽ	ਰੀ ਜੀ ਉ	ਵਾऽ ऽऽ ऽ	ਰੀ ऽ ऽ	ਹ ਰਿ ਕਾ	ਨਾ ऽ ਮੁ
ਧ ਮ ਮ	ਗਮ ᵐਗੁ ᵐਗੁ	ਰੇ – –	ਰੇ ਪ ਪ	ਗੁ ਗੁ ਰੇ	ਗੁ ਸ ਸ
ਮੰ ਨਿ ਵ	ਸਾऽਵ ਣਿ	ਆ ऽ ऽ	ਹ ਰਿ ਕਾ	ਨਾ ऽ ਮੁ	ਮੰ ਨਿ ਵ

ਰੇ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਸਾ - -	ਸਾ ਸਾ ਰੇ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼	ਮ਼ਪ਼ ਨ਼ੀਸ ਸਸ
ਸਾ ਵ ਣਿ	ਆ ऽ ऽ	ਜੋ ਸ ਚਿ	ਲਾ ਗੇ ਸੇ	ਅਨੁ ਦਿ ਨੁ	ਜਾऽ ਗੇऽ ਦਰ
ਰੇ ਮ -	ਮਪ ਨੀਸਂ ਪ	ਪਧ ਮ ਗਮ	ਗੁ ਰੇ ਰੇਰੇ	ਰੇ ਪ -	ਗੁਰੇ ਗੁ ਸਾ
ਸ ਚੈ ऽ	ਸੋऽ ऽऽ ਭਾ	ਪਾऽ ਵ ਣਿऽ	ਆ ऽ ਦਰਿ	ਸ ਚੈ ऽ	ਸੋऽ ऽ ਭਾ
ਰੇ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਸ -, ਸਾ				
ਪਾ ਵ ਣਿ	ਆ ऽ, ਹਉ				
ਅੰਤਰਾ					
ਰੇ ਮ ਮਮ	ਪਪ ਨੀ ਨੀ	ਸਂਸਂ ਸਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਨੀ ਨੀ ਸਾਂ	ਨੀਸਂ ਰੇਂਮਂ ਗਂਮਂ
ਮੇ ਰਾ ਪ੍ਰਭ	ਨਿਰਮ ਲੁ	ਅਗਮ ਅ	ਪਾ ऽ ਰਾ	ਬਿਨੁ ਤ ਕ	ੜੀऽ ऽऽ ਤੋਂऽ
ਗੁਂ ਰੇਂ ਗੁਂ	ਰੇਂ ਸਂ ਸਾਂ	ਸਂਸਂ ਸਂ ਰੇਂ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧਪ	ਧਪ ਧ ਮ	ᵐਗੁ ਰੇ -
ਲੈ ਸੰ ऽ	ਸਾ ऽ ਰਾ	ਗੁਰ ਮੁ ਖਿ	ਹੋ ऽ ਵੈऽ	ਸੋऽ ऽ ਈ	ਬੂ ਝੈ ऽ
ਰੇਰੇ ਮ ਪ	ਮਪ ਨੀਸਂ ਪਧ	ਮ ਗੁ ਗੁ	ਰੇ - -	ਰੇਰੇ ਪ ਪ	ਗੁਰੇ ਗੁ ਸਾ
ਗੁਣ ਕ ਹਿ	ਗੁऽ ਣੀऽ ਸऽ	ਮਾ ਵ ਣਿ	ਆ ऽ ऽ	ਗੁਣ ਕ ਹਿ	ਗੁऽ ਣੀ ਸ
ਰੇ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਸਾ - ਸਾ				
ਮਾ ਵ ਣਿ	ਆ ऽ, ਹਉ				

ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੩

ਗੋਵਿੰਦੁ ਊਜਲੁ ਊਜਲ ਹੰਸਾ॥ ਮਨੁ ਬਾਣੀ ਨਿਰਮਲ ਮੇਰੀ ਮਨਸਾ॥
ਮਨਿ ਊਜਲ ਸਦਾ ਮੁਖ ਸੋਹਹਿ ਅਤਿ ਊਜਲ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਣਿਆ॥੧॥
ਹਉ ਵਾਰੀ ਜੀਉ ਵਾਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਣ ਗਾਵਣਿਆ॥
ਗੋਬਿਦੁ ਗੋਬਿਦੁ ਕਹੈ ਦਿਨ ਰਾਤੀ ਗੋਬਿਦ ਗੁਣ ਸਬਦਿ ਸੁਣਾਵਣਿਆ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਗੋਬਿਦੁ ਗਾਵਹਿ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਏ॥ ਗੁਰ ਕੈ ਭੈ ਊਜਲ ਹਉਮੈ ਮਲੁ ਜਾਏ॥
ਸਦਾ ਅਨੰਦਿ ਰਹਹਿ ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਸੁਣਿ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਣ ਗਾਵਣਿਆ॥੨॥
ਮਨੂਆ ਨਾਚੈ ਭਗਤਿ ਦ੍ਰਿੜਾਏ॥ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਮਨੈ ਮਨੁ ਮਿਲਾਏ॥
ਸਚਾ ਤਾਲੁ ਪੂਰੇ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਏ ਸਬਦੇ ਨਿਰਤਿ ਕਰਾਵਣਿਆ॥੩॥
ਊਚਾ ਕੂਕੇ ਤਨਹਿ ਪਛਾੜੇ॥ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਜੋਹਿਆ ਜਮ ਕਾਲੇ॥
ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਇਸੁ ਮਨਹਿ ਨਚਾਏ ਅੰਤਰਿ ਕਪਟੁ ਦੁਖੁ ਪਾਵਣਿਆ॥੪॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਗਤਿ ਜਾ ਆਪਿ ਕਰਾਏ॥ ਤਨੁ ਮਨੁ ਰਾਤਾ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਏ॥
ਬਾਣੀ ਵਜੈ ਸਬਦਿ ਵਜਾਏ ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਗਤਿ ਥਾਇ ਪਾਵਣਿਆ॥੪॥
ਬਹੁ ਤਾਲ ਪੂਰੇ ਵਾਜੇ ਵਜਾਏ॥ ਨਾ ਕੋ ਸੁਣੇ ਨ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ॥
ਮਾਇਆ ਕਾਰਣਿ ਪਿੜ ਬੰਧਿ ਨਾਚੈ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਦੁਖੁ ਪਾਵਣਿਆ॥੬॥
ਜਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗੈ ਸੋ ਮੁਕਤਾ॥ ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਸਿ ਸਚ ਸੰਜਮਿ ਜੁਗਤਾ॥
ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਸਦਾ ਹਰਿ ਧਿਆਏ ਏਹਾ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਭਾਵਣਿਆ॥੭॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਗਤਿ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਹੋਈ॥ ਹੋਰਤੁ ਭਗਤਿ ਨ ਪਾਏ ਕੋਈ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਗੁਰ ਭਗਤੀ ਪਾਈਐ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਚਿਤੁ ਲਾਵਣਿਆ॥੮॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੧)

ਮਾਝ ਰਾਗ — **ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ**

×	2	0	3	×	2	0	3
ਸਥਾਈ							
- ਨ਼ੀਸਾ	ਰੇਮ ਗੁ	ਰੇ -	ਗੁ ਸਾ	- ਰੇਮ	ਪਧ ਮ	ਪ -	- -
ऽ ਹਉ	ऽऽ ਵਾ	ਰੀ ऽ	ਜੀ ਉ	ऽ ਵਾऽ	ऽऽ ऽ	ਰੀ ऽ	ऽ ऽ
ਪਨੀ ਸਂਰੇਂ	ਨ਼ੀ ਧ	ਪ ਧ	ਮਗ ਮ	ᵐਗੁ ᵐਗੁ	ਰੇ -	- -	- -
ਗੋऽ ऽऽ	ਬਿ ਦ	ਗੁ ਣ	ਗਾऽऽ	ਵ ਣਿ	ਆ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ
ਰੇ ਪ	ਪ ਪ	ਗੁ ਰੇ	ਗੁ ਸਾ	ਰੇ ਨ਼ੀ	ਸਾ -	- -	- -
ਗੋ ऽ	ਬਿੰ ਦ	ਗੁ ਣ	ਗਾ ऽ	ਵ ਣਿ	ਆ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ

ਰੇ -	ਮ ਮ	ਰੇਮ ਪਨ਼ੀ	ਧ ਪ	- ਪਧ	ਮ ਪ	ਨੀ -	ਸਂ -
ਗੋ ऽ	ਬਿ ਦੂ	ਗੋऽ ऽऽ	ਬਿ ਦੂ	ऽ ਕਹੈ	ਦਿ ਨ	ਰਾ ऽ	ਤੀ ऽ
ਸਾਂ ਸਂਸਂ	ਸਾਂ ਰੇਂ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਧ ਪ	ਰੇਮ ਪਧ	ਮਗ਼ ਮ	ਗੁ ਗੁ	ਰੇ -
ਗੋ ਬਿਦ	ਗੁ ਣ	ਸ ਬ	ਦਿ ਸੁ	ਣਾऽ ऽऽ	ਵऽ ਹਿ	ਆ ऽ	ऽ ऽ
- ਰੇ	ਰੇ ਪ	ਪ ਪ	ਗੁ ਰੇ	ਗੁ ਸਾ	ਰੇ -	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਸਾ -
ऽ ਗੋ	ਬਿ ਦੂ	ਗੁ ਣ	ਸ ਬ	ਦਿ ਸੁ	ਣਾ ऽ	ਵ ਹਿ	ਆ ऽ
ਅੰਤਰਾ							
- ਮਰੇ	ਮ ਪ	ਨੀ -	ਨੀ ਨੀ	- ਸਾਂ	ਸਂ ਸਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ	ਸਾਂ -
ऽ ਗੋऽ	ਵਿੰ ਦੂ	ਊ ऽ	ਜ ਲੁ	ऽ ਊ	ਜ ਲ	ਹੰऽ ऽ	ਸਾ ऽ
ऽ ਪਧ	ਮ ਪ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ	ਰੇਂ ਪਂ	ਗੁਂ ਰੇਂ	ਗੁਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਨੀ	ਸਾਂ -
ऽ ਮਨੁ	ਬਾ ऽ	ਣੀऽ ऽऽ	ਨਿ ਰ	ਮ ਲ	ਮੇ ਰੀ	ਮऽ ਨऽ	ਸਾ ऽ
- ਸਾਂ	ਸਾਂ ਰੇਂ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਧ ਪ	ਧਪ ਧ	ਮਗ ਮ	ᵐਗੁ ᵐਗੁ	ਰੇ -
ऽ ਮ	ਨਿ ਊ	ਜ ਲ	ऽ ਸ	ਦਾऽ ऽ	ਮੁऽ ਖ	ਸੋ ऽ	ਹਹਿ ऽ
- ਮਰੇ	ਮ ਪ	ਮਪ ਨੀਸਾਂ	ਪ ਧ	ਮਗ ਮ	ᵐਗੁ ᵐਗੁ	ਰੇ -	- -
ऽ ਊऽ	ਜ ਲ	ਨਾऽ ऽऽ	ऽ ਮੁ	ਧਿਆ ऽ	ਵ ਹਿ	ਆ ऽ	ਅ ਤਿ
- ਰੇ	ਪ ਪ	ਗੁ ਰੇ	ਗੁ ਸਾ	ਰੇ -	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਸਾ -	- -
ऽ ਊ	ਜ ਲ	ਨਾ ऽ	ऽ ਮੁ	ਧਿਆ ऽ	ਵ ਹਿੰ	ਆ ऽ	ऽ ऽ

ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੩

ਨਿਰਮਲ ਸਬਦੁ ਨਿਰਮਲ ਹੈ ਬਾਣੀ॥ ਨਿਰਮਲ ਜੋਤਿ ਸਭ ਮਾਹਿ ਸਮਾਣੀ॥
ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ ਹਰਿ ਸਾਲਾਹੀ ਜਪਿ ਹਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਮੈਲੁ ਗਵਾਵਣਿਆ॥੧॥
ਹਉ ਵਾਰੀ ਜੀਉ ਵਾਰੀ ਸੁਖਦਾਤਾ ਮੰਨਿ ਵਸਾਵਣਿਆ॥
ਹਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸਲਾਹੀ ਸਬਦੋ ਸੁਣਿ ਤਿਸਾ ਮਿਟਾਵਣਿਆ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਨਿਰਮਲ ਨਾਮੁ ਵਸਿਆ ਮਨਿ ਆਏ॥ ਮਨੁ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਗਵਾਏ॥
ਨਿਰਮਲ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਨਿਤ ਸਾਚੇ ਕੇ ਨਿਰਮਲ ਨਾਦੁ ਵਜਾਵਣਿਆ॥੨॥
ਨਿਰਮਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ॥ ਵਿਚਹੁ ਆਪ ਮੁਆ ਤਿਥੈ ਮੋਹ ਨ ਮਾਇਆ॥
ਨਿਰਮਲ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲੁ ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ ਮੰਨਿ ਵਸਾਵਣਿਆ॥੩॥
ਜੋ ਨਿਰਮਲੁ ਸੇਵੇ ਸੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਵੈ॥ ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ ਗੁਰ ਸਬਦੇ ਧੋਵੈ॥
ਨਿਰਮਲੁ ਵਾਜੈ ਅਨਹਦ ਧੁਨਿ ਬਾਣੀ ਦਰਿ ਸਚੈ ਸੋਭਾ ਪਾਵਣਿਆ॥੪॥
ਨਿਰਮਲ ਤੇ ਸਭ ਨਿਰਮਲ ਹੋਵੈ॥ ਨਿਰਮਲੁ ਮਨੂਆ ਹਰਿ ਸਬਦੈ ਪਰੋਵੈ॥
ਨਿਰਮਲ ਨਾਮਿ ਲਗੇ ਬਡਭਾਗੀ ਨਿਰਮਲੁ ਨਾਮਿ ਸੁਹਾਵਣਿਆ॥੫॥
ਸੋ ਨਿਰਮਲੁ ਜੋ ਸਬਦੇ ਸੋਹੈ॥ ਨਿਰਮਲ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਤਨੁ ਮੋਹੈ॥
ਸਚਿ ਨਾਮਿ ਮਲੁ ਕਦੇ ਨ ਲਾਗੈ ਮੁਖੁ ਊਜਲੁ ਸਚੁ ਕਰਾਵਣਿਆ॥੬॥
ਮਨੁ ਮੈਲਾ ਹੈ ਦੂਜੇ ਭਾਇ॥ ਮੈਲਾ ਚਉਕਾ ਮੈਲੇ ਥਾਇ॥
ਮੈਲਾ ਖਾਇ ਫਿਰਿ ਮੈਲੁ ਵਧਾਏ ਮਨਮੁਖ ਮੈਲੁ ਦੁਖੁ ਪਾਵਣਿਆ॥
ਮੈਲੇ ਨਿਰਮਲ ਸਭਿ ਹੁਕਮਿ ਸਬਾਏ॥ ਸੇ ਨਿਰਮਲ ਜੋ ਹਰਿ ਸਾਚੇ ਭਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨ ਅੰਤਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੈਲੁ ਚੁਕਾਵਣਿਆ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੧)

ਮਾਝ ਰਾਗ | **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			– ਰੇਮਪਧਮਪ
			ऽ ਹਉऽऽ ਵਾऽ
ਗੁ – ਰੇ ਗੁ	– ਸ ਰੇ ਨ਼ੀ	ਸਾ – ਸਾ –	– ਰੇ ਮ ਮ
ਰੀ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਜੀ ऽ ਉ	ਵਾ ऽ ਰੀ ऽ	ऽ ਸੁ ਖ ਦਾ
ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ	ਪ ਪਧ ਮ ਮ	ਗਮ ਗੁ ਗੁ ਰੇ	– ਸਾਸਾ ਸਾ ਰੇ
ਤਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽ	ऽ ਮऽ ਨਿ ਵ	ਸਾऽਵ ਣਿ ਆ	ऽ ਹਰਿ ਨਿ ਰ

ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼	- ਪ਼ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼	ਪ਼ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਰੇ ਸਾਸਾ	ਰੇ - ਮ ਮ
ਮ ਲੁ ਗੁ ਰੁ	ऽ ਸਬ ਦਿ ਸ	ਲਾऽऽऽ ਹੀ ਸਬ	ਦੋ ऽ ਸੁ ਣਿ
ਪ ਮਪ ਨੀਸਾਂ ਪਧ	ਮਗ ਮ ਗੁ ਗੁ	ਗੁ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ	ਸਾ
ਤਿ ਸਾऽऽऽ ਮਿऽ	ਟਾऽ ऽ ਵ ਣਿ	ਆ ऽ ऽ ऽ	ऽ
ਅੰਤਰਾ			- ਮਮ ਮ ਮ
			ऽ ਨਿਰ ਮ ਲ
ਪ ਪ ਨੀ ਨੀਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ -	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ -	- ਨੀਸਾਂ ਰੇ ਪ
ਸ ਬ ਦੂ ਨਿਰ	ਮ ਲ ਹੈ ऽ	ਬਾऽऽ ਣੀ ऽ	ऽ ਨਿਰ ਮ ਲ
ਮੰਗਾਂ ਮੰਗੁਾਂ ਰੇਂ ਰੇਂ	- ਰੇਂਗੁਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ -	- ਸਾਂਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ
ਜੋऽ ऽਤਿ ਸ ਭ	ऽ ਮਾऽ ਹਿ ਸ	ਮਾ ऽ ਣੀ ऽ	ऽ ਨਿਰ ਮ ਲ
ਨੀ ਨੀ ਧ ਪ	- ਧਪ ਧ ਮ	ਗ ਮ ਗੁ ਸਾਰੇ	- ਸਂਸਾਂ ਸਂ ਰੇਂ
ਬਾ ऽ ਣੀ ऽ	ऽ ਹऽ ਹਿ ਸਾ	ਲਾ ऽ ਹੀ ऽ	ऽ ਨਿਰ ਮ ਲ
ਨੀ ਨੀ ਧ ਪ	- ਧਪ ਧ ਮ	ਗ ਮ ਗੁਗੁ ਰੇਰੇ	- ਰੇਰੇ ਮ ਮ
ਬਾ ऽ ਣੀ ऽ	ऽ ਹऽ ਰਿ ਸਾ	ਲਾ ਹੀ ਜਪਿਹਰਿ	ऽ ਨਿਰ ਮ ਲੁ
ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਂਨ਼ੀ ਧ਼ਪ	ਮਗ ਮਮ ਗੁਰੇ ਸਾਰੇ	ਨ਼ੀਸਾ
ਮੈऽ ऽऽ ਲੁऽ ਗ	ਵਾऽ ऽऽ ਵऽ ਣਿऽ	ਆऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ

ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੩

ਆਤਮ ਰਾਮ ਪਰਗਾਸੁ ਗੁਰ ਤੇ ਹੋਵੈ॥ ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ ਲਾਗੀ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਖੋਵੈ॥
ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਅਨਦਿਨੁ ਭਗਤੀ ਰਾਤਾ ਭਗਤਿ ਕਰੇ ਹਰਿ ਪਾਵਣਿਆ॥੧॥
ਹਉ ਵਾਰੀ ਜੀਉ ਵਾਰੀ ਆਪਿ ਭਗਤਿ ਕਰਨਿ ਅਵਰਾ ਭਗਤਿ ਕਰਾਵਣਿਆ॥
ਤਿਨਾ ਭਗਤ ਜਨਾ ਕਉ ਸਦ ਨਮਸਕਾਰੁ ਕੀਜੈ ਜੋ ਅਨਦਿਨੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਣਿਆ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਕਾਰਣੁ ਕਰਾਏ॥ ਜਿਤੁ ਭਾਵੈ ਤਿਤੁ ਕਾਰੈ ਲਾਏ॥
ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਹੋਵੈ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸੁਖੁ ਪਾਵਣਿਆ॥੨॥
ਮਰਿ ਮਰਿ ਜੀਵੈ ਤਾ ਕਿਛੁ ਪਾਏ॥ ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਹਰਿ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ॥
ਸਦਾ ਮੁਕਤੁ ਹਰਿ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ ਸਹਜੇ ਸਹਜਿ ਸਮਾਵਣਿਆ॥੩॥
ਬਹੁ ਕਰਮ ਕਮਾਵੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਏ॥ ਦੇਸੰਤਰੁ ਭਵੈ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਆਏ॥
ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ਕਪਟੀ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਦੁਖੁ ਪਾਵਣਿਆ॥੪॥
ਧਾਵਤੁ ਰਾਖੈ ਠਾਕਿ ਰਹਾਏ॥ ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਪਰਮਪਦੁ ਪਾਏ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਪੇ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਏ ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੁਖੁ ਪਾਵਣਿਆ॥੫॥
ਇਕਿ ਕੂੜਿ ਲਾਗੇ ਕੂੜੇ ਫਲ ਪਾਏ॥ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਏ॥
ਆਪਿ ਡੁਬੇ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਡੋਬੇ ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਬਿਖੁ ਖਾਵਣਿਆ॥੬॥
ਇਸੁ ਤਨ ਮਹਿ ਮਨੁ ਕੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਖੈ॥ ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਜਾ ਹਉਮੈ ਸੋਖੈ॥
ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਮੋਨਿ ਧਾਰੀ ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ ਤਿਨ ਭੀ ਤਨ ਮਹਿ ਮਨੁ ਨ ਦਿਖਾਵਣਿਆ॥੭॥
ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਕਰਤਾ ਸੋਈ॥ ਹੋਰੁ ਕਿ ਕਰੇ ਕੀਤੈ ਕਿਆ ਹੋਈ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਸੁ ਨਾਮੁ ਦੇਵੈ ਸੋ ਲੇਵੈ ਨਾਮੋ ਮੰਨਿ ਵਸਾਵਣਿਆ॥੮॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੩)

ਮਾਝ ਰਾਗ **ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ**

×	2	0	3	×	2	0	3
ਸਥਾਈ						- ਰੇਮ	ਪਧ ਮ
						ऽ ਹਉ	ऽऽ ਵਾ
ਪ -	- -	- ਪਨੀ	ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ	ਸਾਂ -	ਸਾਂ -	ਪ ਪ	ਧ ਪ
ਰੀ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ਜੀऽ	ऽऽ ਉऽ	ਵਾ ऽ	ਰੀ ऽ	ऽ ਆ	ਪਿ ਭ
ਮਗ ਮ	ਗੁਗੁ ਰੇ	- ਰੇ	ਪ ਪ	- ਗੁਗੁ	ਰੇ ਗੁ	ਰੇ ਸਾ	ਰੇ ਨੀ
ਗੁऽ ਤਿ	ਕਰ ਨਿ	ऽ ਅ	ਵ ਰਾ	ऽ ਭਗ	ਤਿ ਕ	ਰਾ ऽ	ਵ ਣਿ

ਸਾ -	- -	- -	ਸਾ ਸਾ	- ਰੇਰੇ	ਮ ਮ	ਪ -	ਪ -
ਆ ਙ	ਙ ਙ	ਙ ਙ	ਤਿ ਨਾ	ਙ ਭਗ	ਤ ਜ	ਨਾ ਙ	ਕਉ ਙ
- ਪਧ	ਮ ਪ	ਪ ਮਪ	ਨੀਸਾਂ ਨੀ	ਸਾਂ -	ਸਾਂ -	ਸਾਂ ਸੰਸੰ	ਸਾਂ ਰੇਂ
ਙ ਸਦ	ਨ ਮ	ਸ ਕਾਙ	ਙਙ ਰੁ	ਕੀ ਙ	ਜੈ ਙ	ਜੋ ਅਨ	ਦਿ ਨੁ
ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਧ ਪ	ਮਪ ਧ	ਮਗ ਮ	ਗੁ ਗੁ	ਰੇ -	- ਰੇਮ	ਪ ਪ
ਹ ਰਿ	ਗੁ ਣ	ਗਾਙਙ	ਵਙ ਇ	ਆ ਙ	ਙ ਙ	ਙ ਅਨ	ਦਿ ਨੁ
ਗੁ ਰੇ	ਗੁ ਸਾ	ਰੇ -	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਸਾ -	- -	- -	-
ਹ ਰਿ	ਗੁ ਣ	ਗਾ ਙ	ਵ ਇ	ਆ ਙ	ਙ ਙ	ਙ ਙ	ਙ
ਅੰਤਰਾ							
ਮ ਮਮ	ਮ ਮ	ਪ ਪ	ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ ਸੰ	ਸਾਂ -	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ	ਸਾਂ -
ਆ ਤਮ	ਰਾ ਮ	ਪ ਰ	ਗਾ ਸੁ	ਗੁ ਰ	ਤੇ ਙ	ਹੋਙ ਙ	ਵੈ ਙ
ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਗੁਂ ਰੇਂ	ਸਾਂ ਰੇਂ	ਨੀ -	ਸਾਂ -	ਸਾਂ -
ਹਉ ਮੈ	ਮੈ ਲੁ	ਲਾਙਗੀਙ	ਗੁ ਰ	ਸ ਬ	ਦੀ ਙ	ਖੋ ਙ	ਵੈ ਙ
- ਨੀਨੀ	ਸੰਸੰ ਸਾਂਸੰ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ	ਨ਼ੀਧ ਪ	- ਮਪ	ਧ ਪ	ਮਗ ਮ	ਗੁ ਰੇ
- ਮਨੁ	ਨਿਰ ਮਲੁ	ਅਙ ਨਙ	ਦਿਙ ਨੁ	ਙ ਭਙ	ਗ ਤੀ	ਰਾਙ ਙ	ਤਾ ਙ
- ਮਰੇ	ਮ ਪ	ਮਪ ਨੀਸਂ	ਪ ਧ	ਮਗ ਮ	ਗੁ ਗੁ	ਰੇ -	- -
ਙ ਭਗ	ਤਿ ਕ	ਰੇਙ ਙਙ	ਹ ਰਿ	ਪਾਙ ਙ	ਵ ਇ	ਆ ਙ	ਙ ਙ
- ਰੇਪ	ਪ ਪ	ਗੁ ਰੇ	ਗੁ ਸਾ	ਰੇ -	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਸਾ ਰੇਮ	ਪਧ ਮ
ਙ ਭਗ	ਤਿ ਕ	ਰੇ ਙ	ਹ ਰਿ	ਪਾ ਙ	ਵ ਇ	ਆ, ਹਓ	ਙਙ ਵਾ

ਸਲੋਕ ਮ : ੩ (ਵਾਰ ਮਾਝ)

ਭੈ ਵਿਚਿ ਜੰਮੈ ਭੈ ਮਰੈ ਭੀ ਭਉ ਮਨ ਮਹਿ ਹੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਭੈ ਵਿਚਿ ਜੇ ਮਰੈ ਸਹਿਲਾ ਆਇਆ ਸੋਇ॥
ਮ:੩॥ ਭੈ ਵਿਣੁ ਜੀਵੈ ਬਹੁਤੁ ਬਹੁਤੁ ਖੁਸੀਆ ਖੁਸੀ ਕਮਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਭੈ ਵਿਣੁ ਜੇ ਮਰੈ ਮੁਹਿ ਕਾਲੈ ਉਠਿ ਜਾਇ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੪੯)

ਮਾਝ ਰਾਗ **ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ**

×			0			×			0		
ਸਥਾਈ											
ਰੇ	ਮ	ਮ	ਰੇਮ	ਪਧ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਗੁ	ਰੇ	ਰੇ	–
ਭੈ	ਵਿ	ਚਿ	ਜੰऽ	ऽऽ	ਮੈ	ਭੈऽ	ऽ	ਮ	ਰੈ	ਭੀ	ऽ
ਰੇ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਰੇ	ਗੁ	ਸਾ	ਰੇ	ਨ਼ੀ	ਸਾ	–	ਸਾ
ਭ	ਉ	ऽ	ਮ	ਨ	ਮਹਿ	ਹੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ
ਸ	ਸ	ਰੇ	ਨ਼ੀ	ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼ਨ਼ੀ	ਸਾਰੇ	ਸਾ	ਰੇ	–	–
ਨਾ	ਨ	ਕ	ਭੈ	ਵਿ	ਚਿ	ਜੇऽ	ऽऽ	ਮ~	ਰੈ	ऽ	ऽ
ਰੇ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਨੀਸਾਂ	ਸਾਂ	ਪਧ	ਮਗ	ਮ	ਗੁ	ਰੇ	ਰੇ
ਸ	ਹਿ	ਲਾ	ਆऽ	ऽऽ	ਇਆ	ਸੋऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ਼
ਰੇ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਰੇ	ਗੁ	ਸਾ	ਰੇ	ਨ਼ੀ	ਸ	–	ਸ
ਸ਼	ਹਿ	ਲਾ	ਆ	ऽ	ਇਆ	ਸੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ
ਅੰਤਰਾ											
ਮ	ਪ	ਪ	ਮਪ	ਨੀਸਾਂ	ਨੀ	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਨੀ	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਸਾਂ
ਭੈ	ਵਿ	ਣੁ	ਜੀऽ	ऽऽ	ਵੈ	ਬ	ਹੁ	ਤੁ	ਬ	ਹੁ	ਤੁ
ਰੇਂ	ਪਂ	ਪਂ	ਗੁਂ	ਰੇਂ	ਗੁਂ	ਸਾਂ	ਰੇਂ	ਨੀ	ਸਾਂ	–	ਸਾਂ
ਖੁ	ਸੀ	ਆ	ਖੁ	ਸੀ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ
ਸਂ	ਸਂ	ਰੇਂ	ਨੀ	ਧ	ਪ	ਮਪ	ਧ	ਮਗੁ	ਰੇ	–	–
ਨਾ	ਨ	ਕ	ਭੈ	ਵਿ	ਣੁ	ਜੇऽ	ऽ	ਮऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ
ਰੇ	ਮ	ਪ	ਸਾਂ	ਪ	ਧ	ਮਗ	ਮ	ਗੁ	ਰੇ	–	ਰੇ
ਮੁ	ਹਿ	ਕਾ	ਲੈ	ਉ	ਠਿ	ਜਾऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ
ਰੇ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਰੇ	ਗੁ	ਸਾ	ਰੇ	ਨ਼ੀ	ਸ	–	ਸ
ਮੁ	ਹਿ	ਕਾ	ਲੈ	ਉ	ਠਿ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ

ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਪੂਰਵੀ ਮੇਲ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਗ)

ਗਉੜ਼ੀ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਡਜ, ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਕੋਮਲ, ਗੰਧਾਰ ਵਰਜਿਤ, ਮਧਿਅਮ ਤੀਬਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਸੁਰ ਵਾਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ। ਸ਼ਾਸਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਰਿਸ਼ਭ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਵਿਚ ਸੰਵਾਦੀ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਇਸੇ ਮੱਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਵਧੇਰੇ ਹਨ। ਗਉੜੀ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹਨ, ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਗੰਧਾਰ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਾਤੀ ਔੜਵ-ਸ਼ਾੜਵ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਕਈ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਨਾਲ ਰਲ-ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਵਰਜਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਿੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ। ਗਉੜੀ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਮੰਦਰ ਨਿਸ਼ਾਦ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਰ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ ਰੇੁ ਮੇਂ ਪ, ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੇਂ ਰੇੁ ਨ਼ੀ ਰੇੁ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਰੇੁ ਨ਼ੀ, ਸਾ, ਪ, ਮੇਂ ਰੇੁ ਰੇੁ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. ਸਾ, ਸਾ ਰੇੁ ਸਾ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇੁ ਸਾ ਰੇੁ, ਨ਼ੀ, ਧੁ ਪ਼ ਮ਼ੇਂ ਪ਼ ਧੁ਼ ਪ਼ ਮ਼ੇਂ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਰੇੁ ਸਾ ਰੇੁ ਨ਼ੀ, ਸਾ ਪ਼ ਨ਼ੀ, ਰੇੁ ਮੇਂ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇੁ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਮ਼ੇਂ ਰੇੁ ਰੇੁ ਮੇਂ ਮੇਂ ਪ, ਰੇੁ ਰੇੁ, ਸ ਰੇੁ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਨ਼ੀ ਧੁ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਰੇੁ ਸਾ।
2. ਰੇੁ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇੁ ਮੇਂ ਪ, ਸਾ ਰੇੁ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਪ ਧੁ ਪ, ਮੇਂ ਪਰੇੁ ਪ, ਰੇੁ ਪ ਧੁ, ਮੇਂ ਪ, ਧੁਪ, ਧੁ ਮੇਂ ਰੇੁ, ਰੇੁ ਮੇਂ ਮੇਂ ਪ ਮੇਂ ਪ ਧੁ ਮੇਂ ਪ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੇਂ ਪਾ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੇਂ ਪਨੀ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਪਧੁਪ ਮੇਂ ਪ ਮੇਂ ਰੇੁ, ਰੇੁ ਮੇਂ ਮੇਂ ਪ ਧੁ ਮੇਂ ਮੇਂ ਰੇੁ ਰੇੁ ਸਾ ਰੇੁ ਰੇੁ ਨ਼ੀ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਰੇੁ ਸਾ।

3. ਪ ਪ, ਮੰ ਪ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਨੀ ਨੀ, ਧੁ ਪ ਮੰ ਪ ਸਾਂ ਨੀ, ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ, ਧੁ ਪ, ਪਸਾਂ, ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ, ਪ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਮੰ ਮੰ ਰੇਂ ਮੰ ਰੇਂ, ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ, ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਨੀ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਰੇਂ ਮੰ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਰੇਂ ਮੰ ਪੰ ਰੇਂ ਮੰ ਮੰਰੇਂ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ, ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ, ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਨੀ ਧੁ ਪ ਮੰ ਪ ਧੁ ਮੰਰੇ, ਮੰਰੇ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਰੇ ਸਾ।

ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮਹਲਾ ੩

ਇਕਿ ਗਾਵਤ ਰਹੇ ਮਨਿ ਸਾਦ ਨ ਪਾਏ॥ ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਗਾਵਹਿ ਬਿਰਥਾ ਜਾਇ॥
ਗਾਵਣਿ ਗਾਵਹਿ ਜਿਨ ਨਾਮ ਪਿਆਰੁ॥ ਸਾਚੀ ਬਾਣੀ ਸਬਦ ਬੀਚਾਰੁ॥੧॥
ਗਾਵਤ ਰਹੈ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਵੈ॥ ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਾਤਾ ਨਾਮਿ ਸੁਹਾਵੈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਇਕਿ ਗਾਵਹਿ ਇਕਿ ਭਗਤਿ ਕਰੇਹਿ॥ ਨਾਮੁ ਨ ਪਾਵਹਿ ਬਿਨੁ ਅਸਨੇਹ॥
ਸਚੀ ਭਗਤਿ ਗੁਰ ਸਬਦ ਪਿਆਰਿ॥ ਅਪਨਾ ਪਿਰੁ ਰਾਖਿਆ ਸਦਾ ਉਰਿ ਧਾਰਿ॥੨॥
ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਮੂਰਖ ਆਪੁ ਜਣਾਵਹਿ॥ ਨਚਿ ਨਚਿ ਟਪਹਿ ਬਹੁਤੁ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ॥
ਨਚਿਐ ਟਪਿਐ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ॥ ਸਬਦਿ ਮਰੈ ਭਗਤਿ ਪਾਏ ਜਨੁ ਸੋਇ॥੩॥
ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ ਭਗਤਿ ਕਰਾਏ ਸੋਇ॥ ਸਚੀ ਭਗਤਿ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਖੋਇ॥
ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਚਾ ਸਭ ਬਿਧਿ ਜਾਣੈ॥ ਨਾਨਕ ਬਖਸੇ ਨਾਮੁ ਪਛਾਣੈ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੫੮)

ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਗ) — **ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ**

×	0	×	0
ਸਥਾਈ			
ਰੇਮੰ ਪਧੁ ਮੰਪ	ਮੰ ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਰੇ	ਸਾ – ਸਾ
ਗਾऽ ਵऽ ਤऽ	ਰ ਹੈ ਜੇ	ਸਤਿ ਗੁ ਰ	ਭਾ ऽ ਵੈ
ਸਾਰੇ ਸਾ ਰੇ	ਪ – ਪ	ਮੰਪ ਨੀਸਾਂ ਨੀ	ਧੁ ਪ ਪ
ਮਨੁ ਤ ਨੁ	ਰਾ ऽ ਤਾ	ਨਾऽ ऽऽ ਮਿ	ਸੁ ਹਾ ਵੈ

ਗਉੜੀ ਗੁਆਰਰੀ ਮਹਲਾ ੩

ਸੋ ਕਿਉ ਵਿਸਰੈ ਜਿਸਕੇ ਜੀਅ ਪਰਾਨਾ॥
ਸੋ ਕਿਉ ਵਿਸਰੈ ਸਭ ਮਾਹਿ ਸਮਾਨਾ॥
ਜਿਤੁ ਸੇਵਿਐ ਦਰਗਹ ਪਤਿ ਪਰਵਾਨਾ॥੧॥
ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਵਿਟਹੁ ਬਲਿ ਜਾਉ॥
ਤੂੰ ਵਿਸਰਹਿ ਤਦਿ ਹੀ ਮਰਿ ਜਾਉ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਤਿਨ ਤੂੰ ਵਿਸਰਹਿ ਜਿ ਤੁਧੁ ਆਪਿ ਭੁਲਾਏ॥
ਤਿਨ ਤੂੰ ਵਿਸਰਹਿ ਜਿ ਦੂਜੈ ਭਾਏ॥
ਮਨਮੁਖ ਅਗਿਆਨੀ ਜੋਨੀ ਪਾਏ॥੨॥
ਜਿਨ ਇਕ ਮਨਿ ਤੁਠਾ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ ਲਾਏ॥
ਜਿਨ ਇਕ ਮਨਿ ਤੁਠਾ ਤਿਨ ਹਰਿ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ॥
ਗੁਰਮਤੀ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਏ॥੩॥
ਜਿਨਾ ਪੋਤੈ ਪੁੰਨੁ ਸੇ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ॥
ਜਿਨਾ ਪੋਤੈ ਪੁੰਨੁ ਤਿਨ ਹਉਮੈ ਮਾਰੀ॥
ਨਾਨਕ ਜੋ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਤਿਨ ਕਉ ਬਲਿਹਾਰੀ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੫੯)

ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			– ਮੰ ਰੇ ਸਾ
			ऽ ਹ ਰਿ ਕੇ
ਨ਼ੀ – ਧ਼ੁ ਪ਼	ਮ਼ੰ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ –	ਸ, ਸਾਰੇ ਮੰਪ
ਨਾ ऽ ਮ ਵਿ	ਟ ਹੁ ਬ ਲਿ	ਜਾ ऽ ऽ ऽ	ਉ, ਤੂੰऽ ਵਿ ਸ
ਰੇਮੰ ਪਨੀ ਧੁ ਪ	ਧੁਪ ਮੰਪ ਮੰ ਰੇ	ਮੰ ਰੇ ਸਾ –	–
ਰਹਿ ऽऽ ਤ	ਦਿ ਹੀऽ ऽऽ ਮ	ਰਿ ਜਾ ऽ ਉ	ऽ ऽ
ਅੰਤਰਾ			ਰੇਮੰ ਪਧੁ ਮੰ ਪ
			ਸੋऽ ਕਿਉ ਵਿ ਸ
ਨੀ – ਸੰਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਨੀ –	ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਮੰ
ਰੈ ऽ ਜਿਸਕੇ	ਜੀऽ ऽ ਅ ਪ	ਰਾऽ ऽऽ ਨਾ ऽ	ਸੋ ਕਿਉ ਵਿ ਸ
ਰੇ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ	ਨੀ ਧੁ ਪੁ –	ਮੰ ਪ ਨੀ ਸਾਂ
ਰੈ ऽ ਸ ਭ	ਮਾऽ ऽ ਹਿ ਸ	ਮਾ ऽ ਨਾ ऽ	ਜਿ ਤੁ ਸੇ ਵਿਐ
ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਨੀ ਧੁਪ ਮੰਪ ਧੁਪ	ਮੰਰੇ ਮੰਰੇ ਸਾਰੁ ਨੀਸਾ	–
ਦ ਰ ਗ ਹ	ਪऽ ਤਿऽ ਪऽ ਰऽ	ਵਾऽ ऽऽ ਨਾऽ ऽऽ	ऽ

ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ

ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ ਇਕ ਅਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਦੀ ਇਕ ਵੰਨਗੀ ਹੈ। ਗਉੜੀ ਦੀ ਇਸ ਵੰਨਗੀ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਾਤਨ, ਮੱਧਕਾਲੀ ਜਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪਰੰਪਰਾ ਜਾਂ ਘਰਾਣੇਦਾਰ ਗਾਇਕ ਵਾਦਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪਰਿਚਯ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਮੱਧਕਾਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਹੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਉੜੀ ਦੇ ਇਤਨੇ ਵੱਧ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਅਤੇ ਸੁਰਲਿੱਪੀ ਦੇ ਅਭਾਵ ਕਾਰਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਿਰਦੇ ਸਪਰਸ਼ੀ ਮਧੁਰ ਸੁਰਾਵਲੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਾਂਝੇ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਿਤਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭੰਡਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਰਦਿਸ਼ ਵਿਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ, ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਬਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਪਰੰਪਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਪੂਰਣ ਲਿਖਣਾ ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਣੀ ਜਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਵਾਂ, ਸੁਝਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਰਾਗਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਾਹਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਬਾਰੇ ਮੱਤਭੇਦ ਜਾਂ ਵਿਤਕਰਾ ਹੋਣਾ ਇਕ ਸੁਭਾਵਿਕ ਗੱਲ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਲੋਪ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਨਾ ਨਿਗੂਣਾ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਨਾਭਾ) 'ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਦੇ ਪੰਨਾ 291 ਤੇ ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇੰਝ ਲਿਖਦੇ ਹਨ : "ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਤੀ ਦੀ ਰਾਗਿਨੀ ਹੈ। ਸ਼ਡਜ ਗੰਧਾਰ, ਪੰਚਮ ਨਿਸ਼ਾਦ ਸ਼ੁੱਧ ਰਿਸ਼ਭ ਧੈਵਤ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਮੱਧਮ ਤੀਬਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮੱਧਮਵਾਦੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸੁਰ ਸ਼ਡਜ ਹੈ। ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਦਿਨ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਹੈ।"

ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿੱਥੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ :

ਥਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਪਗ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਪੂਰਵੀ ਥਾਟ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਧੈਵਤ ਕੋਮਲ, ਮਧਿਮਅ ਤੀਬਰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਨਿਸ਼ਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਸੰਪੂਰਣ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਤੀ ਸ਼ਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਇਨ ਅਤੇ ਵਾਦਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਵੈਰਾਗ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਓ ਲਈ ਇਹ ਬੜਾ ਢੁਕਵਾਂ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਤਿੰਨਾਂ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗਉੜੀ ਅਤੇ ਪੂਰਵੀ ਰਾਗ ਦੇ ਮਧੁਰ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੁਆਰਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਗਉੜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅੰਗ 'ਸਾਰੇ ਨ਼ੀਸਾ ਨ਼ੀਧ਼, ਸਾਨ਼ੀ" ਅਤੇ ਉਤਰਾਂਗ ਵਿਚ ਪੂਰਵੀ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਸੰਜੋਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੂਰਵੀ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਮਧਿਅਮ ਹਨ ਪਰ ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਤੀਬਰ ਮਧਿਅਮ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪੂਰਵੀ ਤੋਂ ਨਿਵੇਕਲਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਭੈਰਵ ਥਾਟ ਦੇ ਗਉੜੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਧੈਵਤ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰਾਗ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹ।

ਆਰੋਹ : ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਰੁੇ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਰੁੇ ਗਾ ਮ॑ ਪ, ਮ॑ ਧੁਨੀਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਰੁੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਧੁ ਪ, ਮ॑ ਗ, ਮ॑ਗ ਰੁੇ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਮ॑ ਗ ਰੁੇ ਸਾ; ਸਾ ਰੁੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ ਨ਼ੀ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ), ਮ-ਗ, ਰੁੇ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ, ਸਾ ਰੁੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ, ਧ਼ੁ, ਪ਼, ਮ਼॑ ਪ਼ ਧ਼ੁ ਪ਼, ਧ਼ੁ ਮ਼॑ ਗ਼, ਗ਼ ਮ਼॑ ਗ਼ ਪ਼, ਮ਼॑ ਪ਼ ਮ਼॑ ਗ਼, ਮ਼॑ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ, ਮ਼॑ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਰੁੇ ਸਾ-ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਰੁੇ ਸਾ।
2. ਨ਼ੀ ਰੁੇ ਗ, ਰੁੇ ਸਾ ਰੁੇ ਨ਼ੀ, ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਰੁੇ ਗ, ਨ਼ੀ ਰੁੇ ਰੁੇ ਗ, ਨ਼ੀ ਰੁੇ ਗ, ਨ਼ੀ ਰੁੇ ਨ਼ੀ ਗ ਰੁੇ ਮ॑ ਮ॑ ਗ; ਮ॑ ਗ, ਰੁੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਰੁੇ ਗ ਮ॑ ਪ, ਗ ਮ॑ ਪ ਗ ਮ॑ ਪ ਧੁ, ਮ॑ ਪ, ਧੁ ਮ॑ ਗ, ਮ॑ ਪ ਧੁ ਪ, ਧੁ ਮ॑ ਗ, ਮ॑ ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮ॑ ਗ, ਮ॑ ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਨੀ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਧੁ ਪ ਮ॑ ਪ ਮ॑ ਗ, ਮ॑ ਧੁ ਨੀ ਮ॑ ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ, ਸਾਂ

ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ, ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਧੁ ਪ ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਧੁ ਪ ਮੰ ਗ, ਨੀ ਮੰ ਗ, ਰੇ ਸਾ, ਨੀ ਧੁ ਨੀ ਰੇ ਸਾ।

3. ਨੀ ਰੇ ਗ ਮੰ ਪ, ਮੰ ਗ, ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਮੰ ਧੁ ਨੀ, ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂਨੀ ਧੁ ਸਾਂਨੀ, ਧੁਨੀ, ਧੁਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਨੀ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਨੀ, ਨੀ ਰੇਂ ਗਂ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਰੇਂ ਗ ਮੰ ਗਂ ਮੰ ਗਂ, ਮੰ ਗਂ, ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਰੇਂ ਗਂ ਮੰ ਪਂ, ਮੰ ਗਂ, ਮੰ ਗਂ, ਰੇਂ ਸਾਂ, ਗਂ ਰੇਂ ਗ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ, ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ, ਰੇਂ ਨੀ, ਧੁ ਨੀ, ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਧੁ ਪ, ਧੁ ਮੰ ਗ, ਮੰ ਗ, ਮੰ ਗ, ਰੇ ਸਾ।

ਮਹਲਾ ੩ ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ

ਜੈਸੀ ਧਰਤੀ ਊਪਰਿ ਮੇਘੁਲਾ ਬਰਸਤੁ ਹੈ ਕਿਆ ਧਰਤੀ ਮਧੇ ਪਾਣੀ ਨਾਹੀ॥
ਜੈਸੇ ਧਰਤੀ ਮਧੇ ਪਾਣੀ ਪਰਗਾਸਿਆ ਬਿਨੁ ਪਗਾ ਵਰਸਤ ਫਿਰਾਹੀ॥੧॥
ਬਾਬਾ ਤੂੰ ਐਸੇ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਹੀ॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਤੁ ਹੈ ਸੋਈ ਕੋਈ ਹੈ ਰੇ ਤੈਸੇ ਜਾਇ ਸਮਾਹੀ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਖ ਹੋਇ ਕੈ ਕਿਆ ਓਇ ਕਰਮ ਕਮਾਹੀ॥
ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਸਦਾ ਹਹਿ ਤੇਰੇ ਤੁਝ ਹੀ ਮਾਹਿ ਸਮਾਹੀ॥੨॥
ਇਤਨੇ ਜਨਮ ਭੂਲਿ ਪਰੇ ਸੇ ਜਾ ਪਾਇਆ ਤਾ ਭੂਲੇ ਨਾਹੀ॥
ਜਾ ਕਾ ਕਾਰਜੁ ਸੋਈ ਪਰੁ ਜਾਣੈ ਜੇ ਗੁਰਕੈ ਸਬਦਿ ਸਮਾਹੀ॥੩॥
ਤੇਰਾ ਸਬਦੁ ਤੂੰਹੈ ਹਹਿ ਆਪੇ ਭਰਮੁ ਕਹਾ ਹੀ॥
ਨਾਨਕ ਤਤੁ ਤਤ ਸਿਉ ਮਿਲਿਆ ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮਿ ਨ ਆਹੀ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੬੨)

ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਨੀਰੇ ਗਮੰ ਪਧੁ ਪਮੰ	ਗਰੇ ਗਰੇ ਸਾ –
		ਬਾऽ ऽऽ ਬਾऽ ਤੂੰऽ	ਐऽ ऽऽ ਸੇ ऽ
ਨੀ ਧੁ ਸਾ ਨੀ	ਰੇ – ਸਾ –	ਨੀ ਰੇ ਗ ਰੇ	ਗਮੰ ਪਧੁਪ ਮੰਪ
ਭ ਰ ਮੁ ਚੁ	ਕਾ ऽ ਹੀ ऽ	ਜੋ ऽ ਕਿ ਛੁ	ਕऽ ਰऽ ਤੁ ਹੈऽ
ਮੰਧੁਨੀ ਧੁ ਪ	ਮੰਪ ਧੁਪ ਮੰ ਗ	ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਧੁ	ਸਾਂ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ
ਸੋऽਈ ਕੋ ਈ	ਹੈऽ ऽऽ ਰੇ ऽ	ਤੈ ऽ ਸੇ ऽ	ਜਾ ऽ ਇ ਸ
ਰੇਂਨੀ ਧੁਨੀ ਧੁਪ ਮੰਧੁ	ਨੀ ਧੁਪ ਮੰਗ ਰੇਸਾ		
ਮਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ ऽऽ ਹੀऽ ऽऽ		

ਅੰਤਰਾ

		ਮੰ ਮੰ ਗ ਗ	ਮੰਧੁ ਨੀ ਮੰ ਧੁ
		ਜੈ ਸੀ ਧਰ ਤੀ	ਊS S ਪ ਰਿ
ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸੰਸਾਂ	ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ –	ਨੀ ਰੇਂ ਗਂ ਮੰ	ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ –
ਮੇ ਘੁ ਲਾ ਬਰ	ਸ ਤੂ ਹੈ S	ਕਿਆS ਧਰ ਤੀ	ਮ ਧੇ S S
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਧੁ	ਨੀ – ਧੁ ਪ	ਪ ਪ ਮੰ ਗ	ਮੰ ਧੁ ਮੰਧੁ ਨੀ
ਪਾS SS ਣੀ S	ਨਾ S ਹੀ S	ਜੈ ਸੇ ਧ ਰ	ਤੀ ਮ ਧੇS S
ਧੁ ਪ ਧੁ ਮੰ	ਗ ਰੇ ਸਾ –	ਨ਼ੀ ਰੇ ਗ ਰੇ	ਗ ਮੰ ਪ ਪ
ਪਾ ਣੀ ਪ ਰ	ਗਾ S ਸਿਆ S	ਬਿ ਨੁ ਪ ਗਾ	ਵਰ ਸ ਤ ਫਿ
ਮੰਧੁ ਨੀਧੁ ਸਾਂਨੀ ਰੇਂਸਾਂ	ਨੀਨੀ ਧੁਪ ਮੰਗ ਰੇਸਾ		
ਰਾS SS SS SS	ਹੀS SS SS SS		

ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ ਮਹਲਾ ੩

ਪੇਈਅੜੈ ਦਿਨ ਚਾਰਿ ਹੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਲਿਖਿ ਪਾਇਆ॥
ਸੋਭਾਵੰਤੀ ਨਾਰਿ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਣ ਗਾਇਆ॥
ਪੇਵਕੜੈ ਗੁਣ ਸੰਮਲੈ ਸਾਹੁਰੈ ਵਾਸੁ ਪਾਇਆ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਹਜਿ ਸਮਾਣੀਆ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਭਾਇਆ॥੧॥
ਸਸੁਰੈ ਪੇਈਐ ਪਿਰੁ ਵਸੈ ਕਹੁ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਪਾਈਐ॥
ਆਪਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਅਲਖੁ ਹੈ ਆਪੇ ਮੇਲਾਈਐ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਆਪੇ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਦੇਹਿ ਮਤਿ ਹਰਿਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ॥
ਵਡਭਾਗੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਮੁਖਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਈਐ॥
ਹਉਮੈ ਦੁਬਿਧਾ ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਸਹਜੇ ਸੁਖਿ ਸਮਾਈਐ॥
ਸਭੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਆਪੇ ਨਾਇ ਲਾਈਐ॥੨॥
ਮਨਮੁਖਿ ਗਰਬਿ ਨ ਪਾਇਓ ਅਗਿਆਨ ਇਆਣੇ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ ਨਾ ਕਰਹਿ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਣੇ॥
ਗਰਭ ਜੋਨੀ ਵਾਸੁ ਪਾਇਦੇ ਗਰਭੇ ਗਲਿ ਜਾਣੇ॥
ਮੇਰੇ ਕਰਤੇ ਏਵੈ ਭਾਵਦਾ ਮਨਮੁਖ ਭਰਮਾਣੇ॥੩॥
ਮੇਰੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਲੇਖੁ ਲਿਖਾਇਆ ਧੁਰਿ ਮਸਤਕਿ ਪੂਰਾ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਭੇਟਿਆ ਗੁਰੁ ਸੂਰਾ॥
ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਹਰਿਨਾਮੁ ਹੈ ਹਰਿ ਬੰਧਪੁ ਬੀਰਾ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਬਖਸਿ ਮਿਲਾਇ ਪ੍ਰਭ ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਕੀਰਾ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੬੨)

ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ — **ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ**

×			0			×			0		
ਸਥਾਈ											
ਸਾ	ਸਾ	ਰੇ	ਨ਼ੀ	–	ਸ	ਨ਼ੀ	ਧ਼	ਸਾ	ਨ਼ੀ	–	–
ਸ	ਸੁ	ਰੈ	ਪੇ	ऽ	ਈਐ	ਪਿ	ਰੁ	ਵ	ਸੈ	ऽ	ऽ
ਨ਼ੀ	ਰੇ	ਗ	ਮੰ	ਪ	ਮੰ	ਗ	ਰੇ	ਸਾ	–	–	–
ਕ	ਹੁ	ਕਿ	ਤੁ	ਬਿ	ਧਿ	ਪਾ	ऽ	ਈਐ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ਼ੀ	ਰੇ	ਗ	ਮੰ	ਧੁ	ਪ	ਮੰਧੁ	ਨੀ	ਧੁ	ਪ	–	–
ਆ	ਪਿ	ਨਿ	ਰੰ	ਜ	ਨੁ	ਅऽ	ਲ	ਖੁ	ਹੈ	ऽ	ऽ
ਮੰਧੁ	ਨੀ	ਧੁ	ਸਾਂ	ਨੀ	ਰੇਂ	ਨੀਰੇਂ	ਨੀਧੁ	ਪ	ਧੁਪ	ਮੰਗ	ਰੇਸਾ
ਆऽ	ऽ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ਮੇ	ਲਾऽ	ऽऽ	ऽ	ਈਐ	ऽऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮੰ ਗ ਮੰ	ਧੁ ਨੀ ਧੁ	ਸਾਂ ਨੀ ਰੇਂ	ਸਾਂ – –
ਪੇ ਈ ਅ	ੜੇ ਦਿ ਨ	ਚਾ ऽ ਰਿ	ਹੈ ऽ ऽ
ਨੀ ਰੇਂ ਗਾਂ	ਰੇਂ ਨੀ ਰੇਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਨੀਧੁ	ਸਾਂ ਨੀ –
ਹ ਰਿ ਹ	ਰਿ ਲਿ ਖਿ	ਪਾऽ ऽऽ ऽऽ	ਇਆ ऽ ऽ
ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਧੁ	ਨੀ – ਧੁਪ	ਮੰ – ਧੁ	ਪ – –
ਸੋऽ ऽऽ ਭਾऽ	ਵੰ ऽ ਤੀऽ	ਨਾ ऽ ਰਿ	ਹੈ ऽ ऽ
ਮੰਧ ਨੀ ਧੁ	ਪ ਧੁ ਮੰ	ਗਰੇ ਗ ਰੇ	ਸਾ – –
ਗੁऽ ਰ ਮੁ	ਖਿ ਗੁ ਣ	ਗਾ ऽ ऽ	ਇਆ ऽ ऽ
ਸਾ ਸਾ ਰੇ	ਨ਼ੀ ਸਾ ਸਾ	ਨ਼ੀ ਧ਼ ਸਾ	ਨ਼ੀ – –
ਪੇ ਵ ਕ	ੜੇ ਗੁ ਣ	ਸੰ ऽ ਮ	ਲੈ ऽ ऽ
ਨ਼ੀਰੇ ਗ ਰੇ	ਗਮੰ ਪ ਪ	ਮਧੁ ਨੀ ਧੁ	ਪ – –
ਸਾऽ ਹੁ ਰੈ	ਵਾऽ ऽ ਸੁ	ਪਾऽ ऽ ऽ	ਇਆ ऽ ऽ
ਮੰ ਧੁ ਧੁ	ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ	ਨੀਰੇਂ ਗਾਂ	ਰੇਂ ਸਾਂ– –
ਗੁਰ ਮੁ ਖਿ	ਸਹ ਜਿ ਸ	ਮਾऽ ऽ ਣੀ	ਆ ऽ ऽ
ਸਾਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਨੀ	ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ	ਨੀਨੀ ਧੁਪ ਮੰਪ	ਧੁਪ ਮੰਗ ਰੇਸਾ
ਹऽ ਰਿऽ ਹ	ਰਿ ਮ ਨਿ	ਭਾऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ਇਆऽऽ

ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ ਮਹਲਾ ੩

ਸਭੁ ਜਗੁ ਕਾਲੈ ਵਸਿ ਹੈ ਬਾਧਾ ਦੂਜੈ ਭਾਇ॥
ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਮਨਮੁਖਿ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ॥੧॥
ਮੇਰੇ ਮਨ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਲੈ ਦਰਗਹ ਲਏ ਛਡਾਇ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਭਰਮਦੇ ਮਨਹਠਿ ਆਵੈ ਜਾਇ॥
ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਨ ਚੀਨਿਓ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਇ॥੨॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਪੁ ਪਛਾਣਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਸਿਆ ਮਨਿ ਆਇ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਭਗਤੀ ਰਤਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਸੁਖਿ ਸਮਾਇ॥੩॥
ਮਨੁ ਸਬਦਿ ਮਰੈ ਪਰਤੀਤਿ ਹੋਇ ਹਉਮੈ ਤਜੇ ਵਿਕਾਰ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਰਮੀ ਪਾਈਅਨਿ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੬੨)

ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ	ਨ਼ੀ ਧੁ ਸਾ ਨ਼ੀ	ਨ਼ੀ ਰੇ ਗ ਮੰ	ਗ ਰੇ ਨ਼ੀ ਰੇ
	ਮੇ ਰੇ ਮ ਨ	ਗੁ ਰ ਚ ਰ	ਣੀ ऽ ਚਿ ਤੁ
ਸਾ – – ਸਾ	ਨ਼ੀ ਰੇ ਗ ਰੇ	ਗਮੰ ਪ ਪ ਪ	ਮੰਧੁ ਨੀ ਧੁ ਪ
ਲਾ ऽ ऽ ਇ	ਗੁ ਰ ਮੁ ਖਿ	ਨਾऽऽ ਮੁ ਨਿ	ਧਾऽ ऽ ऽ ਨੁ
ਮੰਪ ਧੁਪ ਮੰ ਗ	ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਧੁ	ਸਂ ਨੀ – ਰੇਂ	ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ ਮੰਧੁ ਨੀ
ਲੈऽ ऽऽ ऽ ऽ	ਦ ਰ ਗ ਹ	ਲ ਏ ऽ ਛ	ਡਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽ
ਧੁਪ ਮੰਗ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ			
ऽऽ ऽऽ ऽऽ ਇऽ			
ਅੰਤਰਾ	ਪ ਪ ਪ ਪ	ਮੰਪ ਧੁਪ ਮੰ ਗ	– ਮੰ ਧੁ ਸਾਂ
	ਸ ਭੁ ਜ ਗੁ	ਕਾऽऽऽ ਲੈ ऽ	ऽ ਵ ऽ ਸਿ
ਨੀ – – –	– ਨੀਰੇਂ ਗਂ ਮੰ	ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ –	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਧੁ
ਹੈ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਬਾऽ ਧਾ ऽ	ਦੂ ऽ ਜੈ ऽ	ਭਾऽ ऽऽ ऽ ऽ
ਸਾਂ ਸਾਂ ਨੀ ਨੀ	ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਧੁ	ਸਾਂ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨੀਧੁ ਨੀ ਧੁ ਪ
ऽ ऽ ऽ ਇ	ਹਉ ऽ ਮੈ ऽ	ਕ ਰ ਮ ਕ	ਮਾऽ ऽ ऽ ਵ
ਮੰਪ ਧੁਪ ਮੰ ਗ	ਨ਼ੀ ਰੇ ਗ ਮੰ	ਪ ਮੰ ਧੁ ਪ	ਮੰਧੁ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ
ਦੇऽ ऽऽ ऽ ऽ	ਮ ਨ ਮੁ ਖਿ	ਮਿ ਲੈ ऽ ਸ	ਜਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ
ਨੀਨੀ ਧੁਪ ਮੰਗ ਰੇਸਾ			
ऽऽ ऽऽ ऽऽ ਇऽ			

ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ

ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਗਉੜੀ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਗਉੜੀ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਦੇ ਮਧੁਰ ਮਿਸ਼ਰਣ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਗਉੜੀ ਅਤੇ ਉਤਰਾਂਗ ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਦੀ ਚਲਨ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਪੂਰਬੀ ਥਾਟ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਧੈਵਤ ਕੋਮਲ, ਮੱਧਿਅਮ ਦੋਵੇਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੱਤ ਭੇਦ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਵਕਰ ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਸ਼ਾਡਵ ਸੰਪੂਰਣ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਤਾਰ ਸ਼ੜਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਪੰਚਮ ਦਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਤਿਆਗ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਾਤੀ ਸ਼ਾਡਵ ਸੂੰਪਰਣ ਮੰਨਣਾ ਵਧੇਰੇ ਉੱਚਿਤ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਸ਼ਭ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਵਿਚ ਸੰਵਾਦੀ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸੰਧੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਗ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਗਾਇਨ ਵਾਦਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ, ਨ਼ੀ, ਰੁ ਗ ਰੁ, ਗ ਮੰ ਪ, ਮੰ ਪ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਗ ਰੁ ਮ ਗ, ਮੰ ਗ ਰੁ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ ਨ਼ੀ ਰੁ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਸਾ, ਨ਼ੀ, ਰੁ ਗ ਰੁ, ਮੰ ਗ ਰੁ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ, ਰੁ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ) ਸਾ ਰੁ ਸਾ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਰੁ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ, ਰੁ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਪ਼ ਮ਼ੰ, ਪ਼ ਧ਼ੁ ਪ਼, ਮ਼ੰ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ, ਮੰ ਧ਼ੁ ਮ਼ੰ ਨ਼ੀ ਧੁ ਨ਼ੀ, ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ ਨ਼ੀ ਰੁ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਰੁ ਗ, ਰੁ ਗ, ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਸ, ਨ਼ੀ ਰੁ ਗ, ਰੁ ਗ ਰੁ ਗ, ਰੁ ਮੰ ਗ, ਰੁ ਨ਼ੀ, ਗ ਰੁ ਸਾ ਰੁ ਸਾ ਰੁ ਨ਼ੀ, ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੁ ਨ਼ੀ, ਨ਼ੀ ਰੁ ਗ ਰੁ, ਗ ਮੰ ਪ ਮੰ ਗ ਰੁ ਮ ਗ, ਮੰ ਗ, ਰੁ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਰੁ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ, ਨ਼ੀ ਰੁ ਸਾ।

2. ਨ਼ੀ ਰੇ ਗ, ਨ਼ੀ ਰੇ ਨ਼ੀ ਗ, ਨ਼ੀ ਰੇ ਨ਼ੀ ਮੰ ਮੰ ਗ, ਰੇ ਮੰ ਗ, ਨ਼ੀ ਰੇ ਗਪ, ਨ਼ੀ ਰੇ ਗ ਮੰ ਰੇ ਮ ਗ, ਰੇ ਗਪ ਧੁ ਪ ਮੰ ਗ ਰੇ ਪ, ਮੰ ਪ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਗ, ਰੇ ਮ ਗ, ਰੇ ਗ ਪ, ਮੰ ਗ, ਰੇ ਗ ਰੇ ਸਾ, ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਮੰ ਗ, ਮੰ ਪ ਗ, ਰੇ ਮ ਗ, ਮੰ ਗ, ਰੇ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ, ਨ਼ੀ ਰੇ ਸਾ।

3. ਨ਼ੀ ਰੇ ਗ ਰੇ, ਮੰ ਪ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਗ, ਮੰ ਧੁ ਨੀ, ਮੰ ਧੁ ਨੀ, ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਸਾਂਰੇਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਨੀ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਰੇਂ ਗ, ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ, ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਨੀ ਰੇਂ ਗਂ ਰੇਂ ਮੰ ਗਂ ਰੇਂ, ਰੇਂ ਮਂ ਗਂ, ਮੰ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾ, ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਨੀ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਨੀ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਧੁ ਪ ਮੰ ਗ, ਰੇ ਗ ਰੇ ਪ, ਮੰ ਪ ਧੁ ਪ ਮੰ ਪਗ ਰੇ ਮ ਗ, ਰੇ ਮੰ ਗ ਰੇ, ਸਾ, ਗ ਰੇ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀਂ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ, ਨ਼ੀ ਰੇ ਸਾ।

ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਛੰਤੁ ਮਹਲਾ ੩

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਾਧਨ ਬਿਨਉ ਕਰੇ ਜੀਉ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਸਾਰੇ॥
ਖਿਨੁ ਪਲੁ ਰਹਿ ਨ ਸਕੈ ਜੀਉ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਪਿਆਰੇ॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਪਿਆਰੇ ਰਹਿ ਨ ਸਾਕੈ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਈਐ॥
ਜੋ ਗੁਰੁ ਕਹੈ ਸੋਈ ਪਰੁ ਕੀਜੈ ਤਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਬੁਝਾਈਐ॥
ਹਰਿ ਸਾਚਾ ਸੋਈ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ਬਿਨੁ ਸੇਵਿਐ ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਏ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਧਨ ਮਿਲੈ ਮਿਲਾਈ ਜਿਸਨੋ ਆਪਿ ਮਿਲਾਏ॥੧॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੨੪੩)

ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਰਾਗ **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਗਮੰ ਪਧ ਪਮੰ ਗੁਮ	ਗਰੇ ਗਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀਸਾ
		ਸਾऽ ऽऽ ਧऽ ਨऽ	ਬਿऽ ਨਉ ऽऽ ਕऽ
ਨ਼ੀ ਧ਼ ਸਾ ਨ਼ੀ	ਰੇ ਸਾ - ਸਾ	ਗਮ ਪਧੁ ਪਮ ਗਮ	ਗਰੇ ਗਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀਸ
ਰੈ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਜੀ ऽ ਉ	ਸਾऽ ऽऽ ਧऽ ਨऽ	ਬਿऽ ਨਉ ऽऽ ਕऽ
ਨ਼ੀ ਧ਼ ਸਾ ਨ਼ੀ	ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਰੇ	ਗਮੰ ਪਧੁ ਪਮੰ ਪ	ਮੰਧੁ ਨੀ ਧੁ ਪ
ਰੈ ऽ ऽ ਜੀ	ਉ ऽ ਹ ਰਿ	ਕੇऽ ऽऽ ਗੁऽ ਣ	ਸਾऽ ऽ ऽ ऽ
ਮੰਧੁ ਨੀਰੇਂ ਨੀਧੁ ਪਮੰ	ਗਮ ਰੇਮੰ ਗਰੇ ਸ	ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼	ਪ਼ ਧ਼ ਮ਼ ਧ਼
ਰੇऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ऽ	ਖਿऽ ਨੁऽ ਪ ਲੁ	ਰ ਹਿ ਨ ਸ

ਨ਼ੀ ਧੁ ਸਾ ਸਾ	ਨ਼ੀ – – –	ਨ਼ੀ ਰੇ ਗ ਰੇ	ਗਮੰ ਪਮੰ– ਨੀ
ਕੈ ऽ ऽ ਜੀ	ਉ ऽ ऽ ऽ	ਬਿ ਨੁ ਹ ਰਿ	ਪਿਆ ऽऽऽ ऽ
ਮੰਧੁ ਨੀਰੇਂ ਨੀਧੁ ਪਮੰ	ਗਮ ਰੇਮੰ ਗਰੇ ਸਾ		
ਰੇऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ऽ		
ਅੰਤਰਾ		ਮੰ ਮੰ ਗ ਗ	ਮੰਧੁ ਨੀ ਮੰ ਧੁ
		ਬਿ ਨੁ ਹ ਰਿ	ਪਿਆ ऽਰੇ ऽ
– ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ –	ਨੀ ਰੇਂ ਗਂ ਮੰ	ਗੁਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ऽ ਰ ਹਿ ਨ	ਸਾ ऽ ਕੈ ऽ	ਗੁ ਰ ਬਿ ਨੁ	ਮ ਹ ਲੁ ਨ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਧੁ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਨੀ –	ਮੰਧੁ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਧੁ	ਨੀ ਧੁ ਪ ਧੁ
ਪਾऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ਈਐ ऽ	ਜੋऽ ऽऽ ਗੁ ਰੁ	ਕ ਹੈ ऽ ਸੋ
ਮੰ ਪ ਗ ਮੰ	ਰੇ ਮ ਗ –	ਮੰ ਗ ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀ ਰੇ ਸਾ ਸਾ
ਈ ऽ ਪ ਰੁ	ਕੀ ऽ ਜੈ ऽ	ਤਿ ਸ ਨਾ ऽ	ਅ ਗ ਨਿ ਬੁ
ਨ਼ੀਰੇ ਗਮੰ ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ	ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ ਮੰਗ ਰੇਸਾ		
ਝਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਈਐ ऽऽऽऽ ऽऽ		

ਮਹਲਾ ੩ (ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਛੰਤ)

ਧਨ ਏਕਲੜੀ ਜੀਉ ਬਿਨੁ ਨਾਹ ਪਿਆਰੇ॥
ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਮੁਠੀ ਜੀਉ ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਸਬਦ ਕਰਾਰੇ॥
ਬਿਨੁ ਸਬਦ ਪਿਆਰੇ ਕਉਣੁ ਦੁਤਰੁ ਤਾਰੇ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਖੁਆਈ॥
ਕੂੜਿ ਵਿਗੁਤੀ ਤਾ ਪਿਰਿ ਮੁਤੀ ਸਾਧਨ ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਈ॥
ਗੁਰ ਸਬਦੇ ਰਾਤੀ ਸਹਜੇ ਮਾਤੀ ਅਨਦਿਨੁ ਰਹੈ ਸਮਾਏ॥
ਨਾਨਕ ਕਾਮਣਿ ਸਦਾ ਰੰਗਿ ਰਾਤੀ ਹਰਿ ਜੀਉ ਆਪਿ ਮਿਲਾਏ॥੩॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੨੪੪)

ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ — **ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ**

×	0	×	0
ਸਥਾਈ			
ਮੰ ਗ ਰੇ	ਸਾਰੇ ਨ਼ੀਸਾ ਸ੍ਰਾ	ਨ਼ੀ ਧ਼ ਸਾ	ਨ਼ੀ – ਨ਼ੀ
ਧ ਨ ਏ	ਕ਽ ਽਽ ਲ	ੜੀ ਽ ਽	ਜੀ ਽ ਉ
ਨ਼ੀਰੇ ਗ ਰੇ	ਗਮੰ ਪਧੁ ਪਮੰ	ਗ ਮੰ ਰੇ	ਮੰ ਗ –
ਬਿ਽ ਨੁ ਽	ਨਾ਽ ਽਽ ਹ	ਪਿਆ ਽ ਽	਽ ਰੇ ਽
ਗਮੰ ਪਧੁ ਪਮੰ	ਗ ਮੰ ਧੁ	ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ	ਨੀ – ਨੀ
ਦੂ਽ ਽਽ ਜੈ਽	ਭਾ ਽ ਇ	ਮੁ ਠੀ ਽	ਜੀ ਽ ਉ
ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂ ਨ਼ੀ	ਧੁਸਾਂਨੀ ਧੁ	ਪਧੁ ਮੰਪ ਗਮੰ	ਰੇਮੰ ਗਰੇ ਸਾਨ਼ੀ
ਬਿਨੁ ਗੁ ਰ	ਸਬ ਦ ਕ	ਰਾ਽ ਽਽ ਽਽	਽਽ ਰੇ਽ ਽਽
ਅੰਤਰਾ			ਪਪ ਬਿਨੁ
ਮੰ ਗ ਗ	ਮੰਧੁ ਨੀ ਮੰਧੁ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਨੀ	ਰੇਂ ਸਾਂ –
ਸ ਬ ਦ	ਪਿਆ ਰੇ ਕਉਣੁ	ਦੁ ਤ ਰੁ	ਤਾ ਰੇ ਽
ਨੀਰੇਂ ਗਂਮੰ ਗਂਰੇਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ	ਸਾਂ ਨੀ –
ਮਾ਽ ਽਽ ਇਆ	ਮੋ਽ ਽਽ ਹਿ	ਖੁਆ ਽ ਽	਽ ਈ ਽
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ	ਨ਼ੀਧਨੀ ਧੁ	ਪਧੁ ਪਮੰ ਗਮੰ	ਰੇਮ ਗ –
ਕੂ਽ ੜਿ਽ ਵਿ	ਗੁ਽ ਤੀ ਽	ਤਾ਽ ਪਿ਽ ਰਿ਽	ਮੂ਽ ਤੀ ਽
ਨ਼ੀਰੇ ਗ ਰੇ	ਗਮੰ ਪ ਪ	ਮੰਧੁ ਨੀਨੀ ਧੁਪ	ਮੰਗ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ
ਸਾ਽ ਧ ਨ	ਮਹ ਲੁ ਨ	ਪਾ਽ ਽਽ ਈ਽	਽਽ ਽਽ ਽਽

ਰਾਗ ਗਉੜੀ (ਭੈਰਵ ਮੇਲ)

ਗਉੜੀ ਬੜਾ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗ ਹੈ। ਥਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਭੈਰਵ ਥਾਟ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਦਾਤਮਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਧੈਵਤ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਵਕਰ ਰੀਤ ਨਾਲ ਸੱਤੇ ਸੁਰ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਾਤੀ ਵਕਰ ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰ ਗਉੜੀ ਦੇ ਭੈਰਵ ਮੇਲ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਕਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਗਉੜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਮਧਿਅਮ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸ਼ੜਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਨਿਸ਼ਾਦ ਮੰਨਣਾ ਵਧੇਰੇ ਉੱਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ, ਪਰਚਾਰ ਅਤੇ ਰਾਗ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਤ ਵਧੇਰੇ ਠੀਕ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਗਉੜੀ ਦੇ ਭੈਰਵ ਮੇਲ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਦੀ ਝਲਕ ਵਧੇਰੇ ਕੰਨ ਗੋਚਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਕਲਾਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਭੈਰਵ ਵੀ ਆਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਿਕਟ ਸਬੰਧੀ ਰਾਗ ਭੈਰਵ ਅਤੇ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਹੀ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਕੌਸ਼ਲਤਾ ਦੀ ਪਰਖ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਿੰਨਾ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਨਤਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਸੂਝਵਾਨ ਕਲਾਕਾਰ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭੈਰਵ ਦੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਵਕਰ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਗਉੜੀ ਰਾਗ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਨਿਵੇਕਲੀ ਕੰਨਗੋਚਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਮੰਦਰ ਨਿਸ਼ਾਦ ਤੇ 'ਮੁਕਾਮ' ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਘੜਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਾ ਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧੁ ਨ਼ੀ। ਸਾਰ ਅੰਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਸਮਸਤ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮੰਦਰ ਨਿਸ਼ਾਦ ਉੱਤੇ ਨਿਆਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਗਮਪ, ਮਗਰੇ, ਗਰੇ, ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਧੁ ਨ਼ੀ ਅਤੇ ਉਤਰਾਂਗ ਵਿਚ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ, ਧੁ ਨੀ ਧੁ, ਪ ਧੁ ਪ, ਮ ਪ ਮ, ਪ ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਰੇ, ਗ ਮ ਪ, ਮ ਪ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਧੁ ਪ ਮ, ਰੇ ਗ਼ ਰੇ ਗ, ਰੇ ਨ਼ੀ, ਸਾ ਨ਼ੀ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਸਾਂ ਧੁ ਪ ਧੁ ਮ ਪ ਗ ਮ, ਗ ਰੇ ਗ ਰੇ ਗ ਰੇ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ), ਸਾ ਰੇ ਸਾ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਨੀ, ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਰੇ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ, ਰੇ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ, ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾਨ਼ੀ ਰੇ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਨ਼ੀ ਰੇ ਸਾ, ਸਾਰੇ ਗ, ਗਰੇ ਗਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ, ਸਾਰੇ ਗ ਸਾ ਰੇ ਗ ਮ, ਰੇ ਗ ਮ, ਗ ਮ ਪ ਪ ਮ ਗ ਗ਼ ਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁਨ਼ੀ, ਸਾ ਗਮ ਪਮ ਗਮ, ਗ ਮ ਪ ਧੁ ਪ ਧੁ ਮਪ ਗਮ, ਗ ਰੇ ਗ ਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ, ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ ਨ਼ੀ ਰੇ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ।
2. ਸਾ ਰੇ ਗ ਮ, ਗ ਰੇ ਗਮ, ਗ ਰੇ ਗ ਮ, ਮ ਧੁ ਪ ਧੁ ਮ ਪ ਗ ਮ, ਸਾ ਗ ਮ ਧੁ ਪ ਧੁ ਮ ਧੁ ਪ ਧੁ ਮ ਪ ਗਮ, ਧੁ ਪ ਧੁ ਮ, ਨੀ ਨੀ ਧੁ ਪ ਧੁ ਮ, ਪ ਧੁ ਨੀ, ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁਨੀ, ਧੁ ਪ, ਧੁ ਪ, ਧੁ ਮ, ਗ ਮ, ਪ ਪ ਮਗ ਮ ਗਗ ਰੇ ਰੇ ਸਾ, ਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ।
3. ਮ ਪ ਧੁ, ਪ ਧੁ ਨੀ, ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ, ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਮ ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਧੁ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਨੀਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁਨੀ, ਧੁ ਪ, ਪ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ, ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ, ਨੀ ਸਾਂ ਗ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਧੁਨ਼ੀ, ਧੁ ਪ, ਸਾਂਰੇਂ ਗਂ ਮਂ ਪਂ ਪਂ ਮਂ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਨੀ, ਧੁ ਪ, ਧੁ ਪਮ, ਪ, ਮ ਗ, ਮ ਗ ਰੇ, ਗ ਰੇ ਸਾ, ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ।

ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੩

ਪਿਰ ਬਿਨੁ ਖਰੀ ਨਿਮਾਣੀ ਜੀਉ ਬਿਨੁ ਪਿਰ ਕਿਉ ਜੀਵਾ ਮੇਰੀ ਮਾਈ॥
ਪਿਰ ਬਿਨੁ ਨੀਦ ਨ ਆਵੈ ਜੀਉ ਕਾਪੜੁ ਤਨਿ ਨ ਸੁਹਾਈ॥
ਕਾਪਰੁ ਤਨਿ ਸੁਹਾਵੈ ਜਾ ਪਿਰ ਭਾਵੈ ਗੁਰਮਤੀ ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ॥
ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣਿ ਜਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੇ ਗੁਰ ਕੈ ਅੰਕਿ ਸਮਾਈਐ॥
ਗੁਰ ਸਬਦੈ ਮੇਲਾ ਤਾ ਪਿਰੁ ਰਾਵੀ ਲਾਹਾ ਨਾਮੁ ਸੰਸਾਰੇ॥
ਨਾਨਕ ਕਾਮਣਿ ਨਾਹ ਪਿਆਰੀ ਜਾ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਸਾਰੇ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੨੪੪)

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		– ਸਧੁ ਪ ਮ	ਗਰੇ਼ ਗਰੇ਼ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ
		ऽ ਪਿਰ ਬਿ ਨੁ	ਖऽ ਰੀऽ ऽऽ ਨਿ
ਸਾ – – ਸਾ	ਨ਼ੀ ਧੁ ਸਾ ਨ਼ੀ	ਧੁ– ਸਸਾ ਸਾ ਰੇ਼	ਗ – ਮ ਮ
ਮਾ ऽ ऽ ਣੀ	ਜੀ ऽ ऽ ਉ	ऽ ਬਿਨੁ ਪਿ ਰ	ਕਿਉ ऽ ऽ ਜੀ
ਪਧੁ ਨੀਨੀ ਧੁ ਪ	ਮਪ ਗਮ ਰੇ਼ਗ –	– ਗਮਪ ਧੁ	ਪਧੁ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਨੀ
ਵਾऽ ऽऽ ਮੇ ਰੀ	ਮਾऽ ऽऽ ਈऽ ऽ	ऽ ਪਿਰ ਬਿ ਨੁ	ਨੀऽ ऽऽ ਦ ਨ
– ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ਼ ਨੀਸਾਂ	ਨੀਧੁਨੀ ਧੁ ਪ	ਪਧੁ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਧੁ	ਪਧੁ ਮਪਗ ਮ
ऽ ਆऽ ऽऽ ਵੈऽ	ਜੀऽ ऽ ਉ ऽ	ਕਾऽ ऽऽ ਪ ੜੁ	ਤऽ ਨਿऽ ਨ ਸੁ
ਰੇ਼ ਮ ਗ –	– – – –	ਗਮ ਪਨੀ ਧੁ ਪ	ਮਗ ਮਗ ਰੇ਼ਗ ਰੇ਼ਸਾ
ਹਾ ऽ ਈ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ਕਾऽ ऽऽ ਪ ੜੁ	ਤऽ ਨਿऽ ਨऽ ਸੁऽ
ਨ਼ੀ ਧੁ ਸਾ ਨ਼ੀ	ਰੇ਼ – ਸਾ –	–	
ਹਾ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ਈ ऽ	ऽ	
ਅੰਤਰਾ	ਪ ਪਪ	ਗਮਪ ਮ ਮ	ਪਧੁ ਨੀ ਨੀ –
	ਕਾ ਪਰ	ਤਾऽ ਨਿ ऽ ਸੁ	ਹਾऽ ऽ ਵੈ ऽ
ਪਧੁ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ਼ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ	ਨੀਧੁ ਸਾਂ ਨੀ –	ਨੀਸਾਂ ਗਂ ਰੇਂ਼ ਸਾ	ਸਾਂਰੇ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਧੁ
ਜਾऽ ऽऽ ऽऽ ਪਿਰ	ਭਾऽ ऽ ਵੈ ऽ	ਗੁऽ ਰ ਮ ऽ	ਤੀऽ ऽऽ ਚਿ ਤੁ
ਧਨੀ ਸਾਂਰੇਂ਼ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂ	ਨੀਧੁਨੀ ਧੁ ਪ	– ਪ ਗ ਮ	ਪਧੁ ਨੀ ਧੁ ਪ
ਲਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽ	ਈਐ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਸ ਦਾ ਸੁ	ਹਾऽ ऽ ਗ ਇ
ਧੁ ਪਧੁ ਮਪ ਗਮ	ਗਰੇ਼ ਮ ਗ –	– ਪ ਗ ਮ	ਪਧੁ ਨੀਸਾਂ ਨੀਧੁ ਧੁਨੀ
ਜਾ ਸਤਿ ਗੁऽ ਰੁऽ	ਸੇऽ ऽ ਵੇ ऽ	ऽ ਗੁ ਰ ਕੈ	ਅੰऽ ऽऽ ਕਿऽ ਸ
ਧੁਪ ਧੁਪ ਮਪ ਮਗ	ਮਗ ਰੇ਼ਗ ਰੇ਼ਸਾ ਨ਼ੀਸਾ		
ਮਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ਈਐ ऽऽ		

ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੩

ਮਿਲੁ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮਾ ਜੀਉ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਖਰੀ ਨਿਮਾਣੀ॥
ਮੈ ਨੈਣੀ ਨੀਦ ਨ ਆਵੈ ਜੀਉ ਭਾਵੈ ਅੰਨੁ ਨ ਪਾਣੀ
ਪਾਣੀ ਅੰਨੁ ਨ ਭਾਵੈ ਮਰੀਐ ਹਾਵੈ ਬਿਨੁ ਪਿਰ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ॥
ਗੁਰ ਆਗੈ ਕਰਉ ਬਿਨੰਤੀ ਜੇ ਗੁਰ ਭਾਵੈ ਜਿਉ ਮਿਲੈ ਤਿਵੈ ਮਿਲਾਈਐ॥
ਆਪੇ ਮੇਲਿ ਲਏ ਸੁਖਦਾਤਾ ਆਪਿ ਮਿਲਿਆ ਘਰਿ ਆਏ॥
ਨਾਨਕ ਕਾਮਣਿ ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣਿ ਨਾ ਪਿਰੁ ਮਰੈ ਨ ਜਾਏ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੨੪੪)

ਗਉੜੀ ਰਾਗ (ਭੈਰਵ ਮੇਲ) **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

x	2	0	3
ਸਥਾਈ			
ਸਾ ਗ ਮ ਧੁ	– – – ਪਮ	ਪਧੁ ਮਪ ਗਮ ਰੇਮ	ਗ – – ਗ
ਮਿ ਲੁ ਮੇ ਰੇ	਽ ਽ ਽ ਽਽	ਪ੍ਰੀ਽ ਽਽ ਤ਽ ਮਾ਽	ਜੀ ਽ ਽ ਉ
ਗਮਪਮ ਗਰੇ ਗਰੇ	ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਰੇ	ਸਾ – ਸਾ –	– – – –
ਤੁ਽ ਧੁ਽ ਬਿ਽ ਨੁ਽	ਖ ਰੀ ਽ ਨਿ	ਮਾ ਽ ਣੀ ਽	਽ ਽ ਽ ਽
ਸਾ ਸਾ – ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀ ਧੁ਼	– ਧੁਨ਼ੀ ਸਾਗ ਰੇ	ਸਾ – ਸਾ –
ਮੈ ਨੈ ਽ ਣੀ	ਨੀ਽ ਽਽ ਦ ਨ	਽ ਆ਽ ਽਽ ਵੈ	ਜੀ ਽ ਉ ਽
– ਗ ਮ ਮ	ਗਮ ਪਨੀ ਧੁ ਪ	ਮਪ ਧੁਪ ਮਪ ਗਮ	ਰੇ ਮ ਗ –
਽ ਭਾ ਽ ਵੈ	ਅੰ਽ ਽਽ ਨੁ ਨ	ਪਾ਽ ਽਽ ਽਽ ਽਽	ਣੀ ਽ ਽ ਽
ਗਮਪਮ ਗਰੇ ਗਰੇ	ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਰੇ	ਸਾ – ਸਾ –	– – – –
ਤੁ਽ ਧ਽ ਬਿ਽ ਨ਽	ਖ ਰੀ ਽ ਨਿ	ਮਾ ਽ ਣੀ ਽	਽ ਽ ਽ ਽
ਅੰਤਰਾ			– – ਪ ਪ
			਽ ਽ ਪਾ ਣੀ
– ਗ ਮ ਮ	ਪਧੁ ਨੀ ਨੀ ਧੁ	– ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਧੁਸਾਂ ਨੀਰੇਂ ਸਾਂ –
਽ ਅੰ ਨੁ ਨ	ਭਾ਽ ਽ ਵੈ ਽	਽ ਮ ਰੀ ਐ	ਹਾ਽ ਽਽ ਵੈ ਽
– ਨੀਨੀਸਂ ਗਂ	ਰੇਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਧੁ	ਨੀ – ਧੁ ਪ
਽ ਬਿਨੁ ਪਿਰ	ਕਿਉ ਽ ਸੁ ਖੁ	ਪਾ਽ ਽਽ ਽ ਽	ਈਐ ਽ ਗੁ ਰ
਽ ਪਧੁ ਨੀਸਾਂ ਨੀ	ਧੁ ਪ ਮ ਰੇ	ਗ – ਗ –	– ਸਗ ਮ ਧੁ
਽ ਆ਽ ਽਽ ਗੈ	ਕ ਰਉ ਽ ਬਿ	ਨੰ ਽ ਤੀ ਽	਽ ਜੇ਽ ਗੁ ਰ
ਪ – ਪ –	– – – –	ਗਮ ਪਧੁ ਪ ਮ	ਗ ਰੇ ਗ ਰੇ
ਭਾ ਽ ਵੈ ਽	਽ ਽ ਽ ਽	ਜਿਉ ਽਽ ਮਿ ਲੈ	ਤਿ ਵੈ ਽ ਮਿ
ਸਾ – ਸਾ –	– – – –		
ਲਾ ਽ ਈਐ ਽	਽ ਽ ਽ ਽		

ਰਾਗ ਆਸਾ

ਆਸਾ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੜਾ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

ਆਸਾ ਰਾਗ ਦੇ ਨਾਦਾਤਮਕ ਸਰੂਪ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਬਿਲਾਵਲ ਮੇਲ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਚਲਨ ਵਿਚ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਕੀਰਤਨਕਾਰ ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦੀ ਸੁਰ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕੋਮਲ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਨਿਸ਼ਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋ. ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਆਵੱਸ਼ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਟਾਲਣਾ ਹੀ ਉੱਚਿਤ ਹੈ। ਆਸਾ ਵਿਚ ਵਾਦੀ ਮਧਿਅਮ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸ਼ੜਜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਦੋਵੇਂ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਸੱਤ ਸੁਰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਔੜਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਇਨ ਵਾਦਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਪਹਿਰ ਹੈ। ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਸਾ ਨੂੰ ਉਤਰਾਂਗ ਵਾਦੀ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ੜਜ, ਮਧਿਅਮ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ, ਰੇ ਮ, ਪ, ਧ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਧ ਪ, ਮ, ਗ ਰੇ, ਸਾ ਗ ਰੇ ਗ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਸਾ, ਰੇ ਮ ਪ ਧ, ਪ ਮ ਗ ਰੇ, ਸਾ ਗਾ, ਰੇ ਗ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ) ਸਾ ਰੇ ਸਾ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਧ਼, ਪ਼ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਪ਼ ਧ਼ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼, ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਪ਼ ਧ਼ ਸਾ, ਸਾ ਸਾ ਗ ਰੇ ਗ, ਸਾ ਗ ਰੇ, ਗ ਸਾ, ਸਾ ਸਾ ਰੇ ਰੇ ਮ ਮ, ਮ ਗ ਰੇ ਗ ਸਾ, ਰੇ ਰੇ ਮ ਪ, ਰੇ ਮ ਪ ਧ ਪ ਮ ਸਾ ਰੇ, ਮ ਪ ਧ, ਪ ਮ ਪ ਮ ਗ ਰੇ, ਸਾ ਗ ਰੇ ਸਾ।
2. ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ, ਧ ਮ ਪ, ਨੀ ਧ ਪ ਮ, ਮ ਧ ਪ ਧ ਪ ਮ ਗ ਰੇ, ਰੇ ਮ ਪ ਧ ਮ ਪ ਧ ਪ ਮ, ਮ ਗ ਰੇ ਗ ਸਾ, ਰੇ ਮ ਪ ਧ ਨੀ ਪ ਧ ਸਾਂ, ਨੀ ਧ ਪੇ, ਧ ਪ ਮ, ਪ ਧ ਨੀ ਪ ਧ ਸਾਂ, ਨੀ ਧ ਪ ਮ, ਰੇ ਮ ਪ ਧ ਪ ਮ ਧ ਧ਼ ਪ ਮ, ਪ ਮ ਗ ਰੇ, ਰੇ ਮ ਪ ਧ ਸਾਂ ਨੀ ਧ ਪ ਮ ਗ ਰੇ, ਸਾ ਗ ਰੇ ਗ ਸਾ।

3. ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ ਧ ਨੀ ਪ ਧ ਸਾਂ, ਨੀ, ਧ ਪ ਧ ਸਾਂ, ਪ ਧ ਸਾਂ ਰੇਂ, ਧ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਧ ਪ ਧ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਧ, ਪ ਧ ਨੀ ਪ ਧ ਸਾਂ, ਪ ਧ ਸਾਂ ਰੇਂ ਗਂ ਸਾਂ, ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਨੀ ਧ ਪ ਮ, ਪ ਧ ਸਾਂਰੇਂ ਗਂ ਸਾਂ, ਸਾਂ, ਪ ਧ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਗਂ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਧ, ਧ ਨੀ ਪ, ਪ ਧ ਸਾਂ ਰੇਂ ਗਂ ਸਾਂ, ਪ ਧ ਸਾਂਰੇਂ ਗਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਮਂ, ਮਂ ਗਂ ਰੇਂ ਗਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਗਂ ਸਾਂ, ਸਾਂਰੇਂ ਮਂ ਪਂ, ਪਂ ਮਂ ਗਂਰੇਂ, ਸਾਂ ਸਾਂ ਗਂ ਰੇਂ ਗਂ ਸਂ, ਨੀ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਧ ਪ ਮ, ਪ ਧ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਧ ਧ ਪ ਮ, ਪ ਧ ਸਾਂ ਨੀ ਧ ਪ ਮ, ਪ ਨੀ ਧ ਪ ਮ, ਮ ਧ ਧ ਪਂ ਮ ਗ ਰੇ, ਸਾ ਗ ਰੇ ਸਾ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੩ ਛੰਤ ਘਰੁ ੧

ਹਮ ਘਰੇ ਸਾਚਾ ਸੋਹਿਲਾ ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਸੁਹਾਇਆ ਰਾਮ॥
ਧਨ ਪਿਰ ਮੇਲੁ ਭਇਆ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਮਿਲਾਇਆ ਰਾਮ॥
ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਮਿਲਾਇਆ ਸਚੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਆ ਕਾਮਣਿ ਸਹਜੇ ਮਾਤੀ॥
ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੀਗਾਰੀ ਸਚਿ ਸਵਾਰੀ ਸਦਾ ਰਾਵੇ ਰੰਗਿ ਰਾਤੀ॥
ਆਪੁ ਗਵਾਏ ਹਰਿ ਵਰੁ ਪਾਏ ਤਾ ਹਰਿ ਰਸੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਆ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰੀ ਸਫਲਿਉ ਜਨਮੁ ਸਬਾਇਆ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੪੩੯)

ਆਸਾ ਰਾਗ | **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਸਾ ਰੇ ਮ ਮ	ਪ – ਧਨੀ ਪਧ
		ਹ ਮ ਘ ਰੇ	ਸਾ ऽ ਚਾऽ ऽऽ
ਸਾਂ – – ਰੇਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧ –	– ਪਧ ਨੀ ਧ	ਧ ਪ ਮ ਪ
ਸੋ ऽ ऽ ਹਿ	ਲਾऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ ਸਾऽऽ ਚੈ	ਸ ਬ ਦਿ ਸੁ
ਗ – ਰੇ ਸਾ	ਸਾਗਰੇਗ ਸਾ ਸਾ	ਸਾ ਰੇ ਮ ਮ	ਰੇਮ ਪਧਮ ਪ
ਹਾ ऽ ਇਆ ऽ	ਰਾऽ ऽऽ ऽ ਮ	ਧ ਨ ਪਿ ਰ	ਮੇऽ ऽऽ ਲੁ ਭ
ਪ – – –	– – ਪ ਧ	ਧ ਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ	ਸਾਂਗਾਂ ਰੇਂਗਂ ਸਾਂ –
ਇਆ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ਪ੍ਰ ਭਿ	ਆ ऽ ਪਿ ਮਿ	ਲਾऽ ऽऽ ਇਆ ऽ
ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਧ ਪ	ਮਗ ਰੇਗ ਸਾ ਸਾ		
ਰਾऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽऽ ऽऽ ऽ ਮ		

ਅੰਤਰਾ	ਮ ਮ	ਮ ਪ ਪ ਪ	ਪਧ ਨ਼ੀ ਪ ਧ
	ਪ੍ਰ ਭਿ	ਆ ऽ ਪਿ ਮਿ	ਲਾऽ ਇਆ ਸ ਚੁ
- ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ - ਸਾਂ -	ਨ਼ੀਧ ਧ ਧ ਧ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ -
ऽ ਮੰ ਨਿ ਵ	ਸਾ ऽ ਇਆ ऽ	ਕਾऽऽ ਮ ਨਿ	ਸ ਹ ਜੇ ऽ
ਸਾਂਗਂ ਰੇਂਗਂ ਸਾਂ -	ਨ਼ੀਰੇਂ ਸਾਂਨ਼ੀ ਧ -	ਸਾਂਸਾਂ ਸਾਂਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ	ਸਰੇਂ ਸਾਂਨ਼ੀ ਧ -
ਮਾऽ ऽऽ ऽ ऽ	ਤੀऽ ऽऽ ऽ ऽ	ਗੁਰ ਸਬ ਦਿ ਸੀ	ਗਾऽ ऽऽ ਰੀ ऽ
- ਪ ਧ ਮ	ਮਗ ਰੇਗ ਸਾ -	- ਰੇ ਮ ਪ	ਧ - ਸਾਂ ਰੇਂ
ऽ ਸ ਚਿ ਸ	ਵਾऽ ऽऽ ਰੀ ऽ	ऽ ਸ ਦਾ ਰਾ	ਵੇ ऽ ਰੰ ਗਿ
ਸਾਂਰੇਂ ਗਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨ਼ੀ ਧਾ	ਮਗ ਰੇਗਾ ਸਾ -		
ਰਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਤੀऽ ऽऽ ऽ ऽ		

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੩ ਛੰਤ ਘਰੁ ੩

ਸਾਜਨ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮਹੁ ਤੁਮ ਸਹ ਕੀ ਭਗਤਿ ਕਰੇਹੋ॥
ਗੁਰੁ ਸੇਵਹੁ ਸਦਾ ਆਪਣਾ ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਲੇਹੋ॥
ਭਗਤਿ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਸਹੈ ਕੇਰੀ ਜੋ ਸਹ ਪਿਆਰੇ ਭਾਵਏ॥
ਆਪਣਾ ਭਾਣਾ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਤਾ ਫਿਰਿ ਸਹ ਖੁਸੀ ਨ ਆਵਏ॥
ਭਗਤਿ ਭਾਵ ਇਹੁ ਮਾਰਗੁ ਬਿਖੜਾ ਗੁਰ ਦੁਆਰੈ ਕੋ ਪਾਵਏ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਜਿਸੁ ਕਰੇ ਕਿਰਪਾ ਸੋ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਚਿਤੁ ਲਾਵਏ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੪੪੦)

ਆਸਾ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			ਧਮ -ਪ- ਧ
			ਸਾऽ ऽਜ ऽ ਨ
ਸਾਂ - ਸਾਂ -	- ਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ	ਸਾਂਰੇ ਸਾਂਨੀ ਧ -	ਪਪ ਪਧ ਨੀ ਧ
ਮੇ ऽ ਰੇ ऽ	ऽ ਪ੍ਰੀ ऽ ਤ	ਮਹੁ ऽऽ ऽ ऽ	ਤੁਮ ਸ ऽ ਹ ਕੀ
ਪ ਧ ਮ ਮ	ਮਗ ਰੇਗ ਸਾ -	- - - -	- ਰੇ ਮ ਮ
ਭ ਗ ਤਿ ਕ	ਰੇऽ ऽऽ ਹੋ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਗੁ ਰੁ ਸੇ
ਪ - ਧਨੀ ਪਧ	ਸਾਂ - ਸਾਂ ਨੀਧ	ਧ ਰੇਂ ਸਾਂ -	- ਪ ਧ ਧ
ਵਹੁ ऽ ਸऽ ਦਾऽ	ਆ ऽ ऽ ਪऽ	ਣਾ ऽ ऽ ऽ	- ਨਾ ਮੁ ਪ
ਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਰੇਂ	ਸਾਂਗਂ ਰੇਂਗਂ ਸਾਂ	- ਨੀਧ ਪਧ ਮ	- -
ਦਾ ऽ ਰ ਥ	ਲੇऽ ऽऽ ਹੋ ऽ	ऽऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ
ਅੰਤਰਾ			- ਮ ਪ ਪ
			ऽ ਭ ਗ ਤਿ
ਪਧਨੀ ਪ ਧ	- ਸਾਂ ਸਾਂ -	ਸਾਂ - ਸਾਂ -	- ਪ - ਧ
ਕऽ ਰਹੁ ਤੁ ਮ	ऽ ਸ ਹੈ ऽ	ਕੇ ऽ ਰੀ ऽ	ऽ ਜੋ ऽ ਸਹ
ਸਾਂ - ਰੇਂ -	- ਸਂਗਂ ਰੇਂਗਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧ -	- ਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ
ਪਿਆ ऽ ਰੇ ऽ	ऽ ਭਾऽ ऽऽ ਵ	ਏऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ ਅ ਪ ਣਾ
ਸਾਂਰੇਂ ਮਂਮਂ ਗਂ ਰੇਂ	- ਸਾਂਗਂ ਰੇਂਗਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧ -	- ਸਾਂ ਸਂਸਾਂ ਰੇਂ
ਭਾऽ ऽऽ ਣਾ ऽ	ऽ ਤੁऽ ਮऽ ਕ	ਰੁऽ ਹੁऽ ऽ ਤਾ	ऽ ਫਿ ਰਿ ਸਹ
ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧ ਧ	ਪ ਮਧ ਪਧ ਮ	ਮਗ ਰੇਗਾ ਸਾ -	
ਖੁऽ ਸੀऽ ऽ ऽ	ਨ ਆऽ ऽऽ ਵ	ਏऽ ऽऽ ऽ ऽ	

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੩ ਛੰਤ ਘਰੁ ੩

ਧੰਨੁ ਸੁ ਵੇਲਾ ਜਿਤੁ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਸੋ ਸਹੁ ਚਿਤਿ ਆਇਆ॥
ਮਹਾ ਅਨੰਦੁ ਸਹਜੁ ਭਇਆ ਮਨਿ ਤਨਿ ਸੁਖ ਪਾਇਆ॥
ਸੋ ਸਹੁ ਚਿਤਿ ਆਇਆ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਆ ਅਵਗਣ ਸਭਿ ਵਿਸਾਰੇ॥
ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਗੁਣ ਪਰਗਟ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰ ਆਪਿ ਸਵਾਰੇ॥
ਸੇ ਜਨ ਪਰਵਾਣੁ ਹੋਏ ਜਿਨੀ ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਦਿੜਿਆ ਦੁਤੀਆ ਭਾਉ ਚੁਕਾਇਆ॥
ਇਉ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਧੰਨੁ ਸੁ ਵੇਲਾ ਜਿਤੁ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਸੋ ਸਹੁ ਚਿਤਿ ਆਇਆ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੪੪੧)

ਆਸਾ ਰਾਗ | **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਰੇ	ਮ ਰੇਮ ਪਧ ਮ
		ਧੰ	਽ ਨੁ਽ ਽਽ ਸੁ
ਪ ਪ ਪ ਪ	ਪ ਧ ਮ ਮ	ਮਗ ਰੇਗ ਸਾ ਰੇ	ਮ ਧ - ਧ
ਵੇ ਲਾ ਜਿਤੁ ਮੈ	ਸ ਤਿ ਗੁ ਰ	ਮਿ਽ ਲਿ਽ ਆ ਸੋ	਽ ਸ ਽ ਹੁ
ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ -	ਧਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧ ਮਧ	ਪਮ ਗਰੇ ਸਾ ਮ	ਪ ਪਧ ਨੀ ਪਧ
ਚਿ ਤਿ ਆ ਽	ਇਆ ਽਽ ਽਽ ਽	਽਽ ਽਽ ਽ ਮ	ਹਾ ਽਽ ਽ ਅ ਽
ਸਾਂ - - ਸਾਂ	ਪ ਧ ਸਾਂ ਰੇਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧ ਸਾਂ	ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਸਾਂ ਨੀਧ
ਨੰ ਽ ਽ ਦੁ	ਸ ਹ ਜੁ ਭ	ਇਆ ਽਽ ਽ ਮ	ਨਿ ਤ਽ ਽਽ ਨਿ਽
ਪ ਧ ਮ -	ਧਧ ਮਪ ਧਸਾਂ ਨੀਧ	ਪਮ ਗਰੇ ਸਾਂ	
ਸੁ ਖੁ ਪਾ ਽	ਇਆ ਽਽ ਽਽ ਽਽	਽਽ ਽਽ ਽	
ਅੰਤਰਾ			ਮ ਮ ਮ ਮ
			ਸੋ ਸਹੁ ਚਿ ਤਿ
ਪ - ਪ -	ਪਧ ਨੀ ਪ ਧ	ਰੇਸਾਂ - ਸਾਂ -	ਰੇਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਰੇਂ
ਆ ਽ ਇਆ ਽	ਮੰ਽ ਽ ਨਿ ਵ	ਸਾ ਽ ਇਆ ਽	ਅ ਵ ਗ ਣ
ਰੇਂ ਰੇਂ - ਰੇਂ	ਸਾਂਗਂ ਰੇਂਗਂ ਸਾਂ -	ਨੀਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧ -	- ਸਾਂ ਸਾਂ ਨੀ
ਸ ਭਿ ਽ ਵਿ	ਸਾ਽ ਽਽ ਽ ਽	ਰੇ਽ ਽਽ ਽ ਽	਽ ਜਾ ਤਿ ਸੁ
ਧਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧ ਧ	ਪ ਧ ਮ ਮ	ਪ - ਪ -	ਰੇ ਮ ਪ ਧ
ਭਾ਽ ਣਾ਽ ਗੁ ਣ	ਪ ਰ ਗ ਟ	ਹੋ ਽ ਏ ਽	ਸ ਤਿ ਗੁ ਰ
ਮਪ ਧਸਾਂ ਪ ਧ	ਪਧ ਸਾਂਰੇਂ ਗਰੇਂ ਸਾਂਨੀ	ਧਪ ਮਗ ਰੇਸਾ	
ਆ਽ ਽਽ ਪਿ ਸ	ਵਾ਽ ਽਽ ਽਽ ਽਽	ਰੇ਽ ਽਽ ਽਽	

ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ

ਗੂਜਰੀ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਗ ਭਗਤੀ ਰਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਸੰਪੂਰਨ ਰਚਨਾ ਕਰੁਣਾ ਰਸ ਨਾਲ ਓਤਪੋਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਗੁਣਵੰਤਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕਰੁਣ ਮੰਨੀ ਹੈ।

ਗੂਜਰੀ ਰਾਗ ਤੋੜੀ ਦੀ ਇਕ ਵੰਨਗੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਦ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋੜੀ ਥਾਟ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ, ਗੰਧਾਰ, ਧੈਵਤ, ਅਤਿ ਕੋਮਲ, ਮਧਿਅਮ ਤੀਬਰ, ਪੰਚਮ ਵਰਜਿਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਅਵਰੋਹ 'ਚ ਛੇ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ, ਜਾਤੀ ਸ਼ਾੜਵ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਧੈਵਤ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਬਾਰੇ ਗੁਣੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਿਤਕਰਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਲਾਕਾਰ ਇਸ ਦਾ ਸੰਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਭ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਗੰਧਾਰ। ਅਪਾਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਹਨ ਪਰ ਬਹੁ-ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ ਗੁਣੀ ਜਨ ਇਸ ਦਾ ਸੰਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਭ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਚਾਰ ਘੜੀ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ – ਦਿਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਰ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧੈਵਤ ਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਉਤਰਾਂਗ ਵਾਦੀ ਰਾਗ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਵਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ "ਰੇ ਗੁ, ਰੇ ਗੁ, ਰੇ ਸਾ" ਇਤਨੀ ਸੁਰਾਵਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਪੂਰਣ ਸਰੂਪ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਉਤਰਾਂਗ ਵਾਦੀ ਰਾਗ ਹੀ ਮੰਨਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਆਧਾਰ ਸਤੰਭ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਉਤਰਾਂਗ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਨਿਸ਼ਾਦ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਰਿਸ਼ਭ, ਗੰਧਾਰ, ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਤਾਰ ਸ਼ਡਜ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਗਾਇਕ ਸੌਖ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਆਰੰਭ "ਨੀ ਰੇ ਗੁ" ਸੁਰਾਵਲੀ ਦੁਆਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਡਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਸੁਰ ਟਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਧੁਸਾਂ, ਜਾਂ, ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਮ ਧੁ ਸਾਂ ਨਿਸ਼ਾਦ ਸੁਰ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੂਜਰੀ ਰਾਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਨਿਖਾਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿਸੁਰ (ਆਰੰਭਕ ਸੁਰ) ਧੈਵਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਸੁਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਰੜੇ ਨਿਯਮ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਇਸ ਲਈ

ਕਲਾਕਾਰ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਮਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਵਧੇਰੇ ਬਲ ਰਾਗ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸਥਿਰ ਰੱਖਣ ਵੱਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ, ਗੂਜਰੀ ਰਾਗ ਨੂੰ ਕਈ ਉਕਾਂਤੀਆਂ ਜੁਗਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ *ਰਾਗਣੀ* ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੂਜਰੀ ਨੂੰ ਦੀਪਕ ਦੇ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਭੈਰਵ ਦੇ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਾਲਕੌਂਸ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਚਮ ਰਾਗ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਗ੍ਰੰਥ *ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ* ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ *ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ* ਆਖ ਕੇ ਹੀ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ ਰੇ ਗ, ਮੰ ਧ, ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਧ, ਮੰ ਗ ਰੇ ਗ, ਰੇ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਰੇ ਗ, ਮੰ ਧ, ਨੀਧ, ਮੰਗ ਮੰ ਰੇ ਗ, ਰੇ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ), ਰੇ ਰੇ ਗੁ, ਮੰ ਰੇ ਗੁ ਰੇ, ਸਾ (ਸਾ) ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਸਾ ਧ਼, ਸਾ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਧ਼, ਨ਼ੀ ਧ਼, ਮ਼ੰ ਧ਼ ਸਾ, ਮੰ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਧਾ, ਮ਼ੰ ਧ਼ ਮ਼ ਸਾ, ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ, ਰੇ ਨ਼ੀ ਧੁ ਨ਼ੀ ਮ਼ੰ ਧੁ ਸਾ ਧੁ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ, ਰੇ ਸਾ, ਰੇ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ, ਧੁ ਸਾ, ਧੁ ਰੇ, ਸਾ ਰੇ ਰੇ ਗੁ, ਮੰ ਰੇ ਗੁ, ਰੇ ਗੁ ਰੇ ਸਾ, ਧੁ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਗੁ, ਰੇ ਗੁ ਗੁ ਰੇ, ਨ਼ੀ ਧ਼ ਗੁ ਧ਼ ਰੇ, ਧ਼ ਗੁ, ਰੇ ਗੁ ਮੰ ਗੁ ਮੰ ਰੇ, ਗੁ ਰੇ, ਸਾ, ਧੁ ਨ਼ੀ ਧੁ ਸਾ ਨ਼ੀ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਧਾ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਗੁ ਰੇ ਗੁ ਸਾ ਰੇ ਗੁ ਮੰ ਰੇ ਗੁ, ਰੇ, ਸਾ ਸਾ ਸਾ, ਸਾ ਰੇ ਗੁ ਸਾ ਰੇ ਗੁ ਸਾ, ਰੇ ਨ਼ੀ, ਧ਼ ਮ਼ੰ ਧ਼ ਸਾ।
2. ਸਾ ਰੇ ਗੁ, ਰੇ ਗੁ, ਸਾ ਰੇ ਗੁ ਮੰ ਰੇ ਗੁ, ਸਾ, ਸਾ ਰੇ ਗੁ ਮੰ ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ, ਸਾ ਰੇ ਗੁ ਮੰ ਧੁ, ਗੁਮੰ ਧੁ ਗੁ ਰੇ ਮੰ ਗੁ ਧੁ ਮੰ ਧੁ, ਨੀ ਧੁ, ਮੰਗੁ, ਮੰਰੇ, ਰੇ ਗੁ ਗੁ ਮ ਧੁ, ਗੁ ਮੰ ਨੀ ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਮੰ ਨੀ ਨੀ ਧੁ, ਮੰ ਧੁ, ਮੰ ਗੁ ਗੁ ਰੇ ਸਾ, ਸਾ ਰੇ ਗੁ ਸਾ ਰੇ ਗੁ ਸਾ, ਰੇ ਗੁ ਮੰ ਗੁ ਗੁਰੇ ਮੰਰੇ ਗੁ ਮੰ ਧੁ ਮੰ ਗੁ ਮੰ ਨੀ ਧੁ, ਮੰ ਨੀ ਨੀ ਧੁ, ਨੀ ਧੁ, ਮੰਧੁ ਮੰ ਧ ਮੰ ਗੁ, ਮੰ ਰੇ, ਗੁ ਰੇ ਸਾ।
3. ਸਾ ਰੇ ਗੁ ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਮੰ ਧ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ, ਸਾਂ ਧੁ, ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਮੰ ਧੁ ਸਾਂ, ਧੁ ਨੀ ਰੇਂ, ਨੀ ਧੁ, ਮੰ ਧੁ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ, ਮੰ ਧੁ ਮੰ ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ, ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ, ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਮੰ ਸਾਂ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਗੁਂ, ਰੇਂ ਗੁਂ ਸਾਂ, ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਗੁਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਧੁ, ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਗੁ ਮੰ ਰੇਂ ਗੁਂ ਮਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਗੁਂ, ਗੁਂ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ, ਨੀ ਧੁ, ਮੰ ਧੁ ਮੰ ਗੁ ਰੇ ਮੰ ਰੇ ਗੁ, ਰੇ ਗੁ ਰੇ, ਸਾ।

ਗੂਜਰੀ ਮਹਲਾ ੩

ਹਰਿ ਕੀ ਤੁਮ ਸੇਵਾ ਕਰਹੁ ਦੂਜੀ ਸੇਵਾ ਕਰਹੁ ਨ ਕੋਇ ਜੀ॥
ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਮਨਹੁ ਚਿੰਦਿਆ ਫਲੁ ਪਾਈਐ ਦੂਜੀ ਸੇਵਾ ਜਨਮੁ ਬਿਰਥਾ ਜਾਇ ਜੀ॥੧॥
ਹਰਿ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਰੀਤਿ ਹੈ ਹਰਿ ਮੇਰੀ ਹਰਿ ਮੇਰੀ ਕਥਾ ਕਹਾਨੀ ਜੀ॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਭੀਜੈ ਏਹਾ ਸੇਵ ਬਨੀ ਜੀਉ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਸਾਸਤ੍ਰ ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਬੰਧਪੁ ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਭਾਈ॥
ਹਰਿ ਕੀ ਮੈ ਭੂਖ ਲਾਗੈ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤ੍ਰਿਪਤੈ ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਸਾਕੁ ਅੰਤਿ ਹੋਇ ਸਖਾਈ॥੨॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਹੋਰ ਰਾਸਿ ਕੂੜੀ ਹੈ ਚਲਦਿਆ ਨਾਲਿ ਨ ਜਾਈ॥
ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਧਨੁ ਮੇਰੈ ਸਾਥਿ ਚਾਲੈ ਜਹਾ ਹਉ ਜਾਉ ਤਹ ਜਾਈ॥੩॥
ਸੋ ਝੂਠਾ ਜੋ ਝੂਠੇ ਲਾਗੈ ਝੂਠੇ ਕਰਮ ਕਮਾਈ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਕਾ ਭਾਣਾ ਹੋਆ ਕਹਣਾ ਕਛੂ ਨ ਜਾਈ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੪੯੦)

ਗੂਜਰੀ ਰਾਗ — **ਇਕ ਤਾਲ**

×	0	2	0	3	4
ਸਥਾਈ					ਮ ਧੁ
					ਹ ਰਿ
ਮੰਧੁ ਨੀਸਾਂ	ਨੀ ਧੁਨੀ	ਧੁਧੁ ਮ	ਗੁਮ ਗੁਗੁ	ਰੇ ਸਾ	ਸਾ ਰੇ
ਮੇऽ ऽऽ	ਰੀ ਪ੍ਰੀऽ	ऽ ਤਿ	ਰੀऽ ऽऽ	ਤਿ ਹੈ	ਹ ਰਿ
ਸਾਰੇ ਗੁ	ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀ ਸਾ	ਧੁ –	ਨ਼ੀ ਸਾ	– –
ਮੇऽ ऽ	ਰੀ ਕ	ਥਾ ਕ	ਹਾ ऽ	ਨੀ ਜੀ	ऽ ऽ
ਸਾਰੇ ਗੁ	ਰੇ ਗੁ	ਮ ਗੁ	ਮ ਧੁ	ਨੀ ਮੰਧ	ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ
ਗੁऽ ਰ	ਪ੍ਰ ਸਾ	ऽ ਦਿ	ਮੇ ਰਾ	ਮਨੁ ਭੀऽ	ऽऽ ਜੈ
ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ	ਗੁਂ ਰੇਂ	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਨੀਧ ਮੰਗੁ	
ਏऽ ऽ	ਹਾ ਸੇ	ਵ਼ ਬ	ਨੀऽ ऽऽ	ਜੀऽ ਉऽ	
ਅੰਤਰਾ					ਮ ਮੰਗੁ
					ਹ ਰਿ
ਮੰਧੁ ਨੀ	ਮ ਧੁ	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ –	ਸਾਂ ਸਾਂ
ਕੀऽ ऽ	ਤੁ ਮ	ਸੇ ऽ	ਵਾ ਕ	ਕਹੁ ऽ	ਦੂ ਜੀ
ਧੁ –	ਧੁ ਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਗੁ	ਰੇਂ ਸਾਂ	ਮ ਧੁ
ਸੇ ऽ	ਵਾ ਕ	ਰਹੁ ਨ	ਕੋऽ ऽ	ਇ ਜੀ	ਹਰਿ ਕੀ
ਮੰਧੁ ਨੀਸਾਂ	ਨੀ ਧੁਧੁ	ਮ ਗੁਗੁ	ਰੇ ਗੁ	ਰੇ ਸਾਸ਼ਾ	ਸਾ ਰੇ
ਸੇऽ ਵਾऽ	ਤੇ ਮਨਹੁ	ਚਿੰ ਦਿਆ	ਫ ਲੁ	ਪਾ ਈਐ	ਦੂ ਜੀ
ਗੁ ਰੇ	ਗੁ ਮ	ਧੁਧੁ ਨੀ	ਸਾਂਰੇਂ ਗੁਂ	ਰੇਂ ਸਾਂ	
ਸੇ ਵਾ	ਜ ਨਮੁ	ਬਿਰ ਥਾ	ਜਾऽ ऽ	ਇ ਜੀ	

ਗੂਜਰੀ ਮਹਲਾ ੩ ਘਰ ੧
੧ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਨਿਰਤਿ ਕਰੀ ਇਹੁ ਮਨੁ ਨਚਾਈ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਆਪੁ ਗਵਾਈ॥
ਚਿਤੁ ਥਿਰੁ ਰਾਖੈ ਸੋ ਮੁਕਤਿ ਹੋਵੈ ਜੋ ਇਛੀ ਸੋਈ ਫਲੁ ਪਾਈ॥੧॥
ਨਾਚੁ ਰੇ ਮਨ ਗੁਰ ਕੈ ਆਗੈ॥
ਗੁਰ ਕੈ ਭਾਣੈ ਨਾਚਹਿ ਤਾ ਸੁਖੁ ਪਾਵਹਿ ਅੰਤੇ ਜਮ ਭਉ ਭਾਗੈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਆਪਿ ਨਚਾਏ ਸੋ ਭਗਤੁ ਕਹੀਐ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰੁ ਆਪਿ ਲਾਏ॥
ਆਪੇ ਗਾਵੈ ਆਪਿ ਸੁਣਾਵੈ ਇਸੁ ਮਨ ਅੰਧੇ ਕਉ ਮਾਰਗਿ ਪਾਏ॥੨॥
ਅਨਦਿਨੁ ਨਾਚੈ ਸਕਤਿ ਨਿਵਾਰੈ ਸਿਵ ਘਰਿ ਨੀਦ ਨ ਹੋਈ॥
ਸਕਤੀ ਘਰਿ ਜਗਤੁ ਸੂਤਾ ਨਾਚੈ ਟਾਪੈ ਅਵਰੋ ਗਾਵੈ ਮਨਮੁਖਿ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਈ॥੩॥
ਸੁਰਿ ਨਰ ਵਿਰਤਿ ਪਖਿ ਕਰਮੀ ਨਾਚੇ ਮੁਨਿ ਜਨ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ॥
ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਨਾਚੇ ਜਿਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਧਿ ਵੀਚਾਰੀ॥
ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਨਾਚੇ ਜਿਨ ਲਾਗੀ ਹਰਿ ਲਿਵ ਤੁਮਾਰੀ॥
ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭੇ ਹੀ ਨਾਚੈ ਨਾਚਹਿ ਖਾਣੀ ਚਾਰੀ॥੫॥
ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵਹਿ ਸੇਈ ਨਾਚਹਿ ਜਿਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦਿ ਲਿਵ ਲਾਏ॥
ਸੇ ਭਗਤ ਸੇ ਤਤੁ ਗਿਆਨੀ ਜਿਨ ਕਉ ਹੁਕਮੁ ਮਨਾਏ॥੬॥
ਏਹਾ ਭਗਤਿ ਸਚੇ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਾਗੈ ਬਿਨੁ ਸੇਵਾ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਈ॥
ਜੀਵਤੁ ਮਰੈ ਤਾਂ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰੈ ਤਾ ਸਚੁ ਪਾਵੈ ਕੋਈ॥੭॥
ਮਾਇਆ ਕੈ ਅਰਥਿ ਬਹੁਤੁ ਲੋਕ ਨਾਚੇ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੀ॥
ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਸੋਈ ਜਨੁ ਪਾਏ ਜਿਨ ਕਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ॥੮॥
ਇਕੁ ਦਮੁ ਸਾਚਾ ਵੀਸਰੈ ਸਾ ਵੇਲਾ ਬਿਰਥਾ ਜਾਇ॥
ਸਾਹਿ ਸਾਹਿ ਸਦਾ ਸਮਾਲੀਐ ਆਪੇ ਬਖਸੇ ਕਰੇ ਰਜਾਇ॥੯॥
ਸੇਈ ਨਾਚਹਿ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵਹਿ ਜਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰੀ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੇ ਸਹਜ ਸੁਖੁ ਪਾਵਹਿ ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਤੁਮਾਰੀ॥੧੦॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੫੦੬)

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			– ਨੀਨੀ ਧੁਮੰ ਗੁਮੰ
			ਙ ਨਾਙ ਙਙ ਚੁਙ
ਨੀ ਧੁ – ਧੁਨੀ	ਮੰ ਧੁ ਗੁ ਮੰ	ਰੇ ਗੁ ਰੇ ਸ	– ਸਾਰੇ ਗੁਰੇ
ਰੇ ਙ ਙ ਮਨੁ	ਗੁ ਰ ਕੈ ਙ	ਆ ਙ ਗੈ ਙ	ਙ ਗੁਙਰ ਕੈ
ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ	ਧੁਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਗੁ ਗੁ	ਰੇ ਗੁ ਰੇ ਸਾ	– ਗੁਮੰ ਧੁ ਮੰ
ਭਾ ਣੈ ਨਾ ਚਹਿ	ਤਾਙ ਙਙ ਸੁ ਖੁ	ਪਾ ਙ ਵਹਿਙ	ਙ ਅੰਙ ਙ ਤੇ
ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਗੁੰਗੁੰ ਰੇਂਸ	ਨੀਧੁ ਮੰਗੁ ਰੇਗ ਰੇਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ
ਜ ਮ ਭ ਉ	ਭਾਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਗੈਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਙਙ
ਅੰਤਰਾ			– ਮੰਮੰ ਗੁ ਗੁ
			ਙ ਨਿਰ ਤਿ ਕ
ਗੁਮੰ ਧੁਨੀ ਮੰ ਧੁ	ਸਾਂ ਸਾਂ – ਸਾਂ	ਸਾਂ – ਸਾਂ –	– ਧੁਧੁ ਧੁ ਧੁ
ਰੀਙ ਙਙ ਇ ਹੁ	ਮ ਨ ਙ ਨੁ	ਚਾ ਙ ਈ ਙ	ਙ ਗੁਰ ਪ ਰ
ਨੀ – ਸਾਂ –	ਸਾਂਰੇਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀ ਧੁ	– ਮੰਗੁ ਮੰ ਧੁ
ਸਾ ਙ ਦੀ ਙ	ਆਙ ਙ ਪੁ ਗ	ਵਾਙਙ ਈ ਙ	ਙ ਚਿਤੁ ਥਿ ਰੁ
ਮੰਧੁ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਧੁ	ਮੰ ਧੁ ਮੰ ਗੁ	ਰੇ ਗੁ ਰੇ ਸਾ	ਸਾ ਸਾਰੇ ਗੁ ਰੇ
ਰਾਙ ਙਙ ਖੈ ਙ	ਸੋ ਙ ਮੁਕ ਤਿ	ਹੋ ਙ ਵੈ ਙ	ਜੋ ਇਙ ਛੀ ਙ
ਗੁ ਮੰ ਧੁ ਨੀ	ਸਾਂਨੀ ਧੁਮੰ ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ	ਗੁਂਗੁਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀਧ ਮਗੁ	ਰੇਸਾ
ਸੋ ਈ ਫ ਲੁ	ਪਾਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਙਙ ਙਙ ਈਙ ਙਙ	ਙਙ

ਪਉੜੀ (ਗੂਜਰੀ ਕੀ ਵਾਰ ਸਲੋਕ ਮ :੩)

ਢਾਢੀ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਣਾਇਸੀ॥
ਅੰਦਰਿ ਧੀਰਕ ਹੋਇ ਪੂਰਾ ਪਾਇਸੀ॥
ਜੋ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖੁ ਸੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇਸੀ॥
ਜਾ ਹੋਵੈ ਖਸਮੁ ਦਇਆਲੁ ਤਾ ਮਹਲੁ ਘਰੁ ਪਾਇਸੀ॥
ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਅਤਿ ਵਡਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੇਲਾਇਸੀ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੫੧੦)

ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ — **ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ**

×	0	×	0
ਸਥਾਈ			
ਮੰਧੁ ਨੀਸਾਂ ਨੀਧੁ	ਮੰਧੁ ਗੁ ਮੰ	ਧੁ – ਧੁ	ਮੰਗੁ ਮੰ ਗੁ
ਢਾ਽ ਽਽ ਢੀ਽	ਕ਽ ਰੇ ਪੁ	ਕਾ ਽ ਰ	ਪ੍ਰ਽ ਭੂ ਸੁ
ਰੇ ਗੁਾ ਰੇ	ਸਾ – –	ਰੇਗੁ ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ ਧ਼ੂ ਨ਼ੀ
ਣਾ ਽ ਇ	ਸੀ ਽ ਽	ਅੰ਽ ਦ ਰਿ	ਧੀ਽ ਰ ਕ
ਸਾ – ਸਾ	ਗੁ ਮੰ ਧੁ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਗੁਂ ਰੇਂਸਾ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀ਽
ਹੋ ਽ ਇ	ਪੂ ਽ ਰਾ	ਪਾ਽ ਽਽ ਇ਽	ਸੀ਽ ਽਽ ਽਽
ਅੰਤਰਾ			
ਮੰ ਗੁ ਗੁ	ਮੰਧੁ ਨੀਸਾਂ ਨੀ	ਸਾਂ –ਸਾਂ ਸਾਂ	ਧੁਧੁ ਧੁ ਨੀ
ਜੋ ਧੁ ਰਿ	ਲਿ਽ ਖਿ਽ ਆ	ਲੇ ਽ਖੁ ਸੇ	ਕਰ ਮ ਕ
ਸਾਂਰੇਂ ਗੁਂ ਰੇਂ	ਸਾਂ – ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਧੁ	ਮੰਧੁ ਗੁ ਮੰ
ਮਾ਽ ਽ ਇ	ਸੀ ਽ ਜਾ	ਹੋ਽ ਽਽ ਵੈ਽	ਖਸ ਮੁ ਦਇ
ਧੁ –ਧੁ ਧੁ	ਮੰਧੁ ਮੰਗੁ ਗੁਗੁ	ਰੇ ਗੁ ਰੇ	ਸਾ – –
ਆ ਽ਲੁ ਤਾ	ਮਹ ਲੁ਽ ਘਰੁ	ਪਾ ਽ ਇ	ਸੀ ਽ ਽

ਰਾਗ ਬਿਹਾਗੜਾ

ਰਾਤੀਂ ਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਿਹਾਗੜਾ ਬੜਾ ਮਧੁਰ ਰਾਗ ਹੈ। ਬਿਹਾਗੜਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੋ ਰਾਗਾਂ – 'ਬਿਹਾਗ' ਅਤੇ 'ਖਮਾਜ' ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਬਿਹਾਗੜੇ ਨੂੰ ਬਿਹਾਗ ਦਾ ਉਪ-ਅੰਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਸਾਧਾਰਣ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਬਿਹਾਗ ਦੇ ਹੀ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਬਿਹਾਗ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਕੇ ਖਮਾਜ ਦੀ 'ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ' ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਤੋਂ ਬਿਹਾਗੜੇ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਕ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਮਧਿਅਮ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਨਿਸ਼ਾਦ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਦਾਂ ਵਾਲੇ ਬਿਹਾਗੜੇ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬਿਹਾਗੜੇ ਤੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਸੰਪੂਰਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਤੀ ਔੜਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਸ਼ਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਬਿਹਾਗੜਾ ਦੇ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਧ ਨਿਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ 'ਸਾਂ ਨੀ ਪ, ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਗ ਮਗ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਨਿਸ਼ਾਦ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਤੀਬਰ ਨਿਸ਼ਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਾਦੀ ਰਾਗ ਹੈ। ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਾਗੜਾ ਵਿਚ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਮਧਿਅਮ ਸੁਰ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਮਧਿਅਮ ਤੇ ਠਹਿਰਾਉ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਬੜਾ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ ਗ, ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਧ ਪ, ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਗ ਮ ਗ, ਪ ਮ ਗ, ਰੇ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਗ ਮ ਗ, ਪ ਮ ਗ, ਰੇ ਸਾ।

ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਅਵਰੋਹ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਇਉਂ ਵੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :

ਆਰੋਹ : ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਗ ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਧ ਪ, ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਪ ਮ ਪ ਗ, ਮ ਗ, ਮ ਗ, ਰੇ ਸਾ।
ਅਵਰੋਹ : ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਗ ਮ ਗ, ਰੇ-ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. ਨ਼ੀ ਸਾ, ਸਾ ਰੇ ਸਾ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਸਾ ਨ਼ੀ ਪ਼ਾ, ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼, ਧ਼ ਗ਼ ਮ਼ ਗ਼, ਗ਼ ਮ਼ ਧ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼ ਗ਼ ਮ਼ ਗ਼, ਗ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ

ਗ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਗ ਮ, ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਮ ਮ ਗ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ ਪ, ਮ ਪ ਗ ਮ ਗ, ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ ਗ, ਰੇ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਗ ਸਾ।

2. ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ ਸਾ ਗ ਗ ਮ, ਪ ਮ ਪ ਗ; ਮ ਗ, ਰੇ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਗ ਮ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਗ, ਗ ਮ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਗ ਮ ਗ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਧ ਗ ਮ ਗ, ਗ ਮ ਧ ਪ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਗ ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਪ, ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਗ ਮ ਗ, ਨ਼ੀ ਸ, ਗ ਮ ਪ ਮ, ਪ ਗ, ਮ ਗ, ਰੇ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਗਸਾ।

3. ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ ਪ ਨੀ, ਪ ਨ਼ੀ ਧ ਪ ਗ ਮ ਪ ਨੀ, ਗ ਮ ਪ ਸਾਂ ਨੀ, ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ, ਗ ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਂ, ਪਾ ਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਗਂ, ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਗਂ ਗਂ ਮਂ, ਗਂ ਸਾਂ, ਗ ਮ ਪ ਨੀ, ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਗਂ ਮਂ ਗਂ, ਗਂ ਮਂ ਪਂ ਗਂ ਮਂ ਗਂ, ਰੇਂ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਨੀ, ਪ ਨ਼ੀ ਧਪ ਧਗ, ਮਗ, ਮ ਗ ਪ ਮ ਧ ਪ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ ਗ ਮ ਗ, ਪ ਮ ਪ ਗ, ਮ ਗ, ਰੇ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਗ ਸਾ।

ਮ : ੩ (ਸਲੋਕ, ਬਿਹਾਗੜੇ ਕੀ ਵਾਰ)

ਸਾ ਰਸਨਾ ਜਲਿ ਜਾਉ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਕਾ ਸੁਆਉ ਨ ਪਾਇਆ॥
ਨਾਨਕ ਰਸਨਾ ਸਬਦਿ ਰਸਾਇ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਆ॥ ਮਹਲਾ ੩॥
ਸਾ ਰਸਨਾ ਜਲਿ ਜਾਉ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਉ ਵਿਸਾਰਿਆ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਜਪੈ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਇ ਪਿਆਰਿਆ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੫੫੦)

ਬਿਹਾਗੜਾ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਪਮ ਗਮਪਧ ਨ਼ੀਧ	ਪਧ ਮਪ ਗ ਮ
		ਸਾऽ ऽऽ ਰऽ ਸऽ	ਨਾऽ ऽऽ ਜ ਲਿ
ਗ – ਸਾ ਸਾ	ਸਾ – ਸਾ ਸਾ	ਸਾ ਨ਼ੀ ਪ਼ ਨ਼ੀ	ਸ ਮ ਗ ਗ
ਜਾ ऽ ऽ ऽ	ਉ ऽ ਜਿ ਨਿ	ਹ ਰਿ ਕਾ ऽ	ਸੁਆ ऽ ਉ ਨ
ਗਮ ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ	ਪਨ਼ੀ ਧਪ ਮਪ ਗਮ		
ਪਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਇਆ ऽऽ ऽऽ ऽऽ		
ਅੰਤਰਾ		ਗ ਮ ਗ ਮ	ਪ ਪ ਨੀ –
		ਨਾ ऽ ਨ ਕ	ਰ ਸ ਨਾ ऽ
ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂ	ਸਾਂਸਾਂ ਸਾਂਗਂ ਗਂ ਮਂ	ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਸ ਬ ਦਿ ਰ	ਸਾऽ ऽऽ ऽऽ ਇ	ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਹ ਰਿ	ਮੰ ऽ ਨਿ ਵ
ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧਪ	ਨ਼ੀਧ ਪਮ ਗਰੇ ਸਾ		
ਸਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਇਆ ऽऽ ऽऽ ऽ		

ਮ : 3 (ਸਲੋਕ, ਬਿਹਾਗੜੇ ਕੀ ਵਾਰ)

ਕਿਆ ਜਾਣਾ ਕਿਵ ਮਰਹਗੇ ਕੈਸਾ ਮਰਣਾ ਹੋਇ॥
ਜੇ ਕਰਿ ਸਾਹਿਬੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਤਾ ਸਹਿਲਾ ਮਰਣਾ ਹੋਇ॥
ਮਰਣੈ ਤੇ ਜਗਤੁ ਡਰੈ ਜੀਵਿਆ ਲੋੜੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜੀਵਤੁ ਮਰੈ ਹੁਕਮੈ ਬੂਝੈ ਸੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਐਸੀ ਮਰਨੀ ਜੋ ਮਰੈ ਤਾ ਸਦ ਜੀਵਣੁ ਹੋਇ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੫੫੫)

ਬਿਹਾਗੜਾ ਰਾਗ | **ਕਹਿਰਵਾ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			
ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ	ਗਮ ਪਮ ਗ –	– ਗਮਪ ਮ	ਪ – – –
ਨਾ ਨਕਐ ਸੀ	ਮS ਰS ਨੀ S	S ਜੋS S ਮ	ਰੈ S S S
ਗਮ ਪਧਨ਼ੀ ਧ ਪ	ਗ ਮ ਪ ਮ	ਗ – – –	ਰੇ – ਸਾ ਸਾ
ਤਾ SSS ਸ ਦ	ਜੀ S ਵ ਣੂ	ਹੋ S S S	S S S ਇ
ਅੰਤਰਾ			
– ਪਪਗ ਮ	ਪ – ਨੀ ਨੀ	– ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਗਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ –
S ਕਿਆ ਜਾS	ਣਾ S ਕਿ ਵ	S ਮ ਰ ਹ	ਗੇ S S S
– ਨੀਸਾਂ ਗਂਮਂ ਮਂ	ਗਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ –	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਪ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ
S ਕੈS SS ਸਾ	ਮ ਰ ਣਾ S	ਹੋS SS S S	S S S ਇ
– ਪ ਗ ਮ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂ	– ਪਨ਼ੀ ਧ ਪ	ਗ ਮ ਗ –
S ਜੇ ਕ ਰਿ	ਸਾS SS ਹਿS ਬੁS	S ਮਨ ਹੁ ਨ	ਵੀ ਸ ਰੈ S
ਗ ਗਮਪਧ ਪ	ਗ ਮ ਪ ਮ	ਗ – – –	ਰੇ – ਸਾ ਸਾ
ਤਾ ਸS ਹਿS ਲਾ	ਮ ਰ ਣਾ S	ਹੋ S S S	S S S ਇ

ਰਾਗ ਵਡਹੰਸ

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਵਡਹੰਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਲਈ ਵੀ। (ਜਿਵੇਂ ਘੋੜੀਆਂ, ਅਲਾਹੁਣੀਆਂ ਆਦਿ)

ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵਡਹੰਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਖਮਾਜ ਥਾਟ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਨਾਦਾਤਮਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਦ ਦੋਵੇਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪੰਚਮ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਭ ਸੰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ੜਜ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਸੰਵਾਦੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਤ ਉੱਚਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਦੁਪਹਿਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੇਖਕ ਇਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਜਾਤੀ ਸ਼ਾਡਵ ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵੇਲੇ 'ਧ ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ' ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਵਾ ਰਾਗ, ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਲਾਕਾਰ ਜਦੋਂ 'ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਧ ਮ ਗ ਰੇ, ਸੁਰ-ਸਮੁਦਾਏ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦਾ 'ਦੇਸ' ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ 'ਰੇ ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਧਨ਼ੀ ਪ' ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਅਤੇ ਮੰਦਰ ਨਿਸ਼ਾਦ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਆਸ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੰਦਰ ਨਿਸ਼ਾਦ ਉੱਤੇ ਨਿਆਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ 'ਤਿਲਕ ਕਾਮੋਦ' ਰਾਗ ਜਾਪਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ 'ਤਿਲਕ ਕਾਮੋਦ' ਵਿਚ 'ਸਾ ਰੇ ਗ, ਸਾ ਨ਼ੀ, ਰੇ ਪ ਮ ਗ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਗ ਸਾ ਨ਼ੀ' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਡਹੰਸ ਵਿਚ 'ਧ ਮ ਗ ਰੇ ਸ ਨ਼ੀ, ਪ ਮ ਗ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ।'

ਸੋ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਰਾਗ ਆਪਣੇ ਸਮਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕ ਰਾਗਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸ਼ਾ ਰੇ ਮ ਪ ਧ ਨ਼ੀ ਪ, ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਪ, ਧ ਮ ਗ ਰੇ, ਸਾ ਨ਼ੀ, ਸਾ।
ਅਵਰੋਹ : ਰੇ ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਪ, ਧ ਮ ਗ ਰੇ, ਸਾ ਨ਼ੀ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. ਸਾ, ਸਾ ਰੇ ਸਾ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਪ਼ ਧ਼ ਮ਼, ਪ਼, ਧ਼ ਮ਼ ਗ਼ ਰੇ਼, ਰੇ਼ ਮ਼ ਪ਼, ਰੇ ਪ਼ ਪ਼, ਨ਼ੀ ਪ਼ ਧ਼, ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ ਮ ਰੇ, ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਪ਼, ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਗ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ।
2. ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ, ਰੇ ਮ ਪ, ਮ ਗ ਰੇ, ਸਾ ਨ਼ੀ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ, ਰੇ ਮ ਪ ਧ ਪ ਧ ਮ ਪ ਮ, ਗ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ, ਮ ਰੇ ਪ ਧ ਪ ਨ਼ੀ ਪ, ਰੇ ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਧ ਨ਼ੀ ਪ, ਧ ਮ ਪ, ਧ ਧ ਮ ਪ ਮ ਪ, ਮ ਪ ਧ ਮ ਪ ਧ ਮ ਗਰੇ, ਰੇ ਮ, ਰੇ ਪ, ਰੇ ਨ਼ੀ, ਧ ਨ਼ੀ ਪ ਧ, ਮ ਗ ਰੇ, ਰੇ ਮ ਪ ਧ ਨ਼ੀ ਧ ਨ਼ੀ, ਧ ਨ਼ੀ, ਧ ਨ਼ੀ ਪ ਧ ਮ ਪ, ਮ ਪ ਧ ਮ ਗ ਰੇ, ਪ ਮ ਗ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ।
3. ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ ਨ਼ੀ, ਧ ਪ ਧ ਮ ਪ ਨ਼ੀ, ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼, ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ ਨ਼ੀ, ਧ ਨ਼ੀ ਪ, ਰੇ ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਪ, ਧ ਮ ਪਨੀ, ਨ਼ੀ ਪ ਧ ਮ ਪ ਨੀ, ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ, ਰੇ ਮ ਪ ਧ ਨ਼ੀ ਧ ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ, ਪ ਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਨ਼ੀ ਪ, ਪ ਧ ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਂ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ, ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇ ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਮਂ ਪਂ ਮਂ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ, ਪਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਪ, ਨ਼ੀ ਧਨ਼ੀ ਪ ਨ਼ੀ ਮ ਪ ਸਾਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਪ, ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਪ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ, ਮ ਪ ਧ ਨ਼ੀ ਪ, ਧ ਮ ਗਰੇ, ਪ ਮ ਗ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ।

ਵਡਹੰਸ ਮਹਲਾ ੩ ਘਰ ੧

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਮਨਿ ਮੈਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੈਲਾ ਤਨਿ ਧੋਤੈ ਮਨੁ ਹਛਾ ਨ ਹੋਇ॥
ਇਹੁ ਜਗਤੁ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ਵਿਰਲਾ ਬੂਝੈ ਕੋਇ॥੧॥
ਜਪਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ਤੂ ਏਕੋ ਨਾਮੁ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਆ ਮੋਕਉ ਏਹੁ ਨਿਧਾਨੁ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਸਿਧਾ ਕੇ ਆਸਣ ਜੇ ਸਿਖੈ ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਸਿ ਕਰਿ ਕਮਾਇ॥
ਮਨ ਕੀ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ ਨ ਜਾਇ॥੨॥
ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਹੋਰੁ ਸੰਜਮੁ ਕੋ ਨਾਹੀ ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸਰਣਾਇ॥
ਸਤਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਉਲਟੀ ਭਈ ਕਹਣਾ ਕਿਛੂ ਨ ਜਾਇ॥੩॥
ਭਣਤਿ ਨਾਨਕੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਉ ਮਿਲਦੋ ਮਰੈ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਫਿਰਿ ਜੀਵੈ ਕੋਇ॥
ਮਮਤਾ ਕੀ ਮਲੁ ਉਤਰੈ ਇਹੁ ਮਨੁ ਹਛਾ ਹੋਇ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੫੫੮)

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਮਰੇ	ਪਮ ਧਪ ऽ ਨ਼ੀ
		ਜ	ਪਿ ਮ ऽ ਨ
ਧ ਨ਼ੀ ਪ ਧ	ਮ ਗਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ	ਸਾ – ਸਾ ਸਾ	ਸਾ ਸਾ – ਰੇ
ਮੇ ऽ ਰੇ ਤੂ	ਏ ऽऽ ਕੋ ऽ	ਨਾ ऽ ਮੁ ਸ	ਤਿ ਗੁ ऽ ਰਿ
ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ਼ਨ਼ੀਪ਼	ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ	ਸਾ – ਸਾ	
ਦੀ ਆ ਮੋऽ ਕਉ	ਏ ऽ ਹੁ ਨਿ	ਧਾ ऽ ਨੁ	
ਅੰਤਰਾ		ਮ	ਰੇ ਮ – ਪ
		ਮ	ਨਿ ਮੈ ऽ ऽ
ਨੀ – – –	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਂ ਸਂ	ਸਾਂਰੇਂਨ਼ੀ ਸਾਂ ਨੀ	ਨੀ ਨੀ – ਨੀ
ਲੇ ऽ ऽ ऽ	ਸ ਭੁ ਕਿ ਛੂ	ਮੈऽ ऽ ਲਾ ਤ	ਨਿ਼ ਧੋ ऽ ऽ
ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਰੇਂ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧਨ਼ੀਪ	– ਪਧ ਮ ਪ
ਤੈ ऽ ਮ਼ ਨੁ	ਹऽ ਛਾऽ ऽ ਨਾ	ਹੋ ऽ ऽऽ ਇ	ऽ ਇऽ ਹ ऽ
ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ –	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਮਂ ਗਂ ਰੇਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ ਨੀ	ਨੀ ਨੀ – –
ਜ ਗ ਤੁ ऽ	ਭऽ ਰऽ ਮਿ ਭੁ	ਲਾऽ ऽऽ ਇਆ ਵਿ	ਰ ਲਾ ऽ ऽ
ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ –	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨ਼ੀ ਧਨ਼ੀ	ਪਧ ਮਮ ਗਰੇ	
ਬੂ ऽ ਝੈ ऽ	ਕੋऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ਇऽ	

ਵਡਹੰਸ ਮਹਲਾ ੩ ਛੰਤ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਆਪਣੇ ਪਿਰ ਕੈ ਰੰਗਿ ਰਤੀ ਮੁਈਏ ਸੋਭਾਵੰਤੀ ਨਾਰੇ॥
ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਮਿਲਿ ਰਹੀ ਮੁਈਏ ਪਿਰੁ ਰਾਵੇ ਭਾਇ ਪਿਆਰੇ॥
ਸਚੈ ਭਾਇ ਪਿਆਰੀ ਕੰਤਿ ਸਵਾਰੀ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਨੇਹੁ ਰਚਾਇਆ॥
ਆਪੁ ਗਵਾਇਆ ਤਾ ਪਿਰੁ ਪਾਇਆ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਸਮਾਇਆ॥
ਸਾਧਨ ਸਬਦਿ ਸੁਹਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕਸਾਈ ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਿਆਰੀ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਧਨ ਮੇਲਿ ਲਈ ਪਿਰਿ ਆਪੇ ਸਾਚੈ ਸਾਹਿ ਸਵਾਰੀ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੫੬੭)

ਵਡਹੰਸ ਰਾਗ — **ਰੂਪਕ ਤਾਲ**

×	2	3	×	2	3
ਸਥਾਈ					
ਰੇ ਮ ਮ	ਮਪ ਧਨ਼ੀ	ਧਨ਼ੀ ਪ	ਪਧ ਮ ਪ	ਨੀ –	ਸਾਂ ਸਾਂ
ਆ ਪ ਣੇ	ਪਿਨ ਰਨ	ਕੈਨ ਨ	ਰੰਨ ਗਿ ਰ	ਤੀ ਨ	ਮੁਈ ਏ
ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਰੇਂ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਧਨ਼ੀ ਪਧ	ਮ ਗਰੇ ਨ਼ੀ	ਸਾ –	– –
ਸੋਨ ਨਨ ਭਾਨ	ਵੰ ਨ	ਤੀਨ ਨਨ	ਨਾ ਨਨ ਨ	ਰੇ ਨ	ਨ ਨ
ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਮ	ਗ ਰੇ	ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਧ਼ਨ਼ੀ ਪ਼
ਸ ਚੈ ਸ	ਬਨ ਦਿਨ	ਮਿ ਲਿ	ਰ ਹੀ ਨ	ਮੁ ਈ	ਏਨ ਨ
ਪ਼ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼	ਪ਼ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ	ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਪ	ਮਗ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀ	ਸਾ –	– –
ਪਿਨ ਰੁ ਰਾ	ਵੇਨ ਨਨ	ਭਾਨ ਇਨ	ਪਿਆ ਨਨ ਨ	ਰੇ ਨ	ਨ ਨ
ਅੰਤਰਾ					
ਰੇ ਮ ਮਪ	ਮਪ ਧਨ਼ੀ	ਧਨ਼ੀ ਪ	ਪਧ ਮ ਪ	ਨੀ ਸਾਂ	ਸਾਂ ਸਾਂ
ਸ ਚੈ ਭਾਇ	ਪਿਆ ਨਨ	ਰੀਨ ਨ	ਕੰਨ ਤਿ ਸ	ਵਾ ਰੀ	ਹ ਰਿ
ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਮਂ	ਗਂ ਰੇਂ	ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ	ਸਾਂ –	– –
ਹ ਰਿ ਸਿਉ	ਨੇਨ ਨਨ	ਹੁ ਰ	ਚਾ ਨ ਨ	ਇਆ ਨ	ਨ ਨ
ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ –	ਰੇਂ –	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਧ ਨ਼ੀ	ਪ –
ਆਨ ਪਨ ਗ	ਵਾ ਨ	ਇਆ ਨ	ਤਾ ਪਿ ਰੁ	ਪਾ ਨ	ਇਆ ਨ
ਰੇ ਮ ਪ	ਮਪ ਨੀਸਾਂ	ਨ਼ੀ ਪ	ਮਪ ਧ ਮ	ਗ ਰੇ	– –
ਗੁ ਰ ਕੈ	ਸੁਨ ਬਨ	ਦਿ ਸ	ਮਾਨ ਨ ਨ	ਇਆ ਨ	ਨ ਨ
ਰੇ ਮ ਪ	ਧ ਮ	ਗ ਰੇ	ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ	ਸਾ –	– –
ਗੁ ਰ ਕੈ	ਸ ਬ	ਦਿ ਸ	ਮਾ ਨ ਨ	ਇਆ ਨ	ਨ ਨ

ਰਾਗ ਸੋਰਠਿ

ਨਾਦ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਸੋਰਠਿ ਰਾਗ ਦੀ ਰਚਨਾ ਖਮਾਜ ਥਾਟ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਦ ਦੋਵੇਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਦ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਦ ਕੋਮਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਗ੍ਰਹ ਸੁਰ ਮਧਿਅਮ ਅਤੇ ਨਿਆਸ ਸੁਰ ਰਿਸ਼ਭ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਸੁਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਗੁਪਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਲਾਕਾਰ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਗੰਧਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਰੇ ਗੁ ਸਾ ਰੇ, ਮ ਪ ਨੀ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਰਾਗ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੁੱਧ ਗੰਧਾਰ ਮਧਿਅਮ ਤੋਂ ਪਰਤਣ ਵੇਲੇ ਕੇਵਲ ਮੀਂਡ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਲੈਣਾ ਉੱਚਿਤ ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾ ਵੇਲੇ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਾਤੀ ਔੜਡ-ਸ਼ਾਡਵ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਾਦੀ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੈ। ਸੋਰਠਿ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਉਘਾੜਨ ਵਿਚ 'ਰੇਂ ਨ਼ੀਧ ਮ ਪ ਧ ਮ ਰੇ' ਸਰ ਸੰਗਤੀ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ, ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਰੇਂ, ਨ਼ੀ ਧ, ਮ ਪ ਧ਼ ਮਰੇ, ਨ਼ੀ ਸਾ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾ, ਮਰੇ, ਮ ਪ ਧ, ਮ ਰੇ, ਨ਼ੀ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ), ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਰੇ, ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ, ਧ਼ਪ਼, ਮ਼ ਰ਼ੇ, ਮ਼ ਰ਼, ਮ਼ਰ਼ੇ, ਪ਼ ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼ ਧ਼ ਮ਼ਰ਼ੇ, ਮ਼ ਰ਼ੇ ਪ਼ ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼ ਧ਼ ਮ਼, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਪ਼ ਧ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ, ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਮਰੇ, ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਮ ਪ ਮਰੇ, ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ।

2. ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ, ਪ ਪ, ਰੇ ਮ ਪ ਧ, ਮਰੇ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ, ਰੇ ਮ ਮ ਪ ਪ ਧ, ਮ ਰੇ, ਰੇ ਮਪ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਪ ਧ, ਮ ਰੇ ਰੇ ਮ ਪ ਧ, ਮ ਪ ਨੀ ਨੀ, ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਧ, ਪ ਧ ਮ ਪ ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ, ਪ ਧ ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਪ ਧ ਮਰੇ, ਪ ਮ ਰ਼ੇ, ਪ ਮਰੇ, ਮਰੇ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ।

3. ਮ ਰੇ, ਮ ਪ ਨੀ ਨੀ, ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਪ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀਸਾਂ, ਪ ਧ ਮ ਪ ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ, ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ, ਰੇਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਮ ਪ ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਮਂ ਰੇਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਮਂ ਮਂ ਰੇਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਮਂ ਪਂ, ਮਂ ਪਂ ਧਂ ਮਂ ਰੇਂ, ਪਂ ਮਂ ਰੇਂ, ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾ ਰੇਂ, ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਪ ਧ, ਮ ਰੇ, ਮਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ।

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੩

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੇ ਬਹੁਤਾ ਦੁਖੁ ਲਾਗਾ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਭਰਮਾਈ॥
ਹਮ ਦੀਨ ਤੁਮ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਦਾਤੇ ਸਬਦੇ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ॥੧॥
ਹਰਿ ਜੀਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਪਿਆਰੇ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਦਾਤਾ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਵਹੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੇਵਹੁ ਆਧਾਰੇ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਮਨਸਾ ਮਾਰਿ ਦੁਬਿਧਾ ਸਹਜਿ ਸਮਾਣੀ ਪਾਇਆ ਨਾਮੁ ਅਪਾਰਾ॥
ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਖਿ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਆ ਕਿਲ ਬਿਖ ਕਾਟਣਹਾਰਾ॥੨॥
ਸਬਦਿ ਮਰਹੁ ਫਿਰਿ ਜੀਵਹੁ ਸਦ ਹੀ ਤਾ ਫਿਰਿ ਮਰਣੁ ਨ ਹੋਈ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਮੀਠਾ ਸਬਦੇ ਪਾਵੈ ਕੋਈ॥੩॥
ਦਾਤੈ ਦਾਤਿ ਰਖੀ ਹਥਿ ਅਪਣੈ ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਦੇਈ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਦਰਗਹ ਜਾਪਹਿ ਸੇਈ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੬੦੩)

ਸੋਰਠਿ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ	ਰੇਮ ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ	ਪ ਪਧ ਮ ਮ	ਮਰੇ ਮਰੇ -ਨੀ -ਸਾ
	ਹਣ ਰਿਣ ਜੀਣ ਉਣ	ਣ ਕ੍ਰਿਣ ਪਾ ਕ	ਰਹੁ ਣਣ ਣਤੁ ਣਮ
ᵐਰੇ ਮ ਰੇ –	– ਮਰੇ ਮ ਪ	ਰੇਮ ਪਨ਼ੀ ਧ ਮ	– ਪਧਮ ਪ
ਪਿਆ ਣ ਰੇ ਣ	ਣ ਸਤਿ ਗੁ ਰੁ	ਦਾਣ ਣਣ ਤਾ ਣ	ਣ ਮੇਣ ਲਿ ਮਿ
ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ	– ਨੀ ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਪਧ ਮਪਨੀਸਂ ਰੇਂ
ਲਾ ਵਹੁ ਹ ਰਿ	ਣ ਨਾ ਮੁ ਦੇ	ਵਹੁ ਣ ਣ ਆ	ਧਾਣ ਣਣ ਣਣ ਣ
ਨ਼ੀਧ ਪਧ ਮਮ ਰੇ			
ਰੇਣ ਣਣ ਣਣ ਣ			

ਅੰਤਰਾ	ਮ ਮ ਮਮ ਮਮ	ਪ - ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ - ਸਾਂ ਸਾਂ
	ਬਿ ਨੁ ਸਤਿਗੁਰ	ਸੇ ऽ ਵੇ ਬਹੁ	ਤਾ ऽ ਦੁ ਖੁ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ-	- ਨੀ ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ
ਲਾऽ ऽ ਗਾ ऽ	ऽ ਜੁ ਗ ਚਾ	ਰੇ ऽ ਭ ਰ	ਮਾऽ ऽ ऽ ऽ
ਨੁੀ ਨੁੀ ਧ ਪ	- ਪਧ ਮ ਪ	ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਮਂ ਮਂ ਰੇਂ
ਈ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਹऽ ਮ ਦੀ	ऽ ਨ ਤੁ ਮ	ਜੁऽ ਗੁऽਜ ਗੁ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ -	- ਨੀ ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਪਧ ਮਪ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਰੇਂ
ਦਾऽ ऽऽ ਤੇ ऽ	ऽ ਸ ਬ ਦੇ	ਦੇ ऽ ਹਿ ਬੁ	ਝਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ
ਨੁੀਧ ਪਧ ਮਮ ਰੇ			
ਈऽ ऽऽ ऽऽ ऽ			

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੩

ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੇ ਤਾ ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਉਪਜੈ ਗਤਿ ਮਤਿ ਤਦ ਹੀ ਪਾਏ॥
ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਸਚਾ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਨਾਮੇ ਨਾਮਿ ਸਮਾਏ॥੧॥
ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭੁ ਜਗੁ ਬਉਰਾਨਾ॥
ਮਨਮੁਖਿ ਅੰਧਾ ਸਬਦੁ ਨ ਜਾਣੈ ਝੂਠੈ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਨਾ॥ ਰਹਾਉ॥
ਤ੍ਰੈਗੁਣ ਮਾਇਆ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ਹਉਮੈ ਬੰਧਨ ਕਮਾਏ॥
ਜੰਮਣੁ ਮਰਣੁ ਸਿਰ ਊਪਰਿ ਊਭਉ ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਦੁਖੁ ਪਾਏ॥੨॥
ਤ੍ਰੈਗੁਣ ਵਰਤਹਿ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰਾ ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਪਤਿ ਖੋਈ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਚਉਥਾ ਪਦੁ ਚੀਨੈ ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਸੁਖੁ ਹੋਈ॥੩॥
ਤ੍ਰੈਗੁਣ ਸਭਿ ਤੇਰੇ ਤੂ ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਜੋ ਤੂ ਕਰਹਿ ਸੁ ਹੋਈ॥
ਨਾਨਕ ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਨਿਸਤਾਰਾ ਸਬਦੇ ਹਉਮੈ ਖੋਈ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੬੦੪)

ਸੋਰਠਿ ਰਾਗ — **ਕਹਿਰਵਾ ਤਾਲ**

×	0	×	0
ਸਥਾਈ			
– ਨੀਨੀ ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਪ ਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਰੇਂ	ਸਾਂਨ਼ੀ ਸਾਂਨ਼ੀ ਧ ਪ
ऽ ਬਿਨੁ ਸ ਤਿ	ਗੁ ਰ ਸ ਭੁ	ऽ ਜऽ ਗੁऽ ਬਉ	ਰਾ ऽ ਨਾ ऽ
– ਪਧ ਮ ਪ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਰੇਂ–	– ਸਾਂਰੇਂ ਨ਼ੀਧ ਪਧ	ਮ – ਮ ਰੇ
ऽ ਮਨ ਮੁ ਖਿ	ਅੰऽ ऽऽ ਧਾ ऽ	ऽ ਸਬ ਦੁऽ ਨऽ	ਜਾ ऽ ਣੈ ऽ
– ਰੇਮ ਪਧ ਪਧ	ਮ ਮਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ	ਸਾ – ਸਾ –	–
ऽ ਝੂऽ ऽऽ ਠੈऽ	ਭ ਰऽ ਮਿऽ ਭੁ	ਲਾ ऽ ਨਾ ऽ	ऽ
ਅੰਤਰਾ			
ਰੇ ਰੇ ਮ ਮ	ਪ ਨੀ ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ –
ਸ ਤਿ ਗੁ ਰ	ਸੇ ऽ ਵੇ ਤਾ	ਸਹ ਜ ਧੁ ਨਿ	ਉऽ ਪ ਜੈ ऽ
ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਮਂ	ਮਂ ਮਂਰੇਂਨੀ ਸਾਂ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ
ਗ ਤਿ ਮ ਤਿ	ਤ ਦऽ ਹੀ ऽ	ਪਾऽ ऽऽ ऽ ऽ	ਏ ऽ ऽ ऽ
– ਮਰੇਮ ਪ	ਮਪ ਨੀਸਾਂ ਪ ਧ	–ਮ –ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਮ ਮ ਰੇ
ऽ ਹਰਿ ਕਾ ऽ	ਨਾऽ ऽऽ ਮੁ ਸ	ऽਚਾऽऽ ਮ ਨਿ	ਵऽ ਸਿऽ ਆ ऽ
– ਮਰੇਮ ਪ	ਨੀ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ	ਨ਼ੀਧ ਪਧ ਮਮ ਰੇ
ऽ ਨਾऽਮੇ ऽ	ਨਾ ऽ ਮਿ ਸ	ਮਾऽ ऽऽ ऽ ऽ	ਏऽ ऽऽ ऽऽ ऽ

ਮ : ੩ (ਵਾਰ ਸੋਰਠਿ)

ਸਜਣੁ ਮੈਡਾ ਰੰਗੁਲਾ ਰੰਗੁ ਲਾਏ ਮਨੁ ਲੇਇ॥
ਜਿਉ ਮਾਜੀਠੈ ਕਪੜੇ ਰੰਗੇ ਭੀ ਪਾਹੇਹਿ॥
ਨਾਨਕ ਰੰਗੁ ਨ ਉਤਰੈ ਬਿਆ ਨ ਲਗੈ ਕੇਹ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੬੪੪)

ਸੋਰਠਿ ਰਾਗ — **ਕਹਿਰਵਾ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			– ਮਰੇ–ਮ–ਪ
			ऽ ਸऽ ऽਜऽਣੁ
ਨੀ – ਸਾਂ –	ਪ ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਰੇਂ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ	ਧ ਮਰੇ–ਮ–ਪ
ਮੈ ऽ ਡਾ ऽ	ऽ ਰੰऽ ऽऽ ਗੁऽ	ਲਾ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਰੰऽ ऽਗੁ ਲਾऽ
ਰੇਮਪਨ਼ੀ ਧ ਪ	ਧ ਮ – ਮ	ਰੇ – – –	ਰੇ ਰੇ ਪ ਪ
ਏऽ ऽऽ ਮ ਨੁ	ऽ ਲੇ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ਇ ਰੰ ਗੁ ਲਾ
ਮ –ਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀਸਾ	ਸਾ – – –	– – – –	ਸਾ
ਏ ऽऽ ਮऽ ਨੁऽ	ਲੇ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ਇ
ਅੰਤਰਾ			– ਮ ਪ ਪ
			ऽ ਜਿਉ ऽਮਾ
ਨੀ – ਨੀ –	– ਪਨੀ ਸਾਂ ਨੀ	ਰੇਂਸਾਂ – – –	– ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਮਂ
ਜੀ ऽ ਠੈ ऽ	ऽ ਕऽ ऽ ਪ	ੜੇ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਰੰऽ ऽऽ ਗੇ
ਮਂ –ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਂ – ਰੇਂ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ	– ਪਧ ਮ ਪ
ਭੀ ऽऽ ਪਾ ऽ	ਹੇऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਹਿ	ऽ ਨਾऽ ਨ ਕ
ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਰੇਂ ਰੇਂ	– ਨ਼ੀਧਪ ਧ	ਮ – ਮ ਰੇ	– ਰੇ ਰੇ ਪ
ਰੰऽ ऽऽ ਗੁ ਨ	ऽ ਉऽ ऽ ਤ	ਰੈ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਬਿਆ ऽ ਨ
ਮ ਮਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ	ਸਾ – – –	ਸਾ – – –	ਸਾ
ਲ ਗੈऽ ऽऽ ऽ	ਕੇ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ਹਿ

ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ

ਧਨਾਸਰੀ ਇਕ ਅਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਮਧੁਰ ਰਾਗ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਦਾਤਮਕ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਮੇਲ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਨਿਸ਼ਾਦ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਸੰਪੂਰਣ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਔਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਪੰਚਮ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸ਼ਡਜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਇਨ-ਵਾਦਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ ਹੈ। ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ 'ਪ ਗੁ' ਸੁਰ ਸੰਗੀਤ ਅਤਿਅੰਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਰਾਗ ਭੀਮ ਪਲਾਸੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰਾਗ ਕਈ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸ਼ਡਜ ਅਤੇ ਭੀਮ ਪਲਾਸੀ ਵਿਚ ਵਾਦੀ ਮਧਿਅਮ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸ਼ਡਜ ਹੈ। ਵਾਦੀ ਦੇ ਭੇਦ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰਾਗ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਨਾਸਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਇਕ ਰਾਗ ਧਾਨੀ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਭ ਇਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਥਾਟ ਅਤੇ ਭੈਰਵੀ ਥਾਟ ਦੇ ਧਨਾਸਰੀ ਦੇ ਚਲਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕੇਵਲ ਸੁਰਾ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਕਾਫੀ ਥਾਟ ਦੇ ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਭੈਰਵੀ ਥਾਟ ਵਿਚ ਪਰਵਰਤਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਵਲ ਰਿਸ਼ਭ ਧੈਵਤ ਕੋਮਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਸਮਾਨ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਨਾਸਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਉਘਾੜਨ ਲਈ 'ਨ਼ੀ ਸਾ ਗੁ ਮ ਪ ਗੁ, ਸਾ ਗੁ ਮ ਪ ਗੁ, ਮ ਗੁ ਰੇ ਸਾ।' ਸੁਰ ਸਮੂਹ ਬਹੁਤ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਰੋਹ : ਨ਼ੀ ਸਾ ਗੁ ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਂ ਨੀ ਧ ਪ, ਮ ਗੁ, ਪ ਗੁ, ਮ ਗੁ ਰੇ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਸਾ [ਮ]ਗੁ [ਮ]ਗੁ ਪ, ਪ [ਮ]ਗੁ, ਰੇ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ) [ਸ]ਨ਼ੀ [ਸ]ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗੁ, ਰੇ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ, ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼, ਧ਼ ਧ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ਗੁ [ਮ]ਗੁ [ਮ]ਗੁ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਗੁ, ਗੂ ਮ਼ ਪ਼, ਧ਼ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾਨ਼ੀ ਧ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਗੂ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ,

ਪ ਗੁ ਧ ਪ, ਸਾ ਨ਼ੀ ਰੇਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ, ਗੁ, ਰੇ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗੁ ਮ ਪ ਗੁ, ਮ ਪ ਗੁ, ਮ ਗੁ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ।

2. ਨ਼ੀ ਸਾ ਗੁ ਗੁ, ਮ ਪ, ਸਾ ਗੁ, ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਗੁ ਮ ਪ, ਮ ਪ ਧਪ, ਮ ਪ ਗੁ ਗੁ, ਪ ਧ ਪ ਮ ਪ, ਗੁ, ਮ ਪ ਧ ਪ ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਧ ਪਾ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ ਮ ਪ ᴹਗੁ, ਮ ਪ ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਧਪ, ਪ ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਧ ਪ ᴹਗੁ, ਧ ਪ ਮ ਪ ᴹਗੁ, ਪ ਗੁ, ਪ ਗੁ, ਮ ਗੁ ਰੇਸਾ।

3. ਨ਼ੀ ਸਾ ਗੁ ਮ ਪ਼, ਗੁ ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਧ ਪ ਮ ਪ ਗੁ ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਮ ਪ ਗੁ ਮ ਪ ਪ ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਪ ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਗੁਂ, ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਗੁਂ ਗੁਂ, ਮਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨ਼ੀ, ਸਾਂ ਗੁਂ ਮ ਪਂ ਗੁਂ ਮਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਗੁਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ, ਧ ਪ ਮ ਪ਼ ਗੁ, ਪ ਗੁ, ਮਗੁ, ਰੇਸਾ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ ਗੁ, ਰੇ ਸਾ।

ਰਾਗੁ ਧਨਾਸਿਰੀ ਮਹਲਾ ੩ ਘਰੁ ੪

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਹਮ ਭੀਖਕ ਭੇਖਾਰੀ ਤੇਰੇ ਤੂ ਨਿਜਪਤਿ ਹੈ ਦਾਤਾ॥
ਹੋਹੁ ਦੈਆਲ ਨਾਮੁ ਦੇਹੁ ਮੰਗਤ ਜਨ ਕੰਉ ਸਦਾ ਰਹਉ ਰੰਗਿ ਰਾਤਾ॥੧॥
ਹੰਉ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਉ ਸਾਚੇ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਵਿਟਹੁ॥
ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਭਨਾ ਕਾ ਏਕੋ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ਕੋਈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਬਹੁਤੇ ਫੇਰ ਪਏ ਕਿਰਪਨ ਕਉ ਅਬ ਕਿਛੁ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ॥
ਹੋਹੁ ਦਇਆਲ ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੁ ਅਪੁਨਾ ਐਸੀ ਬਖਸ ਕਰੀਜੈ॥੨॥
ਭਨਤਿ ਨਾਨਕ ਭਰਮ ਪਟ ਖੂਲ੍ਹੇ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜਾਨਿਆ॥
ਸਾਚੀ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਹੈ ਭੀਤਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ॥੩॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੬੬੬)

ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ			**ਤਿੰਨ ਤਾਲ**
×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਪਗੁ ਰੇ	ਸਾ ਸਾਗੁ ਮਪ ਮ
		ਹੰਉ ਬ	ਲਿ ਹਾऽ ऽऽ ਰੈ
ਪ ਪ ਗੁ ਮ	ਪ ਨ਼ੀ ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਨ਼ੀ	ਧਪ ਗੁ, – –	ਗੁਮ ਪਨ਼ੀ ਧ ਪ
ਜਾ ਉ ਸਾ ਚੇ	ਤੇ ਰੇ ਨਾऽ ਮऽ	ਵਿऽਟਹੁ, ऽ ऽ	ਕऽ ਰऽਣ ਕਾ

ਧਪਮਪਗੁ ਮ	ਪ - ਗੁ -	ਰੇ - ਸਾ -	ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ ਗੁ ਮ
ਰऽਣऽ ਸ ਭ	ਨਾ ऽ ਕਾ ऽ	ਏ ऽ ਕੋ ऽ	ਅऽ ਵऽ ਰੁ ਨ
ਪਮਗੁਮਪ ਨ਼ੀ	ਨ਼ਨ਼ੀ ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨ਼ੀ	ਧਪ ਮਗੁ	
ਦੂऽ ऽऽ ਜਾ ऽ	ਕੋऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਈऽऽऽ	
ਅੰਤਰਾ			ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਧ ਪ
			ਹ ਮ ਭੀ ऽ
ਮਪ ਧਪ ਗੁ ਮ	ਪ - ਨ਼ੀ -	ਸਾਂ - ਸਾਂ -	ਪ ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਗੁਂ
ਖऽਕऽ ਭੇ ऽ	ਖਾ ऽ ਰੀ ऽ	ਤੇ ऽ ਰੇ ऽ	ਤੂ ऽ ਨਿ ਜ
ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾ -	ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਨ਼ੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ	ਗੁਮ ਪਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਪਨ਼ੀ
ਪ ਤਿ ਹੈ ऽ	ਦਾ ऽ ऽऽ ऽऽ	ਤਾ ऽ ਹੋਹ ਦ	ਆऽऽऽ ਲ ਨਾ
ਸਂਨ਼ੀ ਧ ਪ ਪ	ਪ - ਗੁ ਮ	ਗੁ ਗੁ ਰੇ ਸਾ	ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ ਗੁ ਮ
ऽऽ ਮੁ ਦੇ ਹੁ	ਮੰ ऽ ਗ ਤ	ਜ ਨ ਕੰਉ ऽ	ਸऽ ਦਾऽ ऽ ਰ
ਧਪ ਮਪ ਗੁ ਮ	ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਗੁਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀਸਾਂ	ਨ਼ੀਧ ਪਮ	
ਹਉऽऽ ਰੰ ਗਿ	ਰਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਤਾऽ ऽऽ	

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੩ ਘਰੁ ੨ ਚਉਪਦੇ
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਇਹੁ ਧਨੁ ਅਖੁਟੁ ਨ ਨਿਖੁਟੈ ਨ ਜਾਇ॥ ਪੂਰੈ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਦਿਖਾਇ॥
ਅਪੁਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕਉ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈ॥ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਹਰਿ ਮੰਨਿ ਵਸਾਈ॥ ੧॥
ਸੇ ਧਨਵੰਤ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਲਿਵ ਲਾਇ॥
ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਹਰਿ ਧਨੁ ਪਰਗਾਸਿਆ ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ॥ ਰਹਾਉ॥
ਅਵਗੁਣ ਕਾਟਿ ਗੁਣ ਰਿਦੈ ਸਮਾਇ॥ ਪੂਰੈ ਗੁਰ ਕੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥
ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕੀ ਸਾਚੀ ਬਾਣੀ॥ ਸੁਖ ਮਨ ਅੰਤਰਿ ਸਹਜਿ ਸਮਾਣੀ॥੨॥
ਏਕੁ ਅਚਰਜੁ ਜਨੁ ਦੇਖਹੁ ਭਾਈ॥ ਦੁਬਿਧਾ ਮਾਰਿ ਹਰਿ ਮੰਨਿ ਵਸਾਈ॥
ਨਾਮੁ ਅਮੋਲਕੁ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ॥੩॥
ਸਭ ਮਹਿ ਵਸੈ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੋ ਸੋਇ॥ ਗੁਰਮਤੀ ਘਟਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ॥
ਸਹਜੇ ਜਿਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣਿ ਪਛਾਣਿਆ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੬੬੩)

ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਧਪ	ਮਪ ਗੁ – ਮ
		ਸੋਂਙ	ਙਙ ਧ ਙ ਨ
ਪ ਪ ਪ ਪ	ਪ ਨ਼ੀ ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਨ਼ੀ	ਧਪ ਮਧ ਪ ਗੁ	ਮ ਪ – ਨ਼ੀ
ਵੰ ਤ ਹ ਰਿ	ਨਾ ਮਿ ਲਿਙ ਵਙ	ਲਾਙ ਙਙ ਇ ਗੁ	ਰਿ ਪੂ ਙ ਙ
ਧ – ਪ ਪ	ਗੁ ਮ ਪ ਪ	ਗੁ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ	ਸਾ ਗੁ – ਮ
ਰੈ ਙ ਹ ਰਿ	ਧ ਨੁ ਪ ਰ	ਗਾ ਙ ਸਿਆ ਹ	ਰਿ ਕਿ ਙ ਰ
ਪ – ਗੁ ਮ	ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ	ਨ਼ੀਧ ਪਮ ਗੁਮ	
ਪਾ ਙ ਤੇ ਵ	ਸੈਙ ਙਙ ਮ ਨਿ	ਆਙ ਙਙ ਇਙ	
ਅੰਤਰਾ			ਪਪ ਪ ਪ ਪ
			ਇਹ ਧ ਨੁ ਅ
ਮਪ ਧਪ ਗੁ ਮਮ	ਪ – ਨ਼ੀ –	ਸਾਂਰੇਂ ਨ਼ੀਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ
ਖੁਙ ਙਙ ਟੁ ਨਨਿ	ਖੁ ਙ ਟੈ ਨ	ਜਾਙ ਙਙ ਙ ਇ	ਪੂਙ ਙਙ ਰੈ ਙ
ਮਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਨ਼ੀ ਧ ਪ	ਧਪ ਮਪ ਗੁ ਮ
ਸ ਤਿ ਗੁ ਰਿ	ਦੀ ਆ ਙ ਦਿ	ਖਾਙ ਙਙ ਙ ਇ	ਅਪੁ ਨੇਙ ਸ ਤਿ
ਪ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ ਪ	ਗੁ – ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀ ਸਾ ਗੁ ਮ
ਗੁ ਰ ਕਉ ਙ	ਸ ਦ ਬ ਲਿ	ਜਾ ਙ ਈ ਙ	ਗੁ ਰ ਕਿ ਰ
ਪ ਪ ਗੁ ਮ	ਪਨ਼ੀ ਸਂਗੁਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀਸਾਂ	ਰੇਂਰੇਂ ਸਾਂਨ਼ੀ ਧਪ	
ਪਾ ਤੇ ਹ ਰਿ	ਮੰਙ ਙਙ ਨਿਙ ਵਙ	ਸਾਙ ਙਙ ਈਙ	

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੩

ਕਾਚਾ ਧਨੁ ਸੰਚਹਿ ਮੂਰਖ ਗਾਵਾਰ॥ ਮਨਮੁਖ ਭੂਲੇ ਅੰਧ ਗਾਵਾਰ॥
ਬਿਖਿਆ ਕੈ ਧਨਿ ਸਦਾ ਦੁਖੁ ਹੋਇ॥ ਨਾ ਸਾਥਿ ਜਾਇ ਨ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ॥੧॥
ਸਾਚਾ ਧਨੁ ਗੁਰਮਤੀ ਪਾਏ॥ ਕਾਚਾ ਧਨੁ ਫੁਨਿ ਆਵੈ ਜਾਇ॥ ਰਹਾਉ॥
ਮਨੁਮੁਖਿ ਭੂਲੇ ਸਭਿ ਮਰਹਿ ਗਵਾਰ॥ ਭਵਜਲਿ ਡੂਬੇ ਨ ਉਰਵਾਰਿ ਨ ਪਾਰਿ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੇ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ॥ ਸਾਚਿ ਰਤੇ ਅਹਿਨਿਸਿ ਬੈਰਾਗਿ॥੨॥
ਚਹੁ ਜੁਗ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਚੀ ਬਾਣੀ॥ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਹਰਿਨਾਮਿ ਸਮਾਣੀ॥
ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਤਰਸਹਿ ਸਭਿ ਲੋਇ॥ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ॥੩॥
ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਸਾਚਾ ਸਾਚਾ ਹੈ ਸੋਇ॥ ਊਤਮ ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਛਾਣੈ ਕੋਇ॥
ਸਚੁ ਸਾਚਾ ਸਚੁ ਆਪਿ ਦ੍ਰਿੜਾਏ॥ ਨਾਨਕ ਆਪੇ ਵੇਖੈ ਆਪੇ ਸਚਿ ਲਾਏ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੬੬੫)

ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		– ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨ਼ੀ	ਧਪ ਮਪ ਗੁ ਮ
		ऽ ਸਾऽ ऽऽ ਚਾऽ	ਧऽ ਨੁऽ ਗੁ ਰ
– ਪ ਗੁ ਮ	ਗੁ ਰੇ ਸਾ –	– ਪ਼ਨ਼ੀ ਸਾ ਗੁ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਸਾ
ऽ ਮ ਤੀ ऽ	ਪਾ ऽ ਏ ऽ	ऽ ਕਾऽ ऽ ਚਾ	ਧ ਨੁ ਫੁ ਨਿ
ਗੁਮ ਪਨ਼ੀ ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਗੁਂ	ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀਧ	ਪਮ	
ਆऽ ऽऽ ਵੈऽ ऽऽ	ਜਾऽ ऽऽ ਇऽ ऽऽ	ऽऽ	
ਅੰਤਰਾ		– ਪ – ਪ	ਧਪ ਮਪਗੁ ਮ
		ऽ ਕਾ ऽ ਚਾ	ਧऽ ਨੁऽ ਸੰ ਚਹਿ
ਪ ਪ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ	– ਪਨ਼ੀ ਸਾਂ ਗੁਂ	ਰੇਂ – ਸਾਂ –
ਮੂ ਰ ਖ ਗਾ	ਵਾ ऽ ऽ ਰ	ऽ ਮਨ ਮੁ ਖ	ਭੂ ऽ ਲੇ ऽ
ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ	ਨ਼ੀ ਪਧ ਪ ਪ	– ਧ ਮ ਪ	ਗੁ – ਮ ਪ
ਅੰऽ ऽऽ ਧ ਗਾ	ਵਾ ऽ ऽ ਰ	ऽ ਬਿ ਖਿ ਆ	ਕੈ ऽ ਧਨਿ ਸ
ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਨ਼ੀ ਧ ਪ	ਗੁ – ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ ਗੁਮ ਪ ਮ	ਪ – ਗੁ ਮ
ਦਾऽ ऽऽਦੁ ਖੁ	ਹੋ ऽ ऽ ਇ	ਨਾऽ ऽऽ ਸਾ ਥਿ	ਜਾ ऽ ਇ ਨ
ਪਨ਼ੀ ਸਂਗੁਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀਸਾਂ	ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀਧ ਪਮ ਗੁਰੇ	ਸ	
ਪਰਾ ऽऽ ਪऽ ਤਿऽ	ਹੋऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਇ	

ਰਾਗ ਸੂਹੀ

ਸੂਹੀ ਇਕ ਅਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਰਾਗ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਜਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਅਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸਰੂਪ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮੱਤਭੇਦ ਹੋਣਾ ਇਕ ਸੁਭਾਵਿਕ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਵਿਚ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਗਾਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ 'ਸੂਹਾ' ਰਾਗ ਨੂੰ ਹੀ ਸੂਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। "ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼" ਦੇ ਲੇਖਕ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ "ਸੂਹੀ ਇਕ ਰਾਗਿਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੂਹਾ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਠਾਠ ਦੀ ਸ਼ਾਡਵ ਰਾਗਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਸੂਹੀ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਕੋਮਲ, ਬਾਕੀ ਸ਼ੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ। ਵਾਦੀ ਮਧਿਅਮ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸ਼ਡਜ ਹੈ। ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਦੋ ਘੜੀ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਹੈ।" ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਆਰੋਹੀ ਅਵਰੋਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ ਰੇ ਗੁ ਮ ਪ ਨੁ਼ੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੁ਼ੀ ਮ ਪ, ਗੁ ਰੇ ਸਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਚਿਹਨ ਚੱਕਰ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਰਾਗ ਸੂਹਾ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੱਧ ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਹ ਰਾਗ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਇਕ ਅਨਿੱਖੜ ਅੰਗ ਬਣਿਆ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਗ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸੂਹੀ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸੂਹੀ ਰਾਗ ਕਾਨ੍ਹੜੇ ਦੀ ਇਕ ਵੰਨਗੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਸੂਹੀ ਰਾਗ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨ੍ਹੜਾ ਅਤੇ ਮੇਘ ਮਲਾਰ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਾਨੜ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸਾਰੰਗ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਬਹਾਰ ਅਤੇ ਸਾਰੰਗ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਉਤਪਤੀ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਰਚਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵਿਤਕਰਾ ਆਵੱਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਭ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨ੍ਹੜਾ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ।

ਥਾਟ ਪੱਧਤੀ ਤੇ ਪਗ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ

ਉਤਪਤੀ ਕਾਫੀ ਥਾਟ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਰਾਗਾਂਗ ਪੱਧਤੀ ਅਪਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸੂਹੀ ਨੂੰ ਕਾਨ੍ਹੜਾ ਅੰਗ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਨਾਦਾਤਮਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਨਿਸ਼ਾਦ ਕੋਮਲ, ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਸੁਰ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵਰਜਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਔੜਵ-ਸ਼ਾਡਵ ਹੈ। ਕੁਝ ਗਾਇਕ-ਵਾਦਕ ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਸ਼ਾਡਵ-ਸ਼ਾਡਵ ਮੰਨਦੇ ਹਨ; ਪਰੰਤੂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਥਮ ਮੱਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਮਧਿਅਮ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸ਼ਡਜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਦਿਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਰ ਦਾ ਅੰਤ ਹੈ। ਕਈ ਗਾਇਕ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਰ ਵੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਾਂ ਇਸ ਦਾ ਦਿਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਰ ਦਾ ਅਖੀਰ ਹੀ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਕਾਨ੍ਹੜੇ ਦੀ ਇਕ ਵੰਨਗੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚੋਂ ਕਾਨ੍ਹੜੇ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ 'ਨ਼ੀ ਪ' ਗੰਧਾਰ ਦਾ ਅੰਦੋਲਿਤ ਅਤੇ ਵਕਰ ਪ੍ਰਯੋਗ ᵐਗੁ ᵐਗੁ, ਮਗੁ, ਮ ਰੇ ਸਾ ਆਦਿ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਨ ਗੋਚਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਹੀ ਵਿਚ ਮਧਿਅਮ ਸੁਰ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਰਾਂਤੀ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਆਲਾਪਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮਧਿਅਮ ਉੱਤੇ ਮੁਕਾਮ (ਠਹਿਰਾਉ) ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਰਾਗ ਬੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਮਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਰਾਗ ਨਾਇਕੀ-ਕਾਨੜਾ, ਦੇਵਸਾਖ, ਸੁਘਰਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਨਾ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ, ਅਵਰੋਹ, ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਰਾਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਨ਼ੀ ਸਾ ᵐਗੁ, ਮ, ਪ ਨ਼ੀ ਮ ਪ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਪ, ਮ ਪ ᵐਗੁ ਮ, ਪ ᵐਗੁ ਮ ਰੇ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਨ਼ੀ ਪ, ਮ ਪ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ ᵐਗੁ ਮ, ਰੇ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ), ਰੇ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ, ᵐਗੁ ᵐਗੁ, ਮ ਮ, ਰੇ ਸ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਮਾ, ਰੇ ਸਾ, ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਪ਼, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਸਾ, ਪ਼ ਨ਼ੀ, ਪ਼ ਸਾ ਸਾ ᵐਗੁ ᵐਗੁ, ਮ, ਨ਼ੀ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਸਾ ਨ਼ੀ ਰੇ ਸਾ, ਸਾ ਸਾ ᵐਗੁ ᵐਗੁ, ਮ, ਮ ਪ, ᵐਗੁ ਮਰੇਸਾ।
2. ਨ਼ੀ ਸਾ ᵐਗੁ ᵐਗੁ, ਮ, ਮ ਪ, ᵐਗੁ ᵐਗੁ, ਮ, ਗੁ ਮ ਪ, ᵐਗੁ ᵐਗੁ ਮ, ਰੇ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ ᵐਗੁ ᵐਗੁ, ਮ, ਪ ᵐਗੁ ਮ, ਰੇ ਸਾ, ਸਾ ਸਾ ਨ਼ੀ ਪ, ਮ ਪ ᵐਗੁ ᵐਗੁ, ਮ, ਮ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਪ, ਮ ਪ ᵐਗੁ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ, ᵐਗੁ ᵐਗੁ ਮ, ਪ ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਸਾਂਰੇਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਪ ਨ਼ੀ ਮ ਪ ᵐਗੁ ਮ, ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ, ᵐਗੁ ᵐਗੁਮ, ਪ ᵐਗੁਮ਼ ਰੇ ਸਾ।
3. ਨ਼ੀ ਸਾ ਗੁ ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਮ ਪ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ ਸਾਂ,

ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਮ ਪ ᐟਗੁ ᐟਗੁ ਮ, ਗੁ ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਪ, ਮ ਪ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗੁ ਮ, ਪ ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਰੇਂ, ਸਾਂਰੇਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਪ ਨ਼ੀ ਮ ਪ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ᐟਗੁਂ ᐟਮਂਗੁਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਮਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ, ਪ ਮ ਪ, ਗੁ ਮ ਗੁ ਮ ਰੇ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ ਸਾਂ ਨ਼ੀ, ਰੇਂ ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ ᐟਗੁਂ ᐟਗੁਂ ਮਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨ਼ੀਸਾਂ ਗੁ ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਗੁਂ ਮਂ ਪਂ ᐟਗੁਂ ਮ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਪ, ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਪ ᐟਗੁ ਮਂ, ਰੇ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਸਾ।

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੩ (ਛੰਤ)

ਸਾਜਨ ਆਇ ਵੁਠੇ ਘਰ ਮਾਹੀ॥
ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਹੀ॥
ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇ ਸਦਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸੀ ਫਿਰਿ ਭੂਖ ਨ ਲਾਗੈ ਆਏ॥
ਦਹਿ ਦਿਸਿ ਪੂਜ ਹੋਵੈ ਹਰਿ ਜਨ ਕੀ ਜੋ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਏ॥
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਆਪੇ ਜੋੜਿ ਵਿਛੋੜੇ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਕੋ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ॥
ਸਾਜਨ ਆਇ ਵੁਠੇ ਘਰ ਮਾਹੀ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੭੬੮)

ਸੂਹੀ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਨ਼ੀਪ	ਮਪ ᐟਗੁ – ਮ਼
		ਸਾऽ	ऽऽ ਜ ऽ ਨ
ਪ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨ਼ੀਨ਼ੀ ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨ਼ੀਸਾਂ	ਨ਼ੀ ਪ ਪ ਨ਼ੀ	ऽ ਮਗੁ ਮਗੁ ਮ
ਆ ऽ ਇ ਵੁ	ਠੇऽ ऽऽ ਘऽ ਰऽ	ਮਾ ऽ ਹੀ ਹ	ਰਿ ਗੁऽ ऽऽ ਣ
ਰੇ – ਸ –	ਮੇਂ ਪ ਗੁ ਮ	ਨ਼ੀਪ ਸਾਂਨ਼ੀ ਰੇਂਸਂ	
ਗਾ ऽ ਵਹਿऽ	ਤ੍ਰਿ ਪ ਤਿ ਅ	ਘਾऽ ऽऽ ਹੀऽ	
ਅੰਤਰਾ		ਨ਼ੀ	ਪ ਨ਼ੀਪ ਮ਼ ਪ
		ਹ	ਰਿ ਗੁऽ ऽ ਣ
ਸਾਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ – ਰੇਂ ਸਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਸਂਸਾਂ	ਗੁਂ – ਗੁਂ ਮਂ
ਗਾ ऽ ਇ ਸ	ਦਾ ऽ ਤ੍ਰਿ ਪ	ਤਾऽऽ ਸੀ ਫਿਰਿ	ਭੂ ऽ ਖ ਨ
ਰੇਂ – ਸਾਂ –	ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਨ਼ੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਨ਼ੀ ਪ ਪ ਨ਼ੀਪ	ਮਪ ਗੁ – ਮ
ਲਾ ऽ ਗੈ ऽ	ਆ ऽ ऽऽ ऽऽ	ਏ ऽ ऽ ਦऽ	ਹऽ ਦਿ ऽ ਸਿ
ਪ ਸਂ ਸਂ ਨ਼ੀ	– ਪ ਮਪ ਨ਼ੀਪ	ਗੁ ਮ ਰੇ ਸਾ	ਮ ਪ ਗੁ ਮ
ਪੂ ऽ ਜ ਹੋ	ऽ ਵੈ ਹऽ ਰਿऽ	ਜ ਨ ਕੀ ਜੋ	ਹ ਰਿ ਹ ਰਿ
ਨ਼ੀਪ ਸਾਂਨ਼ੀ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨ਼ੀ ਪਮ	ਗੁਮ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ	
ਨਾऽ ऽऽ ऽ ਮ	ਧਿਆ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਏऽ ऽऽ ऽऽ	

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੩

ਸਾਧਨ ਬਾਲੀ ਧੁਰਿ ਮੇਲੀ ਮੇਰੈ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਮਿਲਾਈ ਰਾਮ॥
ਗੁਰਮਤੀ ਘਟਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ ਪ੍ਰਭੁ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਭ ਥਾਈ ਰਾਮ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਭ ਥਾਈ ਮੰਨਿ ਵਸਾਈ ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਪਾਇਆ॥
ਸੇਜ ਸੁਖਾਲੀ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ ਭਾਣੀ ਸਚੁ ਸੀਗਾਰੁ ਬਣਾਇਆ॥
ਕਾਮਣਿ ਨਿਰਮਲ ਹਉਮੈ ਮਲੁ ਖੋਈ ਗੁਰਮਤਿ ਸਚਿ ਸਮਾਈ॥
ਨਾਨਕ ਆਪਿ ਮਿਲਾਈ ਕਰਤੈ ਨਾਮੁ ਨਵੈ ਨਿਧਿ ਪਾਈ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੭੭੦)

ਸੂਹੀ ਰਾਗ **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਨ਼ੀ	ਪ ਨ਼ੀ ਮ ਪ
		ਸਾ	ऽ ਧ ऽ ਨ
ਸਾਂ – ਸਾਂ –	– ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨ਼ੀਸਾਂ	ਨ਼ੀ ਪ ਪ ਪ	ਨ਼ੀਪਮਪਸਂ ਸਾਂ
ਬਾ ऽ ਲੀ ऽ	ऽ ਧੁऽ ऽऽ ਰਿऽ	ਮੇ ऽ ਲੀ ਮੇ	ਰੈऽ ऽऽ ਪ੍ਰ ਭਿ
ਨ਼ੀ ਪ ਪ ਪ	ᴹਗੁ – ᴹਗੁ ਮ	ਰੇ – ਸਾ ਗੁ	ਮ ਰੇ – ਸਾ
ਆ ऽ ਪਿ ਮਿ	ਲਾ ऽ ਈ ऽ	ਰਾ ऽ ਮ ਗੁ	ਰ ਮ ऽ ऽ
ਰੇ – ਸਾ ਸਾ	ਪ਼ ਨ਼ੀ ਪ਼ ਸਾ	ਨ਼ੋ ਰੇ ਸਾਸਾਸਾ	ਗੁ ਗੁ ਮ ਧ
ਤੀ ऽ ਘ ਟਿ	ਚਾ ऽ ਨ ਣੁ	ਹੋ ऽ ਆ ਪ੍ਰਭੁ	ਰ ਵਿ ऽ ਰ
ਨ਼ੀ ਪ ਪ ਪ	ਨ਼ੀਨ਼ੀ ਪਨ਼ੀ ਮਪ ਨ਼ੋਸਾਂ	ਨ਼ੀਪ ਮਪ ਗੁਮ	
ਹਿਆ ऽ ਸ ਭ	ਥਾऽ ऽऽ ਈऽ ऽऽ	ਰਾऽ ऽऽ ਮऽ	
ਅੰਤਰਾ		ਨ਼ੀਪ	– ਮ ਮ ਮ
		ਪ੍ਰਭੁ	ऽ ਰਵਿ ਰ ਹਿਆ
ਪ ਪ ਨ਼ੀ ਪ	– ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨ਼ੀਸਾਂ –	ਗੁਂ – ਗੁਂ ਮਂ
ਸ ਭ ਥਾ ਈ	ऽ ਮੰ ਨਿ ਵ	ਸਾऽऽ ਈ ऽ	ਪੂ ऽ ਰ ਬਿ
ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ –	ਨ਼ੀ ਸਾਂ ਨ਼ੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਨ਼ੀ ਪ ਪ –	ਨ਼ੀ ਪ ਪ ਪ
ਲਿ ਖਿ ਆ ऽ	ਪਾ ऽ ऽऽ ऽऽ	ਇਆ ऽऽ ऽ	ਸੇ ऽ ਜ ਸੁ
ਮਪ ਸਂ ਨ਼ੀ ਪ	ᴹਗੁ – ᴹਗੁ ਮ	ਰੇ – ਸਾ –	– ਸ ᴹਗੁ ਮ
ਖਾऽ ऽ ਲੀ ਮੇ	ਰੇ ऽ ਪ੍ਰ ਭ	ਭਾ ऽ ਣੀ ऽ	ऽ ਸ ਚੁ ਸੀ
ਨ਼ੀ ਪ ਪ ਪ	ਨ਼ੀਨ਼ੀ ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨ਼ੀਸਾਂ	ਨ਼ੀਪ ਮਪ ਗੁਮ	
ਗਾ ऽ ਰੁ ਬ	ਣਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਇਆ ऽऽ ऽऽ	

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੩

ਜੇ ਲੋੜਹਿ ਵਰੁ ਬਾਲੜੀਏ ਤਾ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਚਿਤੁ ਲਾਏ ਰਾਮੁ॥
ਸਦਾ ਹੋਵਹਿ ਸੋਹਾਗਣੀ ਹਰਿ ਜੀਉ ਮਰੈ ਨ ਜਾਏ ਰਾਮ॥
ਹਰਿ ਜੀਉ ਮਰੈ ਨ ਜਾਏ ਗੁਰ ਕੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਏ ਸਾਧਨ ਕੰਤ ਪਿਆਰੀ॥
ਸਚਿ ਸੰਜਮਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਿਰਮਲ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਸੀਗਾਰੀ॥
ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਚਾ ਸਦ ਹੀ ਸਾਚਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਆ॥
ਨਾਨਕ ਸਦਾ ਪਿਰੁ ਰਾਵੇ ਆਪਣਾ ਜਿਨਿ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੭੭੧)

ਸੂਹੀ ਰਾਗ **ਰੂਪਕ ਤਾਲ**

×	2	3	×	2	3
ਸਥਾਈ					
ਨ਼ੀ ਪ ਪ	ਮ ਪ	ਮਪ ਨ਼ੀਪ	ᴹਗੁ ᴹਗੁ ਮ	ਰੇ –	ਨ਼ੀ ਸਾ
ਜੇ ऽ ਲੋ	ੜਹਿ ऽ	ਵऽ ਰऽ	ਬਾ ਲ ੜੀ	ਏ ऽ	ਤਾ ऽ
ਰੇਰੇ ਨ਼ੀ ਸ	ਮਗੁ ਮ	ਨ਼ੀ ਪ	ਮਪ ਸਂ ਨ਼ੀਪ	ᴹਗੁ ᴹਗੁ	ਮ ਮ
ਗੁਰ ਚ ਰ	ਣੀऽ ऽ	ਚਿ ਤੁ	ਲਾऽ ऽ ਏऽ	ਰਾ ऽ	ऽ ਮ
ਪ ᴹਗੁ ਮ	ਰੇ –	ਸਾ ਸਾ	ਨ਼ੀਸ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ	ਨ਼ੀ ਪ਼	– ਸਾਸਾ
ਸ ਦਾ ਹੋ	ਵਹਿ ऽ	ऽ ਸੁ	ਹਾऽ ऽऽ ਗऽ	ਣੀ ऽ	ऽ ਹਰਿ
ᴹਗੁ ᴹਗੁ ਮ	ਨ਼ੀ ਪ	ਮ ਪ	ਮਪ ਸਾਂ ਨ਼ੀਪ	ᴹਗੁ ᴹਗੁ	ਮ ਮ
ਜੀ ऽ ਉ	ਮ ਰੈ	ऽ ਨ	ਜਾऽ ऽ ਏऽ	ਰਾ ऽ	ऽ ਮ
ਅੰਤਰਾ					ਨ਼ੀਨ਼ੀ ਪਪ
					ਹਰਿ ਜੀਉ
ਮ ਮ ਪ	ਨ਼ੀ ਪ	ਸਂਸਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ –	ਸਾਂ –
ਮ ਰੈ ਨ	ਜਾ ਇ	ਗੁਰ ਕੈ	ਸਹ ਜਿ ਸੁ	ਭਾ ऽ	ਏ ऽ
ਧਨ਼ੀ ਪ ਨ਼ੀ	ਪਨ਼ੀ ਸਾਂਰੇਂ	ਨ਼ੀ ਸਾਂ	ਨ਼ੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀਸਾਂ	ਨ਼ੀ ਪ	– –
ਸਾऽ ਧ ਨ	ਕੰऽ ऽऽ	ऽ ਤ	ਪਿਆ ऽऽ ऽऽ	ਰੀ ऽ	ऽ ऽ
ਮਪ ਨ਼ੀ ਸਾਂ	ਗੁਂ ਮਂ	ਰੇਂਰੇਂ ਸਾਂ	ਨ਼ੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀਸਂ	ਨ਼ੀ ਪ	ਪ ਪ
ਸऽ ऽ ਚਿ	ਸੰ ऽ	ਜਮਿ ਸ	ਦਾऽ ऽऽ ਹੈऽ	ਨਿ ਰ	ਮ ਲ
ਨ਼ੀ ਮ ਪ	ਮਪ ਸਾਂ	ਨ਼ੀ ਪ	ਨ਼ੀਨ਼ੀ ਪਨ਼ੀ ਮਪ	ਸਾਂਸਂ ਨ਼ੀਪ	ਮਪ ਗੁਮ
ਗੁ ਰ ਕੈ	ਸऽ ਬ	ਦਿ ਸੀ	ਗਾऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ਰੀऽ	ऽऽ ऽऽ

ਮ : ੩ (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਕੀ ਸਲੋਕਾ ਨਾਲਿ)

ਸੂਹਵੀਏ ਨਿਮਾਣੀਏ ਸੋ ਸਹੁ ਸਦਾ ਸਮ੍ਹਾਲਿ॥
ਨਾਨਕ ਜਨਮੁ ਸਵਾਰਹਿ ਆਪਣਾ ਕੁਲੁ ਭੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੭੮੫)

ਸੂਹੀ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		– ਪਨੀ ਪਮ ਪਨੀ	ਸਾਂ – – ਨੀਪ
		ઽ ਸੂઽ ਹઽ ਵੀઽ	ਏ ઽ ઽ ਨਿઽ
ਮਗੁ ਮਗੁ ਮਗੁ ਮ	ਰੇ – ਨੀ ਸਾ	ਸਾ – ਮਗੁ ਮ	ਨੀ ਪ ਮਗੁ ਮ
ਮਾ ઽ ઽ ਣੀ	ਏ ઽ ઽ ઽ	ਸੋ ઽ ਸ ਹੁ	ਸ ਦਾ ઽ ਸ
ਮਪ ਨੀਸਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ	ਨੀਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰੇਸਾ	ਨੀਸਾ	
ਮਾઽ ઽઽ ઽઽ ઽઽ	ઽઽ ઽઽ ઽઽ ઽઽ	ਲਿઽ	
ਅੰਤਰਾ		ਮ ਪ ਨੀ ਪ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
		ਨਾ ઽ ਨ ਕ	ਜ ਨ ਮੁ ਸ
ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਪ	ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ	ਗੁਂ ਮਂ ਰੇਂ ਸਂ
ਵਾ ઽઽ ਰਹਿਆઽ	ઽઽ ਪઽ ਣਾ ઽ	ਕੁ ਲੁ ਭੀ ઽ	ਛੁ ઽ ਟੀ ઽ
ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾ ਨੀਸਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਨੀਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰੇਸਾ	ਨੀਸਾ	
ਨਾઽ ઽઽ ઽઽ ઽઽ	ઽઽ ઽઽ ઽઽ ઽઽ	ਲਿઽ	

ਮ : ੩ (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਕੀ ਸਲੋਕਾ ਨਾਲਿ)

ਕਾਜਲ ਫੂਲ ਤੰਬੋਲ ਰਸੁ ਲੇ ਧਨ ਕੀਆ ਸੀਗਾਰੁ॥
ਸੇਜੈ ਕੰਤੁ ਨ ਆਇਓ ਏਵੈ ਭਇਆ ਵਿਕਾਰੁ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੭੮੮)

ਸੂਹੀ ਰਾਗ — **ਰੂਪਕ ਤਾਲ**

×	2	3	×	2	3
ਸਥਾਈ					
ᴹਗੁ ᴹਗੁ ਮ	ਨੁੀ ਪ	ਮ ਪ	ਮਗੁ ਮਗੁ ਮ	ਰੇ ਰੇ	ਨੁੀ ਸਾ
ਕਾ ਜ ਲ	ਫੂ ऽ	ਲ ਤੰ	ਬੋऽ ऽऽ ਲ	ਰ ਸੁ	ਲੇ ऽ
ᴹਗੁ ᴹਗੁ ਮ	ਨੁੀਪ ਮਪ	ਸਾਂ –	ਪਨੁੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੁੀ	ਪਨੁੀ ਪਮ	ਗੁਮ ਰੇਸਾ
ਧ ਨ ਕੀ	ਆऽ ऽऽ	ਸੀ ऽ	ਗਾऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ਰੁ
ਅੰਤਰਾ					
ਮ ਪ –	ਨੁੀਪ ਮਪ	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੁੀਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨੁੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਨੁੀ ਪ
ਸੇ ਜੈ ऽ	ਕੰऽ ऽऽ	ਤੁ ਨ	ਆऽ ऽऽ ਇਓ	ऽऽ ऽऽ	ऽ ऽ
ਮਪ ਨੁੀ ਸਾਂ	ਗੁਂ ਮਂ	ਰੇਂ ਸਂ	ਨੁੀਨੁੀ ਪਨੁੀ ਸਾਂਰੇਂ	ਸਾਂਨੁੀ ਪਮ	ਗੁਮ ਰੇਸਾ
ਏऽ ਵੈ ऽ	ਭਇ ਆ	ऽ ਵਿ	ਕਾऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ਰੁऽ

ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ

ਬਿਲਾਵਲ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਹਰ ਇੱਕ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਅਤਿਅੰਤ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵਰਤਮਾਨ ਥਾਟ ਪੱਧਤੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਿਲਾਵਲ ਥਾਟ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਥਾਟ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਤੇ ਜਨਕ ਰਾਗ ਹੈ। ਬਿਲਾਵਲ ਵਿਚ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਧੈਵਤ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ ਕੋਮਲ ਨਿਸ਼ਾਦ ਅਲਪ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਇਨ ਵਾਦਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਉਤਰਾਂਗ ਵਾਦੀ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਿਤਕਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ, ਕਈ ਸ਼ਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਅਤੇ ਕਈ ਸ਼ਾਡਵ-ਵਕਰ ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਮਧਿਅਮ ਲਗਭਗ ਵਰਜਿਤ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਸੱਤ ਸੁਰ ਵਕਰ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਾਤੀ ਸ਼ਾਡਵ ਵਕਰ-ਸੰਪੂਰਣ ਵਧੇਰੇ ਉੱਚਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹਾਤਮਕ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਕਲਾਕਾਰ ਤਾਰ ਸ਼ੜਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਾਦ ਦਾ ਵਕਰ ਰੂਪ ਲੈਂਦੇ ਕੰਨ ਗੋਚਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ 'ਗ ਪ ਧ ਨੀ ਧ ਸਾਂ।'

ਮੱਧਕਾਲੀ ਕਈ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿੰਡੋਲ ਦੀ ਰਾਗਣੀ ਕਈਆਂ ਨੇ ਭੈਰਵ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਗ੍ਰੰਥ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ' ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ ਰੇ ਗ ਰੇ, ਗ ਪ ਨੀਧ ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਨੀਧ ਨੀਧ ਪ, ਮ ਗ, ਮ ਰੇ, ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਗ ਰੇ, ਗ ਪ, ਨੀ ਧ, ਨੀ ਸਾਂ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ) ਸਾ ਸਾ ਗ ਰੇ ਗ, ਗ ਮ ਰੇ, ਸਾ ਰੇ ਸਾ, ਸਾ ਰੇ ਸਾ ਸਾ ਧ਼ ਧ਼, ਪ਼ ਧ਼ ਗ਼, ਮ਼ ਰੇ਼, ਗ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਗ ਮ਼ ਰੇ਼, ਗ਼ ਮ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਨ਼ੀ, ਧ਼ ਧ਼ ਪ਼ ਗ਼ ਪ਼ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਸਾ, ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਧ਼ ਧ਼ ਪ਼, ਪ਼ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਸਾ, ਸਾ ਸਾ ਰੇ ਰੇ ਗ, ਸਾ ਗ ਰੇ ਗ, ਗ ਮ ਰੇ ਗ, ਗ ਮ ਰੇ ਗ, ਰੇ ਗ (ਪ) ਮ ਗ, ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ ਰੇ, ਸਾ ਰੇ ਸਾ।
2. ਸਾ ਸਾ ਗ, ਮ ਰੇ, ਗ ਮ ਰੇ ਗ਼ ਪ, ਮ ਗ ਰੇ ਗ ਪ ਮ ਗ ਰੇ, ਗ ਗ ਪ, ਗ ਪ ਧ ਪ, ਧ ਪ ਮ ਗ ਮ ਰੇ, ਗ ਪ ਧ, ਧ ਪ, ਸਾ ਰੇ ਗ ਮ ਰੇ ਗ ਮ ਪ ਗ ਪ ਧਾ ਧਾ ਪਾ, ਧ ਗ ਮ ਰੇ, ਗ ਪ ਧਾ ਧਾ ਪ, ਸਾ ਰੈ ਗਾ ਮਾ ਗਾ ਰੇ, ਗ ਪ ਧਾ ਧਾ ਨੀ ਗਾ ਮ, ਰੇ ਗ ਪ ਪ ਧ ਧ ਨੀ, ਗ ਪ ਨੀ, ਨੀ ਨੀ, ਨੀਧਾ ਨੀਧਾ ਪ, ਗ਼ ਪ ਧ ਨੀ ਸਾਂ, ਧ ਧ ਪ, ਧ ਗ ਮ ਰੇ ਗ ਪ ਧਾ ਨੀ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਨੀ, ਸਾਂ ਧਾ ਧਾ ਪ, ਮ ਗ ਮ ਰੇ, ਗ ਮ ਪ ਪ ਗ ਮ ਰੇ, ਸਾ ਰੇ ਸਾ।
3. ਸਾ ਰੇ ਗ ਪ ਧਾ ਧਾ ਨੀ, ਗ ਪ ਧ ਨੀ ਧ ਸਾਂ, ਧ ਨੀ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਧ ਪ, ਮ ਗ ਮ ਰੇ, ਗ ਪ ਧਾ ਨੀ ਸਾਂ, ਧਾ ਨੀ ਧ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਪ ਪ ਧਾ ਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਗਂ ਰੇਂ, ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਧਾ ਪ ਮ ਗ, ਮਾ ਰੇ, ਗ ਪ ਧਾ ਨੀ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਸਾਂ ਗਂ ਰੇਂ ਗਾਂ, ਮਂ ਰੇਂ, ਗਂ ਮਂ ਰੇਂ ਗਂ ਮਂ ਗਂ ਮਾਂ ਰੇਂ, ਸਾਂ, ਰੇਂ ਸਾਂ, ਸਂ ਰੇਂ ਗਂ ਮਂ ਰੇਂ ਗ਼ਂ ਪਂ ਮਂ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਧਾ ਧਾ ਧਾ ਪਾ ਗ, ਪ ਧ ਨੀਂ, ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਧਾ ਧਾ ਪਾ, ਗ ਪ ਨੀ ਧ ਸਾਂ, ਧਾ ਧਾ ਪਾ ਗ ਪ, ਧਾ ਨੀ ਧਾ ਧਾ ਪ, ਧਾ ਗ, ਮ ਰੇ, ਗ ਮ ਧ ਗ, ਮ ਰੇ, ਸਾ ਰੇ ਸਾ।

ਮ : ੩ (ਬਿਲਾਵਲ ਕੀ ਵਾਰ)

ਬਿਲਾਵਲੁ ਕਰਿਹੁ ਤੁਮ੍ ਪਿਆਰਿਹੋ ਏਕਸੁ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਾਇ॥
ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਖੁ ਕਟੀਐ ਸਚੇ ਰਹੈ ਸਮਾਇ॥
ਸਦਾ ਬਿਲਾਵਲੁ ਅਨੰਦੁ ਹੈ ਜੇ ਚਲਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਇ॥
ਸਤ ਸੰਗਤੀ ਬਹਿ ਭਾਉ ਕਰਿ ਸਦਾ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਸੇ ਜਨ ਸੋਹਣੇ ਜਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੮੪੯)

ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ | **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ	–ਮ	ਗ ਮ ਧਧ ਧ	ਪ ਪ ਪ ਪ
	ऽਬਿ	ਲਾ ऽ ਵਲੁ ਕ	ਰਿ ਹੁ ਤੁ ਮ੍
ਧਮਪ ਗ ਮ	ਰੇ ਗ ਗ ਪ	ਧ ਧ ਪ ਪ	ਗਮ ਰੇਗਪ ਮ
ਪਿਆ ऽ ऽ ਰਿ	ਹੋ ऽ ऽ ऽ	ਏ ऽ ਕ ਸੁ	ਸਿਉऽऽ ਲਿ ਵ
ਪਗ– ਮਰੇ –	ਸਾ – – ਸਾ	ਸਾਰੇ ਗਮ ਗਮ ਰੇਸਾ	ਪ ਪ ਨੀ ਧ
ਲ ऽ ऽऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਇ	ਜऽ ਨऽ ਮऽ ਮऽ	ਰ ਣ ਦੁ ਖੁ
ਸਂ ਰੇਂ ਸਂਰੇਂ ਨੀਸਂ	– – – –	– ਸਂ ਗਂ ਰੇਂ	ਸਂ ਨੀ ਧ ਨੀ
ਕ ਟੀ ਐऽ ऽऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਸ ਚੇ ऽ	ਰ ਹੈ ऽ ਸ
ਸਂਰੇਂ ਨੀਸਂ ਧ ਪ	ਮ ਗਮ ਰੇਗ –ਮ	ਗ ਪ – –ਧ	ਧ ਧ ਪਪ –
ਸऽ ऽऽ ऽ ऽ	ਮਾ ऽऽ ऽਇ ऽऽ	ਸ ਦਾ ऽ ऽਬਿ	ਲਾ ऽ ਵਲੁ ऽ
ਪ ਪਧ ਨੀਸਾਂ ਨੀ	ਸਾਂ – – ਸਾਂ	–ਸਾਂਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ ਨੀ ਧ ਨੀ
ਅ ਨੰऽ ऽऽ ਦੁ	ਹੈ ऽ ऽ ਜੇ	ऽ ਚ ਲ ਹਿ	ਸ ਤਿ ਗੁ ਰ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਧ ਪ	ਮ ਗਮ ਰੇਗ –		
ਭਾऽ ऽ ऽ ऽ	ऽऽ ऽऽ ਇऽ ऽ		
ਅੰਤਰਾ		ਪ ਪ ਪਨੀਧਨੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ
		ਸ ਤਿ ਸੰऽ ਗऽ	ਤੀ ऽ ਬ ਹਿ
ਸਾਂ ਗਂਰੇਂ ਗਂਮਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਧ	ਧਨੀ ਧਨੀ ਧ ਪ
ਭਾ ਣਾ ऽ ऽ	ਉ ऽ ਕ ਰਿ	ਸ ਦਾ ਹ ਰਿ	ਕੇऽ ऽऽ ਗੁ ਣ
ਧ – ਪ –	ਮ ਗ ਪ ਪ	ਗਮ ਰੇਗਪ ਮ	ਗ ਰੇ ਸਾ ਸਾ
ਗਾ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਇ	ਨਾऽऽ ਨ ਕ	ਸੇ ऽ ਜ ਨ
– ਪਧ ਨੀਸਾਂ ਨੀ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ – –	ਸਾਂ ਸਾਂਸ਼ਾਂ ਗਂ ਰੇਂ	ਸਂ ਨੀ ਧ ਨੀ
ऽ ਸੋऽ ਹऽ ऽ	ਣੇऽ ऽऽ ऽ ऽ	ਜਿ ਗੁਰਮੁ ਖਿ	ਮੇ ऽ ਲਿ ਮਿ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਧ ਪ	ਮ ਗਮ ਰੇਗ –ਮ		
ਲਾऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ ऽऽ ਇऽ ऽਬਿ		

ਮ : ੩ (ਬਿਲਾਵਲ ਕੀ ਵਾਰ)

ਬਿਲਾਵਲੁ ਤਬ ਹੀ ਕੀਜੀਐ ਜਬ ਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਨਾਮੁ॥
ਰਾਗ ਨਾਦ ਸਬਦਿ ਸੋਹਣੇ ਜਾ ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ॥
ਰਾਗ ਨਾਦ ਛੋਡਿ ਹਰਿ ਸੇਵੀਐ ਤਾ ਦਰਗਹ ਪਾਈਐ ਮਾਨੁ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬੀਚਾਰੀਐ ਚੂਕੈ ਮਨਿ ਅਭਿਮਾਨੁ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੮੪੯)

ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ — **ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ**

×	0	×	0
ਸਥਾਈ			–ਸ
			ऽਬਿ
ਗ ਗ ਗ	ਗਮ ਰੇ ਗ	ਰੇਗ ਮਪ ਮ	ਗਮ ਰੇਗ –
ਲਾ ਵ ਲ	ਤऽ ਬ ਹੀ	ਕੀऽ ऽऽ ਜੀ	ਐऽ ऽऽ ऽ
ਗਪ ਪ ਪ	ਨੀ ਧ ਨੀ	ਧਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ	ਧ ਧ ਪ
ਜਬ ਮੁ ਖਿ	ਹੋ ऽ ਵੈ	ਨਾऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ ऽ ਮੁ
ਗ ਪ ਪ	ਪਧ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਨੀ ਧਨੀ ਰੇਂ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਰਾ ऽ ਗ	ਨਾऽ ऽऽ ਦ	ਸऽ ਬऽ ਦਿ	ਸੋਹ ਣੇ ਜਾ
ਗਪ ਧਨੀਸਾਂ	ਧ ਧ ਪ	ਗਮ ਰੇਗ ਪਮ	ਗ ਗ ਗ
ਲਾऽ ऽऽ ਗੈ	ਸ ਹ ਜਿ	ਧਿਆ ऽऽ ऽऽ	ऽ ਨੁ ਜਾ
ਰੇਗ ਮਪ ਪ	ਮ ਗ ਮ	ਰੇ – –	ਸਾ – ਸ
ਲਾऽ ऽऽ ਗੇ	ਸ ਹ ਜਿ	ਧਿਆ ऽ ऽ	ऽ ऽ ਨੁ
ਅੰਤਰਾ			
ਪਪ ਪ ਪ	ਪਧ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ – –	ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਰਾਗ ਨਾ ਦ	ਛੋऽ ऽਡਿ ਹਰਿ	ਸੇ ऽ ऽ	ਵੀ ਐ ਤਾ
ਗਂਗਂ ਗਂ ਮਂ	ਰੇਂ – ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ –	ਧ ਧ ਪ
ਦਰ ਗ ਹ	ਪਾ ऽ ਈਐ	ਮਾऽ ऽऽ ऽ	ऽ ऽ ਨੁ
ਗ ਗ ਮ	ਧਧ ਧ ਧ	ਧ ਮ ਪ	ਗਮ ਰੇਗ ਗ
ਨਾ ਨ ਕ	ਗੁਰ ਮੁ ਖਿ	ਬ੍ਰਹ ਮੁ ਬੀ	ਚਾऽ ਰੀऽ ਐ
ਗਪ ਧਨੀਸਾਂ	ਧਧ ਪ ਪ	ਗਮ ਰੇਗ ਪਮ	ਗ – ਗ
ਚੂऽ ऽऽ ਕੈऽ	ਮਨਿਅ ਭਿ	ਮਾऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ ऽ ਨੁ
ਰੇਗ ਮਪ ਪ	ਪਮ ਗ ਮ	ਰੇ – –	ਸ – ਸ
ਚੂऽ ऽऽ ਕੈ	ਮਨਿਅ ਭਿ	ਮਾ ऽ ऽ	ऽ ऽ ਨੁ

ਮ : ੩ (ਬਿਲਾਵਲ ਕੀ ਵਾਰ)

ਜਗਤੁ ਜਲੰਦਾ ਰਖਿ ਲੈ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ॥
ਜਿਤੁ ਦੁਆਰੈ ਉਬਰੈ ਤਿਤੈ ਲੈਹੁ ਉਬਾਰਿ॥
ਸਤਿਗੁਰਿ ਸੁਖੁ ਵੇਖਾਲਿਆ ਸਚਾ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰਿ॥
ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਸੁਝਈ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਬਖਸਣਹਾਰੁ॥੧

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੮੫੩)

ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ | **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਗ	ਪ ਪਧ ਨੀਸਾਂ ਨੀ
		ਜ	ਗ ਤੁऽ ऽऽ ਜ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਧ ਪ	ਗਮ ਰੇਗ ਪ ਮ	ਗ ਰੇ ਸਾ ਸਾ	ਗ ਗ – ਮ
ਲਂऽ ऽऽ ਦਾ ऽ	ऽऽ ऽऽ ਰ ਖਿ	ਲੈ ऽ ऽ ਆ	ਪ ਣੀ ऽ ऽ
ਰੇ ਰੇ ਸਾ –	ਧ਼ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀਸਾ	ਧ਼ ਧ਼ ਪ਼ ਪ਼	– ਸਾ ਗ ਗ
ਕਿ ਰ ਪਾ ऽ	ਧਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ ऽ ऽ ਰਿ	ऽ ਜਿ ਤੁ ਦੁ
ਗਮ ਰੇਗ ਪ –	– ਪਧ ਨੀਸਾਂ ਨੀ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ – –	– ਸਾਂ ਗਂ ਰੇਂ
ਆऽ ऽऽ ਰੈ ऽ	ऽ ਉऽ ऽऽ ਬ	ਰੈऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ ਤਿ ਤੈ ऽ
ਸਾਂ ਨੀ ਧ ਨੀ	ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧਪ ਧਨੀ	ਸਾਂਨੀ ਧਪ ਮਗ	
ਲੈ ऽ ਹੁ ਉ	ਬਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ਰਿऽ	
ਅੰਤਰਾ			ਪ ਪ ਪ ਪ
			ਸ ਤਿ ਗੁ ਰਿ
– ਨੀ ਧ ਨੀ	ਸਾਂ – – ਸਾਂ	ਗਂ ਰੇਂ ਸਂ –	– ਗਂ ਗਂ ਮਂ
– ਸੁ ਖੁ ਵੇ	ਖਾ ऽ ऽ ਲਿ	ਆ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਸ ਚਾ ऽ
ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਧਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂ	ਧ ਧ ਪ ਪ	– ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਸ ਬ ਦੁ ਬੀ	ਚਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਰਿ	ऽ ਨਾ ਨ ਕ
ਧ ਧ ਪ ਪ	– ਗਮ ਰੇਗ ਪਮ	ਗ ਰੇ ਸਾ –	ਮ ਗ ਪ ਪ
ਅ ਵ ਰੁ ਨ	ऽ ਸੁऽ ऽऽ ਝऽ	ਈ ऽ ऽ ऽ	ਹ ਰਿ ਬਿ ਨੁ
ਪ ਨੀ ਧ ਨੀ	ਸਾਂਸਾਂ ਗਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧਨੀ	ਸਂਨੀ ਧਪ ਮਗ	
ਬ ਖ ਸ ਣ	ਹਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ਰੁऽ	

ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੩

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਜਿਸਨੋ ਆਪੇ ਲਾਏ॥ ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਬਿਲਾਵਲੁ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਹਾਏ॥
ਮੰਗਲੁ ਨਾਰੀ ਗਾਵਹਿ ਆਏ॥ ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਪਾਏ॥੧॥
ਹਉ ਤਿਨ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਿਨ੍ ਹਰਿ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ॥
ਹਰਿ ਜਨ ਕਉ ਮਿਲਿਆ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਏ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਸਦਾ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਤੇਰੈ ਚਾਏ॥ ਹਰਿ ਜੀਉ ਆਪਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ॥
ਆਪੇ ਸੋਭਾ ਸਦ ਹੀ ਪਾਏ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੇਲੈ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਏ॥੨॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਾਤੇ ਸਬਦਿ ਰੰਗਾਏ॥ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਏ॥
ਰੰਗਿ ਚਲੂਲੈ ਹਰਿ ਰਸਿ ਭਾਏ॥ ਇਹੁ ਰੰਗੁ ਕਦੇ ਨ ਉਤਰੈ ਸਾਚਿ ਸਮਾਏ॥੩॥
ਅੰਤਰਿ ਸਬਦੁ ਮਿਟਿਆ ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਮਿਲਿਆ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਮੇਰਾ॥
ਜੋ ਸਚਿ ਰਾਤੇ ਤਿਨ ਬਹੁੜਿ ਨ ਫੇਰਾ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਏ ਪੂਰਾ ਗੁਰੁ ਮੇਰਾ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੭੯੮)

ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ ਸਾਂ	ਧਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾ	ਧ ਪੰ ਗਮ ਰੇਗ	ਪ – ਨੀਧ ਨੀ
ਹਉ	ਤਿऽ ਨऽ ਬऽ ਲਿ	ਹਾ ਰੈ ਜਿਨ੍ ਹਰਿ	ਮੰ ऽ ਨਿऽ ਵ
ਸਾਂ – ਸਾਂ –	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਨੀ	ਧ – ਪ ਪ	ਗਮ ਰੇ ਗਪ ਮ
ਸਾ ऽ ਏ, ऽ	ਹ ਰਿ ਜ ਨ	ਕਉ ऽ ਮਿ ਲਿ	ਆऽऽऽ ਸੁ ਖੁ
ਗ ਰੇ ਸਾ –	ਗ ਗ ਮ ਰੇ	ᵐਗ ਪ ਨੀਧਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਗਂ ਰੇਂ
ਪਾ ऽ ਈਐ ऽ	ਹ ਰਿ ਗੁ ਨ	ਗਾ ऽ ਵੈऽ ऽ	ਸ ਹ ਜਿ ਸੁ
ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ			
ਭਾ ऽ ਏ			
ਅੰਤਰਾ	ਪਪ ਮ ਪ ਨੀ	– ਧ ਸਂਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ – ਸਾਂ –
	ਗੁਰ ਮੁ ਖਿ ਪ੍ਰੀ	ऽ ਤਿ ਜਿਸਨੋ	ਆ ऽ ਪੇ ऽ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ –	ਸਾਂ ਗਂ ਗਂ ਮਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਧਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂ
ਲਾऽ ऽऽਏ ऽ	ਤਿ ਤੁ ਘਰਿ ਬਿ	ਲਾ ਵਲ ਗੁ ਰ	ਸऽ ਬऽ ਦਿऽ ਸੁ
ਧ ਧ ਪ ਪ	ਗਪ ਧਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ	ਧ ਧ ਪ –	ਗਮ ਰੇਗਪ ਮ
ਹਾ ऽ ਏ ऽ	ਮੰऽ ऽऽ ਗऽ ਲੁऽ	ਨਾ ऽ ਰੀ ऽ	ਗਾऽ ऽऽ ਵਹਿ ऽ
ਗ ਰੇ ਸਾ –	ᵖਗ ਪ ਨੀਧਨੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ – ਗਂ ਰੇਂ
ਆ ऽ ਏ ऽ	ਮਿ ਲਿ ਪ੍ਰੀऽ ऽ	ਤ ऽ ਮ ਸ	ਦਾ ऽ ਸੁ ਖੁ
ਸਂਨੀ ਧਨੀ ਸਾਂ			
ਪਾऽ ऽऽ ਏ			

ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ

ਰਾਮਕਲੀ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਤ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰਾਮਕਲੀ ਦਾ ਸ਼ਾਸਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭੈਰਵ ਥਾਟ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਨਾਦਾਤਮਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਧੈਵਤ ਕੋਮਲ, ਦੋ ਮਧਿਅਮ, ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਰਿਸ਼ਭ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਸ਼ਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਗਾਉਣ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਭ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਸਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਰਾਮਕਲੀ ਨੂੰ ਉਤਰਾਂਗ ਵਾਦੀ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਡਜ, ਮਧਿਅਮ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਇਸ ਰਾਗ 'ਚ ਨਿਆਸ ਦੇ ਸੁਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ ਗਾ, ਮ ਪ, ਧੁ, ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪਾ, ਮੰ ਪ ਧੁ ਨੁੀ, ਧੁ ਪ, ਗ, ਮ ਰੇੁ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਧੁ ਨੁੀ ਧੁ ਪ, ਗ, ਮ ਰੇੁ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ), ਨ਼ੀ ਸਾ, ਗ ਗ ਮ, ਗ ਮ ਰੇੁ ਰੇੁ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇੁ ਰੇੁ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਧ਼ੁਾ ਨੁ਼ੀ ਧ਼ੁ ਪ਼, ਮ਼ੰ ਪ਼ ਧ਼ੁ ਨੁ਼ੀ ਧ਼ੁਾ ਪ਼, ਮ਼ੰ ਪ਼ ਗ਼ ਮ਼ ਪ਼, ਗ਼ ਮ਼, ਨੁ਼ੀ ਧੁ ਪ਼ਾ, ਮ਼ੰ ਪ਼ ਧ਼ੁ ਧ਼ੁ ਪ਼ ਮ਼ੰ ਪ਼ ਗ਼ ਮ਼ ਧ਼ੁ ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਗ ਗ ਰੇੁ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ ਪ ਪ, ਮੰ ਪ ਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਰੇੁ ਰੇੁ ਸਾ।
2. ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ ਪਾ, ਮੰ ਪ ਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਪ ਧੁ ਮੰ ਪ ਮੰ ਪ ਗ, ਮ ਪ ਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਗ ਮ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਧੁ ਨੁੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਨੀ, ਧੁ ਨੁੀ ਧੁ ਪ ਮੰ ਪ ਗ ਮ ਧੁਾ ਧੁਾ ਨੀ ਸਂ, ਨੀ ਸਾਂ, ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇੁਂ ਨੁੀ ਸਾਂ, ਧੁ ਨੁੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਗ ਮ ਧੁ ਨੁੀ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇੁਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਧੁ ਨੁੀ ਧੁ ਪ, ਮ ਪ ਧੁ ਨੁੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪਾ ਧੁ ਧੁਾ ਪ, ਮੰ ਪ ਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਰੇੁ ਸਾ।
3. ਨ਼ੀ ਸਾ ਗਾ ਮ ਪ, ਮੰ ਪ ਗ ਮ ਧੁ, ਨੀ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪ ਮੰ ਪ ਗਮ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ, ਰੇੁਂਨੀ ਸਾਂ ਰੇੁਂ ਰੇੁਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਂ ਗਂ ਰੇੁਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਸਂ ਗਂ ਮਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਗਂ

ਮਂ ਪਂ, ਮਂ ਪਂ ਗਂ ਮਂ ਪ, ਮਂ ਪਂ ਗਂ ਮਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਗਂ ਮਾਂ ਰੇਂ, ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ ਗਾਂ ਮਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਧੁ ਨ਼ੀ ਧੁ ਪ, ਮਂ ਪ ਧੁ ਨ਼ੀ ਧੁ ਪ, ਮਂ ਪ ਗ ਮ ਪ, ਮ ਪ ਗ ਮ ਰੇ ਰੇ ਸਾ।

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੩ ਅਸਟਪਦੀਆ
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਸਰਮੈ ਦੀਆ ਮੁੰਦ੍ਰਾਂ ਕੰਨੀ ਪਾਇ ਜੋਗੀ ਖਿੰਥਾ ਕਰਿ ਤੂ ਦਇਆ॥
ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਬਿਭੂਤਿ ਲਾਇ ਜੋਗੀ ਤਾ ਤੀਨਿ ਭਵਣ ਜਿਣਿ ਲਇਆ॥੧॥
ਐਸੀ ਕਿੰਗੁਰੀ ਵਜਾਇ ਜੋਗੀ॥
ਜਿਤੁ ਕਿੰਗੁਰੀ ਅਨਹਦੁ ਵਾਜੈ ਹਰਿ ਸਿਉ ਰਹੈ ਲਿਵ ਲਾਇ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਪਤੁ ਕਰਿ ਝੋਲੀ ਜੋਗੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਭੁਗਤਿ ਪਾਈ॥
ਧਿਆਨ ਕਾ ਕਰਿ ਡੰਡਾ ਜੋਗੀ ਸਿੰਙੀ ਸੁਰਤਿ ਵਜਾਈ॥੨॥
ਮਨੁ ਦ੍ਰਿੜੁ ਕਰਿ ਆਸਣਿ ਬੈਸੁ ਜੋਗੀ ਤਾ ਤੇਰੀ ਕਲਪਣਾ ਜਾਈ॥
ਕਾਇਆ ਨਗਰੀ ਮਹਿ ਮੰਗਣਿ ਚੜਹਿ ਜੋਗੀ ਤਾ ਨਾਮੁ ਪਲੈ ਪਾਈ॥੩॥
ਇਤੁ ਕਿੰਗੁਰੀ ਧਿਆਨੁ ਨ ਲਾਗੈ ਜੋਗੀ ਨਾ ਸਚੁ ਪਲੈ ਪਾਇ॥
ਇਤੁ ਕਿੰਗੁਰੀ ਸਾਂਤਿ ਨ ਆਵੈ ਜੋਗੀ ਅਭਿਮਾਨੁ ਨ ਵਿਚਹੁ ਜਾਇ॥੪॥
ਭਉ ਭਾਉ ਦੁਇ ਪਤ ਲਾਇ ਜੋਗੀ ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਕਰਿ ਡੰਡੀ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵਹਿ ਤਾ ਤੰਤੀ ਵਾਜੈ ਇਨ ਬਿਧਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਖੰਡੀ॥੫॥
ਹੁਕਮੁ ਬੁਝੈ ਸੋ ਜੋਗੀ ਕਹੀਐ ਏਕਸ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਏ॥
ਸਹਸਾ ਤੂਟੇ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਵੈ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਇਵ ਪਾਏ॥੬॥
ਨਦਰੀ ਆਵਦਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਬਿਨਸੈ ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਲਿ ਤੇਰੀ ਭਾਵਨੀ ਲਾਗੈ ਤਾ ਇਹ ਸੋਝੀ ਪਾਇ॥੭॥
ਏਹੁ ਜੋਗੁ ਨ ਹੋਵੈ ਜੋਗੀ ਜਿ ਕੁਟੰਬੁ ਛੋਡਿ ਪਰਭਵਣੁ ਕਰਹਿ॥
ਗ੍ਰਿਹ ਸਰੀਰ ਮਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਅਪਣਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਲਹਹਿ॥੮॥
ਇਹੁ ਜਗਤੁ ਮਿਟੀ ਕਾ ਪੁਤਲਾ ਜੋਗੀ ਇਸੁ ਮਹਿ ਰੋਗੁ ਵਡਾ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਮਾਇਆ॥
ਅਨੇਕ ਜਤਨ ਭੇਖ ਕਰੇ ਜੋਗੀ ਰੋਗੁ ਨ ਜਾਇ ਗਵਾਇਆ॥੯॥
ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਅਉਖਧੁ ਹੈ ਜੋਗੀ ਜਿਸਨੋ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੋਈ ਬੂਝੈ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਸੋ ਪਾਏ॥੧੦॥
ਜੋਗੈ ਕਾ ਮਾਰਗੁ ਬਿਖਮੁ ਹੈ ਜੋਗੀ ਜਿਸਨੋ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਸੋ ਪਾਇ॥
ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੋ ਵੇਖੈ ਵਿਚਹੁ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਏ॥੧੧॥
ਵਿਣੁ ਵਜਾਈ ਕਿੰਗੁਰੀ ਵਾਜੈ ਜੋਗੀ ਸਾ ਕਿੰਗੁਰੀ ਵਜਾਇ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਮੁਕਤਿ ਹੋਵਹਿ ਜੋਗੀ ਸਾਚੇ ਰਹਹਿ ਸਮਾਇ॥੧੨॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੯੦੮)

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਗਮ ਨ਼ੀਨ਼ੀ ਧੁ ਪ	ਮੰਪ ਧੁਪਗ ਮ
		ਐS SS ਸੀ S	ਕਿS ਗੁSਰੀ ਵ
ਨੀਧੁ ਨੀਧੁ ਪ ਪ	ਮੰਪ ਧੁਪ ਮ ਗ	ਮ ਗ ਮ ਗ	ਰੇ – ਰੇਗ ਮਪ
ਜਾ S S ਇ	ਜੋS SS ਗੀ S	ਜਿ ਤੁ ਕਿੰ ਗੁ	ਰੀ S SS SS
ਮ ਗ ਮ ਗ	ਰੇ – ਸਾ –	ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ	ਪ – ਗ ਮ
ਅ ਨ ਹ ਦੁ	ਵਾ S ਜੈ S	ਹ ਰਿ ਸਿਓ ਰ	ਹੈ S ਲਿ ਵ
ਧਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨ਼ੀ ਧਨ਼ੀ	ਧੁਪ ਧੁਪ ਮੰਪ ਗਮ		
ਲਾS SS SS SS	SS SS SS ਇS		
ਅੰਤਰਾ		ਗਗਮ ਮ ਮ	ਧੁ ਧੁ ਨੀ –
		ਸਰ ਮੈ ਦੀ ਆ	ਮੁੰ S ਦ੍ਰਾ S
ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ – ਸਾਂ –	ਨੀ ਸਾਂ ਗਂ ਮਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ –
ਕੰ ਨੀ ਪਾ ਇ	ਜੋ S ਗੀ S	ਖਿੰ S ਥਾ S	ਕ ਰਿ ਤੂ S
ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਧੁ ਨ਼ੀ ਧੁ ਪ	ਮੰਪ ਧੁਨ਼ੀ ਧੁ ਪ	ਧੁ ਮੰ ਪ ਗ
ਦਇ ਆ SS SS	S S S S	ਆS SS ਵ ਣੂ	ਜਾ S ਣੂ ਵਿ
ਮ ਰੇ ਗਮ ਪਮ	ਗ ਰੇ ਸਾ ਸਾ	ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ	ਪ ਪ ਗ ਮ
ਭੂ ਤਿ ਲਾSਇS	ਜੋ S ਗੀ ਤਾ	ਤੀ S ਨ ਭ	ਵ ਣ ਜਿਣਿ ਲ
ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ	ਧੁਨੋ ਧੁਪ ਮੰਪ ਗਮ		
ਇਆ SS SS SS	SS SS SS SS		

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੩ ਅਨੰਦੁ
੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਅਨੰਦੁ ਭਇਆ ਮੇਰੀ ਮਾਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੈ ਪਾਇਆ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਤ ਪਾਇਆ ਸਹਜਿ ਸੇਤੀ ਮਨਿ ਵਜੀਆ ਵਾਧਾਈਆ॥
ਰਾਗ ਰਤਨ-ਪਰਵਾਰ ਪਰੀਆ ਸਬਦ ਗਾਵਣ ਆਈਆ॥
ਸਬਦੋ ਤ ਗਾਵਹੁ ਹਰੀ ਕੇਰਾ ਮਨਿ ਜਿਨੀ ਵਸਾਇਆ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਅਨੰਦੁ ਹੋਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੈ ਪਾਇਆ॥੧॥
ਏ ਮਨ ਮੇਰਿਆ ਤੂ ਸਦਾ ਰਹੁ ਹਰਿ ਨਾਲੇ॥
ਹਰਿ ਨਾਲਿ ਰਹੁ ਤੂ ਮੰਨ ਮੇਰੇ ਦੂਖ ਸਭਿ ਵਿਸਾਰਣਾ॥
ਅੰਗੀਕਾਰੁ ਓਹੁ ਕਰੇ ਤੇਰਾ ਕਾਰਜ ਸਭਿ ਸਵਾਰਣਾ॥
ਸਭਨਾ ਗਲਾ ਸਮਰਥੁ ਸੁਆਮੀ ਸੋ ਕਿਉ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੇ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਮੰਨ ਮੇਰੇ ਸਦਾ ਰਹੁ ਹਰਿ ਨਾਲੇ॥੨॥
ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬਾ ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ॥
ਘਰਿ ਤ ਤੇਰੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੈ ਜਿਸੁ ਦੇਹਿ ਸੁ ਪਾਵਏ॥
ਸਦਾ ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹ ਤੇਰੀ ਨਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸਾਵਏ॥
ਨਾਮੁ ਜਿਨ ਕੈ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਵਾਜੇ ਸਬਦ ਘਨੇਰੇ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸਚੇ ਸਾਹਿਬ ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰ ਤੇਰੈ॥
ਸਾਚਾ ਨਾਮੁ ਮੇਰਾ ਆਧਾਰੋ॥
ਸਾਚੁ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਮੇਰਾ ਜਿਨਿ ਭੁਖਾ ਸਭਿ ਗਵਾਈਆ॥
ਕਰਿ ਸਾਂਤਿ ਸੁਖ ਮਨਿ ਆਇ ਵਸਿਆ ਜਿਨਿ ਇਛਾ ਸਭਿ ਪੁਜਾਈਆ॥
ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਣੁ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਵਿਟਹੁ ਜਿਸ ਦੀਆ ਏਹਿ ਵਡਿਆਈਆ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸੁਣਹੁ ਸੰਤਹੁ ਸਬਦਿ ਧਰਹੁ ਪਿਆਰੋ॥
ਸਾਚ ਨਾਮੁ ਮੇਰਾ ਆਧਾਰੋ॥੪॥
ਵਾਜੇ ਪੰਚ ਸਬਦ ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਸਭਾਗੈ॥
ਘਰਿ ਸਭਾਗੈ ਸਬਦ ਵਾਜੇ ਕਲਾ ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਧਾਰੀਆ॥
ਪੰਚ ਦੂਤ ਤੁਧੁ ਵਸਿ ਕੀਤੇ ਕਾਲੁ ਕੰਟਕੁ ਮਾਰਿਆ॥
ਧੁਰਿ ਕਰਮਿ ਪਾਇਆ ਤੁਧੁ ਜਿਨ ਕਉ ਸਿ ਨਾਮਿ ਹਰਿ ਕੈ ਲਾਗੇ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਹ ਸੁਖੁ ਹੋਆ ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ॥੫॥
ਅਨਦੁ ਸੁਣਹੁ ਵਡਭਾਗੀਹੋ ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਆ ਉਤਰੇ ਸਗਲ ਵਿਸੂਰੇ॥
ਦੂਖ ਰੋਗ ਸੰਤਾਪ ਉਤਰੇ ਸੁਣੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ॥
ਸੰਤ ਸਾਜਨ ਭਏ ਸਰਸੇ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਣੀ॥
ਸੁਣਤੇ ਪੁਨੀਤ ਕਹਤੇ ਪਵਿਤੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰੇ॥
ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰ ਚਰਣ ਲਾਗੇ ਵਾਜੇ ਅਨਹਦ ਤੂਰੇ॥੪੦॥੧॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੯੧੭)

×				2				0				3			
															ਸ
															ਅ
ਮ	-	ਮ	ਮ	ਮ	-	ਮ	ਗ	ਪ	-	-	ਮ॑	ਪ	-	-	-
ਨੰ	ऽ	ਦੁ	ਭਇ	ਆ	ऽ	ਮੇ	ਰੀ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ॑	-	ਮ॑	ਮ॑	ਪ	-	ਧ॒	ਨੀ॒	ਧ॒	-	-	-	ਪ	-	ਪ	ਪ
ਸ	ऽ	ਤਿ	ਗੁ	ਰੂ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇਆ	ऽਸ	ਤਿ	
ਗ	ਗ	-	ਮ	ਰੇ॒	-	ਰੇ॒	-	ਗ	-	ਮ	ਮ	ਪ	-	ਪ	-
ਗੁ	ਰੁ	ऽ	ਤ	ਪਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਸ	ऽ	ਹ	ਜਿ	ਸੇ	ऽ	ਤੀ	ऽ
ਮ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੇ॒	-	ਗ	ਮ	ਰੇ॒	-	-	-	ਸਾ	-	-	-
ਮ	ਨਿ	ਵ	ਜੀ	ਆ	ऽ	ਵਾ	ऽ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈਆ	--	-	
ਗ	-	ਮ	ਮ	ਧ॒	ਧ॒	ਨੀ	ਨੀ	ਸਾਂ	-	-	ਨੀ	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਸਾਂ	-
ਰਾ	ऽ	ਗ	ਰ	ਤ	ਨ	ਪ	ਰ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ਪ	ਰੀ	ਆ	ऽ
-	ਧ॒	ਧ॒	ਧ॒	ਨੀ	-	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਰੇਂ	-	-	-	ਸਾਂ	-	ਸਾਂ	ਸਾਂ
ऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ਗਾ	ऽ	ਵ	ਣ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈਆ	ऽਸ	ਬ	
ਗਂ	-	-	ਮਂ	ਰੇਂ	-	ਸਾਂ	-	ਨੀ	ਨੀ	ਨੀ	ਸਾਂ	ਧ॒	-	ਪ	-
ਦੋ	ऽ	ऽ	ਤ	ਗਾ	ऽ	ਵ	ਹੁ	ਹ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ
-	ਮ॑	ਮ॑	ਮ॑	ਪ	-	ਧ॒	ਨੀ॒	ਧ॒	-	-	-	ਪ	-	-	-
ऽ	ਮ	ਨਿ	ਜਿ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਵ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇਆ	ऽऽ	ऽ	
-	ਮ॑	ਮ	-	ਮ	-	ਮ	ਮ॑	-	ਗ	ਮ	ਰੇ॒	ਗ	ਮ	ਪ	-
ऽ	ਕ	ਹੈ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕੁ	ऽ	ਆ	ਨੰ	ਦੂ	ਹੋ	ऽ	ਆ	ऽ
ਸ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੇ॒	-	ਗ	ਮ	ਰੇ॒	-	-	-	ਸਾ	-	-	-
ਸ	ऽ	ਤਿ	ਗੁ	ਰੂ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇਆ	ऽऽ	ऽ	
ਮ	-	-	-	ਮ	-	ਮ	ਗ	ਪ	-	-	ਮ॑	ਪ	-	ਪ	-
ਏ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਨ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ਰਿ	ਆ	ऽ	ਤੂ	ऽ
ਮ॑	ਮ॑	-	-	ਪ	ਪ	ਧ॒	ਨੀ॒	ਧ॒	-	-	-	ਪ	-	ਪ	ਪ
ਸ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ਹੁ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ਹ	ਰਿ
ਗ	-	-	ਮ	ਰੇ॒	ਰੇ॒	ਰੇ॒	-	ਗ	-	ਮ	-	ਮ	-	ਪ	-
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਲਿ	ਰ	ਹੁ	ਤੂ	ऽ	ਮੰ	ऽ	ਨ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ
ਮ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੇ॒	-	ਗ	ਮ	ਰੇ॒	-	-	ਰੇ॒	ਸਾ	-	-	-
ਦੂ	ऽ	ऽ	ਖ	ਸ	ऽ	ਭਿ	ਵਿ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ਣਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	-	ਮ	-	ਧ॒	ਧ॒	ਨੀ	ਨੀ	ਸਾਂ	ਸਾਂ	-	ਨੀ	ਸਾਂ	-	ਸਾਂ	-
ਅੰ	ऽ	ਗੀ	ऽ	ਕਾ	ਰੁ	ਓ	ਹੁ	ਕ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ

×				2				0				3			
ਧੁ	-	ਧੁ	ਧੁ	ਨੀ	-	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਰ̱ੇਂ	-	-	ਰ̱ੇਂ	ਸਾਂ	-	-	-
ਕਾ	ऽ	ਰ	ਜ	ਸ	ऽ	ਭਿ	ਸ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ਣਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰ̱ੇਂ	-	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਨੀ	-	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਧੁ	-	ਪ	-
ਸ	ਭ	ਨ	ਗ	ਲਾ	ऽ	ਸ	ਮ	ਰ	ऽ	ऽ	ਥੁ	ਸੁਆ	ऽ	ਮੀ	ऽ
ਮ॑	-	ਮ॑	-	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਨ̱ੀ	ਧੁ	-	-	-	ਪ	-	-	-
ਸੋ	ऽ	ਕਿਉ	ऽ	ਮ	ਨ	ਹੁ	ਵਿ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਮ	-	-	ਮ	-	ਮ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ̱ੇ	ਰ̱ੇ	ਗ	ਮ	ਪ	-
ਕ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕੁ	ਮੰ	ऽ	ऽ	ਨਿ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ
ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ̱ੀ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗ	-	ਗ	ਮ	ਰ̱ੇ	-	ਸਾ	-
ਸ	ਦਾ	ऽ	ਰ	ਹੁ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	-	-	-	ਮ	-	ਮ	ਗ	ਪ	-	-	ਮ॑	ਪ	-	-	-
ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਚੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ਹਿ	ਬਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ॑	ਮ॑	-	ਮ॑	ਪ	-	ਧੁ	ਨ̱ੀ	ਧੁ	-	-	-	ਪ	-	-	-
ਕਿ	ਆ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ਘ	ਰਿ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	ਮ	-	ਮ	ਗ	-	ਗ	-	ਗ	ਗ	ਮ	ਮ	ਪ	-	-	-
ਘ	ਰਿ	ऽ	ਤਾ	ਤੇ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ਸ	ਭੁ	ਕਿ	ਛੁ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰ̱ੇ	-	ਗ	ਮ	ਰ̱ੇ	-	-	ਰ̱ੇ	ਸ	-	-	-
ਜਿ	ਸੁ	ਦੇ	ऽ	ਹਿ	ऽ	ਸੁ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਵ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਗ	ਮ	-	ਧੁ	ਧੁ	ਨੀ	ਨੀ	ਸਾਂ	-	-	ਨੀ	ਸਾਂ	-	ਸਾਂ	-
ਸ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ਸਿ	ਫ	ਤਿ	ਸ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਹ	ਤੇ	ऽ	ਰੀ	ऽ
ਧੁ	-	ਧੁ	ਧੁ	ਨੀ	-	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਰ̱ੇਂ	-	-	ਰ̱ੇਂ	ਸਾਂ	-	-	-
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮੁ	ਮ	ऽ	ਨਿ	ਵ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ਵ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗਂ	-	-	ਮਂ	ਰ̱ੇਂ	ਰ̱ੇਂ	ਸਾਂ	-	ਨੀ	-	ਸਾਂ	-	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	-
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮੁ	ਜਿ	ਨ	ਕੈ	ऽ	ਮ	ऽ	ਨਿ	ऽ	ਵ	ਸਿ	ਆ	ऽ
ਮ॑	-	ਮ॑	-	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਨ̱ੀ	ਧੁ	-	-	-	ਪ	-	-	-
ਵਾ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ਘ	ਨੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	ਮ	-	-	ਮ	-	ਮ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ̱ੇ	-	ਗ	ਮ	ਪ	-
ਕ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕੁ	ਸ	ऽ	ਚੇ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਹਿ	ਬ
ਮ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰ̱ੇ	-	ਗ	ਮ	ਰ̱ੇ	-	-	-	ਸਾ	-	-	-
ਕਿਆ	ऽ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ਘ	ਰਿ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ॑	ਪ	ਧੁ	ਨ̱ੀ	ਧੁ	-	ਪ	ਪ	ਮ	ਗ	-	ਮ	ਰ̱ੇ	-	ਸਾ	-
ਸਾ	ऽ	ਚਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮੁ	ਮੇ	ਰਾ	ऽ	ਆ	ਧਾ	ऽ	ਰੋ	ऽ
ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	-	ਮ	ਮ	ਗ	ਪ	-	ਪ	ਮ॑	ਪ	-	ਪ	ਪ
ਸਾ	ऽ	ਚੁ	ਨਾ	ऽ	ਮੁ	ਅ	ऽ	ਧਾ	ऽ	ਰੁ	ਮੇ	ਰਾ	ऽ	ਜਿ	ਨਿ

×				2				0				3			
ਮ॑	-	ਮ॑	-	ਪ	-	ਧੁ	ਨ਼ੀ	ਪ	-	-	-	ਪ	-	ਪ	ਪ
ਭੁ	ऽ	ਖਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ਭਿ	ਗ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈਆ	ऽ	ਕ	ਰਿ
ਮ	-	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰੇ	ਰੇ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ
ਸਾਂ	ऽ	ऽ	ਤ	ਸੁ	ਖ	ਮ	ਨ	ਅ	ਇ	ਵ	ਸਿ	ਆ	ऽ	ਜ਼ਿ	ਨਿ
ਮ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੇ	-	ਗ	ਮ	ਰੇ	-	-	-	ਸ	-	-	-
ਇ	ऽ	ਛਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ਭਿ	ਪੁ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਗ	ਮ	ਮ	ਧੁ	-	ਨੀ	ਨੀ	ਸਾਂ	-	ਸਾਂ	ਨੀ	ਸਾਂ	-	ਸਾਂ	-
ਸ	ਦਾ	ਕੁ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ਣੂ	ਕੀ	ਤਾ	ऽ	ਗੁ	ਰੂ	ਵਿ	ऽ	ਟਹੁ	ऽ
ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੀ	ਨੀ	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਰੇਂ	-	-	-	ਸਾਂ	-	-	-
ਜਿ	ਸ	ਦੀ	ਆ	ਏ	ਹਿ	ਵ	ਡਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰੇਂ	-	ਸਂ	ਸਂ	ਨੀ	ਨੀ	ਸਾਂ	-	ਧੁ	-	ਪ	-
ਕ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕੁ	ਸੁ	ਣ	ਹੁ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਤਹੁ	ऽ
ਮ॑	ਮ॑	ਮ॑	ਮ॑	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਨ਼ੀ	ਧੁ	ਪ	-	-	ਪ	-	-	-
ਸ	ਬ	ਦਿ	ਧ	ਰ	ਹੁ	ऽ	ऽ	ਪਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੇ	-	ਗ	ਮ	ਰੇ	ਰੇ	-	ਰੇ	ਸਾ	ਸਾ	ਸਾ	ਸਾ
ਸਾ	ऽ	ਚਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮੁ	ਮੇ	ਰਾ	ऽ	ਆ	ਧਾ	ਰੋ	ਵਾ	ਜੇ
ਧੁ	-	ਧੁ	ਧੁ	ਸਾ	ਸਾ	ਸਾ	ਸਾ	ਰੇ	ਰੇ	-	ਰੇ	ਸਾ	-	ਸਾ	-
ਪੰ	ऽ	ਚ	ਸ	ਬ	ਦ	ਤਿ	ਤੁ	ਘ	ਰਿ	ऽ	ਸ	ਭਾ	ऽ	ਗੈ	ऽ
ਮ	ਮ	-	ਮ	ਮ	-	ਮ	ਗ	ਪ	ਪ	-	ਮ॑	ਪ	-	ਪ	-
ਘ	ਰਿ	-	ਸ	ਭਾ	ऽ	ਗੈ	ऽ	ਸ	ਬ	ऽ	ਦ	ਵਾ	ऽ	ਜੇ	ऽ
ਮ॑	ਮ॑	-	-	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਨ਼ੀ	ਧੁ	-	-	ਧੁ	ਪ	-	-	-
ਕ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਜਿ	ਤੁ	ਘ	ਘਰਿ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ਰੀ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	-	ਮ	ਧੁ	-	ਨੀ	ਨੀ	ਨੀ	-	ਸਾਂ	-	ਨੀ	ਸਾਂ	-	ਸਾਂ	ਸਾਂ
ਪੰ	ऽ	ਚ	ਦੂ	ऽ	ਤ	ਤੁ	ਧੁ	ऽ	ਵ	ऽ	ਸਿ	ਕੀ	ऽ	ਤੇ	ऽ
ਧੁ	-	-	ਧੁ	ਨੀ	-	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਰੇਂ	-	-	ਰੇਂ	ਸਾਂ	-	ਸਾਂ	ਸਾਂ
ਕਾ	ऽ	ऽ	ਲੁ	ਕੰ	ऽ	ਟ	ਕੁ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਰਿ	ਆ	ऽ	ਧੁ	ਰਿ
ਗਂ	ਗਂ	-	ਮਂ	ਰੇਂ	-	ਸਾਂ	-	ਨੀ	ਨੀ	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਧੁ	-	ਪ	ਪ
ਕ	ਰ	ऽ	ਮਿ	ਪਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਤੁ	ਧੁ	ਜਿ	ਨ	ਕਉ	ऽ	ऽ	ਸਿ
ਮ॑	-	-	ਮ॑	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਨ਼ੀ	ਧੁ	-	-	-	ਪ	-	-	-
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮਿ	ਹ	ਰਿ	ਕੈ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗੋ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	ਮ	-	-	ਮ	-	ਮ	ਮ	ਗ	ਗ	ਰੇ	ਰੇ	ਗ	ਮ	ਪ	-
ਕ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕੁ	ਤ	ਹ	ਸੁ	ਖੁ	ਹੋ	ऽ	ਆ	ऽ
ਮ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੇ	ਰੇ	ਗ	ਮ	ਰੇ	-	-	-	ਸਾ	-	-	-
ਤਿ	ਤੁ	ਘ	ਰਿ	ਅ	ਨ	ਹ	ਦ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜੇ	ऽ	ऽ	ऽ

×	2	3	×	2	3
					ਪ
					ਅ
ਮੰਪ ਧੁਨੀ ਧੁਪ	ਪ –	ਗ ਮ	ਧੁ – ਧੁ	ਪ –	ਪ ਪ
ਨऽ ਦੁऽ ਸੁ	ਣ੍ਹੁ ऽ	ਵ ਡ	ਭਾ ऽ ਗੀ	ਹੋ ऽ	ਸ ਗ
ਗ ਮ ਰੇ	ਗ ਮ	ਪ ਪ	ਮ ਗ ਮ	ਰੇ –	ਸਾ –
ਲ ऽ ਮ	ਨੋ ऽ	ਰ ਥੁ	ਪੂ ऽ ऽ	ਰੇ ऽ	ऽ ऽ
ਸਾ ਮ ਮ	ਮ ਮ	ਮ ਗ	ਪੰ – ਮੰ	ਪ –	ਗ ਮ
ਪਾ ऽ ਰ	ਬ੍ਰਹ ਮੁ	ਪ੍ਰ ਭੁ	ਪਾ ऽ ਇ	ਆ ऽ	ਉ ਤ
ਪਧੁ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ	ਧੁ ਧੁ	ਨੀ ਧੁ	ਪ – ਮੰ	ਪ –	– –
ਰੇऽ ऽऽ ऽ	ਸ ਗ	ਲ ਵਿ	ਸੂ ऽ ऽ	ਰੇ ऽ	ऽ ऽ
ਗ ਮ ਮ	ਧੁ ਧੁ	ਨੀ –	ਸਾਂ – ਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ –
ਦੂ ऽ ਖ	ਰੋ ਗ	ਸੰ ऽ	ਤਾ ऽ ਪ	ਉ ਤ	ਰੇ ऽ
ਧੁ ਧੁ –	ਨੀ –	ਸੰ –	ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ	ਧੁ –	ਪ –
ਸੁ ਣੀ ऽ	ਸ ऽ	ਚੀ ऽ	ਬਾऽ ऽऽ ऽऽ	ਣੀ ऽ	ऽ ऽ
ਗੰ – ਮੰ	ਰੇਂ –	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ	ਧੁ ਧੁ	ਪ –
ਸੰ ऽ ਤ	ਸਾ ऽ	ਜ ਨ	ਭ ਏ ऽ	ਸ ਰ	ਸੇ ऽ
ਮੰਪ ਧੁਨੀ ਧੁ	ਪ ਪ	ਗ ਮ	ਰੇ – –	ਸਾ –	ਸਾ ਸਾ
ਪੂऽ ऽऽ ਰੇ	ਗੁ ਰ	ਤੇ ऽ	ਜਾ ऽ ऽ	ਣੀ ऽ	ਸੁ ਣ
ਗ ਮ ਮ	ਧੁ ਧੁ	ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ – ਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ ਸਾਂ
ਤੇ ऽ ਪੁ	ਨੀ ਤ	ਕ ਹ	ਤੇ ऽ ਪ	ਵਿ ਤੁ	ਸ ਤਿ
ਧੁ ਧੁ ਥੁ	ਨੀ –	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ	ਧੁ –	ਪ ਪ
ਗੁ ਰੁ ਰ	ਹਿਆ ऽ	ਭ ਰ	ਪੂऽ ऽऽ ऽऽ	ਰੇ ऽ	ਬਿ ਨ
ਗੰ – ਮੰ	ਰੇਂ ਰੇਂਰੇਂ	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ	ਧੁ –	ਪ –
ਵੰ ऽ ਤਿ	ਨਾ ਨਕੁ	ਗੁ ਰ	ਚ ਰ ਣ	ਲਾ ऽ	ਗੇ ऽ
ਮੰਪ ਧੁਨੀ ਧੁਪ	ਪ ਪ	ਗ ਮ	ਰੇ – –	ਸਾ –	– ਸ
ਵਾऽ ऽऽ ਜੇऽ	ਅ ਨ	ਹ ਦ	ਤੂ ऽ ऽ	ਰੇ ऽ	ऽ ਅ
ਗ ਮ ਮ	ਧੁ –	ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ – ਨੀ	ਸਾਂ –	– –
ਨ ਦੁ ਸੁ	ਣ੍ਹੁ ऽ	ਵ ਡ	ਭਾ ऽ ਗੀ	ਹੋ ऽ	ऽ ऽ

ਮ : ੩ (ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ)

ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਤਾ ਬਨਿਆ ਸੀਗਾਰੁ॥
ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਕਮਲੁ ਬਿਗਸਿਆ ਤਾ ਸਉਪਿਆ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰੁ॥
ਭਰਮੁ ਗਇਆ ਤਾ ਜਾਗਿਆ ਚੂਕਾ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧਾਰੁ॥
ਤਿਸਨੋ ਰੂਪੁ ਅਤਿ ਅਗਲਾ ਜਿਸੁ ਹਰਿ ਨਾਲਿ ਪਿਆਰੁ॥
ਸਦਾ ਰਵੈ ਪਿਰੁ ਆਪਣਾ ਸੋਭਾਵੰਤੀ ਨਾਰਿ॥
ਮਨਮੁਖਿ ਸੀਗਾਰੁ ਨ ਜਾਣਨੀ ਜਾਸਨਿ ਜਨਮੁ ਸਭੁ ਹਾਰਿ॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਸੀਗਾਰੁ ਕਰਹਿ ਨਿਤ ਜੰਮਹਿ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ॥
ਸੈਸਾਰੈ ਵਿਚਿ ਸੋਭ ਨਾ ਪਾਇਨੀ ਅਗੈ ਜਿ ਕਰੈ ਸੁ ਜਾਣੈ ਕਰਤਾਰੁ॥
ਨਾਨਕ ਸਚਾ ਏਕੁ ਹੈ ਦੁਹੁ ਵਿਚਿ ਹੈ ਸੰਸਾਰੁ॥
ਚੰਗੈ ਮੰਦੈ ਆਪਿ ਲਾਇਅਨੁ ਸੋ ਕਰਨਿ ਜਿ ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਕਰਤਾਰੁ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੯੫੦)

ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ — **ਇਕ ਤਾਲ**

×		0		2		0		3		4	
ਸਥਾਈ									ਮੰਪ	ਧੁਨੀ	ਧੁ
									ਰਾS	Sਮ	ਕ
ਪ	–	ਧੁ	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਮ	ਧੁ	ਪ	–	ਮ	–
ਲੀ	S	ਰਾ	ਮੁ	ਮ	ਨਿ	ਵ	ਸਿ	ਆ	S	ਤਾ	S
ਮ	ਮ	ਗ	ਰੇ	ਗਮ	ਪਮ	ਗ	ਰੇ	ਸਾ	ਸਾ	ਨ਼ੀ	ਸਾ
ਬ	ਨਿ	ਆ	S	ਸੀS	SS	ਗਾ	S	S	ਰੁ	ਗੁ	ਰ
ਗ	ਮ	ਪ	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਮ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਧੁਨੀ	ਸਾਂਰੇਂ
ਕੈ	ਸ	ਬ	ਦਿ	ਕ	ਮ	ਲੁ	ਬਿ	ਗ	ਸਿਆ	ਤਾS	SS
ਨੀ	ਸਾਂ	ਧੁ	ਨੁੀ	ਧੁ	ਪ	ਮੰਪ	ਗਮ	ਪ			
ਸਉ	ਪਿਆ	ਭ	ਗ	ਤਿ	ਭੰ	ਡਾS	SS	ਰੁ			
ਅੰਤਰਾ									ਪ	ਗਗ	ਮ
									ਭ	ਰਮੁ	ਗ
ਧੁ	–	ਨੀ	–	ਧੁਨੀ	ਸਂ	ਨੀ	ਸਾਂ	–	ਸਾਂ	ਗਂ	ਮਂ
ਇਆ	S	ਤਾ	S	ਜਾS	S	ਗਿ	ਆ	S	ਚੂ	ਕਾ	ਅ
ਰੇਂ	ਰੇਂ	ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂਸਾਂ	ਧੁਨੀ	ਧੁਪ	ਮੰਪ	ਮ	ਮ	ਮ
ਗਿਆ	S	ਨ	ਅੰ	ਧਾS	SS	SS	SS	ਰੁS	ਤਿ	ਸ	ਨੋ
ਗਮ	ਰੇ	ਰੇਗ	ਪਮ	ਗ	ਮ	ਰੇ	–	ਸ	ਨ਼ੀਸਾ	ਗ	ਮ
ਰੂS	ਪੁ	ਅS	ਤਿS	ਅ	ਗ	ਲਾ	S	S	ਜਿਸੁ	ਹ	ਰਿ
ਧੁ	–	ਨੀ	ਸਾਂ	ਧੁਨੀ	ਧੁਪ	ਮੰਪ	ਗਮ	ਪ			
ਨਾ	S	S	ਲਿ	ਪਿਆ	SS	SS	SS	ਰੁ			

ਰਾਗ ਮਾਰੂ

ਮਾਰੂ ਬੜਾ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਲਵ, ਮਾਰਵ, ਮਾਰੁਵ, ਮਾਰਵਿਕਾ ਆਦਿ ਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੱਖਣ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਿਤ ਅੱਪਾ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ 'ਚੰਦਰਕਾਯਮ' ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਮਾਰੂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਤ੍ਰੀਵੋ ਗਮੋਧਨੀ ਚੈਵ ਮ੍ਰਿਦੁਰਿ, ਧੈਵਤ ਰਿਸ਼ਭੌ॥
ਸੰਵਾਦੀ ਵਾਦਿਨੋ, ਯਤਸ ਮਾਰੂ, ਸਾਯਮੀਰਿਤ॥

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗਾਮਧਾਨੀ ਸੁਰ ਤੀਬਰ, ਕੋਮਲ ਰਿਸ਼ਭ, ਧੈਵਤ ਵਾਦੀ, ਰਿਸ਼ਭ ਸੰਵਾਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸੰਝ ਵੇਲੇ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ (ਨਾਭਾ) ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਸ਼ਡਜ, ਰਿਸ਼ਭ ਕੋਮਲ, ਗੰਧਾਰ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਸ਼ੁੱਧ, ਮਧਿਅਮ ਤੀਬਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਗ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਚਲਣ ਸਮੇਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਦਿਨ ਦੇ ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਸਾਧਾਰਨ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗਾਈਦਾ ਹੈ।' ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਸੰਗੀਤਵੇਤਾ ਮਾਰਵਾ ਰਾਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਰੂ ਵੀ ਹੈ।

ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਦੀ ਰਚਨਾ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਾਰਵਾ ਥਾਟ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਥਾਟ ਦਾ ਜਨਕ ਰਾਗ ਵੀ ਹੈ। ਮਾਰੂ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਕੋਮਲ, ਮਧਿਅਮ ਤੀਬਰ, ਪੰਚਮ ਵਰਜਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਸ਼ਾਡਵ ਸ਼ਾਡਵ ਮੰਨਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ਼ ਹੈ। ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਮਾਰੂ ਦੀ ਜਾਤੀ ਔੜਵ-ਸ਼ਾਡਵ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਮੱਤ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਵਧੇਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸੰਧੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਸੁਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਸੁਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਸ ਵੀ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਇਨ ਵਾਦਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਨ਼ੀ ਰੇ੍ਹ, ਗ ਮੰ ਧ, ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਰੇਂ ਨੀ ਧ, ਮੰ ਧ, ਮੰ ਗ, ਰੇ੍ਹ, ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਨ਼ੀ ਰੇ੍ਹ, ਗ ਮੰ ਧ, ਧ ਮ ਗ ਰੇ੍ਹ, ਨ਼ੀ ਰੇ੍ਹ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ) ਰੇ॒ ਰੇ॒, ਨ਼ੀ ਰੇ॒, ਗ ਰੇ॒ ਰੇ॒, ਰੇ॒ ਨ਼ੀ ਧ਼ਾ, ਧ਼ ਨ਼ੀ, ਰੇ॒ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਧ਼ਾ ਰੇ॒, ਗਾ ਰੇ॒ ਨ਼ੀ ਧ਼, ਨ਼ੀ ਰੇ॒, ਧ਼ਾਰੇ॒, ਨ਼ੀ ਰੇ॒, ਸਾਰੇ॒ ਨ਼ੀ, ਧ਼ਾ ਮ਼॑ ਧ਼, ਮ਼॑ ਨ਼ੀ ਧ਼ਾ, ਧ਼ਾ ਮ਼॑ ਧ਼, ਧ਼ ਮ਼॑ ਗ਼ ਰੇ॒ ਗ਼ ਮ਼॑ ਧ਼, ਗ਼ ਮ਼॑ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਮ਼॑ ਧ਼, ਮ਼॑ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਮ॑ ਧ਼, ਮ਼॑ ਧ਼ ਮ਼॑ ਨ਼ੀ ਧ਼, ਮ॑ ਧ਼ ਮ॑, ਸਾ, ਮ॑ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਰੇ॒, ਧ਼ ਨ਼ੀ ਧ਼ਨ਼ੀ ਰੇ॒, ਧ਼ ਨ਼ੀ ਰੇ॒, ਗ ਰੇ॒, ਧ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਗ ਰੇ॒, ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਗਰੇ॒, ਗ ਮ॑ ਗਰੇ॒, ਧ਼ ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਗ, ਮ॑ ਮ॑ ਗਰੇ॒, ਨ਼ੀਰੇ॒ ਗ ਮ॑ ਧ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਗ ਮ॑ ਗ ਰੇ, ਗ ਰੇ॒, ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਸਾ।
2. ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਗ ਮ॑ ਧ, ਧ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਗ ਮ॑ ਧ, ਰੇ॒ ਗ ਗ ਮ॑ ਧ, ਗ ਮ॑ ਧ ਮ॑ ਧ, ਧ ਮ਼॑ ਗ ਧ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਗ ਮ॑ ਧ ਮ॑ ਧ, ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਗ ਰੇ॒ ਗ ਮ॑ ਧ ਮ॑ ਧ, ਗ ਮ॑ ਧ ਨੀ ਮ॑ ਧ ਗ ਮ॑ ਧ, ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਗ ਮ॑ ਧ ਨੀ ਰੇ॒ਂ ਨੀ ਰੇ॒ਂ ਨੀ ਧ, ਮ॑ ਧ ਨੀ ਮ॑ ਧ ਮ॑ ਧ, ਧ ਮ॑ ਗ ਧ ਮ॑ ਗ ਮ॑ ਧ ਗ ਮ॑ ਧ ਮ॑ ਧ, ਧ ਰੇ॒ਂ ਰੇ॒ਂ ਨੀ ਧ, ਮ॑ ਧ ਧ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਗ਼ ਮ਼॑ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਗ ਗ ਮ॑ ਧ ਨੀ ਰੇ॒ਂ ਨੀ ਧ, ਮ॑ ਧ ਨੀ ਧ, ਗ ਮ॑ ਧ ਮ॑, ਧ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਗ ਮ॑ ਧ ਮ॑ ਗਰੇ॒, ਗਮ॑ ਧਮ॑, ਗ ਰੇ॒ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਸਾ।
3. ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਗ ਮ॑ ਧ ਨੀ ਰੇ॒ਂ ਨੀ ਧ, ਮ॑ ਗ, ਮ॑ ਧ, ਮ॑ ਸਾਂ, ਰੇ॒ਂ ਨੀ ਧਾ ਮ॑ ਧ, ਸਾਂ, ਨੀ ਰੇ॒ਂ ਸਾਂ, ਧ ਨੀ ਰੇ॒ਂ, ਧ ਨੀ ਰੇ॒ਂ, ਗਂ ਰੇ॒ਂ, ਧ ਨੀ ਰੇ॒ਂ ਗਂ ਮ॑ਂ ਮ॑ਂ ਗਂ ਰੇ॒ਂ ਗਂ ਰੇ॒ਂ, ਗਂ ਰੇ॒ਂ, ਰੇ॒ਂ ਰੇ॒ਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਰੇ॒ਂ ਸਾਂ ਰੇ॒ਂ ਨੀ ਧਾ ਰੇ॒ਂ ਨੀ ਧ, ਮ॑ ਧ ਨੀ ਰੇ॒ਂ, ਨੀ ਧ, ਧ ਮ॑ ਗ ਮ॑ ਧਰੇ॒ਂ, ਰੇ॒ਂ ਨੀ ਧ, ਧ ਰੇ॒ਂ, ਨੀ ਧ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਗ ਧ, ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਨ਼ੀ ਰੇ ਗ ਮ॑ ਧ, ਧ ਮ॑ ਧ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਗ ਮ॑ ਧ ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਮ॑ ਗ ਰੇ॒, ਨ਼ੀ ਰੇ॒ ਸਾ।

ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੩ ਘਰੁ ੫ ਅਸਟਪਦੀ
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਜਿਸਨੋ ਪ੍ਰੇਮੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ॥ ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਏ॥
ਏਹਾ ਵੇਦਨ ਸੋਈ ਜਾਣੈ ਅਵਰੁ ਕਿ ਜਾਣੈ ਕਾਰੀ ਜੀਉ॥੧॥
ਆਪੇ ਮੇਲੇ ਆਪਿ ਮਿਲਾਏ॥ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰੁ ਆਪੇ ਲਾਏ॥
ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਸਾਰ ਸੋਈ ਜਾਣੈ ਜਿਸਨੋ ਨਦਰਿ ਤੁਮਾਰੀ ਜੀਉ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਜਾਗੈ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਏ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਏ॥
ਸੋ ਜੋਗੀ ਇਹ ਜੁਗਤਿ ਪਛਾਣੈ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਬੀਚਾਰੀ ਜੀਉ॥੨॥
ਸੰਜੋਗੀ ਧਨ ਪਿਰ ਮੇਲਾ ਹੋਵੈ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਹੁ ਦੁਰਮਤਿ ਖੋਵੈ॥
ਰੰਗ ਸਿਉ ਨਿਤ ਰਲੀਆ ਮਾਣੈ ਅਪਣੇ ਕੰਤ ਪਿਆਰੀ ਜੀਉ॥੩॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝਹੁ ਵੈਦੁ ਨ ਕੋਈ॥ ਆਪੇ ਆਪਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਸੋਈ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿਐ ਮਰੈ ਮੰਦਾ ਹੋਵੈ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ ਜੀਉ॥੪॥
ਏਹੁ ਸਬਦੁ ਸਾਰੁ ਜਿਸਨੋ ਲਾਏ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭੁਖ ਗਵਾਏ॥
ਆਪਣ ਲੀਆ ਕਿਛੂ ਨ ਪਾਈਐ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਲ ਧਾਰੀ ਜੀਉ॥੫॥

ਅਗਮ ਨਿਗਮੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿਖਾਇਆ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਅਪਨੈ ਘਰਿ ਆਇਆ॥
ਅੰਜਨ ਮਾਹਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਜਾਤਾ ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਤੁਮਾਰੀ ਜੀਉ॥੬॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੋ ਤਤੁ ਪਾਏ॥ ਆਪਣਾ ਆਪੁ ਵਿਚਹੁ ਗਵਾਏ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝਹੁ ਸਭੁ ਧੰਧੁ ਕਮਾਵੈ ਵੇਖਹੁ ਮਨਿ ਵੀਚਾਰੀ ਜੀਉ॥੭॥
ਇਕਿ ਭ੍ਰਮਿ ਭੂਲੇ ਫਿਰਹਿ ਅਹੰਕਾਰੀ॥ ਇਕਨਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਉਮੈ ਮਾਰੀ॥
ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਰਤੇ ਬੈਰਾਗੀ ਹੋਰਿ ਭਰਮਿ ਭੁਲੇ ਗਾਵਾਰੀ ਜੀਉ॥੮॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਨ ਪਾਇਆ॥ ਮਨਮੁਖਿ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥
ਅਗੈ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਕੋ ਬੇਲੀ ਨਾਹੀ ਬੂਝੈ ਗੁਰ ਬੀਚਾਰੀ ਜੀਉ॥੯॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਸੁਖਦਾਤਾ॥ ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਜਾਤਾ॥
ਜਿਸੁ ਤੂ ਦੇਵਹਿ ਸੋਈ ਪਾਏ ਨਾਨਕ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੀ ਜੀਉ॥੧੦॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੦੧੬)

ਮਾਰੂ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			ਨ਼ੀ ਰੁੇ ਗ ਮੰ
			ਆ ਽ ਪੇ ਽
ਨੀ ਧ – ਮੰ	ਗਮੰ ਧਮੰ ਧ ਮੰ	ਗ ਰੁੇ ਸਾ –	ਮੰ ਗ ਰੁੇ ਗ
ਮੇ ਽ ਽ ਲੇ	ਆ਽ ਽਽ਪਿ ਮਿ	ਲਾ ਽ ਏ ਽	ਆ ਪ ਣਾ ਽
ਰੁੇ – ਸਾ ਸਾ	ਰੁੇ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਮ਼ੰ	ਧ਼ ਸਾ ਸਾ –	ਨ਼ੀ – ਰੁੇ ਰੁੇ
ਪਿਆ ਽ ਽ ਰੁ	ਆ ਽ ਪੇ ਽	ਲਾ ਽ ਏ ਽	ਪ੍ਰੇ ਽ ਮ ਕੀ
ਗਮੰ ਧ ਮੰ ਧ	ਸਾਂ – ਸਾਂ –	ਨੀ ਰੁੇਂ ਸਾਂ –	ਰੁੇਂ ਰੁੇਂ ਰੁੇਂ –
ਸਾ਽ ਽ ਽ ਰ	ਸੋ ਽ ਈ ਽	ਜਾ ਽ ਹੈ ਽	ਜਿ ਸ ਨੋ ਽
ਨੀ ਨੀ ਧ ਮੰ	ਗਮੰ ਧਨੀ ਧਮੰ ਧਮੰ	ਗਮੰ ਧਮੰ ਗਰੁੇ ਸਾ	
ਨ ਦ ਰਿ ਤੁ	ਮਾ਽ ਽਽ ਰੀ਽ ਽਽	ਜੀ਽਽਽ ਽਽ ਉ	
ਅੰਤਰਾ			ਮੰ ਮੰ ਗ ਗ
			ਜਿ ਸ ਨੋ ਽
ਮੰ – ਧ ਧ	ਸਂ ਸਂ – ਸਾਂ	ਨੀ ਰੁੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀ – ਰੁੇਂ ਗਂ
ਪ੍ਰੇ ਽ ਽ ਮੁ	ਮੰ ਨਿ ਽ ਵ	ਸਾ ਽ ਏ ਽	ਸਾ ਽ ਚੈ ਽
ਰੁੇਂ ਰੁੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀ ਰੁੇਂ ਨੀ ਧ	ਮੰ ਧ ਮੰ ਗ	ਮੰ ਗ ਮੰ ਧ
ਸ ਬ ਽ ਦਿ	ਸ ਹ ਜਿ ਸੁ	ਭਾ ਽ ਏ ਽	ਏ ਽ ਹਾ ਽
ਮੰਧ ਨੀਰੁੇਂ ਨੀ ਧ	ਧਮੰ ਗਮੰ ਧ ਮੰ	ਗ ਰੁੇ ਸਾ –	ਨ਼ੀ ਰੁੇ ਗ ਰੁੇ
ਵੇ਽ ਽਽ ਦ ਨ	ਸੋ਽ ਽਽ ਈ ਽	ਜਾ ਽ ਹੈ ਽	ਅ ਵ ਰੁ ਕਿ
ਗਮੰ ਧਮੰ ਧ –	ਮੰਧ ਨੀਰੁੇਂ ਨੀਧ ਮੰਧ	ਨੀਨੀ ਧਮੰ ਗਰੁੇ ਸਾ	ਸ
ਜਾ਽ ਽਽ ਹੈ	਽ ਕਾ਽਽਽ ਰੀ਽	਽਽ ਜੀ਽਽਽ ਽਽	ਉ

ਮਹਲਾ ੩ (ਮਾਰੂ ਵਾਰ)

ਆਪੇ ਕਰਣੀ ਕਾਰ ਆਪਿ ਆਪੇ ਕਰੇ ਰਜਾਇ॥
ਆਪੇ ਕਿਸਹੀ ਬਖਸਿ ਲਏ ਆਪੇ ਕਾਰ ਕਮਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਚਾਨਣੁ ਗੁਰ ਮਿਲੇ ਦੁਖ ਬਿਖੁ ਜਾਲੀ ਨਾਇ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੦੮੭)

ਮਾਰੂ ਰਾਗ — **ਇਕ ਤਾਲ**

×		0		2		0		3		4	
ਸਥਾਈ						ਨ਼ੀਰੇ॒	ਗਮ॑	ਗਰੇ॒	ਗਮ॑	ਧ	ਮ॑
						ਆऽ	ऽऽ	ਪੇऽ	ਕऽ	ਰ	ਣੀ
ਧ	–	ਮ॑	ਗ	ਰੇ॒	ਸਾ	ਨ਼ੀ	ਰੇ॒	ਨ਼ੀ	ਧ਼	ਮ਼॑	ਧ਼
ਕਾ	ऽ	ਰ	ਆ	ऽ	ਪਿ	ਆ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ਕ	ਰੇ
ਸਾ	ਸਾ	ਨ਼ੀ	ਰੇ॒	ਸਾ	–						
ऽ	ਰ	ਜਾ	ऽ	ਇ	ऽ						
ਅੰਤਰਾ						ਮ॑	ਗ	ਗ	ਮ॑	ਧ	ਮ॑ਧ
						ਆ	ऽ	ਪੇ	ਕਿ	ਸ	ਹੀऽ
ਸਾਂ	ਸਾਂ	ਨੀ	ਰੇ॒ਂ	ਸਾਂ	–	ਨੀ	ਰੇ॒ਂ	ਗਂ	ਰੇ॒ਂ	ਰੇ॒ਂ	ਸਾਂ
ਬ	ਖ	ਸਿ	ਲ	ਏ	ऽ	ਆ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ਕਾ	ऽ
ਨੀ	ਰੇ॒ਂ	ਨੀ	ਧ	ਮ॑	ਧ	ਮ॑ਧ	ਨੀਰੇ॒ਂ	ਨੀਧ	ਮ॑	ਧ	ਮ॑
ਰ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਇ	ऽ	ਨਾऽ	ਨऽ	ਕऽ	ਚਾ	ਨ	ਣੁ
ਗਮ॑	ਧ	ਮ॑	ਧ	–	–	ਧ	ਮ॑	ਗ	ਰੇ॒	ਰੇ॒	–
ਗੁऽ	ਰ	ਮਿ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ਦੁ	ਖ	ਬਿ	ਖੁ	ਜਾ	ऽ
ਨੀ	ਧ	ਮ॑ਧ	ਮ॑ਗ	ਰੇ॒ਗ	ਰੇ॒ਸਾ						
ਲੀ	ऽ	ਨਾऽ	ऽऽ	ਇऽ	ऽऽ						

ਸਲੋਕੁ ਮ : ੩

ਪਿਰ ਖੁਸੀਏ ਧਨ ਰਾਵੀਏ ਧਨ ਉਰਿ ਨਾਮੁ ਸੀਗਾਰੁ॥
ਨਾਨਕ ਧਨ ਆਗੈ ਖੜੀ ਸੋਭਾਵੰਤੀ ਨਾਰਿ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੦੮੮)

ਮਾਰੂ ਰਾਗ			**ਤ੍ਰਿੰਨ ਤਾਲ**
×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਧ ਮੰ ਗ ਮੰ	ਗ ਰੇ ਸਾ ਸਾ
		ਪਿ ਰ ਖੁ ਸੀ	ਏ ऽ ਧ ਨ
ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਰੇ ਰੇ	ਗ ਗ ਮੰ –	ਮੰ ਧ ਨੀ ਰੇਂ	ਸਾਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ
ਰਾ ऽ ऽ ਵੀ	ਏ ऽ ऽ ऽ	ਧ ਨ ਉ ਰ	ਨਾ ऽ ਮੁ ਸੀ
ਨੀਰੇਂ ਨੀਧ ਮੰਧ ਮੰਗ	ਧਮੰ ਗਮੰ ਗਰੇ ਸਾ		
ਗਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ਰੁ		
ਅੰਤਰਾ		ਮੰ – ਗ ਗ	ਮੰ ਮੰ ਧ ਮੰ
		ਨਾ ऽ ਨ ਕ	ਧ ਨ ਆ ऽ
ਸਾਂ – – ਸਾਂ	ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ –	ਨੀਰੇਂ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨੀ ਰੇਂ ਨੀ ਧ
ਗੈ ऽ ऽ ਖ	ੜੀ ऽ ऽ ऽ	ਸੋऽ ऽ ਭਾ ऽ	ਵੰ ऽ ਤੀ ऽ
ਰੇਂਨੀ ਧਮੰ ਗਰੇ ਗਮੰ	ਧਮੰ ਗਰੇ ਨ਼ੀਰੇ ਸਾ		
ਨ ऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ਰਿ		

ਸਲੋਕੁ ਮ : ੩ (ਮਾਰੂ ਵਾਰ)

ਸਭਨਾ ਕਾ ਪਿਰੁ ਏਕੁ ਹੈ ਪਿਰ ਬਿਨੁ ਖਾਲੀ ਨਾਹਿ॥
ਨਾਨਕ ਸੇ ਸੋਹਾਗਣੀ ਜਿ ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਹਿ ਸਮਾਹਿ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੦੮੮)

ਮਾਰੂ ਰਾਗ **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			– ਨੀਧ ਮੰਧ ਗਮੰ
			ऽ ਸਭ ਭऽ ਨਾऽ
ਧ – ਮੰ ਧ	– ਮੰਧ ਮੰ ਗ	ਰੇ – ਸਾ ਸਾ	– ਨ਼ੀਰੇ ਗ ਰੇ
ਕਾ ऽ ਪਿ ਰੁ	ऽ ਏऽ ऽ ਕੁ	ਹੈ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਪਿਰ ਬਿ ਨੁ
ਗਮੰ ਧ ਧ –	ਧਮੰ ਗਮੰ ਧਨੀ ਰੇਂ	ਨੀਧ ਮੰਧ ਮੰਗ ਰੇਰੇ	ਸਾ
ਖਾऽ ऽ ਲੀ ऽ	ਨਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਹਿ
ਅੰਤਰਾ			– ਮੰ ਗ ਗ
			ऽ ਨਾ ਨ ਕ
ਮੰਧ ਨੀਰੇਂ – ਰੇਂ	ਸਾਂ – – ਸਾਂ	ਸਾਂ – – ਸਾਂ	ਨੀ ਰੇਂ ਗਂ ਰੇਂ
ਸੇऽ ऽऽ ऽ ਸੁ	ਹਾ ऽ ऽ ਗ	ਣੀ ऽ ऽ ਜਿ	ਸ ਤਿ ਗੁ ਰ
ਨੀ ਰੇਂ ਨੀ ਧ	ਮੰਧ ਨੀਰੇਂ ਨੀਧ ਮੰਧ	ਧਮੰ ਗਮੰ ਗਰੇ ਗਰੇ	ਸਾ
ਮਾ ऽ ਹਿ ਸਾ	ਮਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਹਿ

ਰਾਗ ਭੈਰਉ

ਭੈਰਉ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਤੇ ਬੜਾ ਮਧੁਰ ਰਾਗ ਹੈ। ਥਾਟ ਪੱਧਤੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭੈਰਵ ਥਾਟ ਦਾ ਜਨਕ ਰਾਗ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਧੈਵਤ ਅਤਿ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਭ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਸੱਤ ਸੁਰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੈ ਇਸ ਕਾਰਨ ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਔੜਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਪਹਿਲਾ ਮੱਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਗਾਉਣ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦਾ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸੱਤ ਵਜੇ ਤੱਕ ਗਾਇਆ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੈਰਵ ਵਿਚ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਕੋਮਲ ਨਿਸ਼ਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਵਾਦੀ ਸੁਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੋ ਸੁਰਾਂ (ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਧੈਵਤ) ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਭ ਤੇ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਮਧਿਅਮ ਤੇ ਮੀਂਡ ਦੁਆਰਾ ਗੰਧਾਰ ਦਾ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਰਿਸ਼ਭ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ (ਰੇ੍ ਧੁ ਅੰਦੋਲਿਤ) ਵਿਚ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਕੁੱਲ ਰਹੱਸ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਠਹਿਰਾਓ ਦੇ ਸੁਰ ਸ਼ਡਜ, ਰਿਸ਼ਭ, ਮਧਿਅਮ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਸੁਰ ਦਾ ਅਕਸਰ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਉਤਰਾਂਗ ਵਾਦੀ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਤਿੰਨਾਂ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ ਰੇ੍ ਗ ਮ ਪ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਜਾਂ ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ, ਪ ਮ ਗ ਰੇ੍, ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਗ ਮ ਰੇ੍ ਰੇ੍ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ), ਗ ਮਾ ਰੇ਼ ਰੇ਼ ਸਾ (ਸੱ) ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ਼ ਸਾ, ਰੇ਼ ਰੇ਼ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਧ਼ੂ ਧ਼ੁ ਸਾ, ਸਾ ਰੇ਼ ਨ਼ੀਸਾ, ਧ਼ੁ ਧ਼ੁ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਗ਼ ਮ਼ਧ਼ੁ ਧ਼ੁ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਗ਼ ਮ਼ ਧ਼ੁ ਧ਼ੁ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ, ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ਼ ਨ਼ੀਸਾ, ਗ਼ ਗ਼ ਮ ਰੇ਼ ਰੇ਼, ਸਾ, ਰੇ਼ ਸਾ ਨ਼ੀਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਗ ਮ, ਗ ਮ ਰੇ਼ ਰੇ਼ ਸਾ, ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ਼, ਨ਼ੀ ਸਾ, ਗ ਗ ਮ, ਗ ਮ ਰੇ਼, ਗ ਮ ਪ ਪ ਗ ਮ ਰੇ਼, ਰੇ਼ ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ ਰੇ਼, ਰੇ਼ ਗ ਗ ਮ ਗ ਮ, ਪ ਮ ਗ ਰੇ਼, ਗ ਮ ਰੇ਼, ਰੇ਼ ਰੇ਼, ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ ਪ ਪ ਮ ਗ, ਮ ਗ ਰੇ਼ ਰੇ਼ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ ਧ਼ੁ ਧ਼ੁ, ਗ਼ ਮ਼, ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਸਾ।
2. ਨ਼ੀ ਸਾ, ਧ਼ੁ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ਼, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ, ਗ ਮ ਰੇ਼ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ ਰੇ਼ ਰੇ਼, ਪ ਮ ਗ ਮ, ਰੇ਼ ਰੇ਼, ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾਗ ਮ ਪ ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਧੁ ਧੁ ਪ ਮ ਪ ਮ ਗ ਮ, ਧੁ ਧੁ ਪ, ਨੀ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਗ ਮ ਪ ਮ ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਗ ਮ ਪ ਪ ਗ ਮ, ਪ ਪ ਗਮ, ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਧੁ ਪ, ਮ ਪ ਗਮ, ਗ਼ ਮ ਪ ਮ ਗ ਮ, ਗ ਮ ਰੇ਼ ਰੇ਼ ਸਾ।
3. ਨ਼ੀ ਸਾਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਧੁ, ਧੁ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ, ਗ ਮ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ, ਧੁ ਧੁ ਪ, ਮ ਪ ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਸਾ, ਗ ਮ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ, ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇ਼ਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਧੁ ਧੁ ਸਾਂ, ਨ਼ੀ ਸਾ, ਗ ਮ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇ਼ਂ ਨੀ ਸਾਂ ਗਂਮਂ, ਰੇ਼ਂ ਰੇ਼ਂ ਸਾਂ, ਮ ਗ ਪਮ ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇ਼ਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਗਂ ਮਂ ਰੇ਼ਂ ਰੇ਼ਂ, ਸਾਂ, ਰੇ਼ਂ ਰੇ਼ਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਗਂ ਗਂ ਮਂ, ਗਂ ਮਂ ਪਂ ਮਂ ਗਂ ਮਂ, ਰੇ਼ਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਗਂ ਮਂ ਰੇ਼ਂ ਰੇ਼ਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇ਼ਂ ਰੇ਼ਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇ਼ਂ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਮ ਪ ਗ ਮ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਧੁ ਧੁ ਪ, ਧੁ ਮ ਪ ਗ ਮ, ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ, ਰੇ਼ ਰੇ਼ ਸਾ।

ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੩

ਮੈ ਕਾਮਣਿ ਮੇਰਾ ਕੰਤੁ ਕਰਤਾਰੁ॥ ਜੇਹਾ ਕਰਾਏ ਤੇਹਾ ਕਰੀ ਸੀਗਾਰੁ॥੧॥
ਜਾਂ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਾਂ ਕਰੇ ਭੋਗੁ॥ ਤਨੁ ਮਨੁ ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬ ਜੋਗੁ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਕਰੇ ਕਿਆ ਕੋਈ॥ ਜਾਂ ਆਪੇ ਵਰਤੈ ਏਕੋ ਸੋਈ॥੨॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਪਿਰਮ ਕਸਾਈ॥ ਮਿਲਉਗੀ ਦਇਆਲ ਪੰਚ ਸਬਦ ਵਜਾਈ॥੩॥
ਭਨਤਿ ਨਾਨਕੁ ਕਰੇ ਕਿਆ ਕੋਇ॥ ਜਿਸ ਨੋ ਆਪਿ ਮਿਲਾਵੈ ਸੋਇ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੧੨੮)

ਮਾਰੂ ਰਾਗ **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਗਮ	ਪਮ ਰੁ੍ਰੇ – ਸਾ
		ਜਾਂऽ	ऽऽ ਤਿ ऽ ਸੁ
ਰੁ੍ਰੇ – ਸਾ ਸਾ	ਸਾਗਮਪ ਗ ਮ	ਧੁ ਧੁ ਪ ਗ	ਮ ਧੁ – ਨੀ
ਭਾ ऽ ਵੈ ਤਾਂ	ਕऽ ਰੇऽ ऽ ऽ	ਭੋ ऽ ਗੁ ਤ	ਨੁ ਮ ऽ ਨੁ
ਸਾਂ – ਸਾਂ –	ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂ	ਧੁ ਧੁ ਪ	
ਸਾ ऽ ਚੇ ऽ	ਸਾऽ ऽऽ ਹਿऽ ਬ	ਜੋ ऽ ਗੁ	
ਅੰਤਰਾ		ਗ	ਮ ਧੁ – ਨੀ
		ਮੈ	ऽ ਕਾ ऽ ऽ
ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ	ਸਾਂ ਗਂ – ਮਂ
ਮ ਨਿ ਮੇ ਰਾ	ਕੰ ਤੁ ਕ ਰ	ਤਾ ऽ ਰੁ ਜੇ	ऽ ਹਾ ऽ ਕ
ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ	ਧੁ ਧੁ ਪ	
ਰਾ ਏ ਤੇ ਹਾ	ਕऽ ਰੀऽ ऽ ਸੀ	ਗਾ ऽ ਰੁ	

ਰਾਗੁ ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੩ ਚਉਪਦੇ ਘਰੁ ੧
੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਜਾਤਿ ਕਾ ਗਰਬੁ ਨ ਕਰੀਅਹੁ ਕੋਈ॥ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਿੰਦੇ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋਈ॥੧॥
ਜਾਤਿ ਕਾ ਗਰਬੁ ਨ ਕਰਿ ਮੂਰਖ ਗਵਾਰਾ॥
ਇਸ ਗਰਬੁ ਤੇ ਚਲਹਿ ਬਹੁਤੁ ਵਿਕਾਰਾ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਚਾਰੇ ਵਰਨ ਆਖੈ ਸਭੁ ਕੋਈ॥ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਿੰਦ ਤੇ ਸਭ ਓਪਤਿ ਹੋਈ॥੨॥
ਮਾਟੀ ਏਕ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰਾ॥ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਭਾਂਡੇ ਘੜੈ ਕੁਮ੍ਹਾਰਾ॥੩॥
ਪੰਚ ਤਤੁ ਮਿਲਿ ਦੇਹੀ ਕਾ ਆਕਾਰਾ॥ ਘਟਿ ਵਧਿ ਕੋ ਕਰੈ ਬੀਚਾਰਾ॥੪॥
ਕਹਤੁ ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਜੀਉ ਕਰਮ ਬੰਧੁ ਹੋਈ॥ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟੇ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੧੨੮)

ਭੈਰਉ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			– ਗ ਮ ਮ
			– ਜਾ ਤਿ ਕਾ
ਧੁ ਧੁ ਪ ਪ	ਧੁਧੁ ਮਮ ਪ ਗ	ਮ ਪਮ ਰੇ –	ਸਾ – ਨ਼ੀ ਸਾ
ਗ ਰ ਬੁ ਨ	ਕਰਿ ਅਹੁ ਮੂ ਰ	ਖ ਗਾऽ ਵਾ ऽ	ਰਾ ऽ ਇ ਸ
ਧੁ ਨ਼ੀ ਧ਼ੁ ਸਾ	ਰੇ ਸਾ ਗ ਮ	ਪ ਪ ਪਧੁ ਨੀਸਾਂ	ਨੀਧੁ ਪਧੁ ਮਪ ਗਮ
ਗਰਬੁ ਤੇ ਚ	ਲ ਹਿ ਬ ਹੁ	ਤ ਵਿ ਕਾऽ ऽऽ	ਰਾऽ ਜਾऽ ਤਿऽ ਕਾऽ
ਅੰਤਰਾ			– ਗ ਮ ਮ
			ऽ ਜਾ ਤਿ ਕਾ
ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ – ਸਾਂ –	ਧੁ ਧੁ ਧੁ ਨੀ
ਗ ਰ ਬੁ ਨ	ਕ ਰਿ ਅ ਹੁ	ਕੋ ऽ ਈ ऽ	ਬ੍ਰ ਹ ਮੁ ਬਿ
– ਨੀ ਸਾਂ –	ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂ	ਧੁਨੀ ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ ਮਗ	
ऽ ਦੇ ਸੋ ऽ	ਬ੍ਰਾऽ ਹऽ ਮऽ ਣੁ	ਹੋऽ ऽऽ ਈऽ ऽऽ	

ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੩

ਮਨਮੁਖ ਆਸਾ ਨਹੀ ਉਤਰੈ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਆਏ॥
ਉਦਰੁ ਨੈ ਸਾਣੁ ਨ ਭਰੀਐ ਕਬਹੂ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਪਚਾਏ॥੧॥
ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਰਾਮ ਰਸਿ ਰਾਤੇ॥
ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਦੁਬਿਧਾ ਮਨਿ ਭਾਗੀ ਹਰਿ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀ ਤ੍ਰਿਪਤਾਤੇ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਆਪੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਜਿਨਿ ਸਾਜੀ ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਧੰਧੈ ਲਾਏ॥
ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਕੀਆ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਆਪੇ ਦੂਜੈ ਲਾਏ॥੨॥
ਤਿਸਨੋ ਕਿਹੁ ਕਹੀਐ ਜੇ ਦੂਜਾ ਹੋਵੈ ਸਭਿ ਤੁਧੈ ਮਾਹਿ ਸਮਾਏ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨੁ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਏ॥੩॥
ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਚਾ ਸਦ ਹੀ ਸਾਚਾ ਸਾਚਾ ਸਭੁ ਆਕਾਰਾ॥
ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਸੋਝੀ ਪਾਈ ਸਚਿ ਨਾਮਿ ਨਿਸਤਾਰਾ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੧੩੧)

ਭੈਰਉ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			– ਪ ਗ ਮ
			ऽ ਸ ਦਾ ਅ
ਧੁ ਧੁ ਪ ਪ	ਧੁ ਮ ਪ ਪ	ਮਪ ਧੁਪਮ ਗ	– ਮ ਗ ਰੇ
ਨੰ ऽ ਦੁ ਰਾ	ऽ ਮ ਰ ਸਿ	ਮਾऽ ऽऽ ਤੇ ऽ	ऽ ਹਿ ਰ ਦੈ
ਰੇਗ ਮਪ ਪ ਪ	ਮ ਗ ਮ ਗ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ –	– ਨ਼ੀਸਾ ਗ ਮ
ਨਾऽ ऽਮੁ ਦੁ ਬਿ	ਧਾ ऽ ਮ ਨਿ	ਭਾ ऽ ਗੀ ऽ	ऽ ਹਰਿ ਹ ਰਿ
ਪ – ਗ ਮ	ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂ	ਧੁਨੀ ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ ਮਗ	ਮ
ਅੰ ऽ ਮ੍ਰਿ ਤੁ	ਪੀऽ ऽऽ ਤ੍ਰਿऽ ਪ	ਤਾऽ ऽऽ ਤੇऽ ऽऽ	ऽ
ਅੰਤਰਾ			– ਪਪਗ ਮ
			ऽ ਮਨਮੁ ਖ
ਧੁ – ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ –	– ਧੁ – ਧੁ
ਆ ऽ ਸਾ ਨ	ਹੀ ऽ ਉ ਤ	ਰੈ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਦੂ ऽ ਜੈ
ਨੀ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਧੁ ਪ	– ਗਮ ਧੁ ਧੁ
ਭਾ ऽ ਇ ਖੁ	ਆ ऽ ऽ ऽ	ਏऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ ਉਦ ਰੁ ਨੈ
ਪ – ਧੁ ਮ	ਗ ਮ ਗਮ ਪਮ	ਗਰੇ ਗਰੇ ਸਾ –	– ਨ਼ੀਸਾ ਗ ਮ
ਸਾ ऽ ਣੁ ਨ	ਭ ਰੀ ਐऽ ऽऽ	ਕऽ ਬऽ ਹੂ ऽ	ऽ ਤ੍ਰਿਸ ਨਾ ऽ
ਪ ਪ ਗ ਮ	ਪਧੁ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ	ਨੀਧੁ ਨੀਧੁ ਪਧੁ ਪਮ	ਗਮ
ਅ ਗ ਨਿ ਪ	ਚਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਏऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ

ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੩

ਆਪੇ ਦੈਤ ਲਾਇ ਦਿਤੇ ਸੰਤ ਜਨਾ ਕਉ ਆਪੇ ਰਾਖਾ ਸੋਈ॥
ਜੋ ਤੇਰੀ ਸਦਾ ਸਰਣਾਈ ਤਿਨ ਮਨਿ ਦੁਖੁ ਨ ਹੋਈ॥੧॥
ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਭਗਤਾ ਕੀ ਰਖਦਾ ਆਇਆ॥
ਦੈਤ ਪੁਤ੍ਰੁ ਪ੍ਰਹਲਾਦੁ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਤਰਪਣੁ ਕਿਛੂ ਨ ਜਾਣੈ॥
ਸਬਦੇ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇਆ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਦਿਨ ਰਾਤੀ ਦੁਬਿਧਾ ਸਬਦੇ ਖੋਈ॥
ਸਦਾ ਨਿਰਮਲ ਹੈ ਜੋ ਸਚਿ ਰਾਤੇ ਸਚੁ ਵਸਿਆ ਮਨਿ ਸੋਈ॥੨॥
ਮੂਰਖ ਦੁਬਿਧਾ ਪੜ੍ਹਹਿ ਮੂਲੁ ਨ ਪਛਾਣਹਿ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਿ ਦੁਸਟੁ ਦੈਤੁ ਚਿੜਾਇਆ॥੩॥
ਪ੍ਰਹਲਾਦੁ ਦੁਬਿਧਾ ਨ ਪੜੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਛੋਡੈ ਡਰੈ ਨ ਕਿਸੈ ਦਾ ਡਰਾਇਆ॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਕਾ ਹਰਿ ਜੀਉ ਰਾਖਾ ਦੈਤੈ ਕਾਲੁ ਨੇੜਾ ਆਇਆ॥੪॥
ਆਪਣੀ ਪੈਜ ਆਪੇ ਰਾਖੈ ਭਗਤਾਂ ਦੇਇ ਵਡਿਆਈ॥
ਨਾਨਕ ਹਰਣਾਖਸੁ ਨਖੀ ਬਿਦਾਰਿਆ ਅੰਧੈ ਦਰ ਕੀ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਈ॥੫॥
(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੧੩੩)

ਭੈਰਉ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ	ਪ ਪ ਧੁਧੁ ਪਮ
		ਜੁ ਗਿ ਜੁ ਗਿ	ਭ ਗ ਤਾਂਤ ਸਸ
ਪ ਗ ਗ ਮ	ਰੇ – ਸਾ –	– – – –	ਧੁ – ਧੁ ਨੀ
ਕੀ ਰ ਖ ਦਾ	ਆ ਸ ਇਆ ਸ	ਸ ਸ ਸ ਸ	ਦੈ ਸ ਤ ਪੁ
– ਨ਼ੀ ਸਾ ਸਾ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਸਾ	ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ	ਪ ਪ ਗ ਮ
ਸ ਤ੍ਰੁ ਪ੍ਰ ਹ	ਲਾ ਸ ਸ ਦੁ	ਗਾ ਇ ਤ੍ਰੀ ਸ	ਤ ਰ ਪ ਣੁ
ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ –	ਧੁ ਧੁ ਧੁ –	ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂ
ਕਿ ਛੂ ਸ ਨ	ਜਾ ਸ ਣੈ ਸ	ਸ ਬ ਦੇ ਸ	ਮੇਸ ਸਸ ਲਸ ਮਿ
ਧੁਨੀ ਸਾਂਨੀ ਧੁ ਪ	ਮਪ ਧੁਪ ਮ ਗ		
ਲਾਸ ਸਸ ਸ ਸ	ਇਆ ਸਸ ਸ ਸ		
ਅੰਤਰਾ		ਗ ਮ ਪ ਪ	ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਨੀ
		ਆ ਪੇ ਦੈ ਤ	ਲਾ ਇ ਦਿ ਤੇ
ਸਾਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ –	ਨੀ ਸਾਂ ਗਂ ਮਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ –
ਸੰ ਸ ਤ ਜ	ਨਾ ਸ ਕਉ ਸ	ਆ ਸ ਪੇ ਸ	ਰਾ ਸ ਖਾ ਸ
ਰੇਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ	ਧੁ ਧੁ ਪ –	ਗ ਮ ਪ ਧੁ	ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪ
ਸੋ ਸਸ ਸ ਸ	ਈ ਸ ਸ ਸ	ਜੋ ਸ ਸ ਤੇ	ਰੀ ਸ ਸ ਸ
ਗ ਪ ਪ ਮ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ –	ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ	ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ
ਦਾ ਸ ਸ ਰ	ਣਾ ਸ ਈ ਸ	ਤਿ ਨ ਮ ਨਿ	ਦੁ ਸ ਖੁ ਨ
ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧੁਨੀ	ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ ਮਗ ਰੇਸਾ		
ਹੋਸ ਸਸ ਸਸ ਸਸ	ਈਸ ਸਸ ਸਸ ਸਸ		

ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੩

ਮੇਰੀ ਪਟੀਆ ਲਿਖਹੁ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਗੋਪਾਲਾ॥ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਫਾਥੇ ਜਮ ਜਾਲਾ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਰੇ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ॥ ਹਰਿ ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਮੇਰੈ ਨਾਲਾ॥੧॥
ਗੁਰ ਉਪਦੇਸਿ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦੁ ਹਰਿ ਉਚਰੈ॥ ਸਾਸਨਾ ਤੇ ਬਾਲਕੁ ਗਮੁ ਨ ਕਰੈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਮਾਤਾ ਉਪਦੇਸੈ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਪਿਆਰੇ॥ ਪੁਤ੍ਰ ਰਾਮ ਨਾਮ ਛੋਡਹੁ ਜੀਉ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੇ॥
ਪ੍ਰਹਿਲਾਦੁ ਕਹੈ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੀ ਮਾਇ॥ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਨ ਛੋਡਾ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ॥੨॥
ਸੰਡਾ ਮਰਕਾ ਸਭ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੇ॥ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਆਪਿ ਵਿਗੜਿਆ ਸਭਿ ਚਾਟੜੇ ਵਿਗਾੜੇ॥
ਦੁਸਟ ਸਭਾ ਮਹਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਪਕਾਇਆ॥ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਕਾ ਰਾਖਾ ਹੋਇ ਰਘੁਰਾਇਆ॥੩॥
ਹਾਥਿ ਖੜਗੁ ਕਰਿ ਧਾਇਆ ਅਤਿ ਅਹੰਕਾਰਿ॥ ਹਰਿ ਤੇਰਾ ਕਹਾ ਤੁਝੁ ਲਏ ਉਬਾਰਿ॥
ਖਿਨ ਮਹਿ ਭੈਆਨ ਰੂਪੁ ਨਿਕਸਿਆ ਥੰਮ੍ ਉਪਾੜਿ॥
ਹਰਣਾਖਸੁ ਨਖੀ ਬਿਦਾਰਿਆ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦੁ ਲੀਆ ਉਬਾਰਿ॥੪॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੇ ਹਰਿ ਜੀਉ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰੇ॥ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਜਨ ਕੇ ਇਕੀਹ ਕੁਲ ਉਧਾਰੇ॥
ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਹਉਮੈ ਬਿਖੁ ਮਾਰੇ॥ ਨਾਨਕ ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਸੰਤ ਨਿਸਤਾਰੇ॥੫॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੧੩੩)

ਭੈਰਉ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			ਮ ਮ ਗ ਮ
			ਗੁ ਰ ਉ ਪ
ਧੁ ਧੁ ਪ ਪ	ਧੁ ਮ ਗਮ ਪਮ	^{ਗ}ਰੇ ^{ਗ}ਰੇ ^{ਸ}ਸ –	ਧੁ ਨ਼ੀ ਧੁ ਸਾ
ਦੇ ऽ ਸਿ ਪ੍ਰਹਿ	ਲਾ ਦੁ ਹऽ ਰਿऽ	ਉ ਚ ਰੈ ऽ	ਸਾ ऽ ਸ ਨਾ
ਰੇ – ਸਾ ਸਾ	ਗ ਮ ਗਮ ਪਮ	^{ਗ}ਰੇ ^{ਗ}ਰੇ ਸਾ –	
ਤੇ ऽ ऽ ਬਾ	ਲ ਕੁ ਗਮੁ ਨ	ਕ ਰੈ ऽ ऽ	
ਅੰਤਰਾ			ਗਗ ਗ ਮ ਮ
			ਮੇਰੀ ਪ ਟੀ ਆ
ਧੁ ਧੁ ਨੀਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ – ਸਾਂ –	ਗਂ – ਮਂ ਰੇਂ
ਲਿ ਖਹੁ ਹਰਿ ਗੋ	ਵਿੰ ऽ ਦ ਗੋ	ਪਾ ऽ ਲਾ ऽ	ਦੂ ऽ ਜੈ ਭਾ
– ਰੇਂ ਸਾ –	ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਧੁ ਧੁ ਪ –	ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ
ऽ ਇ ਫਾ ऽ	ਥਾ ऽ ਜऽ ਮऽ	ਜਾ ऽ ਲਾ ऽ	ਸ ਤਿ ਗੁ ਰ
ਪ ਪ ਧੁ ਮ	ਗੁ ਮ ਗਮ ਪਮ	^{ਗ}ਰੇ ਰੇ ਸਾ –	ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ
ਕ ਰੇ ऽ ਮੇ	ਰੀ ऽ ਪ੍ਰऽ ਤਿऽ	ਪਾ ऽ ਲਾ ऽ	ਹ ਰਿ ਸੁ ਖ
ਪਧੁ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ	ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ	ਧੁਨੀ ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ ਮਗੁ	
ਦਾऽ ऽऽ ਤਾऽ ऽऽ	ਮੇऽ ऽऽ ਰੈ ऽ	ਨਾऽ ऽऽ ਲਾऽ ऽऽ	

ਰਾਗ ਬਸੰਤ

ਬਸੰਤ ਬੜਾ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਨਾਲ ਬੜਾ ਗਹਿਰਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮੌਸਮੀ' ਜਾਂ 'ਰਿਤੂ ਕਾਲੀਨ' ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੱਧ ਕਾਲ ਤੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਤੱਕ ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਈ ਮੱਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਮੱਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਵਾ ਮੇਲ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨੀ, ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਮੇਲ ਤਾਂ ਮਾਰਵਾ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਪਰ ਪੰਚਮ ਦਾ ਤਿਆਗ ਦਰਸਾਇਆ, ਤੀਜੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਵੀ ਥਾਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਕੇਵਲ ਤੀਬਰ ਮਧਿਅਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਨੇ ਥਾਟ ਤਾਂ ਪੂਰਵੀ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਮਧਿਅਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ। ਆਧੁਨਿਕ ਸ਼ਮੇਂ ਅੰਤਿਮ ਮੱਤ ਵਾਲਾ ਬਸੰਤ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੈ ਵੀ ਬੜਾ ਮਨੋਹਰ।

ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪੂਰਵੀ ਮੇਲ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਧੈਵਤ ਕੋਮਲ, ਮਧਿਅਮ ਦੋਵੇਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ। ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਵਕਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੱਤ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਾਤੀ ਔੜਵ ਵਕਰ ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਸ਼ੜਜ (ਤਾਰ) ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੈ। ਇਹ ਉਤਰਾਂਗ ਸੰਧੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਗ ਹੈ। ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰੁੱਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ ਗ, ਮੰ ਧੁ ਰੇਂ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ, ਪ, ਮੰਗ, ਮੰਗ, ਮੰਗ, ਰੇ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਮੰ ਧੁ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰਗ ਮੰਗ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ), ਸਾ ਰੇ ਸਾ ਸਾ ਮ, ਮ ਮੰ ਗ, ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਗ ਮੰ ਗ, ਮੰਗ ਰੇ, ਸਾ, ਮੰ ਧੁਸਾਂ, ਮੰ ਧੁ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਗ ਮੰ ਗ, ਮੰ ਧੁ ਸਾਂ, ਮ ਧੁ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਧੁ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਗ ਮੰ ਗ, ਧੁ ਮੰ ਪ ਮੰ ਗ ਮੰ ਗ, ਗ ਮੰ ਧੁ ਗ ਮੰ ਗ, ਮੰ ਗ, ਰੇ ਸਾ।

2. ਸਾ ਸਾਰੇਨ਼ੀ ਸਾ ਮ ਮ ਗ, ਮੰ ਧੁ ਸਾਂ, ਮੰ ਧੁ ਰੇਂ, ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਨੀ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਧੁ ਧੁ ਰੇਂ ਨੀ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰਨੀ ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁਪ, ਮੰ ਧੁ ਸਾਂ, ਨੀ ਰੇਂ ਗਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਗ ਮੰ ਗ, ਮੰ ਨੀ ਧੁ ਰੇਂ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਗ ਮੰ ਗ, ਗ ਨੀ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਗ ਮੰ ਗ, ਗ ਮੰ ਧੁ ਗ, ਮੰ ਗ, ਰੇ ਸਾ।

3. ਮੰ ਗ, ਮੰ ਧੁ, ਸਾਂ, ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰਗ, ਮੰ ਧੁ ਸਾਂ, ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਧੁ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਗ ਮੰ, ਗ ਮੰ ਧੁ ਸਾਂ, ਸਾਰੇ ਨ਼ੀਸਾ ਮ ਮੰ ਮ ਗ, ਮੰ ਧ ਮੰ ਧੁ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਰੇਂ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਨੀ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਗ ਰੇ ਸਾ, ਮੰ ਧੁ ਸਾਂ ਮੰ ਧੁ ਧੁ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਸਾ ਮ ਮ ਗ, ਮੰ ਨੀ ਨੀ ਧੁ, ਧ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਗਂ ਗਂ ਗਂ ਰੇਂ, ਰੇਂ ਮੰ ਮੰ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਧੁ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਨੀ ਧੁ ਪ, ਧੁ ਮੰ ਪ, ਮੰ ਗ ਮੰ ਗ, ਨ਼ੀ ਮੰ ਗ, ਮੰ ਗ, ਰੇ ਸਾ।

ਬਸੰਤੁ ਮਹਲਾ ੩ ਘਰੁ ੧ ਦੁਤੁਕੇ
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਮਾਹਾ ਰੁਤੀ ਮਹਿ ਸਦ ਬਸੰਤੁ॥ ਜਿਤੁ ਹਰਿਆ ਸਭੁ ਜੀਅ ਜੰਤੁ॥
ਕਿਆ ਹਉ ਆਖਾ ਕਿਰਮ ਜੰਤੁ॥ ਤੇਰਾ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ ਆਦਿ ਅੰਤੁ॥੧॥
ਤੈ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕਰਹਿ ਸੇਵ॥ ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਆਤਮ ਦੇਵ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਕਰਮੁ ਹੋਵੈ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰੈ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜੀਵਤ ਮਰੈ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਸਾਚੁ ਨਾਮੁ ਉਚਰੈ॥ ਇਨ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੁਤਰੁ ਤਰੈ॥੨॥
ਬਿਖੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਰਤਾਰਿ ਉਪਾਏ॥ ਸੰਸਾਰ ਬਿਰਖ ਕਉ ਦੁਇ ਫਲ ਲਾਇ॥
ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਕਰੇ ਕਰਾਏ॥ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੈ ਖਵਾਇ॥੩॥
ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਨੋ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਆਪੇ ਦੇਇ॥
ਬਿਖਿਆ ਕੀ ਬਾਸਨਾ ਮਨਹਿ ਕਰੇਇ॥ ਅਪਣਾ ਭਾਣਾ ਆਪਿ ਕਰੇਇ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੧੭੨)

ਬਸੰਤ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		– ਮੰਧੁ ਨੀਸਾਂ ਨੀਧੁ	ਪਧੁ ਮੰਪਮੰ ਗ
		ऽ ਤੈ਽ ऽऽ ਸਾऽ	ਹਿऽ ਬऽ ਕੀ ऽ
ਮੰ ਗ ਮੰ ਗ	ਰੇ – ਸਾ –	ਸਮ ਮ ਮ ਮ	ਮਮੰ ਮਮਗ –
ਕ ਰ ਹਿ ऽ	ਸੇ ऽ ਵ ऽ	ਪਰ ਮ ਸੁ ਖ	ਪਾऽ ऽऽ ਵਹਿ ऽ
ਮੰਧੁ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ		
ਆऽ ऽऽ ਤऽ ਮऽ	ਦੇ ऽ ऽ ਵ		

ਅੰਤਰਾ		ਮ̍ – ਗ ਗ	ਮ̍ਧੁ ਨੀ ਮ̍ ਧੁ
		ਮਾ ঽ ਹਾ ਰੁ	ਤੀঽ ঽ ਮ ਹਿ
– ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ – ਸਂ ਸਂ	ਮ̍ਂ ਮ̍ਂ ਗਂ ਮਂ	ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ঽ ਸ ਦ ਬ	ਸੰ ঽ ঽ ਤੁ	ਜਿ ਤੁ ਹ ਰਿ	ਆ ঽ ਸੁ ਭੁ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਧੁ	ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ	ਮ̍ਧੁ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਧੁ	ਪਧੁ ਮ̍ਪਮ̍ ਗ
ਜੀঽ ঽঽ ঽ ਅ	ਜੰ ঽ ঽ ਤੁ	ਕਿਆ ঽঽ ਹਉ ঽ	ਆঽ ঽঽ ਖਾ ঽ
– ਮ̍ ਗ ਮ̍	ਗ ਰੇ ਸਾ ਸਾ	ਸਾਸਾ ਸ ਸ ਸ	ਮਮ̍ ਮਮ ਗ –
ঽ ਕਿ ਰ ਮ	ਜੰ ঽ ਤੁ ঽ	ਤੇਰਾ ਕਿਨੈ ঽ ਨ	ਪਾ ঽ ਇਆঽ
ਮ̍ਧੁ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ	ਰੇ ਨੀ ਧੁ ਪ		
ਆঽ ঽঽ ঽঽ ਦਿঽ	ਅੰ ঽ ঽ ਤ		

ਬਸੰਤੁ ਮਹਲਾ ੩

ਬਸੰਤੁ ਚੜਿਆ ਫੂਲੀ ਬਨਰਾਇ॥ ਏਹਿ ਜੀਅ ਜੰਤ ਫੂਲਹਿ ਹਰਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥੧॥
ਇਨ ਬਿਧਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਹਰਿਆ ਹੋਇ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਉਮੈ ਕਢੈ ਧੋਇ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਣੀ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਇ॥ ਇਹ ਜਗੁ ਹਰਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਇ॥੨॥
ਫਲ ਫੂਲ ਲਾਗੇ ਜਾਂ ਆਪੇ ਲਾਇ॥ ਮੂਲਿ ਲਗੈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਏ॥੩॥
ਆਪਿ ਬਸੰਤੁ ਜਗਤੁ ਸਭੁ ਵਾੜੀ॥ ਨਾਨਕ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਭਗਤਿ ਨਿਰਾਲੀ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੧੭੭)

ਬਸੰਤ ਰਾਗ **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਮੰਧੁ ਨੀਸਾਂ ਨੀ ਧੁ	ਪਧੁ ਮੰਪਮੰ ਗ
		ਇਨ ਨ ਬਿ ਧਿ	ਇ ਹੁ ਮ ਨੁ
ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ	ਰੇਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ	ਨੀ ਧੁ ਪ ਪ
ਹ ਰਿ ਆ ਙ	ਹੋ ਙ ਙ ਇ	ਹ ਰਿ ਹ ਰਿ	ਨਾ ਙ ਮੁ ਜ
ਮੰ ਗ ਗਮੰਧੁ ਗਮੰ	ਗ ਰੇ ਸਾ –	ਸ ਮ ਮ ਮ	ਮਮੰ ਮਮ ਗ –
ਪੈ ਙ ਦਿਙਙ ਨੁਙ	ਰਾ ਙ ਤੀ ਙ	ਗੁ ਰ ਮੁ ਖਿ	ਹਉ ਙਙਮੈ ਙ
ਮੰਧੁ ਸਾਂ ਨੀਧੁ ਰੇਂ	ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ ਮੰਗ ਮੰਗ		
ਕਙਢੈ ਙਙ ਙ	ਧੋਙ ਙਙ ਙਙ ਇਙ		
ਅੰਤਰਾ		ਮੰ ਗ – ਗ	ਮੰ ਧੁ ਮੰ ਧੁ
		ਬ ਸੰ ਙ ਤੁ	ਚ ੜਿ ਆ ਫੂ
ਮੰਧੁ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਗਂ – ਮੰ ਗਂ	– ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਲੀਙ ਙਙ ਬ ਨ	ਰਾਙ ਙਙ ਇ ਏਹਿ	ਜੀ ਙ ਅ ਜੰ	ਙ ਤੁ ਫੂ ਲਹਿ
ਸਾਂਨੀ ਧਨੀ ਰੇਂਗਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਰੇਂਨੀ ਧੁਪ ਮੰਗ ਮੰਗ		
ਹਙ ਰਿਙ ਚਿਙ ਤੁਙ	ਲਾਙ ਙਙ ਙਙ ਇਙ		

ਰਾਗ ਬਸੰਤ ਹਿੰਡੋਲ

ਬਸੰਤ ਹਿੰਡੋਲ ਇਕ ਅਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਰਾਗ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਪਹਿਲਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਰਾਗ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਸੂਹੀ ਲਲਿਤ, ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬਿਭਾਸ, ਗੋਂਡ ਬਿਲਾਵਲ, ਬਸੰਤ ਹਿੰਡੋਲ ਆਦਿ। ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਦੋ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ, ਭੈਰਵ ਬਹਾਰ, ਮਾਲਕੌਂਸ-ਬਹਾਰ, ਕੇਦਾਰਾ ਬਹਾਰ, ਕਾਮੋਦ-ਨਟ, ਨਟ-ਬਿਹਾਗ, ਦੁਰਗਾ ਕਲਿਆਣ, ਯਮਨੀ ਬਿਲਾਵਲ, ਤਿਲਕ ਸ਼ਾਮ, ਮਾਝ ਖਮਾਜ ਆਦਿ।

ਬਸੰਤ ਹਿੰਡੋਲ ਰਾਗ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੋ ਮੇਲਾਂ – ਪੂਰਵੀ ਅਤੇ ਮਾਰਵਾ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਡਜ, ਰਿਸ਼ਭ ਕੋਮਲ, ਦੋਵੇਂ ਮਧਿਅਮ, ਦੋ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ੁੱਧ ਸੁਰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਚਲਨ ਵਿਚ ਦੋ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਮਿਸ਼ਰਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਰਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਹਿੰਡੋਲ ਦੀ ਤਰੰਗ ਹੈ ਅਵਰੋਹ 'ਚ ਬਸੰਤ ਦੀ ਜਾਂ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਦੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਹਿੰਡੋਲ ਦੀ। ਬਸੰਤ ਹਿੰਡੋਲ ਰਾਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਹਿਰਾਂ (ਸੁਰਾਵਲੀਆਂ) ਦਾ ਅਜਿਹੀ ਖੂਬੀ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਸ਼ਡਜ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੈ। ਇਹ ਉਤਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਪਹਿਰ ਹੈ। ਬਸੰਤ ਹਿੰਡੋਲ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਵਰਜਿਤ ਹਨ। ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਸੱਤ ਸੁਰ ਵਕਰ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਾਤੀ ਔੜਵ ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ, ਗ, ਮੰ ਧ, ਨੀ ਧ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ, ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ, ਪ, ਮੰਗ ਮੰਗ, ਮੰ ਗ ਰੇ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਸਾ, ਗ, ਮੰ ਧੁ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ, ਗ, ਮੰ ਗ, ਮੰ ਗ ਰੇ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਥਾਰ

1. ਮੰ ਗ, ਰੇ ਸਾ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਧ਼ ਧ਼ ਸ਼ਾ, ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ਾ, ਮੰ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਮ ਧ਼ ਸਾ, ਮੰ ਮੰ ਧ਼ ਧ਼ ਸਾ, ਸਾ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਮ ਧ਼ ਮ ਸਾ, ਸਾ ਮ, ਮ ਗ, ਮੰ ਗ, ਰੇ ਸਾ, ਸ ਮ ਮ, ਮ ਮੰ ਮ ਗ, ਮੰ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਪ ਧੁ ਮੰ ਪ, ਮੰ ਗ ਮੰ, ਮੰ ਗ ਰੇ, ਸਾ, ਨ਼ੀ ਧ਼ ਸਾ, ਸਾ ਸਾ ਗ ਗ ਗਮੰ ਮੰ ਮੰ ਧ ਧ, ਧ ਮੰ ਗ, ਮੰ ਗ, ਰੇ ਸਾ।
2. ਸਾ ਸਾ ਮ ਮ ਮੰ ਮ ਗ, ਮੰ ਧ ਸਾਂ, ਮੰ ਧ ਧ ਸਾਂ ਨੀ ਧ ਸਾਂ, ਗ ਮੰ ਧ ਨੀ ਮੰ ਧ ਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ, ਸਾਂ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਪ ਧੁ ਮੰ ਪ, ਮੰਗ, ਮੰ ਗ, ਗ ਮੰ ਧੁ ਗ, ਮੰ ਗ ਰੇ ਸਾ।
3. ਮੰ ਗ, ਮੰ ਧ ਸ, ਨੀ ਧ ਸਾਂ, ਗ ਮੰ ਧ ਸਾਂ ਮੰ ਧ ਸਾਂ, ਧ ਧ ਸਾਂ ਸਂ ਗਂ, ਸਾਂ ਸਾਂ ਗਂ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਸਾਂ ਗਂ, ਗਂ ਮੰ ਗਂ ਗਂ ਸਾਂ ਮੰ ਗਂ ਸਾਂ, ਗਂ ਸਾਂ ਧ ਧ ਮੰ ਮੰ ਗਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਗ, ਮੰ ਧੁ ਸਾਂ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਧੁ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਧੁ ਨੀ ਰੇਂ ਧੁਨੀ ਰੇ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਰੇਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਧੁ ਮੰ ਗ, ਮੰ ਗ, ਨੀ ਮੰ ਗ, ਮੰ ਗ ਰੇ ਸਾ।

ਬਸੰਤੁ ਹਿੰਡੋਲ ਮਹਲਾ ੩ ਘਰੁ ੨

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਵਿਟਹੁ ਵਾਰਿਆ ਭਾਈ ਗੁਰ ਸਬਦ ਵਿਟਹੁ ਬਲਿ ਜਾਈ॥
ਗੁਰੁ ਸਾਲਾਹੀ ਸਦ ਅਪਣਾ ਭਾਈ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਚਿਤੁ ਲਾਈ॥੧॥
ਮੇਰੇ ਮਨ ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਤੇਰਾ ਹਰਿਆ ਹੋਵੈ ਇਕੁ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਫਲੁ ਪਾਇ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਰਿ ਰਾਖੇ ਸੇ ਉਬਰੇ ਭਾਈ ਹਰਿ ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਆਇ॥
ਵਿਚਹੁ ਹਉਮੈ ਦੁਖੁ ਉਠਿ ਗਇਆ ਭਾਈ ਸੁਖੁ ਵੁਠਾ ਮਨਿ ਆਇ॥੨॥
ਧੁਰਿ ਆਪੇ ਜਿਨ੍ਾ ਨੋ ਬਖਸਿਓਨੁ ਭਾਈ ਸਬਦੇ ਲਇਅਨੁ ਮਿਲਾਇ॥
ਧੂੜਿ ਤਿਨ੍ਾ ਕੀ ਅਘੁਲੀਐ ਭਾਈ ਸਤਸੰਗਤਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇ॥੩॥
ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਕਰੇ ਆਪਿ ਭਾਈ ਜਿਨਿ ਹਰਿਆ ਕੀਆ ਸਭੁ ਕੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਤਨਿ ਸੁਖੁ ਸਦ ਵਸੈ ਭਾਈ ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਵਾ ਹੋਇ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੧੭੭)

ਰਾਗ ਸਾਰੰਗ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ ਕਈਆਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਸਰਲ ਮਧੁਰ ਤੇ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਹ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸਭਿੱਅ ਅਤੇ ਅਸੱਭਿਅ ਲੋਕ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਅਨੇਕ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਇਸ ਰਾਗ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਚਰਵਾਹਿਆਂ ਦੀ ਵੰਝਲੀ ਅਤੇ ਸਪੇਰਾ ਬੀਨ ਉੱਤੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਮਧੁਰ ਸੁਰਾਵਲੀਆਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗ੍ਰੰਥਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਾਫੀ ਮੇਲ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਸ ਨੂੰ ਖਮਾਜ ਮੇਲ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਪਹਿਲਾ ਮੱਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ ਸਾਰੰਗ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ– ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਰੰਗ, ਸਾਮੰਤ ਸਾਰੰਗ, ਗੋਂਡ ਸਾਰੰਗ, ਜਲਧਰ ਸਾਰੰਗ, ਵਡਹੰਸ ਸਾਰੰਗ, ਨੂਰ ਸਾਰੰਗ, ਮੀਆਂ ਕੀ ਸਾਰੰਗ, ਮਦਮਾਦ ਸਾਰੰਗ, ਲੰਕ ਦਹਨ ਸਾਰੰਗ ਆਦਿ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅੰਗ 'ਨ਼ੀ, ਪ ਮ ਰੇ' ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚਾਰ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਸਾਰੰਗ ਦਾ ਰੂਪ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ ਵਿਚ ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਦ, ਗੰਧਾਰ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਦ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਦ ਕੋਮਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੰਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਪੰਚਮ ਹੈ। ਦੋ ਸੁਰ (ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਧੈਵਤ) ਵਰਜਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਜਾਤੀ ਔੜਵ–ਔੜਵ ਹੈ। ਕਈ ਗਾਇਕ ਇਸ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਪਰਸ਼ ਉੱਚਿਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਸੁਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾ ਦੇ ਹੀ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਭ ਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਪੂਰਵਾਂਗ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਕਲਾਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿੰਦਰਾਬਨੀ ਸਾਰੰਗ ਵੀ ਆਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਹੁ–ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੰਗ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਧਾਰਨ ਧੁਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਭਲੀ–ਭਾਂਤ ਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਰਾਗ ਰਾਗਣੀ ਪੱਧਤੀ ਅਪਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਮੇਘ ਦਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਸ੍ਰੀਰਾਗ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਪਰ

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਥਾ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 'ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ' ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਆਰੋਹ : ਨ਼ੀ ਸਾ, ਰੇ, ਮ ਪ, ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ, ਨੁੀ ਪ, ਮ ਰੇ ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ, ਮ ਰੇ, ਪ ਮ ਰੇ, ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. ਸਾ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ, ਸਾ, ਨੁ਼ੀ, ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨੁ਼ੀ ਪ਼, ਨੁ਼ੀ ਮ਼ ਪ਼, ਪ਼, ਮ਼ ਰੇ਼, ਰੇ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨੁ਼ੀ ਮ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਨੁ਼ੀ, ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਨੁ਼ੀ, ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਰੇ, ਮ ਰੇ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨੁ਼ੀ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਰੇ, ਰੇ ਮ ਪ ਰੇ, ਪ ਰੇ, ਮ ਰੇ, ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਰੇ ਸਾ।
2. ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ, ਮ ਰੇ, ਰੇ ਮ ਪ, ਰੇ ਰੇ ਮ ਪ ਨੁੀ ਮ ਪ ਮ ਰੇ, ਰੇ ਮ ਰੇ, ਪ ਮ ਨੁੀ ਪ ਨੁੀ ਮ ਪ ਮਰੇ, ਨੁੀ ਨੁੀ ਪ ਮ ਪ, ਮ ਪ, ਨੁੀ ਪ ਮ ਮ ਰੇ, ਰੇ ਮ ਮ ਨੁੀ ਪ ਨੁੀ, ਮ ਨੁੀ ਪ ਨੁੀ ਮ ਪ ਮ ਰੇ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਨੁੀ ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੁੀ ਮ ਪ ਮ ਰੇ, ਰੇ ਮ ਪ ਨੁੀ ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਨੁੀ ਪ ਮ ਰੇ, ਪ ਰੇ, ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਰੇ ਸਾ।
3. ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ ਪ ਨੁੀ ਮ ਪ ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਨੁੀ ਪ ਨੁੀ, ਮ ਪ ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ, ਪ ਨੁੀ ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਨੁੀ ਪ, ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ, ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਮਂ ਰੇਂ, ਪਂ ਮਂ ਰੇਂ, ਪਂ ਮਂ ਰੇਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੁੀ ਪ, ਨੁੀ ਨੁੀ ਪ ਮ ਪ, ਮ ਪ ਸਾਂ, ਨੁੀ ਪ, ਪ ਮ ਮ ਰੇ, ਰੇ ਮ ਪਮ ਰੇ, ਪ ਰੇ, ਮ ਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀਸਾ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਰੇ ਸਾ।

ਸਾਰੰਗ ਮਹਲਾ ਮਹਲਾ ੩ ਅਸਟਪਦੀਆ ਘਰੁ ੧
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਮਨ ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ ਵਡਾਈ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ ਮੁਕਤਿ ਗਤਿ ਪਾਈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਸਬਦਿ ਭਉ ਭੰਜਨੁ ਜਮਕਾਲ ਨਿਖੰਜਨੁ ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਲਿਵ ਲਾਈ॥
ਹਰਿ ਸੁਖਦਾਤਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਤਾ ਸਹਜੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥੧॥
ਭਗਤਾਂ ਕਾ ਭੋਜਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪੈਨ੍ਣੁ ਭਗਤਿ ਬਡਾਈ॥
ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਸਦਾ ਹਰਿ ਸੇਵਨਿ ਹਰਿ ਦਰਿ ਸੋਭਾ ਪਾਈ॥੨॥
ਮਨਮੁਖ ਬੁਧਿ ਕਾਚੀ ਮਨੂਆ ਡੋਲੈ ਅਕਥੁ ਨ ਕਥੈ ਕਹਾਨੀ॥
ਗੁਰਮਤਿ ਨਿਹਚਲੁ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਚੀ ਬਾਨੀ॥੩॥
ਮਨ ਕੇ ਤਰੰਗ ਸਬਦਿ ਨਿਵਾਰੇ ਰਸਨਾ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਈ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿ ਰਹੀਐ ਸਦ ਅਪੁਨੇ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਲਿਵ ਲਾਈ॥੪॥
ਮਨੁ ਸਬਦਿ ਮਰੈ ਤਾ ਮੁਕਤੋ ਹੋਵੈ ਹਰਿ ਚਰਣੀ ਚਿਤੁ ਲਾਈ॥

ਹਰਿ ਸਰੁ ਸਾਗਰੁ ਸਦਾ ਜਲੁ ਨਿਰਮਲੁ ਨਾਵੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਈ॥੫॥
ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ ਸਦਾ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਹਉਮੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਮਾਰੀ॥
ਅੰਤਰਿ ਨਿਹਕੇਵਲੁ ਹਰਿ ਰਵਿਆ ਸਭੁ ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਮੁਰਾਰੀ॥੬॥
ਸੇਵਕ ਸੇਵ ਰਹੇ ਸਚਿ ਰਾਤੇ ਜੋ ਤੇਰੈ ਮਨਿ ਭਾਣੇ॥
ਦੁਬਿਧਾ ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਵੈ ਜਗਿ ਝੂਠੀ ਗੁਣ ਅਵਗਣ ਨ ਪਛਾਣੈ॥
ਆਪੇ ਮੇਲਿ ਲਏ ਅਕਥੁ ਕਥੀਐ ਸਚੁ ਸਬਦੁ ਸਚੁ ਬਾਣੀ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਚੇ ਸਚਿ ਸਮਾਣੇ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀ॥੮॥੧॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੩੩)

ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ | **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ	ਰੇ ਮ ਪਨ਼ੀ ਮਪ	ਪਨੀ ਸਂਰਂ ਸਾਂਨ਼ੀ ਪਮ	ਰੇਮ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ
	ਮਨ ऽ ਮੇऽ ਰੇऽ	ਹऽ ਰਿऽਕੈऽ ऽऽ	ਨਾऽ ऽऽ ਮਿ ਵ
ਮਰੇ – ਰੇ –	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਮ ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਸਾ
ਡਾ ऽ ਈ ऽ	ਹ ਰਿ ਬਿ ਨੁ	ਅऽ ਵऽ ਰੁ ਨ	ਜਾ ऽਣਾ ऽ ऽऽ
ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਪ਼ ਪ਼	ਨ਼ੀ ਸਾ ਮ ਰੇ	ਪ ਮ ਨ਼ੀ ਪ	ਮਪ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਂ
ਕੋ ਈ ਹਰਿਕੈ	ਨਾ ऽ ਮਿ ਮੁ	ਕ ਤਿ ਗ ਤਿ	ਪਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ
ਨ਼ੀਨ਼ੀ ਪਮ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ			
ਈऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ			
ਅੰਤਰਾ	ਮਮ ਮ ਮ ਮ	ਪ ਪ ਨ਼ੀ ਪ	ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
	ਸਬ ਦਿ ਭਉ ਭੰ	ਜ ਨੁ ਜ ਮ	ਕਾ ऽ ਲ ਨਿ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਪ ਨ਼ੀ ਪ ਨੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਮਂ ਰੇਂ ਸਾਂ
ਖੰऽ ऽऽ ਜ ਨੁ	ਹ ਰਿ ਸੇ ऽ	ਤੀ ऽ ਲਿ ਵ	ਲਾऽ ऽऽ ऽ ऽ
ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀ ਪ	ਪ ਨ਼ੀ ਮ ਪ	ਮਪ ਨੀਸਂ ਨ਼ੀਪ	ਰੇ ਮ ਰੇਮਪਮ
ਈऽ ऽऽ ऽ ऽ	ਹ ਰਿ ਸੁ ਖ	ਦਾऽऽऽ ਤਾ ऽ	ਗੁ ਰ ਮੁऽ ਖਿऽ
ਰੇ – ਨ਼ੀ ਸਾ	ਰੇ ਮ ਪ ਨ਼ੀ	ਮ ਪ ਨੀ ਸਾਂ	ਮਪ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਰੇਂ ਸਾਂਨ਼ੀ
ਜਾ ऽ ਤਾ ऽ	ਸ ਹ ਜੇ ऽ	ਰ ਹਿ ਆ ਸ	ਮਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ
ਪਨ਼ੀ ਪਮ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ			
ਈऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ			

ਸਾਰੰਗ ਮਹਲਾ ੩

ਮਨ ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਅਤਿ ਮੀਠਾ॥
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਵਿਖ ਭਉ ਭੰਜਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਏਕੋ ਡੀਠਾ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਕੋਟਿ ਕੋਟੰਤਰ ਕੇ ਪਾਪ ਬਿਨਾਸਨ ਹਰਿ ਸਾਚਾ ਮਨਿ ਭਾਇਆ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਸੂਝੈ ਦੂਜਾ ਸਤਿਗੁਰਿ ਏਕੁ ਬੁਝਾਇਆ॥੧॥
ਪ੍ਰੇਮ ਪਦਾਰਥੁ ਜਿਨ ਘਟਿ ਵਸਿਆ ਸਹਜੇ ਰਹੇ ਸਮਾਈ॥
ਸਬਦਿ ਰਤੇ ਸੇ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲੇ ਰਾਤੇ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਈ॥੨॥
ਰਸਨਾ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ ਰਸਿ ਰਾਤੀ ਲਾਲ ਭਈ ਰੰਗੁ ਲਾਈ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਨਿਹਕੇਵਲੁ ਜਾਣਿਆ ਮਨੁ ਤ੍ਰਿਪਤਿਆ ਸਾਂਤਿ ਆਈ॥੩॥
ਪੰਡਤ ਪੜ੍ਹਿ ਪੜ੍ਹਿ ਮੋਨੀ ਸਭਿ ਥਾਕੇ ਭ੍ਰਮਿ ਭੇਖ ਥਕੇ ਭੇਖਧਾਰੀ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਇਆ ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰੀ॥੪॥
ਆਵਾ ਗਉਣੁ ਨਿਵਾਰਿ ਸਚਿ ਰਾਤੇ ਸਾਚ ਸਬਦੁ ਮਨਿ ਭਾਇਆ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਿ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਜਿਨਿ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਇਆ॥੫॥
ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਉਪਜੈ ਮਨਿ ਸਾਚੈ ਲਿਵ ਲਾਈ॥
ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੰਨਿ ਵਸਾਈ॥੬॥
ਏਕਸ ਮਹਿ ਸਭੁ ਜਗਤੋ ਵਰਤੈ ਵਿਰਲਾ ਏਕੁ ਪਛਾਣੈ॥
ਸਬਦਿ ਮਰੈ ਤਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਸੂਝੈ ਅਨਦਿਨੁ ਏਕੋ ਜਾਣੈ॥੭॥
ਜਿਸ ਨੋ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਸੋਈ ਜਨੁ ਬੂਝੈ ਹੋਰੁ ਕਹਣਾ ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸਦਾ ਬੈਰਾਗੀ ਏਕ ਸਬਦਿ ਲਿਵ ਲਾਈ॥੮॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੩੩)

ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ	ਪ ਨੁੀ ਮ ਪ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂ ਨੁੀ	– ਪ ਰੇ ਮ
	ਮ ਨ ਮੇ ਰੇ	ਹऽ ਰਿऽ ਕਾ ਨਾ	ऽ ਮੁ ਅ ਤਿ
ਨੁੀ ਪ ਪ –	ਮ ਰੇ ਪ ਮ	ਰੇਰੇ ਰੇ ਸਾ ਸਾ	ਸਾ ਰੇ ਮ ਰੇ
ਮੀ ऽ ਠਾ ऽ	ਜ ਨ ਮ ਜ	ਨਮ ਕੇ ਕਿ ਲ	ਵਿ ਖ ਭਉ ऽ
ਪ – ਪ ਪ	ਮ ਪ ਨੁੀ ਪ	ਨੀ – ਸਾਂ –	ਪਨੁੀ ਮਪ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਰੇਂ
ਭੰ ऽ ਜ ਨ	ਗੁ ਰ ਮੁ ਖਿ	ਏ ऽ ਕੋ ऽ	ਡੀऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ
ਸਾਂਨੁੀ ਪਮ ਰੇਸਾ ਨੀਸਾ			
ਠਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ			

ਅੰਤਰਾ	ਮ - ਪ ਪ	ਨ਼ੀ ਪਪਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ - ਸਾਂ ਸਾਂ
	ਕੋ ऽ ਟਿ ਕੋ	ਟੰ ਤਰੰਕੇ ऽ	ਪਾ ऽ ਪ ਬਿ
ਸਾਂਰੇ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ -	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਮ ਰੇਂ	ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂਰੇਂ
ਨਾऽ ऽ ਸ ਨ	ਹ ਰਿ ਸਾ ऽ	ਚਾऽ ऽऽ ਮ ਨਿ	ਭਾ ऽ ऽऽ ऽऽ
ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਮ ਪ	ਪ ਨ਼ੀ ਮ ਪ	ਮਪ ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਪ	ਮ ਰੇ ਪ ਪ
ਇਆ ऽ ऽ ऽ	ਹ ਰਿ ਬਿ ਨ	ਅऽਵ ਰੁ ਨ	ਸੂ ऽ ਝੈ ऽ
ਰੇ - ਸਾ -	ਰੇ ਮ ਪ ਨ਼ੀ	ਮ ਪ ਨ਼ੀ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂਨ਼ੀ ਪਨ਼ੀ
ਦੂ ऽ ਜਾ ऽ	ਸ ਤਿ ਗੁ ਰਿ	ਏ ऽ ਕੁ ਬੁ	ਝਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ
ਪਮ ਪਮ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ			
ਇਆ ऽऽ ऽऽ ऽऽ			

ਮ : ੩ (ਸਾਰੰਗ ਕੀ ਵਾਰ)

ਨਾਂਗੇ ਆਵਣਾ ਨਾਂਗੇ ਜਾਣਾ ਹਰਿ ਹੁਕਮੁ ਪਾਇਆ ਕਿਆ ਕੀਜੈ॥
ਜਿਸਕੀ ਵਸਤੁ ਸੋਈ ਲੈ ਜਾਇਗਾ ਰੋਸੁ ਕਿਸੈ ਸਿਉ ਕੀਜੈ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੋ ਭਾਣਾ ਮੰਨੇ ਸਹਜੇ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪੀਜੈ॥
ਨਾਨਕ ਸੁਖਦਾਤਾ ਸਦਾ ਸਲਾਹਿਹੁ ਰਸਨਾ ਰਾਮੁ ਰਵੀਜੈ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੪੬)

ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ | **ਰੂਪਕ ਤਾਲ**

×	2	3	×	2	3
ਸਥਾਈ					
ਨੀ – ਨੀ	ਸਾਂ ਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇ ਨੀਸਂ	ਨੁੀ ਪ	ਪ ਪਪ
ਨਾਂ ऽ ਗੇ	ਆ ऽ	ਵ ਣਾ	ਨਾਂऽ ऽऽ ਗੇऽ	ਜਾ ऽ	ਣਾ ਹਰਿ
ਰੇ ਮਮ ਮ	ਰੇਮ ਪਨੁੀ	ਪ –	ਮਰੇ – –	ਸਾ –	– –
ਹੁ ਕਮੁ ਪਾ	ਇਆ ऽऽ	ਕਿਆ ऽ	ਕੀ ऽ ਜੈ	ऽ ऽ	ऽ ऽ
ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਸਾ	ਨੁ਼ੀ ਪ਼	ਪ਼ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਸਾ	ਰੇ ਰੇ	ਰੇ –
ਜਿ ਸ ਕੀ	ਵऽ ऽਸ	ਤੁ ਸੋ	ਈऽ ऽऽ ਲੈ	ਜਾ ਏ	ਗਾ ऽ
ਰੇਮ ਪਨੁੀ ਮਪ	ਨੀ –	ਸਾਂ –	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਰੇਂ	ਨੁੀ ਪ	ਮ ਪ
ਰੋऽ ऽਸੁ ਕਿ	ਸੈ ऽ	ਸਿਉ ऽ	ਕੀऽ ऽऽ ऽऽ	ਜੈ ऽ	ऽ ऽ
ਅੰਤਰਾ					
ਰੇਮ ਨੁੀ ਪ	ਮ ਪ	ਨੀ –	ਸਾਂ – ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ	ਸਾਂ –
ਗੁਰ ਮੁ ਖਿ	ਹੋ ਵੈ	ਸੋ ऽ	ਭਾ ऽ ਣਾ	ਮੰऽ ऽ	ਨੇ ऽ
ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਮਂ	ਰੇਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ –	ਨੁੀ ਨੁੀ	ਮ ਪ
ਸ ਹ ਜੇ	ਹऽ ਰਿऽ	ਰ ਸੁ	ਪੀऽ ऽ ऽ	ਜੈ ऽ	ऽ ऽ
ਰੇ ਮ ਰੇਰੇ	ਰੇਮ ਪਨੁੀ	ਪ ਪ	ਪਨੁੀ ਮ ਪ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ	ਸਾਂ –
ਨਾ ਨਕ ਸੁਖ	ਦਾऽ ऽऽ	ਤਾ ਸ	ਦਾऽ ऽ ਸ	ਲਾऽ ਹਿऽ	ਹੁ ऽ
ਨੁੀ ਪ ਮ	ਰੇ ਸਾ	ਨੁੀ ਪ਼	ਪ਼ਨ਼ੀ ਸਾਰੇ ਸਾ	ਰੇ –	– –
ਰ ਸ ਨਾ	ਰਾ ऽ	ਮੁ ਰ	ਵੀऽ ऽऽ ऽ	ਜੈ ऽ	ऽ ऽ
ਰੇ ਮ ਰੇ	ਰੇਮ ਪਨੁੀ	ਪ ਪ	ਮਰੇ – ਨ਼ੀ	ਸਾ –	– –
ਰ ਸ ਨਾ	ਹਾऽ ऽऽ	ਮੁ ਰ	ਵੀ ऽ ऽ	ਜੈ ऽ	ऽ ऽ

ਮ : ੩ (ਸਾਰੰਗ ਕੀ ਵਾਰ)

ਮਨਿ ਅਨਦੁ ਭਇਆ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਰਸੇ ਸਜਣ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ॥
ਜੋ ਧੁਰਿ ਮਿਲੇ ਨ ਵਿਛੁੜਹ ਕਬਹੂ ਜਿ ਆਪਿ ਮੇਲੇ ਕਰਤਾਰੇ॥
ਅੰਤਰਿ ਸਬਦੁ ਰਵਿਆ ਗੁਰੁ ਪਾਇਆ ਸਗਲੇ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰੇ॥
ਹਰਿ ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਸਦਾ ਸਲਾਹੀ ਅੰਤਰਿ ਰਖਾਂ ਉਰਧਾਰੇ॥
ਮਨਮੁਖੁ ਤਿਨਕੀ ਬਖੀਲੀ ਕਿ ਕਰੇ ਜਿ ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰੇ॥
ਓਨਾ ਦੀ ਆਪਿ ਪਤਿ ਰਖਸੀ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਸਰਣਾਗਤਿ ਪਏ ਗੁਰਦੁਆਰੇ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇ ਸੁਹੇਲੇ ਭਏ ਮੁਖ ਊਜਲ ਦਰਬਾਰੇ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੪੯)

ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		- ਨ਼ੀ ਪ ਪ	ᴹਰੇ - ਸਾ ਸਾ
		ਙ ਮ ਨਿ ਅ	ਨ ਙ ਦੁ ਭਇ
ਰੇ - - -	ਰੇਮ ਪਨ਼ੀ ਮਪ ਨ਼ੀਨ਼ੀ	ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਪ ਪ	ਰੇ - ਸਾ ਸਾ
ਆ ਙ ਙ ਙ	ਙਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਙ ਮ ਨਿ ਆ	ਨ ਙ ਦੁ ਭਇ
ਰੇ - ਨ਼ੀ ਸਾ	ਰੇਮ ਰੇਸਾ ਸਾ ਰੇ	ਰੇਮ ਪਨ਼ੀ ਪਮ ਪ	ਮ ਪ ਨੀ ਪ
ਆ ਙ ਮਿ ਲਿ	ਆਙ ਙਙ ਹ ਰਿ	ਪ੍ਰੀਙ ਙਙ ਤਙ ਮ	ਸ ਰ ਸੇ ਸ
ਨੀ ਸਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀਪ ਮਪ	ਰੇਮ, ਰੇਮ ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀ ਪ਼
ਜ ਣ ਸੰ ਤ	ਪਿਆ ਙਙ ਰੇਙ ਙਙ	ਙਙ ਜੋਙ ਧੁ ਰਿ	ਮਿਙ ਲੇਙ ਙ ਨ
ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ	ਨ਼ੀ ਪ ਪ ਪ	ਰੇਮ ਪਨ਼ੀ ਮ ਪ	ਨੀ - ਸਾਂ ਸਾਂ
ਵਿ ਛੁ ੜਹ ਙ	ਕ ਬ ਹੂ ਜਿ	ਆਙ ਙਙ ਪਿ ਮੇ	ਲੇ ਙ ਕ ਰ
ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂਨ਼ੀ ਪਨ਼ੀ	ਪਮ ਪਮ ਰੇਮ ਪਨੀ	ਸਾਂ	
ਤਾਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਰੇਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਙ	
ਅੰਤਰਾ		ਮ ਮ ਪ ਪ	ਨ਼ੀ ਪ ਨੀ ਨੀ
		ਅੰ ਤ ਰਿ ਸ	ਬ ਦੂ ਰ ਵਿ
ਸਾਂ - ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ -	ਪ ਨ਼ੀ ਪ ਨੀ	ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਆ ਙ ਗੁ ਰੁ	ਪਾਙ ਙ ਇਆ ਙ	ਸ ਗ ਲੇ ਙ	ਦੂ ਙ ਖ ਨਿ
ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਪ ਪ	ਨ਼ੀ ਪ ਮ ਪ	ਪਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਰੇਂ -
ਵਾ ਙ ਙਙ ਙਙ	ਰੇ ਙ ਙ ਙ	ਹ ਰਿ ਸੁ ਖ	ਦਾਙ ਙਙ ਤਾ ਙ
- ਮਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨ਼ੀ ਪ	- ਰੇਮ ਰੇ ਪ	ਮ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ
ਙ ਸ ਦਾ ਸ	ਲਾਙ ਙਙ ਹੀ ਙ	ਙ ਅੰਙ ਤ ਰਿ	ਰ ਖਾਂ ਉ ਰ
ਰੇਮ ਪਨ਼ੀ ਮਪ ਨੀਸਾਂ	ਰੇਂਰੇਂ ਸਾਂਨ਼ੀ ਪਮ ਰੇਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ	
ਧਾਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਰੇਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਙਙ	

ਰਾਗ ਮਲਾਰ

ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਨਵ ਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਸਬੰਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਵਣ ਭਾਦੋਂ ਵਿਚ ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਗੱਜਣਾ, ਬਿਜਲੀਆਂ ਦਾ ਚਮਕਣਾ, ਰਿਮਝਿਮ ਕਰਕੇ ਮੀਂਹ ਦਾ ਵੱਸਣਾ, ਦਾਦੁਰ, ਮੋਰ, ਪਪੀਹੇ ਦਾ ਬੋਲਣਾ, ਕਿਸ ਮਾਨਵ ਮਨ ਨੂੰ ਉਸ ਕਾਦਰ ਦੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾਉਂਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਮਲਾਰ ਰਾਗ ਦੁਆਰਾ ਗਾਈ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਕਿਸ ਮਾਨਵੀ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸੀਤਲਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਮਲਾਰ ਰਾਗ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਲਾਰ ਰਾਗੁ ਜੋ ਕਰਹਿ, ਤਿਨ ਤਨੁ ਮਨੁ ਸੀਤਲ ਹੋਇ।

(ਮਹਲਾ ੩ ਵਾਰ ਮਲਾਰ)

ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਰੁੱਤਾਂ ਨਾਲ ਬੜਾ ਗਹਿਰਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਕੁਝ ਰਾਗ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਅਤੇ ਬਹਾਰ ਰਾਗ, ਬਰਖਾ ਰੁੱਤ 'ਚ ਮੇਘ ਅਤੇ ਮਲਾਰ ਆਦਿ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਲਾਰ ਵੀ ਬਰਖਾ ਰੁੱਤ ਦਾ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਰਾਗ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਮਧੁਰ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਰਾਗਾਂ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ਰਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਨਵੀਨ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਮਲਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਮੇਘ ਮਲਾਰ, ਮੀਆਂ ਕੀ ਮਲਾਰ, ਰਾਮਦਾਸੀ ਮਲਾਰ, ਸੂਰਦਾਸੀ ਮਲਾਰ, ਨਟ ਮਲਾਰ, ਸੋਰਠਿ ਮਲਾਰ, ਦੇਸ ਮਲਾਰ, ਜੈਅੰਤ ਮਲਾਰ ਆਦਿ।

ਨਾਦ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਮਲਾਰ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਾਫੀ ਥਾਟ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਨਾਦਾਤਮਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਕੋਮਲ, ਨਿਸ਼ਾਦ ਦੋਵੇਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਸ਼ਡਜ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੈ। ਰੁੱਤ ਕਾਲੀਨ ਰਾਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਰਖਾ ਰੁੱਤਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਾਂ ਮੱਧ ਰਾਤ ਹੈ। ਮਲਾਰ ਦੀ ਜਾਤੀ ਬਾਰੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ 'ਚ ਕਾਫੀ ਮੱਤ ਭੇਦ ਹੈ - ਕੋਈ ਸੰਪੂਰਣ-ਸ਼ਾਡਵ, ਕੋਈ ਸੰਪੂਰਣ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਾਡਵ ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਕਰ ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਮੰਨਣਾ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਿਕਤੀ ਦਾ ਰਾਗ

ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਤਾ ਹ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ ਮ, ਰੇ ਪ, ਮ ਪ ਨੁੀ ਧ ਨੀ ਸਾਂ।

ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ, ਧ ਨੁੀ ਮ ਪ, ਮਗੁ ਮਗੁ (ਮ), ਰੇ ਸਾ।

ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਰੇ ਮ ਰੇ ਸਾ, ਨੁ਼ੀ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼, ਨੁ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਮਰੇ ਪ ਮਗੁ ਮਗੁ (ਮ) ਰੇ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. (ਸਾ) ਨ਼ੀ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨੁ਼ੀ ਧ਼ਾ ਨੁ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਸਾ ਧ਼ਾ ਨੁ਼ੀ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਨੁ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ, ਨੁ਼ੀ ਪ਼, ਨੁ਼ੀ ਨੁ਼ੀ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਮ਼ ਗੁ਼ ਮ਼ ਮ਼ ਗੁ਼ ਮ਼ ਰੇ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਨੁ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ, ਨ਼ੀ ਸਾ, ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਧ਼ ਨੁ਼ੀ ਮ਼ ਪ਼ ਨੁ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ ਪ਼ ਨੁ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ, ਰੇ ਨੁ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨੁ਼ੀ ਨੁ਼ੀ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼, ਪ਼ ਨੁ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਮ, ਰੇ ਸਾ ਨੁ਼ੀ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼, ਨੁ਼ੀ ਧ਼, ਨੁ਼ੀ ਸਾ, ਮ ਰੇ ਪ ਮਗੁ ਮਗੁ (ਮ) ਰੇ ਸਾ, ਨੁ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਸਾ।
2. ਸਾ ਸਾ ਮ ਰੇ ਪ, ਪ਼, ਨੁ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਸਾ ਮ ਰੇ ਪ ਮਗੁ ਮਗੁ ਮ ਰੇ ਪ, ਮ ਪ ਨੁੀ ਧ ਨੁੀ ਪ, ਨੁੀ ਮ ਪ, ਮਗੁ ਮਗੁ ਮ ਰੇ ਪ, ਨ਼ੀਸਾ ਰੇ ਮ ਰੇ ਸਾ ਸਾ ਮ ਰੇ ਪ, ਸਾ ਮ ਰੇ ਪ, ਮ ਨੁੀ ਮ ਪ ਮਗੁ ਮਗੁ ਮ ਰੇ ਪ, ਮ ਪ ਨੁੀ ਧ ਨੁੀ ਪ, ਮ ਪ ਨੁੀ ਧ ਨੀ ਨੁੀ ਮ ਪ, ਮ ਪ ਨੁੀ, ਧ ਨੀ ਨੀ, ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ, ਨੁੀ ਧ ਨੁੀ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਧ ਨੁੀ ਮ, ਪ, ਮ ਪ ਨੁੀ ਧ ਨੀ ਸਾਂ, ਧ ਨੁੀ ਮ ਪ ਮਗੁ ਮਗੁ ਮ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਪ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੀ ਧ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ।
3. ਸਾ ਮ ਰੇ ਪ, ਮ ਪ ਨੁੀ, ਧ ਨੀ, ਨੀ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਨੁੀ ਪ ਮ, ਪ, ਨੁੀ, ਧ ਨੀ ਸਾਂ, ਮ ਪ ਧ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ ਧ ਨੁੀ ਮ ਪ ਨੁੀ, ਧ ਨੀ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੁੀ, ਧ ਨੀ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਮਂ ਰੇਂ ਸਾ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਧ ਨੁੀ ਮ ਪ, ਨੁੀ ਧ ਨੀ ਸਾਂ, ਰੇਂ ਪਂ ਮਂਗੁਂ ਮਂ ਗੁਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਮਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਨੁੀ ਧ ਨੀਸਾਂ, ਨੁੀ ਪ ਮ ਪ ਮਗੁ ਮਗੁ ਮ ਰੇ ਪ ਮਗੁ ਮਗੁ ਮ ਰੇ ਸਾ ਸ਼ ਪ਼, ਨੁ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਸਾ।

ਸਲੋਕ ਮ : ੩ (ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਕੀ)

ਊਂਨਵਿ ਊਂਨਵਿ ਆਇਆ ਵਰਸੈ ਲਾਇ ਝੜੀ॥
ਨਾਨਕ ਭਾਣੈ ਚਲੈ ਕੰਤ ਕੈ ਸੁ ਮਾਣੇ ਸਦਾ ਰਲੀ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੮0)

ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਮ ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਸਾ ਧ਼ਨ਼ੀ ਮਪ
		ਊਂਙ ਙਙ ਨ ਵਿ	ਊਂਙ ਙਙ ਨਙ ਵਿਙ
ਨ਼ੀ ਧ਼ ਸਾ ਨ਼ੀ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ –	ਸਾ ਸਾ ਮ ਰੇ	ਪ – ਮ ਪ
ਆ ਙ ਙ ਙ	ਙ ਙ ਇਆ ਙ	ਵ ਰ ਸੈ ਙ	ਲਾ ਙ ਇ ਝ
ਨ਼ੀ ਧ ਨੀ ਸਾਂ	ਨ਼ੀਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰੇਸਾ		
ੜੀ ਙ ਙ ਙ	ਙਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ		
ਅੰਤਰਾ		ਮ – ਪ ਪ	ਨ਼ੀ ਧ ਨੀ –
		ਨਾ ਙ ਨ ਕ	ਭਾ ਙ ਣੈ ਙ
ਸਾਂ ਸਾਂ – ਸਾਂ	– ਸਾਂ ਸਾਂ –	ਮਗੁਂ – ਮਗੁਂ ਮ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਚ ਲੈ ਙ ਕੰ	ਙ ਤ ਕੈ ਙ	ਮਾ ਙ ਣੈ ਙ	ਸ ਦਾ ਙ ਰ
ਨ਼ੀਧ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ	ਨ਼ੀਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰੇਸਾ		
ਲੀਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਙਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ		

ਮ : ੩ (ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਕੀ)

ਊਂਨਵਿ ਊਂਨਵਿ ਆਇਆ ਵਰਸੈ ਨੀਰੁ ਨਿਪੰਗੁ॥
ਨਾਨਕ ਦੁਖੁ ਲਾਗਾ ਤਿਨ੍ ਕਾਮਣੀ ਜਿਨ੍ ਕੰਤੈ ਸਿਉ ਮਨਿ ਭੰਗੁ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੮0)

ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਨ਼ੀਮ	ਪ ਮਪਧ ਨੀਸਾਂ ਨੀ
		ਊਙ	ਙਙ ਨਙਙਙ ਙਙ ਵਿ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨ਼ੀ ਪ ਮਪ ਨ਼ੀਪ	ਮਗੁ ਮ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀ	ਸਾ ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਮ ਮਮ
ਊਂਙ ਙਙ ਨ ਵਿ	ਅ ਙ ਙਙ ਙਙ	ਇਆ ਙ ਙਙ ਵ	ਰ ਸੈਙ ਙਙ ਙਙ
ਰੇ – ਸਾ ਸਾ	ਨ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ	
ਨੀ ਙ ਰੁ ਨਿ	ਪੰ ਙ ਙ ਙ	ਙ ਙ ਗੁ	

ਅੰਤਰਾ		ਮ	ਪ ਨ਼ੀ ਧ ਨੀ
		ਨਾ	ऽ ਨ ऽ ਕ
ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ – ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ	ਧ ਨ਼ੀ ਪ ਨ਼ੀ	ਧ ਨੀ – ਸਾਂ
ਦੁ ਖੁ ਲਾ ऽ	ਗਾ ऽ ਤਿऽ ਨੁऽ	ਕਾ ਮ ਣੀ ਜਿ	ਨ੍ਹ ਕੰ ऽ ਤੈ
ᴹਗੁੰਮੰ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਪਨ਼ੀ ਧਨੀ ਸਾਂਰੇ ਨੀਸਾਂ	ਨ਼ੀਨ਼ੀ ਪਮ ਰੇਸਾ	
ਸਿਉ ऽ ਮ ਨਿ	ਭੰऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਗੁऽ ऽऽ ऽऽ	

ਮਲਾਰ ਮਹਲਾ ੩

ਜੀਵਤ ਮੁਕਤ ਗੁਰਮਤੀ ਲਾਗੇ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਅਨਦਿਨੁ ਸਦ ਜਾਗੇ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਹਿ ਆਪੁ ਗਵਾਇ॥ ਹਉ ਤਿਨ ਜਨ ਕੇ ਸਦ ਲਾਗਉ ਪਾਇ॥੧॥
ਹਉ ਜੀਵਾਂ ਸਦਾ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਈ॥
ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਮਹਾ ਰਸੁ ਮੀਠਾ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ ਮੁਕਤਿ ਗਤਿ ਪਾਈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਅਗਿਆਨੁ ਗੁਬਾਰੁ॥ ਮਨਮੁਖ ਮੋਹੇ ਮੁਗਧ ਗਵਾਰ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਧੰਧਾ ਕਰਤ ਵਿਹਾਇ॥ ਮਰਿ ਮਰਿ ਜੰਮਹਿ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਲਿਵ ਲਾਈ॥ ਕੂੜੈ ਲਾਲਚਿ ਨਾ ਲਪਟਾਈ॥੨॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੋਵੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪੀਵੈ ਰਸਨ ਰਸਾਇ॥੩॥
ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਕਿਸਹਿ ਬੁਝਾਈ॥ ਆਪੇ ਬਖਸੇ ਦੇ ਵਡਿਆਈ॥
ਜੋ ਧੁਰਿ ਮਿਲਿਆ ਸੁ ਵਿਛੁੜਿ ਨ ਜਾਈ॥ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਈ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੬੨)

ਮਲਾਰ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਸਾ ਸਾ ਮ ਰੇ	ਪ ਨ਼ੀ ਮ ਪ
		ਹਉ ऽ ਜੀ ਵਾਂ	ਸ ਦਾ ਹ ਰਿ
ਧਨੀ ਸਾਂ ਨ਼ੀ ਪ	ᴹਗੁ ਮ ਰੇ ਸਾ	– ਨ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ	ਸਾ ਸਾ ਰੇ ਪ
ਕੇऽऽ ਗੁ ਣ	ਗਾ ऽ ਈ ऽ	ऽ ਗੁ ਰ ਕਾ	ਸ ਬ ਦੁ ਮ
ਮਗੁਮਗੁਮਗੁ ਮ	ਰੇ – ਮ –	ਮ ਰੇ ਪ –	ਨ਼ੀ ਧ ਨੀ ਸਾਂ
ਹਾऽ ऽऽ ਰ ਸੁ	ਮੀ ऽ ਠਾ ऽ	ਹ ਰਿ ਕੈ ऽ	ਨਾ ऽ ਮਿ ਮੁ
ਗੁੰ ਮੰ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨ਼ੀਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰੇਸਾ		
ਕ ਤਿ ਗ ਤਿ	ਪਾऽ ऽऽ ਈऽ ऽऽ		

ਅੰਤਰਾ		ਮ ਰੇ ਪ ਪ	ਨ਼ੀ ਧ ਨੀ ਨੀ
		ਜੀ ਵ ਤ ਮੁ	ਕ ਤ ਗੁ ਰ
ਸਾਂ – ਸਾਂ –	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ –	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ	ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਮ – ਤੀ ऽ	ਲਾऽ ऽऽ ਗੇ ऽ	ਹ ਰਿ ਕੀ ਭ	ਗ ਤਿ ਅ ਨ
ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ	ਧ ਨ਼ੀ ਮ ਪ	ਮ ਮ ਪ ਪ	ਧਨੀ ਸਂ ਨ਼ੀ ਪ
ਦਿऽ ਨੁ ਸ ਦ	ਜਾ ऽ ਗੇ ऽ	ਸ ਤਿ ਗੁ ਰ	ਸੇऽ ऽ ਵਹਿ ऽ
[ਮ]ਗੁ – [ਮ]ਗੁ ਮ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਸਾ	ਮ ਰੇ ਪ ਪ	ਨ਼ੀ ਧ ਨੀ ਸਾਂ
ਆ ऽ ਪੁ ਗ	ਵਾ ऽ ਇ ਹਉ	ਤਿ ਨ ਜ ਨ	ਕੇ ऽ ਸ ਦ
ਗੁਮਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਨ਼ੀਪ ਮਪ ਗਮ ਰੇਸਾ		
ਲਾऽ ऽऽ ਗਉ ऽऽ	ਪਾऽ ऽऽ ऽऽ ਇऽ		

ਸਲੋਕ ਮ : ੩ (ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਕੀ)

ਬਾਬੀਹਾ ਜਿਸ ਨੋ ਤੂ ਪੂਕਾਰਦਾ ਤਿਸ ਨੋ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥
ਅਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਕੈ ਵਸਸੀ ਵਣੁ ਤ੍ਰਿਣੁ ਹਰਿਆ ਹੋਇ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਪਾਈਐ ਵਿਰਲਾ ਬੂਝੈ ਕੋਇ॥
ਬਹਦਿਆ ਉਠਦਿਆ ਨਿਤ ਧਿਆਈਐ ਸਦਾ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਦ ਹੀ ਵਰਸਦਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਵੈ ਹਰਿ ਸੋਇ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੮੧)

ਮਲਾਰ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ	ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਮ ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀ – ਮ਼ ਪ਼
	ਬਾ	ਬੀऽ ਹਾऽ ਜਿ ਸ	ਨੋ ऽ ਤੂ ਪੂ
ਨ਼ੀ – ਨ਼ੀ ਧ਼	ਨ਼ੀ ਸਾ – –	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ	ਸਾ – ਰੇ ਪ
ਕਾ ऽ ऽ ਰ	ਦਾ ऽ ऽ ऽ	ਤਿ ਸ ਨੋ ਲੋ	ਚੈ ऽ ਸ ਭੁ
ਮਗੁ ਮਗੁ ਮਗੁ ਮ	ਰੇ – ਸਾ; –	ਸਾ ਸਾ ਮ ਰੇ	ਪ ਪ ਨ਼ੀਪ ਮ਼ਪ
ਕੋऽ ऽऽ ऽऽ ऽ	ऽ ऽ ਇ ऽ	ਆ ਪ ਣੀ ऽ	ਕਿ ਰ ਪਾऽ ऽऽ
ਪ ਨ਼ੀ ਧ ਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ –	[ਮ]ਗੁਂ [ਮ]ਗੁਂ [ਮ]ਗੁਂ ਮਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ –
ਕ ਰਿ ਕੈ ऽ	ਵ ਸ ਸੀ ऽ	ਵ ਣੁ ਤ੍ਰਿ ਣੁ	ਹ ਰਿ ਆ –
ਨ਼ੀਧ ਨੀਸਾਂ ਨ਼ੀਪ ਮਪ	ਗੁਮ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ –	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਧ਼ ਨ਼ੀ	ਸਾ – ਰੇ ਪ
ਹੋऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ਇऽ ऽ	ਗੁ ਰ ਪ ਰ	ਸਾ ऽ ਦੀ ऽ
ਮਗੁ – ਗੁ ਮ	ਰੇ – ਸਾ –	ਮ ਰੇ ਪ ਮਪ	ਨ਼ੀ ਧ ਨੀ ਸਾਂ
ਪਾऽ ऽ ऽ ऽ	ਈਐ ऽ ऽ ऽ	ਵਿ ਰ ਲਾ ऽऽ	ਬੂ ऽ ਝੈ ऽ
ਮਪ ਧਨੀ ਸਾਂ ਨ਼ੀਪ	[ਮ]ਗੁ ਮ ਰੇਸਾ		
ਕੋऽऽऽ ऽ ऽऽ	ऽ ऽ ਇऽ		

ਅੰਤਰਾ		ਮ ਰੇ ਪ ਪ	ਨੁ਼ੀ ਧ ਨੀ –
		ਬ ਹ ਦਿ ਆ	ਉ ਠ ਦਿ ਆ
– ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ –	ਨੁ਼ੀ ਨੁ਼ੀ ਧ ਨੀ	ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਙ ਨਿ ਤ ਧਿ	ਆਙ ਙਙ ਈਐ ਙ	ਸ ਦਾ ਙ ਸ	ਦਾ ਙ ਸੁ ਖੁ
ਸਾਰੇ ਨੀਸਾਂ – –	ਧ ਨੁ਼ੀ ਮ ਪ	ਮ – ਪ ਪ	ਧਨੀ ਸਾਂ ਨੁ਼ੀ ਪ
ਹੋਙ ਙਙ ਙ ਙ	ਙ ਙ ਙ ਇ	ਨਾ ਙ ਨ ਕ	ਅੰਙ ਙ ਮ੍ਰਿ ਤੁ
ਮਗੁ ਮਗੁ ਮਗੁ ਮ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ –	ਮ ਰੇ ਪ ਪ	ਨੁ਼ੀ ਧ ਨੀ ਸਾਂ
ਸ ਦ ਹੀ ਵ	ਰ ਸ ਦਾ ਙ	ਗੁ ਰ ਮੁ ਖਿ	ਦੇ ਵੈ ਹ ਰਿ
ਮਪ ਧਨੀ ਸਾਂ ਨੁ਼ੀਪ	ਮਗੁ ਮ ਰੇਸਾ		
ਸੋਙ ਙਙ ਙ ਙਙ	ਙ ਙ ਇਙ		

ਮ : ੩ (ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਕੀ)

ਭਿੰਨੀ ਰੈਣਿ ਚਮਕਿਆ ਵੁਠਾ ਛਹਬਰ ਲਾਇ॥
ਜਿਤੁ ਵੁਠੈ ਅਨੁ ਧਨੁ ਬਹੁਤੁ ਊਪਜੈ ਜਾਂ ਸਹੁ ਕਰੇ ਰਜਾਇ॥
ਜਿਤੁ ਖਾਧੈ ਮਨੁ ਤ੍ਰਿਪਤੀਐ ਜੀਆਂ ਜੁਗਤਿ ਸਮਾਇ॥
ਏਹੁ ਧਨੁ ਕਰਤੇ ਕਾ ਖੇਲੁ ਹੈ ਕਦੇ ਆਵੈ ਕਦੇ ਜਾਇ॥
ਗਿਆਨੀਆ ਕਾ ਧਨੁ ਨਾਮੁ ਹੈ ਸਦ ਹੀ ਰਹੈ ਸਮਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹੁ ਧਨੁ ਪਲੈ ਪਾਇ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੮੨)

ਮਲਾਰ ਰਾਗ **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ			– ਨੁ਼ੀ ਮ ਪ
			ਙ ਭਿੰ ਙ ਨੀ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ – –	ਨੁ਼ੀ ਪ ਮਪ ਨੋਪ	ਗੁ ਮ ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀਸਾ, ਨ਼ੀਸਾ ਮਰੇ ਪ
ਰੈਙ ਙਙ ਙ ਙ	ਣਿ ਙ ਙਙ ਚਙ	ਮ ਕਿ ਆ ਙ	ਙਙ, ਵੁਙ ਠਾਙ ਙ
ਮਗੁ ਮ ਰੇ ਸਾ	ਮ਼ ਪ਼ ਨੂ਼ੀ ਧ਼	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ	ਸਾ ਸਾ ਮ ਰੇ
ਛ ਹ ਬ ਰ	ਲਾ ਙ ਙ ਙ	ਙ ਙ ਙ ਙ	ਇ ਜਿ ਤੁ ਵੁ
ਪ – ਮ ਪ	ਨੁ਼ੀ ਧ ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ	– ਸਾਂ ਸਾਂ –
ਠੈ ਙ ਙ ਙ	ਅ ਨੁ ਧ ਨੁ	ਬ ਹੁ ਤੁ ਊ	ਙ ਪ ਜੈ ਙ
ਮਗੁਂ ਮਗੁਂ ਮਗੁਂ ਮਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਪਨੁ਼ੀ ਧਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ	ਸਾਂ
ਜਾਂ ਙ ਸ ਹੁ	ਕ ਰੇ ਙ ਰ	ਜਾਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਇ

ਅੰਤਰਾ			– ਮਰੇ ਪ –
			ऽ ਜਿਤੁ ਪਾ ऽ
ਨ̱ੀ ਧ ਨੀ ਨ̱ੀ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ –	– ਨ̱ੀਧ ਨ̱ੀ ਧ
ਪੈ ऽ ऽ ऽ	ਮ ਨੁ ਤ੍ਰਿ ਪ	ਤੀऽऽऽ ਐ ऽ	ऽ ਜੀऽ ਆ ऽ
ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਸਾਂ –	ਧ ਨ̱ੀ ਮ ਪ	– ਮਪ ਨ̱ੀ ਧ
ਜੁ ਗ ਤਿ ਸ	ਮਾऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਇ	ऽ ਇਹੁ ਧ ਨੁ
ਨੀ ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ	– ਮਗੁ – ਮਂ	ਰੇਂ – ਸਂ –	– ਮਰੇ ਪ ਪ
ਕ ਰ ਤੇ ਕਾ	ऽ ਖੇ ऽ ਲੁ	ਹੈ ऽ ऽ ऽ	ऽ ਕਦੇ ਆ ऽ
ਨ̱ੀ ਧ ਨੀ ਸਾਂ	ਮਪ ਧਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ	ਨ̱ੀਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰੇਸਾ	ਨ਼ੀਸ
ਵੈ ऽ ਕ ਦੇ	ਜਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਇऽ

ਮ : ੩ (ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਕੀ)

ਬਾਬੀਹਾ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਦੇਹੁ ਜੀਅ ਦਾਨ॥
ਜਲ ਬਿਨੁ ਪਿਆਸ ਨ ਊਤਰੈ ਛੁਟਕਿ ਜਾਂਹਿ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ॥
ਤੂ ਸੁਖਦਾਤਾ ਬੇਅੰਤੁ ਹੈ ਗੁਣਦਾਤਾ ਨੇਧਾਨੁ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਖਸਿ ਲਏ ਅੰਤਿ ਬੇਲੀ ਹੋਇ ਭਗਵਾਨੁ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੮੪)

ਮਲਾਰ ਰਾਗ **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਨ̱ੀਪ	ਮਪ ਰੇ ਮ ਰੇ
		ਬਾऽ	ऽऽ ਬੀ ऽ ऽ
ਪ – ਮ ਪ	ਨ̱ੀ ਧ ਨੀ ਸਾਂ	ਨ̱ੀ ਪ – ਨ̱ੀ	ਪ ਮਗੁ ਮਗੁ ਮ
ਹਾ ऽ ਬੇ ਨ	ਤੀ ऽ ऽ ਕ	ਰੇ ऽ ऽ ਕ	ਰਿ ਕਿ ऽ ਰ
ਰੇ – ਸਾ ਨ̱ੀ	– ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ	ਰੇ – ਸਾ ਮ	ਰੇ ਪ – ਪ
ਪਾ ऽ ऽ ਦੇ	ऽ ਹੁ ਜੀ ਅ	ਦਾ ऽ ਨ ਜ	ਲ ਬਿ ऽ ਨੁ
ਨ̱ੀ ਧ ਨੀ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ	ਧ ਨ̱ੀ ਪ ਮਗੁੰ	ਮਂ ਰੇਂ – ਸਾਂ
ਪਿਆ ऽ ਸ ਨ	ਊ ऽ ऽ ਤ	ਰੈ ऽ ऽ ਛੁ	ਟ ਕਿ ऽ ਜਾਂ
ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਮਪ ਧਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨ̱ੀ	ਪਮ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ	
ऽ ਹਿ ਮੇ ਰੇ	ਪ੍ਰਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ਨऽ	

ਅੰਤਰਾ		ਮ	ਰੇ ਪ – ਪ
		ਤੂੰ	ਸ ਸੁ ਸ ਖ
ਨ਼ੀ ਧ ਨੀ ਨੀ	ਸਾਂ – – . ਨੀ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ – ਨ਼ੀ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ – ਧ
ਦਾ ਸ ਤਾ ਬੇ	ਅੰ ਸ ਸ ਤੁ	ਹੈਸ ਸਸ ਸ ਗੁ	ਣ ਦਾ ਸ ਸ
ਨੀ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ	ਧ ਨ਼ੀ ਮਪ ਪ	ਨ਼ੀ ਧ – ਨੀ
ਤਾ ਸ ਸ ਨੇ	ਧਾਸ ਸ ਸ ਸ	ਸ ਸ ਨੁਸ ਨਾ	ਸ ਨ ਸ ਕ
ਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਪਂ	ᴹਗੁਂ ᴹਗੁਂ ᴹਗੁਂ ਮਂ	ਰੇਂ – ਸਾਂ ਸਾਂਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਮਂ ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ
ਗੁ ਰ ਮੁ ਖਿ	ਬ ਖ ਸਿ ਲ	ਏ ਸ ਸ ਅੰਤਿ	ਬੇਸ ਸਸ ਲੀਸ ਹੋਸ
ਰੇਂਸਾਂ ਧਨ਼ੀ ਮ ਪ	ਮਪ ਧਨੀ ਸਾਂ ਨ਼ੀਪ	ਗੁਮ ਰੇਸਾ ਨ਼ੀਸਾ	
ਸਸ ਇਸਭ ਗ	ਵਾਸ ਸਸ ਸ ਸਸ	ਸਸ ਸਸ ਨੁਸ	

ਸਲੋਕ ਮ: ੩ (ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਕੀ)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਲਾਰ ਰਾਗੁ ਜੋ ਕਰਹਿ ਤਿਨ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇ॥
ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਏਕੁ ਪਛਾਣਿਆ ਏਕੋ ਸਚਾ ਸੋਇ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਸਚਾ ਸਚੁ ਮਨਿ ਸਚੇ ਸਚੀ ਸੋਇ॥
ਅੰਦਰਿ ਸਚੀ ਭਗਤਿ ਹੈ ਸਹਜੇ ਹੀ ਪਤਿ ਹੋਇ॥
ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਿ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰੁ ਹੈ ਮਨਮੁਖ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਇ॥
ਸੇ ਵਡਭਾਗੀ ਨਾਨਕਾ ਜਿਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੨੮੫)

ਮਲਾਰ ਰਾਗ — **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਨ਼ੀਸਾ ਰੇਮ ਰੇ ਸਾ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਮ਼ ਪ਼
		ਗੁਰ ਮੁਸ ਖਿ ਮ	ਲਾ ਰ ਰਾ ਗੁ
ਨ਼ੀ – ਧ ਨ਼ੀ	ਸਾ ਸਾ ਸਾ ਸਾ	ਮ ਰੇ ਪ ਪ	ਪ – ਮਪ ਨ਼ੀਪ
ਜੋ ਸ ਸ ਕ	ਰ ਹਿ ਤਿ ਨ	ਮ ਨੁ ਤ ਨੁ	ਸੀ ਸ ਤਸ ਲੁਸ
ᴹਗੁ ᴹਗੁ ᴹਗੁ (ਮ)	ਰੇ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਮ ਰੇ	ਪ – ਮ ਪ
ਹੋ ਸ ਸ ਸ	ਸ ਸ ਸ ਇ	ਗੁ ਰ ਸ ਬ	ਦੀ ਸ ਸ ਸ
ਪ ਨ਼ੀ ਧ ਨੀ	ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾ ਸਾ –	ਨੀਸਾ ਰੇ ਰੇ ਸਾ	– ਧਨ਼ੀ ਮ ਪ
ਏ ਸ ਕੁ ਪ	ਛਾਸ ਸਸ ਣਿਆ ਸ	ਏਸ ਸ ਕੋ ਸ	ਸ ਸਸ ਚਾ ਸ
ਮਪ ਸਾਂ – ਨ਼ੀਪ	ᴹਗੁ ਮ ਰੇ ਸਾ		
ਸੋਸ ਸ ਸ ਸਸ	ਸ ਸ ਸ ਇ		

ਅੰਤਰਾ		ਮ ਰੇ ਪ ਪ	– ਨੁੀ ਧ ਨੀ
		ਮ ਨੁ ਤ ਨੁ	ऽ ਸ ਚਾ ऽ
– ਸਾਂ – ਸਾਂ	ਸਾਂ ਸਾਂ – –	– ਨੁੀ ਧ ਨੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ –
ऽ ਸ ऽ ਚੁ	ਮ ਨਿ ऽ ऽ	ऽ ਸ ਚੇ ऽ	ਸ ऽ ਚੀ ऽ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀ ਸਾਂ–	ਧ ਨੁੀ ਮ ਪ	ਪ ਨੁੀ ਧ ਨੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ –
ਸੋऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਇ	ਅੰ ऽ ਦ ਰਿ	ਸ ऽ ਚੀ ऽ
– ਗੁਂ ਗੁਂ ਮਂ	ਰੇਂ – ਸਾਂ –	ਮ ਰੇ ਪ –	ਮਪ ਧਨੀਸਾਂ ਨੁੀ ਪ
ऽ ਭ ਗ ਤਿ	ਹੈ ऽ ऽ ऽ	ਸ ਹ ਜੇ ऽ	ਹੀऽ ऽऽऽ ਪ ਤਿ
ਮਗੁ ਮਗੁ ਮਗੁ ਪਮ	ਰੇ – ਸਾ ਸਾ		
ਹੋ ऽ ऽ ऽऽ	ऽ ऽ ऽ ਇ		

ਰਾਗ ਪ੍ਰਭਾਤੀ

ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਰਾਗ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਇਕ ਮਨੋਹਰ ਰਾਗ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਆਪਣੇ ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਨੁਹਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਭੈਰਵ, ਰਾਮਕਲੀ, ਲਲਿਤ ਅਤੇ ਕਲਿੰਗੜਾ ਆਦਿ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਰੰਗਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਰਾਗ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸਮੇਂ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ।

ਆਧੁਨਿਕ ਨਾਦ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਭੈਰਵ ਥਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਧੈਵਤ ਅਤੀ ਕੋਮਲ, ਦੋਵੇਂ ਮਧਿਅਮ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਮਧਿਅਮ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸ਼ੜਜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਸਤ ਸੁਰ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ (ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪੂਰਵ) ਗਾਇਆ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਧ ਮਧਿਅਮ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਰ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁੱਧ ਮਧਿਅਮ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਜਾਂ ਆਰੰਭਿਕ ਸੁਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਧ ਮਧਿਅਮ ਤੇ ਨਿਆਸ ਜਾਂ ਠਹਿਰਾਓ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਰਾਗ ਵਧੇਰੇ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੀਬਰ ਮਧਿਅਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਲਲਿਤ ਅੰਗ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ : ਸਾਰੇ ਗ ਮ ਮੇ ਮ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦਾ ਖੇਤਰ ਬੜਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਇਸ ਦਾ ਚਲਨ ਜਾਂ ਵਿਸਤਾਰ ਤਿੰਨਾਂ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਸਵੇਰ ਦਾ ਸੰਧੀ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾਰੇ ਗ ਮ, ਮੇ ਮ ਗ, ਮ ਪ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ।
ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪੁ ਮ, ਮੇ ਗ, ਰੇ ਰੇ, ਸਾ।
ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਮ, ਗ ਮ ਮੇ, ਗ ਮ ਗ ਰੇ, ਸਾ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. ਮ, ਗ ਮ ਗ ਰੇ ਰੇ, ਸਾ, ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀਸਾ ਧ਼, ਨ਼ੀਸ ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ ਧ਼ ਧ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਮ਼ ਗ਼, ਗ਼ ਗ਼ ਮ਼, ਰੇ ਗ਼ ਮ਼ ਮ਼ ਗ਼, ਗ਼ ਮ਼, ਗ਼ ਮ਼ ਪ਼, ਗ਼ ਮ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਪ਼ ਗ਼ ਮ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇ ਰੇ ਸਾ।
2. ਸਾ ਰੇ ਸਾ ਸਾ ਧ਼ਾ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਸਾ ਰੇ ਗ ਗ ਮ, ਸਾ ਗ ਮ, ਰੇ ਗ ਗ ਮ, ਰੇ ਗ ਗ ਮ ਮ, ਗ ਮ ਮ ਮ ਮ ਗ, ਮ ਗ ਰੇ ਰੇ, ਰੇ ਗ, ਮ ਮ ਮ, ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ, ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਪ ਮ, ਗ ਮ ਰੇ ਗ ਮ ਮ ਮ ਮ, ਗ, ਗ ਰੇ ਰੇ, ਪ ਮ ਗ ਮ ਮ ਗ ਰੇ ਰੇ, ਸਾ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ।
3. ਨ਼ੀ ਸਾ ਗਾ ਮ ਪ ਪ ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਨੀ, ਨੀਨੀ ਧ਼ ਪ ਮ ਮ ਗ, ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਨੀ, ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਧੁ, ਧੁ, ਨੀ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ, ਪ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਂ ਗਂ ਮਂ ਗਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਨੀ ਸਾਂ ਗਂ ਮਂ ਗਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਨੀ ਧੁ ਪ, ਧੁ ਪ ਮ, ਮ ਮ ਗ, ਮ ਗ ਰੇ ਰੇ ਸਾ, ਧ਼ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ।

ਰਾਗੁ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਹਲਾ ੩ ਚਉਪਦੇ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਿਰਲਾ ਕੋਈ ਬੂਝੈ ਸਬਦੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥
ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ ਸਾਚਿ ਰਹੈ ਲਿਵ ਲਾਈ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਜਨ ਭਾਈ॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮਨੁ ਅਸਥਿਰੁ ਹੋਵੈ ਅਨਦਿਨੁ ਹਰਿ ਰਸਿ ਰਹਿਆ ਅਘਾਈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਭਗਤਿ ਕਰਹੁ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਇਸੁ ਜੁਗ ਕਾ ਲਾਹਾ ਭਾਈ॥
ਸਦਾ ਜਨ ਨਿਰਮਲ ਮੈਲੁ ਨ ਲਾਗੈ ਸਚਿ ਨਾਮਿ ਚਿਤੁ ਲਾਈ॥੨॥
ਸੁਖੁ ਸੀਗਾਰੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿਖਾਇਆ ਨਾਮਿ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ॥
ਅਖੁਟ ਭੰਡਾਰ ਭਰੇ ਕਦੇ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ਸਦਾ ਹਰਿ ਸੇਵਹੁ ਭਾਈ॥੩॥
ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਜਿਸ ਨੋ ਦੇਵੈ ਤਿਸੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਈ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਸਦਾ ਤੂ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਦਿਖਾਈ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੩੩੨)

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਗਮ ਪਮ ਗ ਰੇ	ਸਾਰੇ ਨੀਸਾ ਧੂ ਨ਼ੀ
		ਹऽ ਰਿऽਹ ਰਿ	ਨਾऽ ऽऽ ਮੁ ਜ
ਸਾ – ਸਾ ਰੇ	ਗ ਮ ਮ॑ ਮ	ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ	ਪ ਪ ਧੁ ਮ
ਪਹੁऽ ਜੁ ਨ	ਭਾ ऽ ਈ ऽ	ਗੁ ਰ ਪ੍ਰ ਸਾ	ऽ ਦਿ ਮ ਨੁ
ਗ ਮ ਮ॑ ਮ	ਗ ਰੇ ਸਾ –	ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ	ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂਰੇਂ
ਅ ਸ ਥਿ ਰੁ	ਹੋ ऽ ਵੈ ऽ	ਅ ਨ ਦਿ ਨੁ	ਹऽ ਰਿऽ ਰऽ ਸਿ
ਧੁਨੀ ਸਾਂਨੀ ਧੁ ਪ	ਗ ਮ ਮ॑ ਮ		
ਰऽ ਹਿਆ ऽ ਅ	ਘਾ ऽ ਈ ऽ		
ਅੰਤਰਾ		ਮ ਮ ਮ ਮ	ਧੁ ਧੁ ਨੀ –
		ਗੁ ਰ ਮੁ ਖਿ	ਵਿ ਰ ਲਾ ऽ
ਸਾਂ – ਸਾਂ –	ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂ –	ਧੁ ਧੁ ਧੁ –	ਨੀ ਸਾਂ – ਸਾਂ
ਕੋ ऽ ਈ ऽ	ਬੂऽ ऽऽ ਝੈ ऽ	ਸ ਬ ਦੇ ऽ	ਰ ਹਿਆ ऽ ਸ
ਸਾਂਰੇਂ ਗਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਧੁ ਪ	ਮ – – ਮ	ਗਮ ਧੁਧੁ ਪ ਮ
ਮਾऽ ऽ ऽ ऽ	ਈऽ ऽऽ ऽ ऽ	ਨਾ ऽ ऽ ਮਿ	ਰऽ ऽऽ ਤੇ ਸ
ਗ ਮ ਮ॑ ਮ	ਗ ਰੇ ਸਾ –	ਗ ਮ ਧੁ ਨੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ
ਦਾ ऽ ਸੁ ਖੁ	ਪਾ ऽ ਵੈ ऽ	ਸਾ ऽ ਚਿ ਰ	ਹੈ ऽ ਲਿ ਵ
ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧੁਨੀ	ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ ਮਮ॑ ਮਗ		
ਲਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਈऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ		

ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਹਲਾ ੩

ਜੋ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ ਹਰਿ ਜੀਉ ਤਿਨ ਤੂ ਰਾਖਨ ਜੋਗੁ॥
ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ ਮੈ ਅਵਰੁ ਨ ਸੂਝੈ ਨਾ ਕੋ ਹੋਆ ਨ ਹੋਗੁ॥੧॥
ਹਰਿ ਜੀਉ ਸਦਾ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ॥
ਜਿਉ ਭਾਵੈ ਤਿਉ ਰਾਖਹੁ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਏਹ ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਜੋ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ ਹਰਿ ਜੀਉ ਤਿਨਕੀ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ॥
ਆਪਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਰਾਖਹੁ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਜਮਕਾਲੁ॥੨॥
ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ ਸਚੀ ਹਰਿ ਜੀਉ ਨਾ ਓਹ ਘਟੈ ਨ ਜਾਇ॥
ਜੋ ਹਰਿ ਛੋਡਿ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਲਾਗੈ ਓਹੁ ਜੰਮੈ ਤੈ ਮਰਿ ਜਾਇ॥੩॥
ਜੋ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ ਹਰਿ ਜੀਉ ਤਿਨਾ ਦੂਖ ਭੂਖ ਕਿਛ ਨਾਹਿ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਸਲਾਹਿ ਸਦਾ ਤੂ ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਸਮਾਹਿ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੩੩੩)

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਗ ਗ ਮ ਗ	ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ
		ਹ ਰਿ ਜੀ ਉ	ਸ਼ ਦਾ ऽ ਤੇ
ਰੇਗ ਮ ਮ ਮ	ਮਮੰ ਮਮੰ ਮ ਗ	ਗ – ਮ ਗ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ –
ਰੀऽऽ ਸ਼ ਰ	ਣਾऽ ऽऽ ਈ ऽ	ਜਿਉ ऽ ਭਾ ऽ	ਵੈ ऽ ਤਿਉ ऽ
ਧ਼ ਧ਼ ਨ਼ੀ ਸਾ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ –	ਗ ਮ ਪ ਧੁ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ
ਰਾ ਖਹੁ ਮੇ ਰੇ	ਸੁਆ ऽ ਮੀ ऽ	ਏ ਹ ਤੇ ऽ	ਰੀऽ ऽਵ ਡਿ
ਧੁ ਧੁ ਪ ਪ	ਮ ਮੰ ਮ ਗ	-	
ਆ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ਈ ऽ		
ਅੰਤਰਾ		ਗ ਮ ਮ –	ਧੁ – ਨੀ ਨੀ
		ਜੋ ऽ ਤੇ ऽ	ਰੀ ऽ ਸ ਰ
ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ –	ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਧੁ ਧੁ ਧੁ –	ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਣਾ ऽ ਈ ऽ	ਹ ਰਿ ਜੀ ਉ	ਤਿ ਨ ਤੂ ऽ	ਰਾ ऽ ਖ ਨ
ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਸਾਂ	ਧੁ ਧੁ ਪ ਪ	ਗ ਮ ਗਮ ਧੁ	ਮੰ ਮੰ ਮ –
ਜੋऽ ऽऽ ऽऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਗੁ	ਤੁ ਧੁ ਜੇऽ ऽ	ਵ ਡੁ ਮੈ ऽ
ਗ ਮ ਮ ਗ	ਰੇ ਰੇ ਸਾ –	ਗ – ਮ –	ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ
ਅ ਵ ਰੁ ਨ	ਸੂ ऽ ਝੈ ऽ	ਨਾ ऽ ਕੋ ऽ	ਹੋ ਆ ऽ ਨ
ਰੇਂਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਧੁ ਪ	ਮ ਮੰ ਮ ਗ		
ਹੋऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ਗੁ		

ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਹਲਾ ੩

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਸਾਲਾਹਿਆ ਜਿੰਨਾ ਤਿਨ ਸਲਾਹਿ ਹਰਿ ਜਾਤਾ॥
ਵਿਚਹੁ ਭਰਮੁ ਗਇਆ ਹੈ ਦੂਜਾ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਪਛਾਤਾ॥੧॥
ਹਰਿ ਜੀਉ ਤੂ ਮੇਰਾ ਇਕੁ ਸੋਈ॥
ਤੁਧੁ ਜਪੀ ਤੁਧੈ ਸਾਲਾਹੀ ਗਤਿ ਮਤਿ ਤੁਝੇ ਤੇ ਹੋਈ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਲਾਹਨਿ ਸੇ ਸਾਦੁ ਪਾਇਨਿ ਮੀਠਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੁ॥
ਸਦਾ ਮੀਠਾ ਕਦੇ ਨ ਫੀਕਾ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਵੀਚਾਰੁ॥੨॥
ਜਿਨਿ ਮੀਠਾ ਲਾਇਆ ਸੋਈ ਜਾਣੈ ਤਿਸੁ ਵਿਟਹੁ ਬਲਿ ਜਾਈ॥
ਸਬਦਿ ਸਲਾਹੀ ਸਦਾ ਸੁਖਦਾਤਾ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਈ॥੩॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਸਦਾ ਹੈ ਦਾਤਾ ਜੋ ਇਛੇ ਸੋ ਫਲੁ ਪਾਏ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਸਚੁ ਪਾਏ॥੪॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੩੩੩)

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਗ ਗ ਮ ਗ	ਰੇ ਰੇ ਸਾਰੇ ਨ਼ੀਸਾ
		ਹ ਰਿ ਜੀ ਉ	ਤੂ ਾ ਮੇਾ ਾਾ
ਧ਼ - ਨ਼ੀ ਸਾ	ਰੇ - ਸਾ -	ਨ਼ੀ ਸਾ ਗ ਮ	ਧੁ ਧੁ ਪ ਮ
ਰਾ ਾ ਇ ਕੁ	ਸੋ ਾ ਈ ਾ	ਤੁ ਾ ਧੁ ਜ	ਪੀ ਾ ਾ ਤੁ
ਗ ਮ ਰੇ ਗ	ਰੇਗ ਮਮੰ ਮ -	ਗ ਮ ਧੁ ਨੀ	ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ -
ਧੈ ਾ ਾ ਸਾ	ਲਾਾ ਾਾ ਹੀ ਾ	ਗ ਤਿ ਮ ਤਿ	ਤੁ ਝ ਤੇ ਾ
ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ ਧੁਪ ਮਗ	ਰੇਗ ਮਮੰ ਮਗ ਰੇਸਾ		
ਹੋਾ ਾਾ ਾਾ ਾਾ	ਈਾ ਾਾ ਾਾ ਾਾ		
ਅੰਤਰਾ		ਪ ਪ ਪ ਪ	ਧੁ ਧੁ ਨੀ -
		ਗੁ ਰ ਮੁ ਖਿ	ਹ ਰਿ ਸਾ ਾ
ਸਾਂ - ਸਾਂ -	ਰੇਂ - ਸ -	ਧੁ ਧੁ ਧੁ ਨੀ	- ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਲਾ ਾ ਹਿਆਾ	ਜਿੰ ਾ ਨਾ ਾ	ਤਿ ਨ ਸ ਲਾ	ਾ ਹਿ ਹ ਰਿ
ਸਾਂਰੇਂ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ ਧੁ ਪ	- ਮ ਗ ਮ	ਧੁ ਧੁ ਪ ਮ
ਜਾਾ ਾ ਾ ਾ	ਤਾਾ ਾਾ ਾ ਾ	ਾ ਵਿ ਚਹੁ ਾ	ਭ ਰ ਮੁ ਗ
ਗ ਮ ਮੰ ਮ	ਗ ਰੇ ਸਾ -	ਗ ਮ ਮ -	ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਨੀ
ਇਆ ਾ ਹੈ ਾ	ਦੂ ਾ ਜਾ ਾ	ਗੁ ਰ ਕੈ ਾ	ਸ ਬ ਦਿ ਪ
ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ	ਮਗ ਮਮੰ ਮਗ ਰੇਸਾ		
ਛਾਾ ਾਾ ਾਾ	ਾਾ ਤਾਾ ਾਾ ਾਾ		

ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਹਲਾ ੩॥

ਨਿਰਗੁਣੀਆਰੇ ਕਉ ਬਖਸਿ ਲੈ ਸੁਆਮੀ ਆਪੇ ਲੈਹੁ ਮਿਲਾਈ॥
ਤੂ ਬਿਅੰਤੁ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ਸਬਦੇ ਦੇਹੁ ਬੁਝਾਈ॥੧॥
ਹਰਿ ਜੀਉ ਤੁਧੁ ਵਿਟਹੁ ਬਲਿ ਜਾਈ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪੀ ਤੁਧੁ ਆਗੈ ਰਾਖਉ ਸਦਾ ਰਹਾਂ ਸਰਣਾਈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਆਪਣੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚਿ ਸਦਾ ਰਖੁ ਸੁਆਮੀ ਹਰਿ ਨਾਮੋ ਦੇਹਿ ਵਡਿਆਈ॥
ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਭਾਣਾ ਜਾਪੈ ਅਨਦਿਨੁ ਸਹਜਿ ਸਮਾਈ॥੨॥
ਤੇਰੈ ਭਾਣੈ ਭਗਤਿ ਜੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਆਪੇ ਬਖਸਿ ਮਿਲਾਈ॥
ਤੇਰੈ ਭਾਣੈ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਗੁਰਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਬੁਝਾਈ॥੩॥
ਜੋ ਤੂ ਕਰਹਿ ਸੁ ਹੋਵੈ ਕਰਤੇ ਅਵਰੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਵੈ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦਾਤਾ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਈ॥੪॥

(**ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ**, ਪੰਨਾ ੧੩੩੩)

ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਰਾਗ			ਤਿੰਨ ਤਾਲ
×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ	ਪ ਪ ਧੁ ਮ
		ਹ ਰਿ ਜੀ ਉ	ਤੁ ਧ ऽ ਵਿ
ਮੰ - ਮ ਮ	ਗ ਰੇ ਸਾ -	ਧੂ ਧੂ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਸ੍ਰਾਸਾ ਸਾ ਸਾ ਰੇ
ਟਹੁऽ ਬ ਲਿ	ਜਾ ऽ ਈ ऽ	ਤ ਨੁ ਮ ਨੁ	ਅਰ ਪੀ ਤੁ ਧੁ
ਸਾਰੇ ਗ ਰੇਗ ਮ	ਮ - ਮ -	ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ	ਨੀ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਆऽ ऽ ਗੈऽऽ	ਰਾ ऽ ਖਉ ऽ	ਸ ਦਾ ऽ ਰ	ਹਾ ऽ ਸ ਰ
ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧੁਨੀ	ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ ਮਗ ਮਮੰ		
ਣਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਈऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ		
ਅੰਤਰਾ		ਮ ਮ ਮ ਮ	ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਨੀ
		ਨਿ ਰ ਗੁ ਣੀ	ਆ ਰੇ ਕਉ ਬ
ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ	ਸਾਂ ਰੇਂ ਗਂ ਮਂ	ਮਂ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ
ਖ ਸਿ ਲੈ ऽ	ਸੁਆ ऽ ਮੀ ऽ	ਆ ऽ ਪੇ ऽ	ਲੈ ऽ ਹੁ ਮਿ
ਨੀ ਸਾਂ ਨੀਸਾਂ ਰੇਂਸਾਂ	ਧੁ ਧੁ ਪ -	ਪ ਮ ਪ ਮ	- ਮੰ ਮ ਮ
ਲਾ ऽ ऽऽ ऽऽ	ਈ ऽ ऽ ऽ	ਤੂ ऽ ਬਿ ਅੰ	ऽ ਤੁ ਤੇ ਰਾ
ਗ ਰੇ ਗਮ ਪਮ	ਗ ਰੇ ਸਾ -	ਗ ਮ ਧੁ -	ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇ ਸਾਂ ਸਾਂ
ਅੰ ऽ ਤੁऽ ਨऽ	ਪਾ ऽ ਇਆ ऽ	ਸ ਬ ਦੇ ऽ	ਦੇऽ ऽऽ ਹੁ ਬੁ
ਧੁਨੀ ਸਰੇਂ ਸਾਂਨੀ ਧੁਨੀ	ਸਨੀ ਧੁਪ ਮਗ ਮਮੰ		
ਝਾऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ਈऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ		

ਰਾਗ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬਿਭਾਸ

ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਸੰਜੁਗਤ ਨਾਮ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਅਤੇ ਬਿਭਾਸ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਵਾਂਗ ਇਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਗ੍ਰੰਥ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਨਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਅਤੇ ਬਿਭਾਸ ਦੋ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਰਾਗ ਤਾਂ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਭਾਤੀ-ਬਿਭਾਸ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਨਾਦ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਭੈਰਵ ਮੇਲ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸਭ ਸੁਰ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਵਾਲੇ ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਿਭਾਸ ਦੀ 'ਪ ਗ ਰੇ ਸਾ' ਸੁਰਾਵਲੀ ਦੀ ਮਧੁਰ ਛੋਹ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਧੈਵਤ ਅਤੀ ਕੋਮਲ ਮਧਿਅਮ ਦੋਵੇਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਮਧਿਅਮ ਸੁਰ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਡਜ ਸੰਵਾਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਸੱਤ ਹੀ ਸੁਰ ਵਕਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਵਕਰ-ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਤ ਕਾਲ ਦਾ ਸੰਧੀ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ।

ਆਰੋਹ : ਸਾ, ਰੇੁ ਗ ਮ, ਮੰ ਮ ਗ, ਪ ਗ, ਰੇੁ ਸਾ, ਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਧੁ ਨੀ ਸਾਂ।

ਅਵਰੋਹ : ਸਾਂ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੰ ਮ ਗ, ਪ ਗ ਰੇੁ ਰੇੁ ਸਾ।

ਮੁੱਖ ਅੰਗ : ਸਾ ਰੇੁ, ਗ ਮ, ਮੰ ਮ ਗ, ਪ ਗ ਰੇੁ ਰੇੁ ਸਾ।

ਸੁਰ ਵਿਸਤਾਰ

1. ਸਾ, ਪ ਗ, ਰੇੁ ਰੇੁ ਸਾ, ਸਾ ਰੇੁ ਸਾ ਸਾ, ਧੁ ਨ਼ੀ ਸਾ, ਸਾ ਰੇੁ ਗ ਗ ਮ, ਰੇੁ ਗ ਮ, ਗ ਮ ਮੰ ਮ ਰੇੁ ਗ ਗ ਗ ਮ ਪ ਮ ਗ, ਗ ਗ ਰੇੁ ਸਾ ਧੁ ਨ਼ੀ ਸਾ ਰੇੁ ਗ ਗ ਮ, ਰੇੁ ਗ ਮ ਮੰ ਗ, ਪ ਗ, ਰੇੁ ਰੇੁ, ਸਾ, ਧੁ ਧੁ ਸਾ।
2. ਸਾ ਰੇ ਗ ਮ ਮੰ ਮ ਗ, ਰੇੁ ਗ ਗ ਮ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਗ ਰੇੁ, ਰੇੁ ਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਪ ਪ ਗ, ਰੇੁ ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਗ ਮ ਪ ਗ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਪ ਧੁ ਨੀ

ਧੁ ਧੁ ਪ, ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਪ ਗ ਰੇ, ਰੇ ਗ ਮ ਪ ਮ ਗਾ, ਰੇ ਗ ਮ ਮ' ਗ, ਪ ਗ, ਰੇ ਰੇ ਸਾ ਧੁ ਧੁ ਰੇ ਸਾ।

3. ਸਾ ਰੇ ਗ ਮ ਮ' ਗ, ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਗ ਪ ਧੁ ਧੁ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ ਧੁ ਧੁ ਸਾਂ, ਧੁੰ ਧੁ ਸਾਂ ਸਾਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਗਂ ਗਂ ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਗਂ ਮਂ, ਰੇਂ ਗਂ ਮਂ ਮਂ' ਗਂ ਰੇਂ ਗਂ ਮਂ ਪਂ ਗਂ ਮਂ ਪਂ ਗਂ, ਰੇਂ ਰੇਂ ਸਾਂ, ਸਾਂ ਰੇਂ ਗਂ ਮਂ ਗਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ ਸਾਂ ਰੇਂ ਸਾਂ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਪ ਧੁ ਸਾਂ ਸਾਂ ਧੁ ਧੁ ਪ ਧੁ ਪ ਗ, ਗ ਪ, ਧੁ ਧੁ ਪ, ਮ ਮ' ਗ, ਗ ਮ ਧੁ ਮ ਮ' ਗ, ਪ ਗ ਰੇ ਰੇ ਸਾ, ਧੁ ਧੁ ਰੇ ਸਾ।

ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਹਲਾ ੩ ਬਿਭਾਸ
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਵੇਖੁ ਤੂ ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਤੇਰੈ ਨਾਲਿ॥
ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਸਬਦੇ ਖੋਜੀਐ ਹਰਿ ਨਾਮੋ ਲੇਹੁ ਸਮ੍ਹਾਲਿ॥੧॥
ਮਨ ਮੇਰੇ ਸਬਦਿ ਰਪੈ ਰੰਗੁ ਹੋਇ॥
ਸਚੀ ਭਗਤਿ ਸਚਾ ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਪ੍ਰਗਟੀ ਸਾਚੀ ਸੋਇ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਏਹੁ ਸਰੀਰੁ ਹੈ ਗਿਆਨਿ ਰਤਨਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ॥
ਮਨਮੁਖਿ ਮੂਲੁ ਨ ਜਾਣਨੀ ਮਾਣਸਿ ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਨ ਹੋਇ॥੨॥
ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਹਰਿ ਜੀਉ ਸਾਜਿਆ ਰਖਿਆ ਹੁਕਮਿ ਸਵਾਰੀ॥
ਧੁਰਿ ਲੇਖੁ ਲਿਖਿਆ ਸੁ ਕਮਾਵਣਾ ਕੋਇ ਨ ਮੇਟਣਹਾਰੁ॥੩॥
ਸਬਦੁ ਚੀਨਿ੍ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸਚੈ ਨਾਇ ਪਿਆਰ॥
ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਸਬਦੇ ਸੋਹਣਾ ਕੰਚਨੁ ਕੋਟੁ ਅਪਾਰ॥੪॥
ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਏਹੁ ਜਗਤੁ ਹੈ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰੰਧਾਰ॥
ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਕਰਿ ਪੂਜਦੇ ਮਨਮੁਖ ਅੰਧ ਗਵਾਰ॥੫॥
ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਦੇਹ ਜਾਤਿ ਨ ਜਾਇ॥
ਸਾਚਿ ਰਤੇ ਸੇ ਉਬਰੇ ਦੁਖੀਏ ਦੂਜੈ ਭਾਇ॥੬॥
ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ ਨਾ ਬੂਝਹਿ ਮੁਗਧ ਗਵਾਰ॥
ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਚੀਨਿ੍ਆ ਹਰਿ ਰਾਖਿਆ ਉਰਿ ਧਾਰਿ॥੭॥
ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਤੀ ਜਿ ਸਬਦਿ ਰਤੇ ਰੰਗੁ ਲਾਇ॥
ਪਵਿਤੁ ਪਾਵਨ ਸੇ ਜਨ ਨਿਰਮਲ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇ॥੮॥
ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਹਰਿ ਕਾ ਹਾਟੁ ਹੈ ਰਖਿਆ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰਿ॥
ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਸਉਦਾ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਲੈਨਿ ਸਵਾਰਿ॥੯॥
ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਮਹਿ ਮਨੁ ਲੋਹਟੁ ਹੈ ਮੋਹਿਆ ਦੂਜੈ ਭਾਇ॥
ਪਾਰਸਿ ਭੇਟਿਐ ਕੰਚਨੁ ਭਇਆ ਕੀਮਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥੧੦॥
ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਮਹਿ ਹਰਿ ਵਸੈ ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ ਸੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਣਜੀਐ ਸਚਾ ਸਉਦਾ ਹੋਇ॥੧॥

(*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ*, ਪੰਨਾ ੧੩੪੬)

ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਰਾਗ **ਤਿੰਨ ਤਾਲ**

×	2	0	3
ਸਥਾਈ		ਗ ਗ ਪ ਗ	ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ
		ਮ ਨ ਮੇ ਰੇ	ਸ ਬ ਦਿ ਰ
ਮ – ਮ ਮ	ਗਮ ਮੰ ਮ ਗ	– ਗ ਮ ਗ	ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਸਾ
ਪੈ ਙ ਰੰ ਗੁ	ਹੋਙ ਙ ਙ ਇ	ਙ ਸ ਚੀ ਙ	ਭ ਗ ਤਿ ਸ
ਧੁ – ਨ਼ੀ ਸਾ	ਰੇ ਸ ਨ਼ੀ ਸਾ	ਗ ਮ ਪ ਧੁ	ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ
ਚਾ ਙ ਹ ਰਿ	ਮੰ ਙ ਦ ਰੁ	ਪ੍ਰ ਗ ਟੀ ਙ	ਸਾਙ ਙਙ ਚੀ ਙ
ਧੁ ਪ ਗ ਪ	ਗ ਰੇ ਸਾ ਸਾ		
ਸੋ ਙ ਙ ਙ	ਙ ਙ ਙ ਇ		
ਅੰਤਰਾ		ਗ ਮ ਮ ਮ	ਪਧੁ ਨੀਸਾਂ ਧੁ ਨੀ
		ਗੁ ਰ ਪ ਰ	ਸਾਙ ਙਙ ਦੀ ਙ
ਸਾਂ – – ਨੀ	ਸਾਂ – ਸਾਂ ਸਾਂ	ਧੁ – ਨੀ ਸਾਂ	ਸਾਂਰੇਂ ਗਂਮਂ ਗਂ ਰੇਂ
ਵੇ ਙ ਙ ਖੁ	ਤੂ ਙ ਹ ਰਿ	ਮੰ ਙ ਦ ਰੁ	ਤੇਙ ਙਙ ਰੈ ਙ
ਸਾਂਰੇਂ ਨੀਸਾਂ ਧੁ ਧੁ	ਪ ਪ ਮ ਮ	ਮ – ਮ ਮ	ਮੰ ਮ ਗ –
ਨਾਙ ਙਙ ਙ ਙ	ਙ ਲਿ ਹ ਰਿ	ਮੰ ਙ ਦ ਰੁ	ਸ ਬ ਦੇ ਙ
ਪ ਗ ਰੇ ਰੇ	ਸਾ – ਸਾ ਸਾ	ਗ ਮ ਮ –	ਧੁਨੀ ਸਾਂਰੇਂ ਸਾਂ ਨੀ
ਙ ਖੋ ਙ ਜੀ	ਐ ਙ ਹ ਰਿ	ਨਾ ਙ ਮੋ ਙ	ਲੇਙ ਙਙ ਹੁ ਸ
ਧੁਨੀ ਸਾਂਨੀ ਧੁਪ ਮਗ	ਪ ਗ ਰੇ ਸਾ		
ਮਾਙ ਙਙ ਙਙ ਙਙ	ਙ ਲਿ ਙ ਙ		